سدھراں
بانو قدسیہ

پیشِ خدمت ہے "کتب خانہ" گروپ
کی طرف سے ایک اور کتاب

پیشِ نظر کتاب فیس بک گروپ "کتب خانہ" میں بھی اپلوڈ کر دی گئی ہے۔ گروپ کا لنک ملاحظہ کیجیے :

https://www.facebook.com/groups/1144796425720955/?ref=share
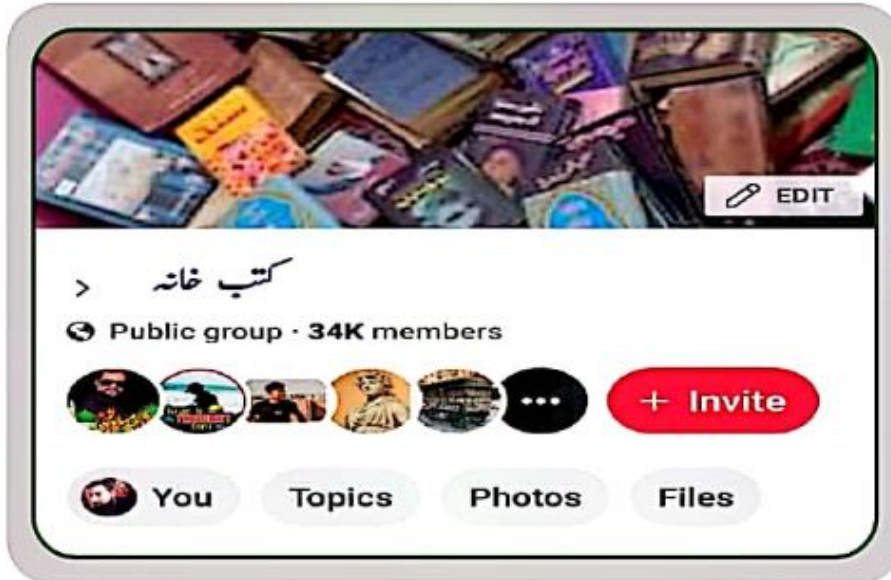
عقابی : +923055198538

محمد اطہر اقبال : +923340004895

محمد قاسم : +971543824582

میاں شاہد عمران : +923478784098

میر ظہیر عباس روستمانی : +923072128068

بانو قدسیہ

سنگِ میل پبلی کیشنز، لاہور

891.427 Bano Qudsia
Sadhran/ Bano Qudsia.- Lahore :
Sang-e-Meel Publications, 2012.
175pp.
1. Punjabi Drama.
I. Title.

2012
نیاز احمد نے
سنگ میل پبلی کیشنز لاہور
سے شائع کی۔

ISBN-10: 969-35-1054-2
ISBN-13: 978-969-35-1054-6

Sang-e-Meel Publications
25 Shahrah-e-Pakistan (Lower Mall), Lahore-54000 PAKISTAN
Phones: 92-423-722-0100 / 92-423-722-8143 Fax: 92-423-724-5101
http://www.sangemeel.com e-mail: smp@sang-e-meel.com

حاجی حنیف اینڈ سنز پرنٹرز، لاہور

اِنتساب

ارشیا

ارسلا

اور

بلال

کے نام

قسط 1

کردار

ماسی تارو: عمر ستر کے لگ بھگ' جہاندیدہ نیک عورت

صالح محمد: محلے دار' عمر پچاس کے قریب

بتول: عمر اٹھارہ برس' قبول صورت لڑکی

ملکھیا: مزارعہ' عمر چالیس کے قریب

گلزار: نو دولتا آدمی

عنایت: ماسی تارو کا بھانجا' احمق' سست

سین 1 ان ڈور

دن حویلی

(جتنی دیر ٹائٹل جاری رہتا ہے کسی بھرپور نسوانی آواز میں یہ گیت جاری رہتا ہے۔)

مرنا ای جے تقدیر اے اپنی کیوں فیر ایس توں نسیئے
کیوں فیر ایس نوں بھلن لئی دنیا دے جال چ پھسیئے
جھوٹھے سچے یار بنا کے دل دیاں گلاں دسیئے
کیوں نہ گھر وچ کلیاں بہہ کے پاگلاں وانگوں ہسیئے

(جب ٹائٹل ختم ہوتا ہے تو ہم اندرون شہر کے ایک حویلی نما مکان کے اندر والے آنگن میں موجود ہیں۔ یہاں ماسی تارو چرخہ چلا رہی ہے اور ہولے ہولے ہنس رہی ہے۔ یہ ہنسی اس بات کی غمازی کر رہی ہے کہ ماسی پر کسی بات کا گہرا بوجھ ہے۔ دروازے پر کسی مرد کے کھانسنے کی آواز آتی ہے۔ ماسی جھٹ آنسو پونچھتی ہے۔)

تارو: کون اے؟

صالح: میں آں بی بی صالح محمد۔ گل کرنی سی اک تہاڈے نال۔

تارو: لنگھ آؤ بھائی جی، جی آیاں نوں لنگھ آؤ۔

(صالح محمد دکاندار ہے اور وزیر شاہی مسجد کے پاس اس کی ریڈی میڈ کپڑوں کی دکان ہے۔ چالیس پینتالیس کے لگ بھگ تیز آدمی ہے۔ اس وقت سفید پاجامہ قمیص پہنے ہوئے ہے۔ کندھے پر چارخانہ رومال ہے۔ بات کرتا ہے تو ناک میں انگلی ضرور ڈالتا ہے۔ بظاہر نظریں جھکائے رکھتا ہے، لیکن نیچی نظر سے ہر چیز کا جائزہ لیتا ہے۔)

صالح: دکان وَل جاندا پیاساں، کھیال آیا پئی بھین ہوراں نوں سلام ہی کر دا جاواں۔

(ماسی اب صالح کو مونڈھا پیش کرتی ہے اور خود تخت پوش پر بیٹھ جاتی ہے۔)

تارو: بچے خیر نال نے؟

صالح: اللہ دا کرم اے بھین جی۔

تارو: رضیہ دا وی آون نئیں ہویا کئی دناں توں۔ وَل تے ہیگی اے؟

صالح: مساں مساں بچی اے بھین جی' تربوزاں توں قلفی کھالئی' چھوٹا موٹا ہیضہ ای ہو گیا' تسی اپنی سناؤ جے۔

تارو: شکر اے اللہ دا لنگھ جاندی اے اللہ دے کرم نال۔

صالح: میرا تے سارا دن ہٹی تے نکل جاندا اے۔ گھر آواں تے منڈے کڑیاں بنھ کے بٹھا لیندے نے ٹیلی ویژن اگے۔ کتھے آن جان ای نئیں بندا (ہنستا ہے)

تارو: نئیں صالح محمد کسے نال گلہ نئیں۔ جو دم نکل جاندا اے بندے آلے دا شکر ای ادا کری دا اے۔

صالح: میں کہنا واں پئی ویکھو ناں تہاڈے اکلّے جی واسطے۔ میرا مطلب اے بھین جی پئی 'ایک جی واسطے تے ایہہ حویلی کھڑاگ ای ہویا نا۔ کتھے اُپر آلی منزل کتھے تھلے آلے کمرے۔ تسی جے چاہو تے ہن رانے دا بھتیجا منگدا پیا جے کرائے تے۔ گھروں باہروں سوکھا ہیگا' کرایہ چنگا دیوے گا۔

تارو: بگلے تے مچھیاں نہ رہیاں تے تہاڈا مطلب اے پئی ندی وی کاہنوں وگے؟ ہیں صالح بھائی؟

صالح: کی مطلب؟ کیہڑے بگلے؟ تے کیہڑیاں مچھیاں؟

تارو: دھی پتر بگلے مچھیاں ای ہندے نے نا۔

صالح: تسی غُصہ کر لیا اے میری گل دا' مینوں خورشید پہلاں ای پئی کہندی سی' تسی نہ کہنا بھین ہوراں نوں۔ اوہناں کوئی نئیں حویلی کرائے تے دینی۔

تارو: غُصہ تے کوئی نئیں۔ پر میں کیویں ایہنوں کرائے تے دیواں؟ دس ویر؟ منڈے کڑیاں ہن گھٹ آوندے نے ایتھے اوہناں نوں اللہ اپنے گھراں وچہ وسائے' پر میرا دل کیویں من سکدا اے پئی خورشید آوے تے اوہدے کمرے وچ کرائے دار بیٹھا ہووے۔ تاجدار آوے تے اوہدا کمرہ اوہنوں نہ لبھے۔ عنایت آوے تو اوہ پیا رُلے اپنے کمرے بغیر۔ ناہید تے اُنج ای چوبارے دی کونج اے' اوہ پل نئیں کٹ سکدی تھلے آلے پاسے۔

صالح: چلو اُپر آلی منزل نہ سئی ایتھے دو چار کمرے تھلے آلے پاسے۔

تارو: دیکھ نا صالح محمد ویر میریا' بھرا جی۔ گل کج وی نئیں۔ ہن کوئی شیخ صاحب آ کے ویکھنا تھوڑی اے پئی ستارہ کی کردی اے تے کیویں رہندی اے۔ پر میرا جی کردا

اے کہ جیہوی جیہوی شے اوہناں دے ویلے جتھے کتھے سی اوتھے ای رہوے۔ میں
تے اونہاں دی ٹوپی وی روز صاف کر کے اوہناں دے تکیے تے رکھ دیندی آں۔
تے ایہہ تے وحڈا فیصلہ اے۔

صالح: میں تے تہاڈے ای بھلے واسطے پیا کہندا اساں۔ کجھ مہنگا حال اے زمانے دا اج کل۔
روپیہ ہو گیا اے چوانیوں گھٹ۔ کجھ مدد ہو جاندی تہاڈی۔

تارو: شیخ صاحب دی پنشن مینوں بڑی اے کاکا۔ بندے کول جدوں بہت ہندا اے
اودوں وی کھاندا تے اوہ دو ویلے دی روٹی ای اے ناں' کرایہ مل گیا تے فیر کی ہو
جاوے گا۔ مینوں توں انہاں جھنجھٹاں وچ نہ پا صدقے جاواں۔

صالح: چنگا جی میں چلنا آں فیر۔ حکم کرو کجھ چاہی دا ہووے رنگ محل وتوں۔

تارو: نہیں مہربانی۔

صالح: کل ای کراچیوں مال آیا اے نائیلون دیاں ریڈی میڈ بش شرٹاں دا۔ تسی عنایت
نوں بھیج دینا کوئی اپنی پسند دا نگ کڈھ لیاوے۔

تارو: عنایت تے پنڈ گیا ہویا اے زیناں تے۔

صالح: کدوں دا؟

تارو: کوئی دو مہینے دا۔ شیخ صاحب دے چالیسویں توں چوتھے دن اوس نوں گھل دتا سی۔

صالح: ایہہ تسی کمال دی گل کیتی جے۔ عنایت واسطے زیناں توں چنگا تھاں کوئی نہیں۔
ہلاں مگر بڑی مت آ جاندی اے بندے نوں۔ دسویں کر لئی سی ناں عنایت نے؟

تارو: وچارے دی صحت نہیں چنگی رہندی۔ امتحان نہیں دے سکیا۔

صالح: ہائے ہائے وچارہ۔ لو بھین جی سلام علیکم۔ جے تسی ارادہ بدل لو تے مینوں خبر کر
دینا کسے ہتھ۔

تارو: کتھے بدلنا ایں میں ارادہ۔ فیر وی مہربانی اے تہاڈی۔

صالح: (جاتے ہوئے) سلام علیکم۔

تارو: وعلیکم السلام۔

(صالح محمد چلا جاتا ہے۔ تارو اٹھتی ہے۔ سامنے والی دیوار پر ایک اچکن
کھونٹی سے لٹکی ہوئی ہے' اسے جھاڑتی ہے اور پھر ٹانگ دیتی ہے۔ ایک
نوجوان لڑکی ہاتھ میں بالٹی لیے آتی ہے۔)

بتول: ماسی جی لسی لیائی آں تہاڈے لئی۔ نالے میری اکھی وچ دارو پا دیو تھوڑا جنا۔

تارو: آجا بتول' کی حال اے ہن تہاڈی مُجھ دا؟

بتول: وچول مُجھ خرید کے لیایا اے چاچا لائل پور دی منڈی توں۔ کیہن لگا ہر ورھیائی اے۔ کھانگڑ ہووے گی تے دُدھ دی تھاں مکھن چویا کرنا۔ ایہو جئی چھڑلی ماسی تارو' ایہو جئی چھڑلی۔ ایڈی کیڑ تھنی چ دساں دُدھ کڈھن ویلے میریاں تے بانہواں رہ جاندیاں نے پئی۔

تارو: ساریاں دا کی حال اے۔

بتول: ہن خیر اے۔ ماسی دارُو تے پادے میریاں اکھاں وچ۔

تارو: بۓ لیائی۔

بتول: لسی پادواں اندر۔

تارو: پا دے۔

(بتول گاتی ہوئی اندر جاتی ہے۔ تارو آنگن میں بنے ہوئے ایک طاق پر سے دوالے کر آتی ہے۔)

بتول: (گاتی ہوئی آتی ہے) دو پتر اناراں دے۔

ساڈا دکھ سُن سُن کے روندے پتھر پہاڑاں دے

تارو: خیری صلاّ۔ ایہو جئے گون نہ کڈھیا کر۔ کی حال اے اکھاں دا ہُن۔

بتول: چنگا اے ماسی۔ مینوں تے سارے کہن لگ پئے سی تینوں پڑوال اے۔ تیرے دارو نال آرام آگیا اے۔ جی ہول نہیں کھاندا رات ویلے ماسی تیرا؟

تارو: کیوں؟

بتول: ایڈی وڈی حویلی تے وچ تُر تُر کر دی توں کلم کلّی۔ او تے ویکھاں ماسی تارو۔
(کیمرہ ساری حویلی کو پین کر کے دکھاتا ہے۔)

تارو: (اوپر دیکھ کر) کی اے۔

بتول: دیکھاں بڑا نِرا اکھو ورگا مکان۔ تے توں وچ ٹُٹی ہوئی بو کی وانگوں۔ ماسی کسے نُوں سَد لے اپنے کول۔

تارو: (ہنس کر) تیری عمر وچ بولنا ہسنا چنگا لگدا اے۔ ساہنوں تے ہن پچھلیاں آوازاں دے جواب ای نہیں آوندے اینے۔ نویاں گلاں کی سوجھن۔

بتول: ماسی توں عنایت نوں ایویں گھل دتا۔ چلو کھٹ دا کماندا نہ سئی' جوگ تے پوری سی ناں۔

تارو: لوکی کہندے۔ اپنے دھیاں پُتراں نُوں تے کم کاراں آلا بناو تا اے تے بھتیویں نوں چاکر رکھ چھڈیا اے ماسی نے گھر وچ۔

بتول: پر مینہ با چھڑو یلے جے کوئی کول ہووے ماسی' منجی ای چنگی چیندی اے وڈے پاویاں والی۔

تارو: میرا بھریا پروار اے بتول۔ دو دھیاں چن دے چانن ور گیاں ۔ منڈا تاجدار' سو منڈیاں دا اکو گبھرو۔ مینوں گھاٹا اے۔ فیر میرے بھرا دی حیاتی کرے رب۔ میں تے جے تن تن مہینے وی اک اک جی کول لاواں تے میرا سال اوہ جاندا اے' پر حویلی چھڈن نوں جی نئیں کردا۔ ہن بیٹر نئیں رئی تے ماہل کدے تے چلے پُتر۔

بتول: بیٹر ماہل کی پئی کہندی ایں ماسی؟

تارو: چرخا و یکھنی اے۔ ایدی بیڑ تے ماہل چلدی اے چرخے دی۔ تے بندا بیڑ ہندا اے زنانی دا۔ نہ رہے شیخ صاحب تے نہ رئی ماہل وانگوں گھسن پھرن آلی تارو۔

(ایک گنوار دیہاتی اندر آتا ہے۔ سر پر ایک ٹرنک ہاتھ میں دری میں لپٹا ہوا کھیس اور تکیہ)

دیہاتی: ایہہ چوگیاں دا سلام اے ماسی۔

تارو: ہیں ہیں تُوں کتھوں آیاں ایں ملکھیا۔

ملکھیا: رتیوں...... ہور کتھوں...... بلّے بلّے بلّے کوئی گرمی اے تہاڈے شہر وچ۔ تن تے میں کھائیاں گلفیاں...... چار پیتے سوڈے۔ اوھے بھڑولے جناں ڈھپ گیا دھوآنا تے اُجے وی ماسی جی تاؤں کھنگرو وانگوں...... ایہہ دیکھو انت دا مُڑکا۔

بتول: لو میں تے چلنی آں ماسی جی' مکر پکانا اے چل کے۔ ماسی سلام۔

تارو: }
ملکھیا: } وعلیکم السلام

ملکھیا: ایہہ بڈھی کون اے؟

تارو: گوانڈ وچ رہندی اے۔ عنایت کتھے اے۔

ملکھیا: لگا کھلوتا اے بوہے دے پچھے منہ وچ انگلی لے کے۔

تارو: گل کی ہوئی اے...... عنایت...... عنایت کاکا اندر آ...... توں ایس طرحاں کیوں بنا اطلاع دتیاں آ مریا ایں وے...... چُھٹی لان دا ویلا اے تے تسی کیویں آئے اودونویں۔

ملکھیا: نس کے' جان بچا کے...... دُم دبا کے...... پہلاں بُنج میل کپانا لگے وچ۔ فیر تھرڈ

کلاس دے دو ٹکٹ...... اگے بس وچ...... گل تو اِتھے جیکر پیدل پا پیادہ۔

تارو: (آواز دے کر) عنایت؟ کی گل اے کِتھے اے عنایت۔

(اب عنایت اندر آتا ہے۔ یہ دوہرے بدن کا احمق رو نوجوان ہے۔ بات کرنے سے پہلے بکی سی مسکراہٹ ضرور پیش کرتا ہے۔ اس وقت ایک بازو گل جنڈڑے میں ڈال کر آتا ہے۔ سر پر چوکور پرنا بندھا ہے۔ نیچے تہمد۔ آنکھوں پر سیاہ چشمہ لگائے ہوئے ہے۔ آتے ہی ماسی کے قدموں پر سر رکھ دیتا ہے۔)

عنایت: توں مینوں پہلاں مار لے...... (رونے لگتا ہے)

تارو: ہیں ہیں گل کی ہوئی ہے عنایت کاکا...... اُٹھ...... نہ سلام نہ دعا۔ چنڈی سے پیریں پے گیا ایں۔

عنایت: میں کُتا آں...... پاپی آں...... مار میرے سر وچ جُتیاں...... اُدھیڑ دے میری چمڑی...... سو(100) لاتے اِک گن۔

تارو: اُٹھ کے بہہ بندیاں وانگوں...... گل کی ہوئی اے ملکھیا؟

ملکھیا: گل اے ہوئی اے بی بی جی...... پئی تہاڈے جیٹھ ہوراں۔۔۔

عنایت: (یکدم بچوں کی طرح اٹھ کر بیٹھتے ہوئے) ماسی! توں مینوں ماریں گی تے نہیں......؟ سچی دس...... وعدہ اے تیرا؟

تارو: اگے کدے جتھ لایا اے تینوں؟ مُوہنوں تے پُھٹ کی کر آیا ایں رستے وچ؟

عنایت: چاچے ہوراں نال ساڈی نہیں بنی...... اِٹ کھڑکا...... ڈانگوں سوٹی جتھ پاتھا...... (مار کر دکھاتے ہوئے) ٹھَیں ٹھَیں ٹھَیں۔ اینویں ساڈے نال جیہڑا جھنجھ پاوے گا' گِٹے گوڈے تے اسی وی اوہدے بھناں گے ہاں......

ماسی: توں فیر لڑیا ایں عنایت...... اَیدر آ...... پیار تے لے ماسی دا۔ ہائے ہائے ایدر شیخ صاحب نے اکھیاں پھیر لیاں۔ ایدر سسرال سارا ای شریکا ہو گیا۔ بانہہ تے سٹ وی جی ہوئی اے۔

عنایت: پرے کر ماسی جتھ۔ پھوڑا نکلیا ہویا اے۔ مُغلئی پھوڑا۔ حکیم دیوث خاں نے دسیا سی مینوں پنڈ وچ۔ ماڑی موٹی تے بیماری وی ساہنوں نہیں ہُندی۔

ملکھیا: دیوث خاں نہیں بھا عنایت...... جالینوس خاں نے۔

عنایت: اکو گل اے۔

ماسی: توں گل کر ملکھیا' او تھے ہویا کی؟

عنایت: میں دساں ماسی؟...... ساری گل کھول کے۔

ماسی: نہیں ملکھیا توں دس بنیا کی؟ ہویا کی۔ ساڈی اپنی زمین تے رولا کی پایا اے کرم داد نے۔

ملکھیا: بی بی جی۔ بوہل لگیا ہویا سی ساڈی کنک دا۔ راتیں ہنیری آئی تے پھانڈا ایہو جیہا ہنیری دا پئی گھراٹ وی اُڈ گئے چکی دے تے بوہل اُڈ کے جا وڑیا کرم داد ہوراں دیاں پیلیاں وچ۔

عنایت: چاچے ہوراں دے دند تے کریڑا بہت لگیا ہوا اے ماسی جی' جھوٹ بولن دی سزا دتی اے اللہ میاں نے او نہاں نوں۔

ماسی: توں پُتر ذرا کھلو کھاں۔ گل مُکالاں میں ملکھے ناں۔

عنایت: مکاؤ مکاؤ۔ میں سُنناں آں۔ ویسے ایس زمانے چ ماسی جی گلاں مُکدیاں نہیں ہندیاں خیر نال۔

ملکھیا: جدوں ساڈا ونڈا اُڈ گیا اے شیخ ہوراں دی زمین تے مزارعاں دے نال تے او نہاں کنک دا اِک پھکّا ساہنوں چکن نہیں دِتا۔ ہو نجھ ہو نجھ کے ساری کنک اپنے بوہلاں وچ رلالئی۔

عنایت: شاوا شاوا...... نالے اوہ وی تے دس اوہ آڈ والی گل۔

ماسی: کیہڑی آڈ والی گل؟ کی ہویا اے آڈ نوں؟

ملکھیا: ساڈی پانی دی واری سی...... تے راجا ہے دنوں شیخ ہوراں آڈ کڈی۔ تے راتوں رات اپنے نسرے کھیتاں وِچ پانی چھڈ دتا۔ ساڈی زمین ہوئی اتھاڑ وچ او نہاں دے۔ فر فر پانی وگدا گیا شپاشپ۔

عنایت: (گلا ننگا کر کے) ایہہ ویکھ ماسی چاچے ہوراں دے کتورے نے مینوں ایتھے وڈیا سی ڈوّں ڈوّں ووّں کر کے پے گیا مینوں...... کالی بُوتھی والا......

ملکھیا: اسی تے بزرگاں دا بڑا ادب کری دا پر جدوں اسی پُچھن گئے تے او نہاں تک تک کے ساہنوں راجا ہے وچ سٹیا۔

عنایت: نالے پُچھیا نہیں ماسی پئی جوانوں دسو کس کس نوں ترنا آوندا اے۔ رات آلی گل وی دس دے ماسی نوں۔

ملکھیا: رات والی گل؟ اوہ کیہڑی؟

عنایت: جیہڑا میں بُوٹ پا کے نستا ہویا سی۔

ملکھیا: خیرا وہ شیخ ہوراں ٹھیک کہیا۔

تارو: تسی گل کھول کے کریا کرو دونویں جی۔ ایویں سینتاں جیاں نہ ماریا کرو۔

ملکھیا: ویکھو نہ جی! بھرا عنایت بُوٹ پا کے نستا پیا سی منجی تے' شیخ ہوراں سوٹی مار کے کہیا عنایت بوٹ پا کے منجی تے نہیں سوئیں دا نحش ہندا اے۔

عنایت: مار کے دساں کس طرح سوٹی ماری سی۔ پیر دی تلی توں تالو تیکر ٹیس کر کے بجلی نکل گئی۔ میریاں تے چانگراں نکل گیاں۔

تارو: پر تسی رتیوں آئے کیوں؟ تسی اپنی زمین کیوں چھڈی۔

(عنایت یکدم ہیٹھے بیٹھ کر)

عنایت: مار میرے سِر وچ جُتیاں...... رُوں وانگوں محب دے مینوں۔ میں تیرا بھنیواں نہیں جے بول جاواں۔ دے مینوں سزا۔

تارو: پر تسی بیٹھے رہندے۔ مینوں سد گھل دے۔ میں آپ آ کے کرم داد نوں پُچھدی۔

ملکھیا: اسی دراصل نس آئے آں چوری چوری۔

عنایت: اوہ ساڈی جان دے ویری نے ماسی' توں چل کے پچھے نے بھانویں باگی کیار کول۔ چاچا کہندا اے اسی ایس عنایت دے ڈکرے کر دواں گے۔

تارو: جد تیکر کیتے نہیں سن ڈکرے' تدھ تیکر بہہ رہنا سی۔

عنایت: (رو کر) ماسی تیریاں میرے اُتے بڑیاں عنایتاں نیں۔ ملکھی توں گواہ رہیں۔ پچی ماسی نے مینوں اتھے دکان کڈھ کے دتی ضیاری دی۔ میرا بھائی وال جھوٹا فریبی سارا مال لے کے کراچی نس گیا۔ ماسی نے مینوں جُتیاں آلی دکان وچ ادھ نُوا کے دتا۔ دکان اِی نہ چلی۔ سارا مال نیلام ہویا۔ بائی بائی روپے دا بوٹ کریب سول آلا پنج پنج روپے گیا۔ میں ہن ماسی تے ہور بوجھ نہیں پانا۔ مینوں سونہہ اپنے بنان آلے دی۔

تارو: کی پیا کہنا ایں عنایت؟

عنایت: (ہاتھ باندھ کر) میں ماں میہڑ آں ماسی تُوں میرے اُتے بڑے ترس کیتے نیں' دل نال لاہ کے رکھیا اے' ماں پیو توں ودھ کھیال رکھیا اے میرا۔ میں اوس بانہہ نوں چک نہیں وڈنا جنے مینوں سینے نال لایا اے' میں تاں آخری سلام کرن آیاں تہانُوں۔

آخری سلام۔

تارو: بہہ جا عنایت۔ رزق نصیب نال ہندا اے۔ (جیب سے پیسے نکال کر) لے ملکھیا دو بوتلاں پھڑ لیا۔ ٹھنڈیاں اک اپنے واسطے اک عنایت لئی۔

عنایت: میرے واسطے تے توں بوتل دی کھیچل نہ کریں۔ میں آئس کریم دی اِٹ کھا لواں گا او کھا سو کھا۔

تارو: لے فیر پیسے ہور لے جا۔

(ملکھیا جاتا ہے۔ عنایت جھوٹ موٹ کا رونا روتا ہے۔)

تارو: ہُن کی ہویا اے عنایت۔

عنایت: کم کار دا کج نئیں ماسی۔ جوان آدمی نوں کم بہت...... پر توں مینوں بڑا یاد آونا ایں (آنسو پونچھتا ہے) تیری تک میری ماں (اس وقت دروازے پر دستک ہوتی ہے) دی تک نال کنی ملدی اے۔

گلزار: عنایت...... عنایت (آواز)

ماسی: ایہہ تے گلزار دی آواز لگدی اے۔ آ جا کاکا۔ دوبئی توں (گلزار اندر آتا ہے۔ وہ دوبئی سے آیا ہے اور خوب فیشن ایبل ہو رہا ہے۔) پرسوں آیا اے۔

گلزار: (اندر آتے ہوئے) السلام علیکم۔

عنایت: وعلیکم السلام بلّے بلّے...... ویل پٹھیا! ڈاہڈی پینٹ کسائی آ۔

(دونوں خوب خوشی سے بغلگیر ہوتے ہیں۔)

گلزار: واہ! توں تے کلّر تے سیم وانگوں ودھدیا ایں دنوں دن۔ کنے تھاناں وچ سوٹ بن دا ہُن؟

عنایت: بے ہُن منہ وچ پائپ لے لویں ناں گلزار تے پورا پورا لندن دا موچی لگیں۔ عین مین۔

گلزار: ماسی کھلوتی اے نئیں تاں ایس گل دا جواب دیندا۔

ماسی: لسّی پیویں گا گلزار؟

گلزار: اوتھے دوبئی وچ لسّی امپورٹ ہندی اے بوتلاں وچ۔ خوب پیوی دی اے۔ جے گھر وچ ہووے تے کوئی مضائقہ نئیں۔

(ماسی لسّی لینے چلی جاتی ہے۔)

گلزار: ماسی وسدی سی پئی زیناں تے جالگا ایں۔ بوہل تے چکے گئے کنکاں دے۔ ڈب

وچ تے خوب مال ہوندا اے۔

عنایت: میں واہی بیجی دے خلاف آں۔

گلزار: کیوں؟

عنایت: اینی گرمی ہندی اے۔ اینی گرمی ہندی اے۔ بندے دی ہل پچھے مومیائی نکل آوندی اے۔

گلزار: فجر توں پہلاں ہل جوتیا کر۔

عنایت: اینی نیندر آوندی اے اینی نیندر آوندی اے پئی لتیا تے مویا اک ہندا اے۔ بندا ساڈھے گیارہ تو پہلے۔ (ایک دم اس کی بش شرٹ دیکھ کر) ایہہ او تھوں ای لیاوندی اے۔

گلزار: ایہہ...... ہاں۔

عنایت: کتنے دی؟

گلزار: تہاڈے تے پتہ نئیں کتنے دی ہووے او تھے اٹھ ریال دی ملی سی۔

عنایت: ریال کتنے کو روپیئے دا ہندا اے؟

گلزار: ایہو کوئی دوڈھایاں دا۔

عنایت: تاہیوں مونہوں پئی بولدی اے۔ ایہہ ٹوپ وی او تھے دا ای ہونا ایں۔

گلزار: پا کے ویکھ مکھیا۔

(عنایت ٹوپی پہن کر دیکھتا ہے۔)

عنایت: کتنے دی اے او تھے؟

گلزار: کوئی تن ریال دی ہونی ایں۔

عنایت: تاہیں میں کواں ایتھے تھوڑی وکدیاں نیں ایہو جیہاں چیزاں۔ ایہہ پھڑ۔

گلزار: ویاہ ہویا؟

عنایت: تیرا کہ میرا؟

گلزار: تیرا؟

عنایت: ماسی کہندی اے پہلاں اپنے کم کاروالا ہو جا...... (آہ بھر کر) ہُن کم کارتے نصیب وچ ہویا ای ناں کم از کم ویاہ ای ہندا مجھ بد نصیب دا۔

گلزار: سفارش کراں ماسی نال۔

عنایت: (بازو پکڑ کر) سفارش مُن آپی زنانی نئیں ماسی۔ ایہہ گھڑی وی او تھے ای دی ہونی اے؟

گلزار: (ہنس کر) آہو۔

عنایت: کِنّے ریالاں دی گھڑی اے؟

گلزار: کوئی ایک سو وی ریال سن مینوں یاد نئیں چنگی طراں۔

عنایت: ذرا میں بنھ کے ویکھاں اینوں۔

گلزار: ضرور۔

(عنایت گھڑی باندھتا ہے اور کان سے لگا کر دیکھتا ہے۔ پھر منہ سے بھاپ دے کر گھڑی صاف کرتا ہے۔ ماسی تارو لسی لے کر آتی ہے۔)

تارو: بس ہن میں سوچ لیا اے۔ لے گلزار۔ فیصلہ کر لیا اے مَیں۔

عنایت: ماسی چپ کر کے اینوں اک سو وی ریال پھڑا دے میرے سر توں وار کے۔

تارو: ایک سو وی ریال؟

عنایت: میں اس توں ادھی قیمت تے ایہہ گھڑی خرید لئی اے۔

گلزار: نہ ماسی میں کوئی قیمت شیمت نئیں لینی۔ اپنے بھنی میں بھنی اکو گل اے۔

عنایت: ہا؟ (اٹھ کر گلزار کو بوسہ دیتا ہے) تھینک یو۔

تارو: نئیں گلزارا اجے نئیں جدوں ایہہ وی کھٹن کمان آلا ہو جاوے گا تے تینوں کج دین جوگا ہووے گا۔ فیر توں جم جم جی صدقے ایس نوں ایہہ گھڑی دیویں۔

گلزار: تسی پھڑاؤ کھاں ایدھی بانہہ مینوں بس جان جان دا کرایہ کرو جے نال تے میں اینوں دوبئی جا کے بندا بناندا آں۔

تارو: ناں کاکا! ایدھی ماں تے پانی توں ڈردی جج کرن نہ گئی 'اینوں میں گھلنا اے سمندر پار؟

گلزار: تے ایہہ سمجھ لو ماسی جی ایتھے ایس کنتریں نے شٹاپو ای کھیلنا جے کدے ایس خانے تے کدے اوس خانے۔ کم کار ایس توں کج نئیں ہونا۔ اینوں لگّی جاہی دی اے توئی۔

تارو: اللہ دا دتا بہت کج اے۔

گلزار: چلو میرے نال نئیں گل دے تے اک کم کرو۔ حویلی چڑھاؤ کرائے تے' تے ایدا کرو ویاہ۔ آپے سوانی آ کے اینوں سدھ کر لئے گی۔

(عنایت گھڑی کے ساتھ مگن ہے۔)

تارو: ایس حویلی نوں کرائے تے چڑھان دی گل نہ کریں گلزار۔ مِنے صالح محمد وی آیا

سی۔ میں اونوں تے ٹھیک طرحاں جواب وی نہ دے سکی۔ چار مکان اوہدے کرائے تے چڑھے نیں۔ میری گل دا گھہ کرلیندا۔

گلزار: پر ہرج کی اے اپنی وڈی تھاں تے تسی دو جنے۔

تارو: مکان دا کرایہ حرام اے پُتر...... حرام اے...... حرام اے حرام۔

گلزار: کی کہندی ایں ماسی؟

تارو: صاف آیا اے۔

مکان کرائے تے نہیں چڑھانا تے سود نہیں کھانا۔ ساری عمر شیخ صاحب کہندے رہے۔ بول کی جواب دواں گی میں مرن آلے نوں 'اوہدا مکان چڑھاواں کرائے تے؟

گلزار: فیر ماسی گزر بسر کیویں ہووے گی؟

تارو: میں تے عنایت نوں لے کے چلی آں اپنی وڈی کڑی خورشید ول۔ اوہ اینوں کوئی پٹرول پمپ 'کوئی ایجنسی' کوئی ٹھیکہ لے دووے گی۔ اسی دونویں جی کھاواں گے پیئے۔ اسلام آباد وچ ایہہ لاہور توں خوش رووے گا۔

عنایت: ہاں جی۔

تارو: چل اُٹھ بنھ سامان نیک نیت وچ دیر نہیں کری دی۔ چل شاوا۔ اُٹھ جِن ورگا بھئیواں میرا۔ اینوں رزق دا گھاٹا اے؟ چل پُتر۔

(عنایت اندر جاتا ہے۔ منظر جلدی سے بند ہو جاتا ہے۔)

(کٹ)

***

قسط2

کردار

ماسی تارو:	
عنایت:	
شہزادہ ہمایوں جمیل:	عمر پچاس کے لگ بھگ' بدتمیز آدمی۔
بیگم ہمایوں جمیل:	(خورشید) ماسی کی بیٹی' عمر پینتالیس برس۔
مینا:	خورشید کی بیٹی' بیس برس کی خوبصورت لڑکی۔
راجا:	مینا کا چھوٹا بھائی
	اس کے علاوہ
	ملازم اور پارٹی کے لوگ

سین 1 ان ڈور

دن

(ٹائیٹل پر کچھ لڑکیاں لہک لہک کر بولتی ہیں۔ ککلی کلیر دی۔ پگ میرے ویر دی۔ دوپٹہ میرے بھائی دا تے پھٹے منہ جوائی دا۔

کیمرہ کھلنے پر ہم بیگم ہمایوں جمیل یعنی خورشید کے ڈریسنگ روم میں موجود ہیں۔ شہزادہ صاحب دروازے کی چوکھٹ کے ساتھ ایک بازو لگائے نہایت بور انداز میں کھڑے ہیں۔ خورشید ڈریسنگ ٹیبل کے آگے کھڑی ہے۔)

خورشید: تسی چل کے مہماناں وچ بیٹھو جمیل' کی کہندے ہون گے سارے لوک دل وچ۔ ساڈے دوناں وچوں اک وی اوہناں دے کول نئیں۔

شہزادہ: جدوں دی میں سگرٹاں چھڈیاں نے مینوں شہر دے اِک اِک بندے کولوں تماکو دی بو آوندی اے۔ میں کسے کول نئیں بیٹھ سکدا۔ (لمبی جمائی لیتا ہے) خدا جانے ایہہ مرد سگریٹ کیوں پیندے نیں۔ فضول۔

خورشید: لَو اک چیونگم کھاؤ۔ ول پاور تگڑی ہووے۔ سگرٹاں اِنج چُھٹ جاندیاں نے اِنج۔ (چٹکی بجاتی ہے)

شہزادہ: (گھڑی دیکھ کر) ایس ویلے مینوں سگرٹاں چھڈے پورے تن ہفتے چار گھنٹے تے سوا پنج منٹ ہوئے نے۔

خورشید: میرے ناناجی دا چاندی دا حقہ سی۔ پانی وچہ داوڑ کر کے الائچیاں تے گلاب دا عرق پا کے حقہ چھک دے ہُندے سی۔ دن وچ چار چار واری پانی بدلنے دا حکم سی۔ اک دن اک ملن والا آگیا تے کہن لگا مولوی صاحب جس ویلے تسی جنت وچ گئے تے رضوان نوں تہاڈے ساہ وچوں تماکو دی بو آوئی ایں۔ اوسے ویلے چلم مُوہدی کر دتی منجی تھلّے۔ اوہ دن جاوے تے فیر جمعے آہلے دن تیکر جدوں اوہ فوت ہوئے نیں' تماکو پین والے بندے کول وی نئیں سی بہندے۔ ایہہ سی اوہناں دا ارادہ۔

شہزادہ: تماکو پین والے کول تے بندا اُکّی نئیں بہہ سکدا۔

خورشید: کیوں؟

شہزادہ: کیونکہ اوس خوش قسمت کولوں سگرٹاں دی خوشبو آوندی اے۔ جی کردا بندے

نوں تیلی لا کے منہ وچ پا لئے۔ تسی چھیتی تیار ہو جاؤ پلیز۔

خورشید: اچھا میں گلوبند پالواں۔

شہزادہ: ایس موسم وچ؟

خورشید: کیوں ایس موسم نوں کی اے؟

شہزادہ: میرا مطلب اے تہانوں تکلیف نہ ہووے کتے۔

خورشید: ساریاں زنانیاں کوئی موسم دا سوچ کے تیار ہندیاں نے۔ سردیاں وچ باہنواں توں بغیر قمیصاں تے گرمیاں وچ کھدر دے کُرتے پائے جاندے نے۔ کجھ تکلیف سہہ کے ای تعریفاں ملدیاں نے ہمایوں جی۔

شہزادہ: تہاڈی مرضی اے۔ پر ایس موسم وچ تہانوں جے پت نکل آئی تے۔ تے میں کسے ڈاکٹر کول لے جا کے نہیں دکھا سکدا اجکل۔

خورشید: کی پئے کہندے او۔ پت کیوں نکلنی اے گھڑی دو گھڑی گلوبند پا کے۔

شہزادہ: اچھا جی اچھا بھانویں گلوبند نال کوٹ وی پالوو میرے ولوں۔ نالے گرم موزے تے سر تے ٹوپی وی۔

خورشید: ہائے تسی کی سمجھے او؟ کیہڑا گلوبند؟

شہزادہ: لکیراں والا گرم گلوبند 'مفلر'۔ جیہڑا تہاڈا ابھرا لیایا سی امریکہ توں 'تسی وی بچے او گرمیاں وچ گلوبند لے آیا پھڑ کے پہنن دا موقع ای نہیں ملیا تہانوں وی۔

خورشید: اوہ نہیں جی ایہہ موتیاں آلا جڑاؤ۔

(اس وقت مینا آتی ہے۔ اس نے بہت شاکنگ قسم کی ڈریسنگ کر رکھی ہے۔ ماں کے کان میں کہتی ہے۔)

مینا: امی جی کار دی چابی لے دیو ابا جی کولوں۔

خورشید: لَے اوہ دین لگے نے کار دی چابی اجکل۔

مینا: تسی منگو تے سہی۔

خورشید: تینوں پتہ ای اے مینا۔ جدوں دے اوہناں نے سگریٹ چھڈے نے ساریاں گلاں دا مطلب پُٹھا لیندے نے۔

(نوکرانی اندر آتی ہے ' ہاتھ میں فون ہے۔)

خورشید: لو جی 'میں تے چلنی آں تسی چھیتی آ جانا اودھر۔

(نوکرانی فون پکڑاتی ہے۔ خورشید کی جگہ مینا بیٹھ کر میک اپ میں مشغول

ہو جاتی ہے۔)

شہزادہ: ہیلو...... شہزادہ ہمایوں جمیل (جمائی) سپیکنگ...... کون؟ بیگ صاحب وعلیکم السلام جی...... میں جی تن مقیاں توں بس باہر نہیں نکلیا...... کی؟...... نہیں جی...... چکن پاکس تے نہیں نکلی ہوئی...... میں ذرا سگریٹ چھڈے ہوئے نے' ہاں پچھلے سال وی چھڈے سن بائیس دناں لئی...... سفارش لئی......؟ نہ جی...... اجکل میں کسے سفارش لئی نہیں جاسکدا...... بیگ صاحب...... ایویں میں اری ٹیٹڈ ہو جانداں آں...... ہیں جی...... اینویں کوئی گل کہہ دیواں گا منظور صاحب نوں...... اچھا جی...... اچھا جی...... خدا حافظ...... (چونکا ذرا خفگی اور بوریت سے رکھتا ہے۔)

مینا: اج جمعرات اے کہ جمعہ اباجی۔

شہزادہ: (قدرے خفگی سے) ساڈے لوکاں لئی جمعہ متبرک دن ہندا سی۔ پتہ ہندا سی لوکاں نوں پئی جمعہ کس دن آوندا اے ہفتے وچ۔

مینا: میں سمجھنی آں اباجی تسی سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نیں' پر اسدا ایہہ مطلب تے نہیں ناں کہ تسی Un-Necessarly Bitter ہو جاؤ ساریاں نال۔

شہزادہ: اج جمعرات اے۔ (مسکرا کر)

مینا: ہائے۔ وٹ ہیو آئی ڈن۔

شہزادہ: کی ہویا؟

مینا: اج تے میں سارا دن منہ نہیں سی دھونا۔ ریسٹ دینا سی منہ نوں۔ میں منہ دھو بیٹھی آں بکری دے دُدھ نال۔

شہزادہ: کوئی گل نہیں۔ کل ریسٹ دے لئیں۔

مینا: تسی نہیں ناں جاندے اباجی۔ روٹین کڈی ضروری چیز اے۔ جو قوماں' جو لوگ اپنے واسطے پلان نہیں بنا سکدے' ڈیلی روٹین ٹائم ٹیبل نہیں آندے بنانے جنہاں نوں' اوہ کتے نہیں پہنچ سکدے بدقسمتی نال۔

(اس وقت ایک طرّے والا بیرا' باوردی لباس میں ہاتھ میں سگریٹ کیس پکڑے آتا ہے۔)

بیرا: حضور بیگم صاحب کتھے نیں؟

مینا: امی تے مہماناں ول گئے نیں ولایت۔

شہزادہ: کی گل اے؟

بیرا: جی میں اوہناں نوں پچھیاں سی کہ لیڈیزنوں وی سگرٹاں آفر کرنیاں نیں۔

مینا: ولایت۔ایہہ گل پلے بن لے جو اصول مرداں واسطے ہیگااے اوہی عورتاں واسطے لاگو ہووے گا۔ عورتاں نوں پہلے سگرٹاں آفر کریں تے بعد وچ مرداں نوں۔ خراب عادتاں وچ عورتاں دا حصہ گھٹ نہیں ہونا چاہی دا۔ ہر معاملے وچ Priority ٹھیک ہونی چاہی دی اے۔

شہزادہ: اس طرف لیاخاں سگریٹ کیس۔

(بیرا پاس جاتا ہے۔)

مینا: کی کرن لگے او اباجی۔

شہزادہ: ہور کول لیا۔ مریا کیوں جاناں ایں۔ ہور کول...... ہور کول...... میں بیگم صاحب نوں نہیں دسن لگا۔ لیاہ۔

مینا: اباجی...... تسی امی جی دی سونہہ کھائی ہوئی اے۔اباجی۔

شہزادہ: ہور کول...... ہور کول...... مریں ہور کول۔

(سگریٹ بالکل اس کے منہ کے پاس جا پہنچتے ہیں۔وہ سگریٹ کیس کھول کر سگریٹوں میں منہ دے کر لمبا سانس لیتا ہے۔چہرے پر مسکراہٹ آتی ہے۔)

شہزادہ: خوشبو لین نال کوئی قسم تے نہیں ٹٹ جانی پاگلے۔

(کیمرہ اس کے چہرے پر آتا ہے۔وہ کتے کی طرح سگریٹ سونگھ رہا ہے۔)

(کٹ)

سین 2 ان ڈور

رات ڈرائنگ روم

(اب ہم شہزادہ ہمایوں جمیل کے ڈرائنگ روم میں آتے ہیں۔ یہاں ڈرائنگ روم تین ٹکڑیوں میں بٹا ہوا ہے۔ صوفوں پر چار خواتین بیٹھی ہیں۔ان ہی میں بیگم ہمایوں جمیل بھی ہیں۔ سب پارٹی کے لیے بجی ہوئی ہیں۔ دوسری جانب تین آدمی کھڑے باتیں کر رہے ہیں۔اس کے علاوہ ایک گروپ جو دو آدمیوں پر مشتمل ہے منہ میں سگار اور پائپ لیے کھڑکی کے پاس کھڑے ہیں۔)

(گروپ 1)

خورشید: خدا قسم میرے جمیل دی اپنی سٹرانگ وِل پاور اے اپنی سٹرانگ اے ایناں دی وِل پاور...... صوفیہ لورین دی فلم ویکھ کے وی ایناں نوں کدی اوہدا خواب نئیں آیا بعد وِچ۔

بیگم زمان: اسی بڑے بد قسمت آں ایس بارے وِچ۔ ایناں دی وِل پاور ای ہے نئیں کوئی...... بارہ وریاں دی سمجھارئی آں ہُن اپنی ماں نوں ہُن جواب دیو ساڈے کول نہ رہن۔ راتیں مَن جندے نیں تے سویرے مکر جاندے نیں ماں دے سامنے جا کے۔ کڈھ ای نئیں سکدے اماں جی نوں گھروں۔

بیگم عالمگیر: ویسے بیگم زمان بندے وِچ جے وِل پاور نہ ہووے تے بندا لائی لگ جیا ہو جاندا اے۔ کیوں بیگم ہمایوں جمیل!

خورشید: اک وِل پاور دی کمی نال سو خرابیاں پیدا ہو جاندیاں نیں مرداں وِچ۔ بیوی توں زیادہ اپنے گھر والیاں نال پیار کردا اے۔ اتوار گھر گزارن دی بجائے یا برج پارٹی وِچ وقت لنگا دیندا اے یا مچھلی دا شکار کھیڈدا اے۔ بیوی نوں ہر سال نواں زیور نئیں بنا کے دیندا۔ اپنی کار دا ماڈل ضرور بدلدا اے۔ تسی وی کجھ بولو مسز منظور۔

مسز منظور: (ہنس کر) اجے جی ساڈے دوناں وِچ بڑا پیار اے۔ ساہنوں دوناں نوں وِل پاور دی ضرورت کدی نئیں پئی۔

بیگم: ویاہ نوں کُل تِن مہینے تے ہوئے نیں۔

خورشید: کجھ نہ کرے بیگم بس صرف مرد دی وِل پاور دا دھیان رکھے۔ جدوں اوہدی قوت فیصلہ تگڑی ہو گئی تے فیر مہینے دی پہلی تاریخ نوں ساری تنخواہ تہاڈے ہتھ وِچ۔ ذرا ہور سخت ہوئی تے ٹی اے ڈی اے وی فوراً تہانوں ملے گا۔ ہور فولادور گی ہو گئی تے سارے Arears تہاڈے ناں۔ ایہہ تے مسز عالمگیر' جناں گڑ پاؤ گے اوناں مٹھا ہووے گا۔ انشورنس تہاڈے ناں 'کوٹھیاں دیاں رجسٹریاں تہاڈے ناں۔ بینک اکاؤنٹ۔ کار۔ سارا کجھ تہاڈے ناں لگ سکدا اے۔

مسز منظور: سچی جی......؟

(یکدم زور کا قہقہہ پڑتا ہے۔ گروپ نمبر 2 پر کیمرہ جاتا ہے۔)

مرد نمبر 1: شہزاد میں چھڈے تے نیں سگرٹ...... پر کِنّے کو دِن؟ بندے دے لیکھاں وِچ ای لکھیا اے توبہ کرنی فیر توڑنی...... فیر کرنی فیر توڑنی۔

مرد نمبر2: لیکن یار میرے داداجان سگریٹ تماکو نئیں پیندے۔ ستر وریاں دی عمر ہو گئی اے اوہناں دی۔ تمباکو نہ پیوتے عمر تے لمی ہندی اے ناں۔

مرد نمبر3: اچھا اولڈ مین زندہ اے اجے۔

مرد نمبر1: کہے نال محبت ہے جناب دے والدِ بزرگوار نوں۔

مرد نمبر2: کوئی خاص تے نئیں۔

مرد نمبر1: کوئی مشن' کوئی منزل...... کوئی پلان بیگا او نہاں دی زندگی دا......؟ جس دے واسطے جیندے ہون باباجی؟

مرد نمبر2: پلان تے کوئی خاص نہیں بیگا؟

مرد نمبر1: کہے نال نفرت تے ہوئی اے۔ جیندے بندے دا قاعدہ جو ہویا۔

مرد نمبر2: ایہو جئے بندے ای نئیں بیگے اوہ۔

مرد نمبر1: معاف کرنا' کردے کی نیں سارا دن بزرگ ہوری؟

مرد نمبر2: بوہتا وقت لیٹے رہندے نیں۔ تے دریاں توں ایہہ حال اے۔

مرد نمبر1: ایہو تے تسی لوک سمجھے نئیں۔ والد ہوراں نوں مرے ہوئے وی تی ورھے ہو گئے نیں۔ تسی او نہاں نوں دفنانا بُھل گئے اوہ...... تمباکو وی تاں پیتا تے گل چالی ورھے دی عمر ہوئی بزرگاں دی۔

(سارے فرمائشی قہقہہ لگاتے ہیں۔ ساتھ ہی ہم گروپ نمبر3 میں آتے ہیں۔ یہاں دونوں سگار اور پائپ پینے والوں کے ساتھ جمیل کھڑا ہے۔ وہ باتیں نہیں سن رہا صرف دھوئیں کی طرف محویت سے دیکھ رہا ہے جیسے بچے لولی پاپ کو دیکھا کرتے ہیں۔)

پائپ والا: ویسے اک گل میں نوٹ کیتی اے شہزادہ ہمایوں جمیل دا رنگ کج پہلاں توں نکھر آیا اے کیوں اصغر؟

سگار والا: وزن وی کج پُٹ آن کر لیا اے ایناں نیں۔

(جمیل منہ بنا کر دوسری طرف دیکھتا ہے۔)

پائپ والا: بھئی اسی دونوں تینوں Compliments دے رئے آں تے توں منہ پرے کر لیا اے؟

جمیل: اک پانی پیاندا جاندا اے تے دو جا جُھتیاں لگاندا جاندا اے۔ نہ حسن دا مقام اے تے نہ روندا کسے دا رنگ نکھرے تے نال ای ڈھڈ نکل آوے۔ اوہ رووے کے ہسّے؟

پائپ والا: ٹیک اٹ ایزی بوائے۔

سگار والا: اک واری میں اپنی محبوبہ دے کہن تے سگریٹ چھڈ دتے سن۔ میری بیوی سب نوں دسدی پھر دی سی کہ ویکھو میں اک واری کہیا تے ایناں نے مڑ کے سگرٹاں نوں ہتھ نئیں لایا۔ جدوں اوس اللہ دی بندی نوں اصلیت پتہ لگی اوس نے خود مینوں سگریٹ پلائے۔ محبوبہ تے چھٹ گئی یار پر بہتر چیز ی ملدی رہی۔ بھلا ہووے ایناں بیویاں دا۔ کھانا کھلان گیاں صاف ستھرا...... کپڑے دین گیاں صاف ستھرے...... عادتاں پان گیاں صاف ستھریاں۔

پائپ والا: بول...... کوئی گل کر...... توں تے کشمیر دی چھلی وانگوں اندروں اندر سنگو گیا ایں۔

سگار والا: اسی طرح بندا اے...... بالکل اسی طرح...... Yellow Lights نکلدیاں نے سارے طرفوں...... اپنے گھر والے پاگل نظر آوندے نیں۔ باہر دے لوکی سارے مالک مکان دی طرح بے رحم تے اندروں کٹن والے لبھدے نیں...... اسی طرح بندا اے For Few Weeks۔

جمیل: تے فیر؟

سگار والا: تے فیر اللہ تعالیٰ مسبب الاسباب اے۔ کوئی نہ کوئی وسیلہ پیدا ہو جاندا اے...... بندا مڑ کے سگریٹ پین لگ پیندا اے۔ کدی ڈاکٹر کدی گھر دا کوئی جی...... کدی کوئی یار دوست اپنی قسم دوا کے سونہہ تڑوا دیندا اے۔ اللہ اللہ خیر صلاّح...... بس صبر دے دو چار دن باقی نیں شہزادہ ہمایوں جمیل...... اللہ مسبب الاسباب اے۔

(اس وقت عورتوں کی جانب ایک عورت تالی بجاتی ہے۔ سب اس کی طرف متوجہ ہوتے ہیں۔)

بیگم زمان: بھئی لیڈیز اینڈ جنٹلمین...... سب اک منٹ لئی میرے ول توجہ دیو۔

(سب اس کے پاس جا کر نیم دائرے کی شکل اختیار کر لیتے ہیں۔)

بیگم زمان: پہلاں تے اسی ساری لیڈیز بھائی شہزادہ ہمایوں جمیل نوں سالگرہ دی مبارکباد پیش کر دیاں آں۔ دوسری گل ایہہ ہیگی کہ بیگم جمیل نے ایس سالگرہ اوتے جمیل بھائی لئی سگریٹ کیس دا ڈبہ بمعہ سگرٹاں تحفہ لیاندا اے۔ تے ایناں دا خیال اے کہ جمیل بھائی دی ول پاور اینی سٹرانگ اے کہ اوہ ایناں سگرٹاں نوں کول رکھن دے باوجود کدی ایناں نوں ہتھ نئیں لگان گے۔

(بیگم جمیل نہایت شان سے سگریٹ کیس کھول کر جمیل کی طرف بڑھتی ہے۔)

بیگم زمان: میرا Suggestion اے کہ اسی سارے لوکی سارے سگرٹاں تے Autograph کر دیئے تاکہ اگلی سالگرہ تے بیگم جمیل ساہنوں بطور سند ایہہ سگریٹ وکھاسکن۔ ہُن میں عرض کراں گی کہ ہر آدمی اک اک سگریٹ چکے تو اینا ں تے اپنے سائین کر دیو۔

(جس وقت بیگم جمیل سگریٹ کیس لے کر آگے مہمانوں کی طرف بڑھتی ہے' ماسی تارو اور عنایت اندر آتے ہیں۔ عنایت کے سر پر ایک ڈھیلی سی گٹھڑی میں پانچ سات سیر خربوزے بھرے ہیں۔ ماسی تارو نے ایک گٹھڑی' ٹوکری اور نماز پڑھنے کی صف اٹھا رکھی ہے۔ دونوں بڑی مسکراہٹ کے ساتھ داخل ہوتے ہیں۔)

ماسی: } السلام علیکم
عنایت:

عنایت: کی حال اے بھائی جی؟

(مہمانوں کے چہروں پر بڑی ذو معنی مسکراہٹ آتی ہے۔ عنایت اپنی گڈ سپرٹ میں جمیل کی طرف بڑھتا ہے۔ سارے خربوزے فرش پر گرتے ہیں۔ مہمانوں کا ردِّ عمل مختلف ہوتا ہے۔ کوئی اسے اٹھا کر سونگھتا ہے۔ ایک فٹ بال کی طرح ٹھوکر لگاتا ہے۔ عورتوں میں سے ایک اٹھا کر اسے کتر کر پیش کرنے لگتی ہے۔ دوچار اٹھا کر اکٹھا کرنے کی سوچتے ہیں۔ ایک ہوا میں اچھال کر کیچ کرنے میں مشغول ہو جاتا ہے۔ یہ منظر بیک گراؤنڈ بنتا ہے۔ سامنے ماسی تارو کی طرف خورشید بڑھتی ہے۔)

خورشید: وعلیکم السلام۔ تسی کس طرح آئے اماں جی؟

ماسی: لے...... دھی دے گھرماں کس طرح آوندی اے؟ خیر خبر لین...... اپنی سنان اوہدی سُنن...... آپتر گلے نال لگ! جیجی پا...... ٹھنڈ پا مینوں۔

عنایت: ماسی عطر لا کے آئی اے باجی جی...... گلے مل لو تسی۔

خورشید: کیہڑے بوہے توں آئے او تسی؟ ایدھرتے کھڑاک ای نئیں ہویا ٹیکسی دا۔

عنایت: اسی کوئی ٹیکسی تے تھوڑی آئے آں۔ اسی آئے آں بس تے...... رنگ محل توں بڈا

ریگل۔ او تھوں بدلی بس تے سدھے تہاڈے ایتھے۔

خورشید: اچھا چلو اماں جی اندر چل کے گلاں کردے آں...... ایکس کیوزمی پلیز......

ماسی: ہائے ہائے خورشید! میں ضیا پنج ست ورھے پچھوں تیرے گھر آئی آں پر ماں پیو وی کدی بھلے نیئں ایڈی چھیتی۔ ویکھاں جمیل کاکا...... کی ہو گیا تینوں...... سر وائی پیا کر...... کجھ حافظہ سدھا ہووے تیرا۔

خورشید: (قریباً کھینچتے ہوئے) آؤ ماں جی آؤ اندر چلئے۔

(ماسی حیرانی سے دیکھتی جاتی ہے۔)

عنایت: کی حال اے تہاڈی طبیعت دا بھائی جی؟ ہن تے سکری نیئں ہیگی سر وچ؟ بڑی مالش کیتی اے جی میں ایناں دے سر دی...... آرام ای نیئں سی آوندا۔

جمیل: توں وی اندر چل عنایت...... ماسی جی دے کول۔

عنایت: میں جا کے کی لینا اے۔ میں ایتھے بہنا تہاڈے کول...... کمرہ تے واہ وا ٹھنڈا اے۔ تسی ذرا باہر چل کے ویکھو۔ ککھڑی وانگوں پاٹ جاؤ گے تھاؤں تھائیں گرمی نال۔

جمیل: میں تینوں کہیا اے ناں عنایت اندر چل...... مہماناں وچ نیئں بیٹھی دا...... چل اندر۔

عنایت: (اٹھتے ہوئے) خدا دی سونہہ جی...... میں تے تہاڈے کول بہنا چاہندا سی پر وڈیاں دا کہنا منا پیندا اے۔ نہ منو تے فیر کہندے نیں کہ ایس زمانے دے نوجوان بدتمیز نے...... خدا حافظ جی۔

سب: وعلیکم السلام۔

جمیل: (شرمندگی جھاڑتے ہوئے صفائی پیش کرنے کے انداز میں) کیوں منظور صاحب۔ میں تے سمجھیاں آں کہ دراصل ساڈا کلچر ایسے لوکاں دے دم قدم نال زندہ اے۔ میری سس جیئے لوکاں نے پرانی قدراں' پرانا رہن سہن' پرانے طور طریقے محفوظ کر رکھے نیں۔ اسی لوک تے برسات دی گھاہ تے اُگے ہوئے گگرمتے آں۔ یورپین تہذیب دی چھتری تان کے اپنی اپنی عزت بچائی بیٹھے آں۔ دراصل تے ساڈا کلچر' ساڈی قدراں' ساڈا سارا قومی اثاثہ ایناں لوکاں دے کول اے۔ میرے دل وچ ایسے لوکاں لئی بڑی جگہ بڑا احترام اے......

(کیمرہ جمیل پر مرکوز ہے۔ آہستہ آہستہ تصویر فیڈ آؤٹ کرتی ہے۔)

(کٹ)

سین 3 ان ڈور

رات مینا کا کمرہ

(ماسی تارو پلنگ پر ٹانگیں اوپر کر کے بیٹھی ہے۔ خورشید پاس کھڑی ہے۔
مینا پڑھنے میں مشغول ہے۔)

ماسی: میں جس کم واسطے آئی آں اوہ میں کرا کے جاناں ایں خورشید...... یا کوئی پٹرول پمپ یا کوئی چنگی وڈی بزنس...... اوہ وچارا کیوں پچھے رہوے تہاڈے لوکاں توں۔

خورشید: میں سن لیا اے اماں جی...... میں سمجھ گئی آں پر تسی نہیں نہ سمجھ دے اجکل جمیل دا موڈ کیسا اے۔

ماسی: کی ہویا اے جمیل دے موڈ نوں۔

مینا: سگریٹ پینے چھڈ دتے نیں اباجی نے۔

ماسی: اپنی خوشی نال چھڈے نیں کہ تیری ضد نال؟

خورشید: اپنی خوشی نال اماں جی۔

(مینا معنی خیز انداز میں دیکھتی ہے۔)

ماسی: فیر...... جو چیز بندا اپنی خوشی نال چھڈے اوہ واکدی دل وچ وچار نہیں آوندا۔ کوئی ہور گل ہونی اے۔

مینا: گل ایہہ ہیگی اماں جی بیگم منظور دے میاں نے سگریٹ چھڈ دتے نیں۔ اپنی بیوی دے کہن تے۔ ہن امی نوں اپنی ایہہ بڑی انسلٹ لگدی اے کہ اباجی ایناں دے کہئے تے ایناں نکا جناں کم وی نہیں کر سکدے۔

خورشید: ایہہ گل نہیں سی۔

مینا: ایہو گل سی امی جی۔

خورشید: مینوں زیادہ پتہ اے کہ تینوں؟

مینا: پتہ تے تہانوں ای زیادہ اے پر گل ایہو سی۔

خورشید: ایہہ ویکھ لو اماں جی کیہو جیا زمانہ آگیا اے۔ ساڈے والاں وچ چٹے آگئے نیں پر اج تیکر ماں پیو اگے زبان نہیں کھولی۔ جے اوہناں نے کہیا دن اے تے اسی کہیا دن اے۔ اماں جی جے کہیا رات اے ویکھ تاں تارے لشکدے نیں تے بھانویں چٹی

دھپ چڑھی ہووے اسی کہواں گے ٹھیک اے جی رات ای لگدی اے پر اجکل دی اولاد نے' تے جو گل ماں پیو کہن اوس توں الٹی گل ای کہنی اے۔

مینا: ایس لئی اماں جی کہ تہاڈے لوکاں وچ جرأت نئیں سی سچ بولن دی' تے اپنا نقصان کران دی۔

خورشید: اسی لوکی گھراں دی عزت تے قربان ہو جان والے......

تارو: ہیں ہیں ہیں۔ خورشید کی پئی کرنی ایں۔ دھی پت نال بحثی دائیں......یا ایس دا حکم منی دا اے تے یا اینوں حکم دینئی دا اے۔ کواری اولاد تے حکم چلاؤ تے ویاہی ہوئی اولاد دا حکم منو۔

مینا: پر نانی اماں!

ماسی: چنگا تیری وی سن لاں گی پر پہلاں میں خورشید نال گل کر لواں۔ پتر عنایت ہویا ماں میرے۔ ایدھا خیال توں کرنا اے پوری طراں۔ میں کدی حویلی چھڈ کے آؤنا سی اے دس توں آپی؟

خورشید: اماں جی ایڈا تہانوں کھیال سی تے تسی حویلی کرائے تے چڑھاؤندے تے رل مل کے کھاندے دونویں جی۔

ماسی: ناں پتر جس کم وچ دتے انگلیاں نہ لگن اوہدی کمائی حرام ہندی اے۔

خورشید: تے زمیناں تے واہی بیجی واسطے بھیجناں سی اینوں۔

ماسی: گیا سی پر کرم دا دنے واہ ای نئیں لگن دتی۔

خورشید: تے سوکھی جنی گل سی اماں جی۔ تسی زمین دیندے بٹائی تے۔ گھر بہہ کے کھاندے۔

ماسی: (نظر نیچی کر کے) نہ پتر مینوں پٹھے سبق نہ پڑھا۔ ویکھ ناں شیخ ہوری کہہ گئے سن ستارہ رزق حلال کھائیں۔ نئیں تے او کھی ہوویں گی حشر دے دن۔ ہن گھر بہہ کے زمیناں دی کمائی نئیں کھا سکدی میں۔ میں تے...... دویں مربعے مزارعاں دے ناں کر چھڈے نیں آؤن تو پہلاں۔ جدوں میں واہندی نئیں تے میرا کی حق سی اوناں تے؟

خورشید: ہے نہ پٹھی مت۔ تہانوں کدوں عقل آؤنی اے اماں جی؟ اپنی اولاد دا حق پے مار دے او۔ بڈھے ہو گئے او تسی......

ماسی: ہن کی عقل آؤنی اے مینوں۔

مینا: شروع توں تسی ایسے طراں گلاں کردے سی نانی اماں نال۔

خورشید: چپ کر کے بہہ جا آرام نال وڈھی تکتے داں (نوکرانی آتی ہے) توبہ اج کل دی اولاد تے......

نوکرانی: صاحب سددے پئے نیں جی تہانوں مہمان چلّے نیں۔

خورشید: توں چل میں آونی آں (نوکرانی جاتی ہے) اماں جی۔ ویکھو تہاڈا کم میں کراواں گی جمیل کولوں پر ہتھ بدی عرض اے تسی ایہہ گل نئیں سمجھ سکنی پئی اونہاں نے سگریٹ چھڈے ہوئے نیں۔ اونہاں دی طبیعت جھانویں ورگی کھردری ہوئی دی اے اج کل...... توں نئیں چلنا اندر مینا۔

مینا: ہائے توبہ کروجی...... تہاڈے ایج گروپ دے بندے تے مینوں سخت بور کردے نیں۔ گول ڈھڈاں اوتے مرداں نیں بلناں بنیاں ہندیاں نیں کمراں کڈھن لئی۔ تے ڈھڈ دو دو ہو کے لکدے پھردے نیں۔ وتاں آلیاں گرداں تے زنانیاں نے ٹلکم پوڈر لایا ہندا اے۔ میں تے ویکھ نئیں سکدی توبہ اللہ۔ (خورشید چلتی ہے پھر رُکتی ہے۔)

خورشید: اماں جی تسی غصّہ تے نئیں کروگے؟

ماسی: نہ پُترا کس گل دا کو؟

خورشید: عرض اے اماں جی پئی......ایتھے شہر وچ اللہ دی مہربانی نال بڑی عزت بنی اے ساڈی۔ بڑے بڑے ہائی کلاس گھرانیاں نال میل جول اے۔ تسی اک گل دا دھیان رکھنا۔ ساڈے ملن جلن والیاں نوں ویکھ کے تسی اپنے کمرے وچ چلے آنا۔ ویکھو ناں اوہ لوگ کجھ ہور نظراں دے مالک نیں تے...... تے تسی...... بس اینی کو گل اے کہ......ویکھو ناں۔

(ماسی عینک اتار کر درست کرتی ہے۔)

ماسی: میں کوئی کسے نوں ملن تھوڑی آئی آں خورشید۔ توں فکر نہ کر۔

مینا: امی مینوں چابی لے دیو ابا جی توں۔

خورشید: توں آپی چل کے منگ لے۔ بھائی مینوں تے ڈر آندا اے۔

(خورشید اور مینا جاتی ہیں۔ اب عنایت ایک بغل میں ایک تکیہ دوسرے میں دوسرا تکیہ دبائے مغلیہ جبّہ اور سر پر دستار رکھے آتا ہے۔ ساتھ راجا ہے۔)

راجا: ہُن نس کے دکھاؤ ذرا نانی اماں نوں!

(عنایت بچے بغل میں لیے قلعے کی فصیل پر بابر کی طرح بھاگتا ہے۔)

ماسی: ایہہ کی ہو ریا اے؟

عنایت: میں بابر بنیا ہویا آں ماسی۔ ایہہ میں قلعے دی فصیل تے دو آدمی بغل وچ دبا کے نسن دی پریکٹس کر ریاں آں۔

ماسی: مت تے نہیں ماری گئی تیری؟

راجا: جد تیکر تانی اماں آدمی کسی بڑے آدمی دی نقل نہ کرے اور خود بڑا آدمی نہیں بن سکدا۔

ماسی: اچھا......؟ فیر کر پریکٹس پتر......ایہہ ٹھیک ای کہندا ہونا ایں راجا۔

(عنایت دونوں بغلوں میں بچے لے کر بھاگتا ہے۔)

فیڈ آؤٹ

سین 4 ان ڈور

رات بیڈروم

(جمیل سگریٹ سلگا کر دو کش لگاتا ہے۔ مسکراہٹ چہرے پر آتی ہے۔ اوپر سے خورشید آتی ہے۔)

خورشید: (نہ دیکھتے ہوئے) اک تے جیہڑی ایہہ رسم ہیگی ناں کہ مہماناں نوں گیٹ تیکر چھڈ کے آؤ ایہہ بُری اے...... ہیں ہیں۔ کی کر دے او جمیل تسی۔

جمیل: میں......؟ میں اپناں سگرٹاں نوں جلا ریا ہاں......اک اک نوں جلاواں گا میں۔ ایہہ کی سمجھ دے نیں میری ول پاور اینڈی کمزور اے۔ اینڈی کمزور اے۔

خورشید: ہائے رب دے واسطے سب دے دستخط ہوئے نیں اپناں تے۔

جمیل: ہوئے رہن دے میں کسے دی پرواہ نہیں کردا۔ سب نوں جلاواں گا میں......اک اک کر کے......اک اک کر کے......اک اک کر کے سگرٹاں نوں تے دستخط کرن آلیاں نوں سب نوں......ایہہ کون ہندے نیں اگلے سال آ کے ویکھن والے۔ ایہہ کون نیں میرے تے پہرہ بٹھان والے۔

(کٹ)

***

قسط3

کردار

ماسی تارو
خورشید
ڈرائیور
دھوبی
بیرا
دھوبن
عنایت
مینا
جمیل
نوکرانی
راجا
مالی
جمعدارنی
دھوبی کی بیٹی
ایجنٹ

سین 1 ان ڈور

دن برآمدہ

(خوبصورت سا برآمدہ نما لاؤنج جس میں جعفری لگی ہوئی ہے اور جعفری پر بیلیں چڑھی ہوئی ہیں۔ جمیل اور خورشید منظر پر موجود ہیں۔)

جمیل: تہاڈی ماں اے تے میری کی اے؟ میں وی تے اُونہاں نُوں ماں ای سمجھنا آں۔

خورشید: بابا میں سمجھنی آں کہ اجکل تسی سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نے۔

جمیل: تسی تے سگرٹاں چھڈن نُوں میہنا ای بنالیا اے۔ میں جو چاہاں جو چیز چاہاں چھڈ سکدا ہاں۔

خورشید: تُو مینوں ہمیں سی پتہ بھلا تہاڈی وِل پاور کِنّی ایں۔ پر اماں جی کہندے نے ویکھو تاں بُڈھے ہوئے اُتوں ابا جی فوت ہو گئے نے۔ کلا ہ بندہ اُنج وی۔

جمیل: اوہ کلّے بیوہ ہوئے نے جہان وچ Statistics دے مطابق اوسطاً عورت دی عمر مرد توں ڈیوڑھی ہندی اے آپے دسو۔ نالے اوہ کوئی پہلی زنانی اے جیہڑی بڈھی ہوئی اے۔ تسی وی ہو جاناں ایں پنجاں ستاں سالاں وچ ویکھ لینا۔ اپنے موہڈے ویکھو۔ گردن ویکھو۔ ہتھاں دیاں رگاں ویکھو۔ میں سچ کہن دا عادی آں۔ معاملہ شروع تے ایدر وی ہو گیا اے۔

(خورشید جوں جوں جمیل بولتا ہے۔ اپنے کندھے گردن' ہاتھ وغیرہ دیکھتی ہے۔ پھر فکر اور شرمندگی سے ہونٹ کاٹتی ہے۔ عنایت آتا ہے۔)

عنایت: آپا جی!

جمیل: فرماؤ......؟ کرو گل...... پتلون پائی اے۔ ہُن پتلون پا کے کھلونا وی سکھ جاؤ مہربانی نال۔

خورشید: کی گل اے عنایت۔

عنایت: میں گڈی وچ چلا جاواں ڈرائیور نال۔

خورشید: کیوں اوہ کتھے چلیا اے ایس ویلے؟

عنایت: ڈرائیور چلیا اے حجامت بنوان نائی کولوں۔

جمیل: اوہ تے اوتھے سیلون وچ وال کٹاوے گا تے تسی کی کرو گے؟

عنایت: میں کوئی اندر تھوڑی جاناایں جیجا جی۔ میں تے باہر ای بیٹھا رہواں گا گڈی وچ۔

کھان پین دیاں دکاناں بڑیاں پیاریاں لگدیاں نے گڈی وچوں۔

خورشید: چلا جا بھئی۔ جان دیو سو۔ تواں نواں شوق اے اینوں گڈی وچ بیٹھن دا۔

عنایت: شکریہ جی۔ تسی دونویں بڑے اچھے ہو۔ سانوں تے امید ای نئیں سی کہ ساڈے بزرگ ایڈے چنگے ہون گے کدی۔

جمیل: بزرگ...... کون بزرگ؟

خورشید: اچھا اچھا جا بھئی پر چھیتی گڈی لے آنا۔ میں ذرا فرنچ سنٹر جانا ایں۔ میری کلاس دا وقت ہو گیا اے۔ (گھڑی دیکھتی ہے) مسز منظور میتھوں چنگی فرنچ بولن لگ پئی اے۔ میں سوچنی آں مینوں کی فیدہ ہویا۔

عنایت: (شکریہ شکریہ کہتا اپنی گھڑی کی چابی مروڑتا جاتا ہے۔)

خورشید: کوئی پٹرول پمپ ای دوا دیندے۔

جمیل: اینوں پٹرول پمپ؟ ایس ڈرم نوں؟

خورشید: چلو کوئی ایجنسی سہی۔

جمیل: ایجنسی۔ ایہہ تے آپ ایجنٹ اے پاگلاں دا؟

خورشید: چلو نہ سہی کسی پرائیویٹ فرم وچ ہزار بارہ سو تے نوکرای کرا دیو۔
(یکدم جمیل لمبے لمبے سانس لینے لگتا ہے اور ہاتھ سے اپنے آپ کو پنکھا جھلتا ہے۔)

جمیل: تُسی چاہندے او مینوں ہارٹ اٹیک ہووے۔ تسی چاہندے او مَیں بلڈ پریشر نال پے جاواں۔ تُسی چاہندے او مینوں کینسر ہووے۔

خورشید: چلو چھڈو پرے رہن دیو۔
(مینا اندر آتی ہے۔اس کے ہاتھ میں کبابوں کی پلیٹ ہے۔)

مینا: توبہ امی جی تسی کدی کچن وچ جا کے آپ چیزاں ٹیسٹ کر لیا کرو۔

خورشید: اک تے ذمہ واریاں بڑیاں بندیاں نے گھر بار دیاں۔ کوئی میرے توں سوا دس ای نئیں سکدا۔ مرچ مسالے دا اندازہ گڈی زیادتی اے۔ لیجا بھئی اگے ای میرا وزن بہت ہو گیا اے۔

جمیل: چکھ لئو۔ فیر جے بورچی خانے جا کے کھانا پینا اے۔ وقت ضائع ہووے گا تہاڈا۔ بعد وچ کھان تے۔

خورشید: ایہہ نہ کہو جمیل' میری ول پاور بڑی سٹرانگ اے۔ تہانوں پتہ ای اے جدوں میں

ڈائننگ کیتی سی پورے چار مہینے گوشت انڈہ تے بنیر توں سوا کجھ کھاہدا سی؟ دسو ذرا؟

جمیل: بالکل نہیں جی۔ اُسی کدوں کہنے آں کہ تہاڈی ول پاور خدانخواستہ کمزور اے۔ سٹیل ورگی ہیگی اے۔

مینا: ای جی مینوں لگدا اے تہاڈا ویٹ بہت ودھ رہیا اے جھیتی جھیتی۔

جمیل: خانساماں کتھے اے مینا؟

مینا: پینٹری وچ۔ برف دیاں ٹکڑیاں تھرموس وچ پا رہیا اے ابا جی۔

جمیل: ایدر آ میرا اک کم کریں (اپنی بیوی سے) اماں جی جھنڈی گوشت بڑے شوق نال کھاندے نے نا۔

خورشید: ہائے تہانوں یاد اے اجے تیکر۔ کڈے سویٹ او تسی۔

جمیل: آلو دا رائتہ۔

خورشید: آلو دا رائتہ تے چچیاں نال کھاندے نے بجی۔

جمیل: زردہ۔

خورشید: زردے اُتے دہی پا کے نال امب دی چٹنی پھانکاں آلی۔

جمیل: کرم دا ساگ۔

خورشید: پر اک شرط اے وچ مچھی پئی ہووے۔

جمیل: ہور کی کی مرغوب اے تہاڈے اماں جی نوں۔

خورشید: آلو والیاں روٹیاں 'پاوے تے شیرمال 'نالے مرغ بھجیا ہویا۔

جمیل: اینّاں سارا کجھ کھا کے وی وچارے شرنک ای کر گئے۔ پتہ اے نا اصغر صاحب نے منی پلانٹ لگوا رکھیا اے۔ کناں پانی دیندے نے پر او بیل سکدی جاندی اے۔ ایدر آ بھئی مینا۔

مینا: دسو جی ابا جی اک تے تہاڈی گل بڑی لمی ہندی اے۔

جمیل: میرے پچھے پچھے انگلاں تے گنی جا۔ آلو دا رائتہ اک 'جھنڈی گوشت دو 'زردہ تن 'کرم دا ساگ بمع کھگے یارو ہو چار 'آلو والیاں روٹیاں پودینے دی چٹنی نال 'پاوے گڑ دے پکے ہوئے چھ تے مرغ مسالے آلے شیرمال نال ست 'کنیاں چیزاں؟

مینا: ست ڈیڈی جان۔

جمیل: خانسامے عمردین نوں دس دے جے ایہہ ست چیزاں پکیاں جدوں تیکر اماں جی

اسجھے نے تے اونہوں میں کھڑے کھلوتے جواب دے دیناں اے تے تیری پاکٹ منی ضبط کر لیتی اے۔

نوکرانی: اچھاجی۔ میں ہون دینی آں اپنی منی پاکٹ ضبط۔
(جاتی ہے اور ساتھ منہ میں گنتی جاتی ہے۔)
آلو، رائیتہ، بھنڈی گوشت، کرم دا ساگ۔

خورشید: سُن لیا مینا چکھ ای لواں۔ اسجھے توبہ چھ چھ نوکر نے پر کوئی عقل تھوڑی استعمال کر دا اے کم کرن لئی۔ مڑ کے ساری ذمہ واری میری۔
(اس وقت راجا اندر آتا ہے۔ ماں کباب کھاتی ہے۔)

راجا: امی جی ایہہ کدھے حکم نال نانی اماں دی منجی میرے کمرے وچ لگ رہی اے۔

جمیل: بیٹا گھر عورت دی راجدھانی بندی اے۔ اسجھے اوہ بلاشرکت غیرے وی کسے کمیٹی، کسے اسمبلی، کسے مجلس مشاورت توں بغیر ایک ڈکٹیٹر دی زندگی بسر کردی اے۔
کاش اکتوبر 1970ء توں پہلاں پہلاں میرا ٹیکس تبدیل ہو سکدا۔

خورشید: کی گل اے راجا۔

راجا: ہنے میں اپنے کمرے وچ گیا آں۔ تے نانی جی دی صف تے لوٹا میرے فوم میٹرس تے پیا ہویا سی۔ اوہناں دی کُتھر متھری بلی میرے ٹیپ ریکارڈر تے سُتی پئی سی۔

خورشید: بیٹا۔ نانی اے تہاڈی۔ تسی تے انج گل کردے او جیویں کوئی Poor Relation تہاڈے کمرے وچ واڑ دتا ہووے۔

جمیل: بیٹا نانی تے دماغ لئی تسوار دا کم دیندی اے۔ جدوں دماغ بند ہون لگے اک دو چٹکی استعمال کرن نال چودہ طبق روشن ہو جاندے نے۔

خورشید: میں مَن لیا تساں سگریٹ چھڈے ہوئے نے۔ میں مَنیا تہاڈا موڈ اجنکل بانس تے ٹنگے ہوئے چھکو ورگا ہویا اے۔ پر ایہدا ایہہ مطلب نئیں کہ ایس گھر وچ میری ماں دی عزت نئیں ہووے گی۔

راجا: تسی جنی مرضی عزت کروایناں دی پر میرے کمرے وچ سوائے میرے ہور کوئی نئیں آسکدا۔ ایہہ جمہوریت دا زمانہ اے۔ تسی خواہ مخواہ ون یونٹ نہ بناؤ سارے گھر دا۔ ہاں۔
(چلا جاتا ہے۔)

خورشید: دیکھیا جے تسی ایہدیاں گلاں نوں۔ مینا نے تہاڈی شہہ تے نانی نوں کول نئیں رکھیا

تے ایہہ چھٹانکی بھر منڈے دیاں گلاں سنیاں جے۔ توبہ۔

جمیل: بینا ٹھیک کہندی اے۔ اوہدے امتحان قریب نے۔ بڈھے بندے دی عادت ہندی اے ہر گل وچ بولدا اے۔

خورشید: تہاڈا مطلب اے میری ماں دی زبان تالو نال نئیں لگدی ہے نا؟ بولو؟ جواب دیو۔

جمیل: تہاڈی ماں دی نئیں ہر کس دی۔

خورشید: چنگا جی۔ تہاڈے نال کوئی بحث وچ جت سکدا اے۔ پر ایہہ گل دسو کیہڑا کمرہ دواں میں اماں جی نوں۔

جمیل: کوٹھے تے۔ برآمدے توں پچھلا کمرہ۔ کھلا ہوا دار۔ باہر نکل کے شہ نشین تے نمازوی پڑھ لین گے Antenna توں کاں ٹوں وی اڈادیا کرن گے نماز تسبیح وچ خلل نہیں ہونا چاہی دا ایس عمر وچ۔

خورشید: ہائے پردل وچہ کی کہن گے اماں جی؟ پہلاں تہاڈی سٹڈی دے نال دا کمرہ دتا تسی دوجے دن منجی کڈھا دتی۔

جمیل: جتھے اوہ خراٹے لے رہے ہون اوہدے نالدے کمرے وچ سٹڈی ہو سکدی اے؟

خورشید: چلو بینا دے کمرے وچ رہن دیندے او نہاں نوں۔

جمیل: تسی میرا سر نہ کھاؤ نہ کھاؤ (منہ کھول کر زبان باہر نکال کر ہانپنے سا لگتا ہے) نہ کھاؤ میرا سر انشورنس دی میعاد پوری ہو لین دیو۔

خورشید: کی گل اے جمیل......؟ کی ہویا اے......؟

جمیل: بس تسی رہو۔ جم جم جی صدقے۔ اسی تے چلے آں......

خورشید: سگریٹ لیاواں۔ پر جدوں دے تسی ایہہ چندرے سگریٹ چھڈے نیں صحت ای نئیں رئی تہاڈی۔ پچی۔

جمیل: ناں ناں ناں۔ میں تہاڈی قسم کھادی ہوئی اے۔ تسی دسو کدی پیتے نیں میں سگریٹ۔ کدی ہتھ لایا اے میں ایناں نوں۔

خورشید: گھٹ دواں؟ ڈاکٹر نوں سداں؟...... دسو جمیل...... رب دی سونہہ بڑی ول پاور اے تہاڈی۔ گھٹ دواں۔

جمیل: ایہہ ذرا موڈھے گھٹ دیو۔

(خورشید کندھے دباتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2　　　　　　ان ڈور

دن　　　　　　ڈرائنگ

(اب ہم ڈرائنگ روم میں آتے ہیں۔ ڈرائیور اور عنایت اکٹھے داخل ہوتے ہیں)

عنایت: توں چابی مینوں دے دے۔ میں صاحب نوں دواں گا۔

ڈرائیور: صاحب دا حکم اے چابی سوائے اوہناں دے کسے نوں نہیں مل سکدی۔

عنایت: جیجا جی صاحب نیں تے میں کی آں؟

ڈرائیور: تسی؟ نہ پچھو......

عنایت: ڈر نہ گل کر۔ اسی دونویں بھیجے آں کلے۔

ڈرائیور: تسی پلپلی صاحب۔

عنایت: میں دساں گا آپانوں۔ وڈا ڈرئیور بنیا پھردا اے۔ چابی پھڑا اُرے مینوں۔ وڈا ڈرئیور۔ پیں پیں۔

ڈرائیور: چابی میں کسے نوں نہیں دینی۔

عنایت: میں کوئی گڈی چلا سکدا آں۔ میں کوئی تیری چابی کھا جانی ایں۔ بس کول رکھاں گا۔ جدوں گڈی جاوے گی میں وچ پان لین لئی گڈی گئی عنایت وچ...... ڈرائی کلینر کول گئی عنایت وچ...... میناں دے درزی کول گئی میں وچ۔

ڈرائیور: توں پہلاں واری گڈی ویکھی اے؟

عنایت: نہیں...... میں دیکھدا تے رہندا سی گڈیاں پر کوئی کوئی ایدروں لنگھ جاندی سی پیں پیں کردی۔ کوئی اودروں نکل جاندی سی چھٹے اڈاندی...... مینوں چابی دیدے (ٹھوڑی کو ہاتھ لگا کر) مینوں چابی دے دے بیبا بھرا جو ہویا...... میں کول رکھاں گا......

ڈرائیور: میں تینوں ضرور دیندا چابی' پر صاحب نے چھڈے نے سگریٹ اجکل...... تے مزاج اوہدا کھروا ہویا ہیگا تھوہر ورگا...... اجکل مشکل اے......

عنایت: نہ دے چابی...... توں سمجھنا ایں اسی غریب آں...... ساڈے کول کج نہیں ہیگا...... ایہہ گھڑی ویکھی اے میری...... اصلی گھڑی ہیگی...... ساڈے یار نے لیا کے دتی سی دوبئی توں...... معمولی گھڑی نہیں ہیگی...... ولیتی ہیگی ولیتی......

آواز خورشید: غفور۔

ڈرائیور: آیا جی...... جناب۔
(جلدی سے غنور جاتا ہے۔)

عنایت: (بازو سے آنسو پونچھتے ہوئے) نہ دے چابی...... ہن کوڑھی ہووے جیہڑا چابی منگے...... کیڑے پین جیہڑا چابی منگے...... پٹھالنکان جیہڑا چابی منگے...... کھوتے تے بٹھا کے منہ کالا کر کے گند گندی دے مگر پھران جیہڑا چابی منگے۔
(جس وقت عنایت پہلا جملہ بولتا ہے۔ ایک صابن بیچنے والا ایجنٹ نیم پٹ کھول کر اندر جھانکتا ہے۔ اس کے پاس ایک تھیلا ہے۔ نہایت ہونق صورت آدمی ہے۔ اردو نہایت خالص لب ولہجہ کے ساتھ بولتا ہے۔ گلے میں ریشمی مفلر اور آنکھوں پر عینک ہے۔ خوفزدہ ہو کر ڈرتے ڈرتے بڑھتا ہے۔)

ایجنٹ: جناب معاف کیجئے گا۔ آپ کی ملازمہ کو یک گونہ غلط فہمی ہوئی ہے۔ میں حاشاوکلّا بخدا کوئی چابی نہیں مانگ رہا۔ میں تو گولڈن چابی سوپ فیکٹری کا سوپروائزر ہوں آپ کی خدمت میں۔

عنایت: کی......؟

ایجنٹ: سیلز سُپروائزر۔

عنایت: ایہہ لفظ اردو دا اے کے انگریزی دا......؟

ایجنٹ: (مؤدب انداز میں اندر آتے ہوئے) لفظ تو انگریزی ہی کا ہے لیکن اردو چونکہ لشکری زبان ہے اس لیے اس میں ہر زبان کا لفظ یوں کھپ جاتا ہے جیسے آٹے میں نمک...... جیسے کباب میں مرچ...... جیسے دودھ میں چینی۔

عنایت: اچھے پونے دو بجے توں پہلاں روٹی نئیں ملنی۔ توں کری جاگلاں دُدھ تے کباباں دیاں (پنجابی لہجہ میں اردو بولتے ہوئے) کیا تکلیف تھی تم کو یہاں آنے کی؟

ایجنٹ: میں سروے کر رہا ہوں۔

عنایت: کی؟

ایجنٹ: سروے۔

عنایت: جے ایہہ پہلوانی دی کوئی قسم اے تے فیر تہاڈے اوتے ایدھا کوئی اثر نئیں ہویا۔

ایجنٹ: دراصل بات یہ ہے کہ حتی الامکان سعی کے باوجود جملہ اثاثہ میرا اتنا نہ ہو سکا کہ

دل جمعی کے ساتھ کوئی ذاتی تجارت کر سکتا۔ پانچ بچے ہیں اور غربت نے نڈھال کر رکھا ہے کہ......

عنایت: جدوں غربت تھی تہاڈے گھر میں تاں پانچ بچے کس لئی پیدا کیتے......؟ کیوں......؟ گھلیے ہون تاں اور غلیل لئے پھرنا۔ ایہہ کہاں کی شرافت ہے......؟

ایجنٹ: اب جی جو اللہ کا دیا ہوا مال ہے اُسے کہاں نکال پھینکیں۔ گولڈن چابی سوپ فیکٹری میں کام کر رہا ہوں۔

عنایت: ایہہ جناب دا پنڈا صابن مل مل کے گھس گیا اے سارا؟

ایجنٹ: غموں نے رطوبت کھینچ لی ساری۔ (آہ بھر کر) کیا میں پوچھ سکتا ہوں کہ آپ کون سا صابن استعمال کرتے ہیں آجکل؟

عنایت: صابن؟ بادشاہو! گرمیوں میں پنڈا ہنڈالیا۔ سردیوں میں جے عید پے گئی تے کدی نہالیا۔ سانوں تاں کدی لوڑ ای نئیں پئی صابن دی۔

ایجنٹ: آپ ہماری یہ سامپل کی ٹکیا استعمال کر کے دیکھئے۔ پچاس پیسے فی ٹکیا۔ رنگ اس سے نکھر آتا ہے۔ سر کی بکری کا سو فیصد علاج۔ جسم کی ساری غلاظتیں آلائشیں کاٹ دیتا ہے۔ خوشبو اس کی ایسی ہے۔ دیکھیے سونگھیے۔ خوشبو اس کی ایسی ہے کہ بڑے دلدار کھنچے آتے ہیں چلے۔ ساری لڑکیاں ایک غسل کے بعد مرنے لگتی ہیں۔ آزمائش شرط ہے۔

عنایت: کنیاں ٹکیاں نے تیرے کول ایس ویلے؟

ایجنٹ: ایک گرس ہے۔

عنایت: کتنے پیسے ہوئے کُل؟

ایجنٹ: صرف بہتر روپے میری کمیشن کاٹ کر۔

(عنایت نوٹ گنتا ہے۔)

عنایت: لیاہ فیر کتھے اے گرس؟

(ایجنٹ جاتا ہے۔ عنایت پر کیمرہ آتا ہے وہ نوٹ گن رہا ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور شام

(سرونٹس کوارٹر میں ماسی تارو بیٹھی ہے۔ اُس کے آس پاس دھوبن، جمعدارنی، مالی، بیرا اور دھوبن کی بیٹی بیٹھے ہیں۔ ماسی تارو باریک کنگھی سے چھوٹی لڑکی کی جوئیں نکال رہی ہے۔ جمعدارنی اپنا جھاڑو ٹھونک رہی ہے۔ دھوبن میز پر کپڑے استری کر رہی ہے۔ مالی پھولوں کا گلدستہ بنانے میں مشغول ہے۔ بیرا انڈے پھینٹ رہا ہے۔)

تارو: ہن نظر کم نہیں کر دی نہیں تے لیکھاں وی کڈھ دیندی ساریاں تیجو۔

بیرا: ماسی جی تسی ہُن عینک بدلواؤ۔

تارو: کیوں؟ سکھی ساندی میرے وی وریاں دا ساتھ اے ایس نال۔

دھوبن: اور کجھ نہیں تے اماں جی فریم تو بدل ای لئیو اس کا۔

تارو: فیر کی ہووے گا فریم بدلن نال؟

مالی: اماں جی تُچھل اوہ ای ہُندے نے چنگے جیہڑے قیمتی گلدان وچ لگ جان جے ایویں جنے دو روپے اٹھ آنے آلے وچ ٹھوک دیو تے فیر کسے گلبرگ دی کوٹھی وچ لان جوگے نہیں رہندے۔ عینک دا فریم بدلے اماں جی تے پچھے ویکھن والا بدل جاندا اے۔

تارو: کاکا چنگا کھاؤ۔ چنگا ہنڈاؤ۔ اصراف توں منع کردے سن شیخ صاحب۔ کہندے سن پئی بندے کول دولت ہووے کاکا پر اوہ ایس دولت نال کسے دی ہِک تے دیوا نہ بالے۔ میں فریم بدل نہیں سکدی۔

بیرا: کی مطلب اماں جی؟

تارو: تیرا کی کھیال اے تاجدار ہن ای لوک امیر ہوئے نیں۔ پہلاں لوک امیر نہیں ہُندے سن۔ امیری غریبی دا بڑا فرق ہندا سی۔ پر رہن سہن دا ایڈا فرق نہیں سی ہندا۔ پہلاں امیر رشتہ دار تے غریب گوانڈی کدی کدی فرش محمدی تے کٹھے بہہ کے روٹی کھالیندے سن۔ پر ہُن تے کاکا کو ملک دے لوکی اک دوجے نوں انج ملدے نیں جیویں اک انگریز ہووے تے دوجا کالا دیسی آدمی..... نی حسینے ڈسپنسری کولوں جوں مار دوا منگا کے ایدھے سر وچ پا۔ ایدھا سر نہیں صاف ہونا دوا بغیر۔

جمعدارنی: بی بی...... مینوں تے ہندی اے کویل۔ تہاڈے جمعدار دا کن دکھدا اسی۔ بھلکے۔ تسی جے تے کوئی دوا دے دیو کھریا کھلو جاوے پیڑ او ہدی۔

تارو: شامی تیرے واسطے دوا منگا رکھاں گی۔ تھوڑے جنے کوڑے تیل وچ دو تریاں لبسن دیاں ساڑ کے اہدے کن وچ پادیویں۔ ویکھیں سہندا سہندا ہووے تیل۔

دھوبن: اماں جی جرائم لیں۔ اب آیت الکرسی صاف ہوئی کہ نہیں۔
(تھوڑی سی آیت الکرسی پڑھتی ہے)

تارو: ٹھیک اے پر اجے تیرے منہ تے چنگی طراں چڑھی نئیں۔ کیوں حفیظ تینوں منع اے اللہ دا ناں لینا۔

بیرا: پہلا سپارہ اماں جی پڑھیا سی۔ ابا مر گیا مڑ کیہڑا سپارہ تے کیہڑا پڑھنا۔ کدی ایس گھر کدی اوس گھر۔

تارو: آہو...... بودے واہ کے جمعے نوں ادھی چھٹی مناسکدا ایں۔ ایڈوانس تنخواہ لے کے فلم ویکھن جاسکدا ایں۔ راجے دے کمرے وچ جا کے چوری چوری ٹیلیویژن دیکھنا آوندا اے تینوں سپارہ پڑھنا نئیں آوندا تینوں مرن جوگیا۔

بیرا: بس جی بے نصیب آں میں۔

تارو: میں کڈھنی آں تہاڈے ساریاں دی بے نصیبی۔ رویاں بغیر تے ماں وی دُدھ نئیں دیندی۔ تسی بہہ رہو ہتھ تے ہتھ دھر کے کہ تہاڈا کھیال اے آپ آوے گا علم تہاڈے کول۔ آپ ہتھ بن کے آوے گی عزت تے آپ باندی بنے گی تہاڈی دولت۔ جیہڑیاں قوماں نے اپنا راہ آپ نئیں بنایا اللہ نے اونہاں تے آزادی دا بوہا کدی نئیں کھولیا۔ بولو سارے میرے پیچھے پیچھے بولو۔
(آیت الکرسی پڑھتی ہے سارے ساتھ ساتھ پڑھتے ہیں۔)

(کٹ)

سین 4

ان ڈور شام

(کیمرہ جمیل اور خورشید پر آتا ہے۔ جمیل شیر کی طرح پھر رہا ہے۔ خورشید مظلوم سی بنی بیٹھی ہے۔ ماسی تارو یوں کھڑی ہے جیسے کٹہرے میں مجرم

کھڑا ہو تا ہے۔)

تارو: پر کاکا! گل کی ہوئی اے؟ میں کیتا کی اے؟

جمیل: اجے تسی کجھ کیتا ای نہیں۔ سرونٹس کوارٹر ول کون گیا سی۔ منجی تے بہہ کے دھوبن دی دھی دیاں جو اُں کون کڈھ رہیا سی؟

تارو: گرمی دا زمانہ اے پُتر۔ کتے نوں دی کھرک پے جاوے تے کجھ کرنا چیندا اے۔ دھوبن دی دھی دی وچاری ملوک جئی۔

خورشید: تسی نہ بولو اماں جی۔ (آہستہ سمجھانے کے انداز میں) ایناں نے سگر تاں چھڈیاں ہویاں نے۔

جمیل: کی لوڑ سی تہانوں جو اُں کڈھن دی؟ کی لوڑ سی تہانوں آیت الکرسی پڑھان دی۔

تارو: اللہ دا کلام سکھاؤ تے ثواب ہندا اے۔

جمیل: ایس ثواب نوں کھٹن واسطے قاری ہندے نیں اماں جی۔

تارو: تاں کاکا پر ایہہ کوئی گناہ اے؟

جمیل: میں گناہ ثواب نہیں جاندا۔ میں تے ایہہ جاندا آں تسی میری نک وڈھ دتی اے۔ پرسوں راتیں ڈنر وچ ٹرے آرئے نیں اماں جی۔ کوئی کی کہہ کے تعارف کرائے ایناں دا؟ نویں زمانے دے لوکاں نوں کس سن دا ماڈل کہہ کے دکھائے۔ کوئی موہنجوداڑو ہڑپہ جنے پرانے ہندے تے گل وی سی۔ کسے نوں دکھاندے تے دلو وی ملدی۔

تارو: کاکا میں سونہہ کھادی اے تہاڈے کسے ملن ملان آلے اگے نہ جاواں گی۔ جے ایہو جیہا جرم میرے کولوں فیر ہووے تے جو چور دی سزا سو میری۔

خورشید: نہ بولو اماں جی نہ بولی جاؤ۔ دس دتی تے پئی آں۔ سگر تاں چھڈیاں ہویاں نیں ایناں نیں۔

جمیل: تسی اگے توں نوکراں نال گپ شپ لان سرونٹس کوارٹر ول نہیں جانا۔ تہاڈا آخری پہرا اے۔ تسی کی لینا اے گلاں باتاں وچ۔ اللہ اللہ کریا کرو۔ کجھ اگلے جہان دی فکر کرو۔ نماز وظیفے دا وقت اے ایہہ۔

تارو: میں تے اگلے جہان دی فکر ماریاں ای اوہدر گئی سی نوکراں ول۔

جمیل: ہور کوئی تھاں نہیں ہیگی گھر وچ۔ کوئی پاک صاف کونہ نہیں لبھیا تہانوں سچی سرکار دا ناں لین نوں۔

خورشید: میں تہاڈا کمرہ اوتے کر دتا اے اماں جی۔ صاف ستھرا تھاں۔ تہانوں کوئی تکلیف

نہیں ہووے گی۔

تارو: پر میں تے پوڑیاں چڑھ اتر ای نہیں سکدی چنگی طرحاں ایناں گوڈیاں دیاں دردواں مارے۔

جمیل: تسی فکر نہ کرو اماں جی' تسی ساڈے پروہنے او۔ تہاڈا کھانا اوتے ای پہنچے گا۔ کوئی تکلیف ہووے تے ساہنوں کہنا۔

تارو: کاہنوں تکلیف ہووے پتر۔ تسی جیندے وسدے رؤ۔ میں کوئی ایتھے بہہ رہنا اے خورشید۔ توں اپنے بھرا دا کم کرا دے تے اسی فیر چلے جایئے نکسالی۔

خورشید: اک تسی عنایت نوں میرا بھرا کیہنا نہیں چھڈ سکدے مہربانی نال۔ کتھے دور دا اک رشتہ دار۔ اج کل تے اماں جی اپنیاں دا حق ادا نہیں بندا۔

تارو: ہائے ہائے ماسی دا پتر دور دا رشتہ اے خورشید۔ مینوں تے انج لگدا اے جیویں توں وی سگرتاں چھڈیاں ہون نیں ممتاں۔

جمیل: نوکراں نوں سدو ذرا خورشید جی۔ میں اونہاں نوں وی تاکید کردواں مڑ ایہو جئی بیہودگی نہ ہووے۔

تارو: نوکراں نوں جو مرضی کہہ لینا کاکا جی پر ایہہ دسو تسی عنایت واسطے کی سوچیا اے۔

جمیل: ایہہ میری حالت سوچن والی اے؟ تہانوں میں کم کاردے قابل نظر آریا آں۔ دو ہٹی دے گھروالیاں واسطے جتاں کجھ وی کروگھٹ اے۔ لاہ لئو میری چمڑی' کردیئو میرے ڈکرے۔ میری قبر اوتے لگا دیئو پٹرول پمپ عنایت نوں۔ ہڈیاں ایکسپورٹ کردیئو میریاں برادہ کرکے۔

خورشید: میں کہی جاندی ساں' کہی جاندی ساں نہ بولو اماں جی نہ بولو...... نہ بولو...... لکھے واری دسیا اے ایناں سگرتاں چھڈیاں ہوئیاں نیں۔

(کیمرہ تارو پر آتا ہے۔ وہ حیران کھڑی ہے۔)

(کٹ)

سین 5

ان ڈور (آنگن) دن

(ایک بالٹی میں پانی لیے عنایت صابن کو ہاتھوں میں لیے مل رہا ہے۔ اس

میں ذرا سی جھاگ نہیں نکلتی۔ پھر ایک اور صابن کا کاغذ کھولتا ہے۔
اردگرد اَن گنت کاغذ اور صابن کی ٹکیاں بکھری ہیں۔ تارو آتی ہے' وہ
صابن ہاتھوں میں رگڑتا ہے۔)

تارو: ایہہ کی؟ایہہ کی بنا ریا ایں عنایت؟

عنایت: صابن ماسی صابن...... سستا...... اُکا کوڈیاں دے مُل...... بکری ختم...... تیلیا ختم...... خوشبو ایہو جئی آوے گی پئی...... پئی...... ولدار...... ولدار۔

تارو: دکھاکھاں۔

(عنایت ٹکی دیتا ہے۔ ماسی پانی لگا کر رگڑتی ہے۔ بالکل جھاگ نہیں نکلتی۔)

تارو: پر ایدھے وچوں تے ماسا بھر جھگ نئیں نکلدی۔

عنایت: نکلے گی...... نکلے گی...... جھگ کوئی ایویں نکل اوندی اے؟ محنتاں لگدیاں نے ماسی محنتاں۔ ویکھ کھاں میں کنیاں ٹکیاں ٹرائی کر چکیا آں۔

(If at first you dont succeed try try again)

تارو: جیہڑا سودا نوٹ میں دتا سی...... اوہ کتھے اے۔

عنایت: نالے سال بھر دا کٹھا صابن خرید دتا اے تینوں' نالے نوٹ پئی منگنی ایں۔ کمال اے ماسی۔

تارو: بھین وزیراں نے اکھاں بنوانیاں نیں۔ میں کیہا سی اوہنوں منی آڈر کرا دیویں۔ کی کردا رہنا ایں۔ او غریبنی اڈیکے گی پئی پیسے نوں۔

عنایت: تیرے بھلے دی سوچدا سی ماسی۔ میں کیہا کتھے منگواندی روے گی صابناں دیاں ٹکیاں۔ او پرا گھر ہویا۔ او توں ایہو جئی چیز دی لوڑ پیندی رہندی اے۔ ہیں ماسی برا کیتا میں؟ دس ماسی؟

تارو: مُدھ توں میرے لیکھ ای ایہو جئے نے...... پُٹھی لٹک جاواں بھانویں سدھی۔ کماں کاراں نے انج ای جاناں اے اپنی اپنی راہیں...... کی مت دیواں تینوں...... کُتے نوں تے کوئی مت دیوے...... پئی ہر چلدیاں نوں وڈیا نہ کر...... پر...... پر سنگھی نوں کوئی کی مت دیوے...... توں تے سنگھی ایں سنگھی...... میرے گلے دی......

(ماسی جاتی ہے۔)

(ماسی تارو کے جاتے ہی عنایت کا رنگ متغیر ہو جاتا ہے۔ وہ پلنگ پر بیٹھتا ہے۔ پھر تکیے کو اٹھاتا ہے اور اپنے برابر ایک ہاتھ میں اٹھا کر دوسرے ہاتھ

سے زور سے ایک مُکا مارتا ہے۔ اب کبھی وہ اسے پلنگ پر پھینک کر کبھی فرش پر پھینک کر ٹھڈے اور مکے مارتا ہے اور بڑی طاقت کے ساتھ اپنا غصہ نکالتا ہے۔)

عنایت: دس بول...... چابی کیوں نہیں سی دیندا کار دی۔ تیرے پیو دی کار اے۔ (مکا مارتا ہے) صابن کیوں وتا مینوں کتھا اک گرس (مکا) یتیم ویکھ کے ٹھگنا ایں مینوں؟ (ٹھڈا) میں سنگی آں...... بوہے دی سنگی...... میں سنگی آں بول...... میں سارا حساب برابر کراں گا تیرے نال...... کی سمجھیا اے مینوں......؟ کدھر پیا ویکھنا ایں ایدھر ویکھ۔ میرا ناں عنایت بخش کھوکھر نہیں جے میں تیری چمڑی نہ لاہواں۔

(یکدم مارتا مارتا بیٹھ کر رونے لگتا ہے اور اپنے کف سے آنسو پونچھنے لگتا ہے۔)

(کٹ)

***

قسط4

کردار

ماسی تارو
عنایت
زینب
خورشید
ہمایوں جمیل
عورت
بڑھیا
مرد
ڈاکٹر
مینا
استانی
نمائندہ
راجہ

سین 1

ان ڈور دن

(بالاخانے کا ایک کمرہ جس کی ایک کھڑکی سے باہر لگا ہوا ٹیلی ویژن اینٹینا نظر آتا ہے۔ منڈیر چمنی اور دور درختوں کی اونچی شاخیں نظر آتی ہیں۔
جب کیمرہ کھلتا ہے 'ماسی تارو اپنے سامنے دو بالٹیاں رکھے ایک بالٹی میں دونوں پاؤں ڈالے بیٹھی ہے۔ اس کمرے میں سب سے نمایاں چیز ٹیلی ویژن ہے۔)
(کمرے میں ماسی تارو کے سوائے اور کوئی موجود نہیں ہے۔ یکدم عنایت آتا ہے۔ اس کے سر پر سٹرو ہیٹ ہے۔ پتلون اور بش شرٹ پہنے ہوئے ہے اور کون کھا رہا ہے۔)

عنایت: ماسی جی میں ذرا آپا خورشید دا غرارہ لین چلیاں آں درزی کولوں 'جھمکیاں والا۔

ماسی: ایس ویلے؟

عنایت: اوہناں نے پہن کے جانا ایں ایرپورٹ تے۔ ضروری کم اے۔

ماسی: تسی تے ضروری کماں نوں گجھن دی کوشش ای نہیں کردے پتر جی۔ ایدر آ گل سُن میری۔ کنی کو واری تینوں باہر جانا چیندا اے دن وچ ایہناں ضروری کماں پچھے۔

عنایت: لو ہن کل تیکر تسی کہندے سی چلیا جایا کر۔ پر میتھوں پچھ لیا کر۔ اک گل تے تسی کھلونا ای نہ ہویا ناں۔

ماسی: میرے کول بہہ کے دو گھڑی توں میرا حال نہیں پچھ سکدا۔

عنایت: پچھ سکناں آں جی۔ پچھ کیوں نہیں سکدا۔ پر کی کراں۔ ماسی مینوں ایتھے ویہل ای نہیں ملدا۔ (کار کی چابی دکھا کر) آپا خورشید نے مینوں کار دی چابی دے دتی اے پٹرول چوری ہندا سی پہلاں۔ جدوں تے میں ایہہ ذمہ داری لئی اے' ہوا وی ٹائراں دی چوری نہیں ہو سکدی۔ ہاں۔

ماسی: کجھ کم کار داوی دھیان ہیگا تینوں۔ کجھ یاد اے تینوں کس واسطے میں آئی بیٹھی آں دھی دے بوہے اُتے۔ جوائی دیاں گلاں سنن۔
(یکدم عنایت پر رقت طاری ہو جاتی ہے۔)

عنایت: مارو مینوں جُتیاں 'ادھیڑ دیو میری چمڑی۔ میں تہانوں ذلیل کرایا۔ دھی دے بوہے

اگے لیا بٹھایا۔ نہ عنایت جمدا! نہ ماسی تارو وچاری نوں وخت چیندا۔ (بازو سے آنسو پونچھتا چلا جاتا ہے۔ مر جاوے بھیڑا۔ خصم نوں کھانا۔ چندرا عنایت۔
(اب ماسی تارو ٹا ٹمیں نکال کر دوسری بالٹی میں ڈالتی ہے۔ نوکرانی آتی ہے اس کے ہاتھ میں ٹرے ہے۔)

تارو ماسی: آ جا بسم اللہ زینب۔ توں اڑیئے مینوں بھلا ای چھڈیا۔ کدی آئی ای نئیں کوٹھے ول! اسلام آباد وچ اِنج بہھدے نیں پروہنے نوں۔
(زینب خاموش رہتی ہے۔)

تارو: اوس مشٹنڈے خانسامے دے ہتھ مینوں روٹی نہ گھلیا کر۔ پگڑی نوں مایا لا کے بودے واہ کے۔ عطر پھلیل وچ گتھ کے رومال میرے کول آوندا اے۔ میں کل کہیا سی وے خانسامیاں۔ جوان دھی اے گھر وچ توں کس لئی شنگارے ہوئے گھوڑے وانگوں پھرنا ایں۔ بولیا ای نئیں۔ جواب ای نئیں دتا۔ جیویں کتے نوں راتب پائی دا اے انج۔ ٹرے سٹ کے چلیا گیا۔ بہہ جا میرے کول زینب کھلوتی کیوں ایں تھمی وانگوں۔

زینب: میں چلنی آں بی بی جی۔

تارو: گھڑی دو میرے کول وی آ کھلویا کر۔ اکلی بہہ رہنی آں سارا دن۔

زینب: بیگم صاحب نے منع کر دتا اے جی۔

تارو: کس گلے؟

زینب: کہندے نے بی بی جی نال جس نوں میں گلاں کردے ویکھ لیا میں اوس نوں جواب دے دینا ایں نوکری توں۔

تارو: جا بھین فیر جا توں۔ میں اینویں گلاں دے شوق مارے تیرے رزق اُتے لت مار دواں۔ جا بھائی پر ذرا ٹیلی ویژن دی کلی نپ جاویں۔
(زینب ٹیلی ویژن لگا کر جاتی ہے۔ اب روٹی ہاتھ میں ہے۔ ماسی تارو اس پر ایک آلو رکھتی ہے اور کھانا کھاتی ہے۔ ٹیلی ویژن کی سکرین آہستہ آہستہ بڑھ کر فل ہوتی ہے۔ ہم دیکھتے ہیں کہ یہاں ایک ڈرامہ ہو رہا ہے۔ ایک نوجوان عورت اور ایک بڑھیا زبردست لڑ رہی ہیں۔)

عورت: سنیا ہویا سی جے ماں دی سس ہووے تے اوہنوں وی جس ضرور چڑھدا اے۔

بڑھیا: تیرے ورگی تے کدی کوئی چنگی بانی سنی ای نئیں خیر نال۔ زباں تے جونکاں لگیاں

ہویاں نے چار چو فیرے۔

عورت: تے تیرے در گیاں بڈھیاں ٹھیریاں دے منہ وچوں تے پُھل گلاب دے جھڑدے نے سدا بہار۔

بڑھیا: آلین دے اجے ای تینوں لکھاں دوا دینیاں نے۔ ماپیاں دے گھر پنج چندرے نیانے لے کے۔ وڈی ناں تے تیرے نال اوہ بھا ہونی ایں جیہڑی کسے کُتے نال نہ ہوئی ہووے۔

عورت: توں وی اج آلین دے وڈھے اپنے نگینے نوں۔ جے مُتوں پھڑ کے تینوں باہر نہ سٹیا تے آکھیں مینوں۔

بڑھیا: آہو وڈی کڈھن والی۔

عورت: آہو وڈی لکھاں دوان والی۔

بڑھیا: کالے منہ آلی سپنی۔

عورت: سُکی سڑی اجُوُر۔

بڑھیا: ایہہ توں اپنی سس نوں پئی کہنی ایں۔

عورت: تے ایہہ تیرا نونہہ نال لاڈپیا ہندا اے۔ جو کہوے گا اوہ فیر سنے گا وی۔ آ۔
(دروازے کے پاس سائیکل کی گھنٹی بجتی ہے۔ پھر سائیکل سمیت ایک دکاندار شکل کا گم سُم سا آدمی داخل ہوتا ہے۔ ساس اور بہو کھا جانے والی نظروں سے ایک دوسرے کو دیکھتی ہیں۔ اب ساس اور بہو میں لڑکے کی توجہ کے لیے مقابلہ ہوتا ہے۔)

بڑھیا: صدقے میں جاواں کنی دُھپ لگی اے وچارے نوں۔ کِڈا چہرہ کملایا اے ملوک دا۔

عورت: لسّی پیو گے کہ شربت لیاواں؟

بڑھیا: کھلو جاتتی ہوا وچوں بندہ آوے اینویں ٹھنڈا گرم نہیں پیائی دا۔ بہہ جا واری جاواں۔

عورت: (سائیکل کو پکڑ کر سٹینڈ لگاتی ہے۔ پھر اس ہاتھ کو چُھوتی ہے جو سائیکل کو تھامے ہوئے ہے) تسی رہن دیو میں رکھ لینی آں سیکل۔

بڑھیا: چنگیاں لگیاں سن آلو والیاں روٹیاں دوپہر نوں۔ دھنیا ایس توں باریک نہیں ہویا میری مرضی دا۔

عورت: میں کھوہ گیڑ کے پانی لیاندا اے تہاڈے نہاون لئی۔ پہلاں نہالئو کپڑے لاہ چھڈو میں ہُھلک دیاں۔

بڑھیا: کہندی جاتی آں تتا ٹھنڈا نہ کر سُو۔ نہ کر سُو فالج ہو جاندا اے۔ ایدر آ کے بہہ کاکا تینوں پکھی جھلاں۔ ہائے ویکھوتاں منہ ایہدا۔

(مرد جو ایک لفظ نہیں بولا' چپ چاپ ماں کے پاس بیٹھ جاتا ہے۔ اب عورت خفگی سے سائیکل لے کر اندر چلی جاتی ہے۔)

بڑھیا: ایہہ ویکھ تیری چندری لاڈورانی نے کُڈھے کھروٹڈ وڈھے نے مینوں ویکھ۔ ویکھ لے آپے۔

مرد: فیر کی فیصلہ کیتا جے تسی' آخری فیصلہ۔

بڑھیا: فیصلہ تسی کرنا جے کاکا جی کہ میں۔

مرد: تسی۔

بڑھیا: کڈھ باہر مار۔ دو مونہی اُڈنا ناگ۔

مرد: اچھا جی۔ ہُن تسی کوئی ہور گل نہ کرو میرے نال جس طرحاں تسی کہہ دتا اوس طرحاں ای ہووے گا۔

بڑھیا: کما کما کے میرا منڈا تھک گیا اے وچارا۔ ہڈیاں تے ماس ای نئیں رہیا چندری۔ فالودہ پھڑ لیاواں تیرے واسطے کرم شاہ کولوں۔

مرد: جس طرح تہاڈا جی چاہوے۔

(بڑھیا جاتی ہے۔ عورت آتی ہے)

عورت: کرلیاں گھل مل کے گلاں بُڈھڑی نال۔ بنالیا اپنا جن پھپھے کُٹنی نے 'کر چھڈیا جادو کُٹنی نے۔

مرد: تسی چاہندے کی او۔ میں سوواری پچھ چکیا آں۔ اج میں فیصلہ کرنا ایں۔

(شربت کا گلاس دیتے ہوئے۔)

عورت: یا تے اپنی ماں کول رکھو یا مینوں وساؤ۔ ایہہ دیکھو (بانہہ ننگی کر کے) سیر دا چمٹا کے ماریا نکھتری نے۔ ای دی کسے دے جائے آں۔ مفت تے نئیں آئے ہوئے۔ تہاڈیاں چاکریاں کرن لئی۔ سانبوں اپنے پنجے جتے ہوئے۔ تے سانوں گھلو ساڈے ماپیاں کول جے ایس ڈین نے بہنا اے ایتھے۔

مرد: ایہہ تہاڈا آخری فیصلہ اے۔

عورت: آخری۔ دو ورھے توں کہہ رہی آں تہانوں۔

مرد: چنگا جی فیر ایس طرحاں ای ہووے گا۔

(اب بڑھیا فالودہ لے کر آتی ہے۔)

مرد: (غصے سے فرش پر شربت گرا کر پھر فالودہ ماں سے لے کر پھینکتے ہوئے) نہ میں فالودہ کھاواں نہ میں شربت پیواں۔ میں اج فیصلہ کر دتا اماں جی تہاڈا جی جتھے چاہندا اے چلے جاؤ۔ توں وڈھے گھر دی بج اپنے گھر جا۔ میں اندر جا کے سوگناں گا۔ تے میں جدوں باہر آواں گا تسی دونویں جا چکیاں ہووو۔ سنیا جے۔ دوویں۔

بڑھیا: پر پر کاکا۔

عورت: مینوں پئے کہندے او۔

(آدمی اندر جاتا ہے اندر سے کنڈی کی آواز آتی ہے۔ عورت ساس کو اور ساس عورت کو دیکھتی ہے۔ پھر دونوں بغلگیر ہو جاتی ہیں۔)

عورت: (روتے ہوئے) ایس تے کسے نے پنچوا لیا جے اماں جی۔ کیہے ہوردا جتھ اے ایس گل پچھے اماں جی۔

بڑھیا: گھر اجاڑن تے لک بنیا اے ایس چندرے نیں لوکو۔

عورت: جتھے توں اماں اوتھے میں۔

بڑھیا: میں سہریاں نال ویاہ کے لیائی آں لوکو۔

عورت: ماپیاں توں بعد مینوں تیرا سہارا اماں۔

بڑھیا: سس نونہہ دا اکو کلا۔ اسی کس در جائیے لوکو؟ سس نونہہ دا اکو کلا...... سس نونہہ دا اکو کلا۔

(یہ تصویر فیڈ آؤٹ ہو جاتی ہے۔ واپسی ماسی تارو پر کیمرہ آتا ہے۔ وہ دوپٹے سے آنسو پونچھتی ہے...... اس وقت خورشید اور ایک ڈاکٹر داخل ہوتے ہیں۔ ڈاکٹر ٹیلی ویژن بند کرتا ہے۔)

ڈاکٹر: جس وقت کوئی ایسا بوجھل پروگرام ہو رہیا ہووے جیہڑا طبیعت اوتے بوجھ پاوے اماں جی اوس ویلے ٹیلی ویژن بند کر دیا کرو۔

خورشید: (کھیج کر) اماں جی روٹی کوا تر پلیٹ وچ رکھو تے سالن دوجی پلیٹ وچ پاؤ پلیز۔

(تارو روٹی رکھ دیتی ہے۔)

تارو: میں کہیا چلو اک پلیٹ گھٹ دھونی پوے گی زینب نوں۔

ڈاکٹر: کی حال اے مُن درداں دا اماں جی؟

خورشید: میں مُنّے آئی ڈاکٹر صاحب ذرا مہمان آئے ہوئے نیں۔ ذرا مینوں ایکس کیوز کر دیو جی۔

تارو: میرا حال تاں دس جا خورشید ایناں نوں ٹھیک طراں۔

خورشید: میں سب دس دتا اے۔ پَوڑیاں تے لیاوندے واری حال ای دس دی آئی آں اماں جی۔ (جاتے ہوئے) مَیں مُنّے آئی۔

(ڈاکٹر اب چیک اَپ کرنے لگتا ہے۔)

ڈاکٹر: کِنّے سالاں تُوں درداں نیں۔

تارو: پہلاں تے کدی انج نئیں ہویاں درداں۔ گل ایہہ ہیگی ڈاکٹر صاحب مینوں عادت ہیگی کماں کاراں دی' بڈ ہیر کھلے رہندے نیں۔ پنڈا ہلکا پھلکا ہور رہنداا ے۔ کم کار توں بعد روٹی دا سواد ای ہور ہندا اے۔

ڈاکٹر: تے کریا کرو کم کار۔ اچھی گل اے۔

تارو: (ہنس کر) میں ہوئی ایناں دی مہمان ڈاکٹر صاحب۔ تے ایناں دے گھر وچ کم کاج کرن دا رواج نئیں ہیگا۔ اینویں ایناں دی بنی بنائی عزت روڑاں۔ ایتھے کم کرو تے عزت نئیں ہندی بندے دی۔

ڈاکٹر: کوئی ہور ورزش کر لیا کرو۔ ہلکی جئی۔

تارو: پوڑیاں چڑھ اتر نئیں سکدی بوہتی واری۔ نئیں تاں لان تے چکر لاندی تہاڈے کہن بموجب......

ڈاکٹر: خوش رہیا کرو اماں جی خوش۔ ہشاش۔ بشاش۔

تارو: خوش ای خوش آں کاکا جی...... پر ایہہ ٹھنڈی ہوا دا گھگو جدوں چلدا اے تے فیر مینوں کنبنی چھُٹ جاندی اے۔ میں عادی نئیں ایہو جئی چیز اں دی۔

ڈاکٹر: تے بند رکھو اینوں۔

تارو: (ہنس کر) فیر میرا جوائی نئیں من دا۔ اوہ کہندا اے پئی خاطر کرو اماں جی دی۔ ٹھنڈے کمرے وچ پائی رکھو مُردے نوں۔

ڈاکٹر: کی کہندے او تسی بےبے۔

تارو: (عینک اتار کر صاف کرتے ہوئے) ساڈی پرورش ہور ہوئی سی' ڈاکٹر صاحب۔ ساڈے زمانے دی خاطر تواضع سی پئی مہمان نوں سوہنا منجی پیڑھا اپنے تھلّے توں

کڈھ کے۔ اپنے گھر دے جنیاں دے موہنوں کڈھ کے روٹی پانی دھانی...... تے بڑا مان آدر...... اوہدے اگے پچھے بھوندے پھر تالاٹو وانگوں۔ مہمان بیٹھا اے تے کول بہنا' تے اُٹھیا تے اٹھ پینا۔ تے ہن مہمان گھر وچ تے آپ سینما گھر وچ۔

ڈاکٹر: (اٹھتے ہوئے) لواماں جی جیہڑیاں دوائیاں میں تہانوں دِتیاں نیں اوہی کا نٹی نیو رکھو۔ پیشاب ٹیسٹ کرن واسطے بھجوا دینا۔ تے خوراک دا خیال رکھنا۔

تارو: تھوڑی دیر تاں بیٹھو ڈاکٹر صاحب۔ تہاڈے نال گلاں باتاں کر کے بماری ادھی ہو جاندی اے۔

ڈاکٹر: ایس ویلے تاں اک پیشنٹ ویکھنا ایں ماڈل ٹاؤن جا کے' فیر کل پرسوں کدی بیٹھ کے گپ چلاواں گے۔

تارو: خدا حافظ۔

(ڈاکٹر جاتا ہے تارو آہستہ آہستہ کہتی ہے۔)

تارو: اوہ کل پرسوں کدوں آیا اے ڈاکٹر صاحب (عینک چہرے پر لگا کر کہتی ہے) اک واری ادھی راتیں میرے کن پیڑ ہوئی سی ڈاکٹر صاحب۔ ساری رات شیخ صاحب میرا ہتھ پھڑ کے بہہ رہے سی۔ اللہ جانے پیڑ کتھے گئی سی۔ کن وچ کوئی دارو پایا نہ سیک دتا' نہ اوہناں کسے ڈاکٹر نوں سدیا۔ بس آپے ای کن پیڑ جاندی رئی...... گلاں باتاں تسلیاں وچ......

(اب مینا آتی ہے۔ اس نے کہیں باہر جانے کے لیے ٹھسّے کا لباس پہن رکھا ہے۔)

ماسی: کڑے شکرا اے توں میرا حال پچھن آگئی ایں۔ میریاں تے اکھیاں پک گئیاں تیرا راہ ویکھدے ویکھدے۔

مینا: آئی ایم سوری نانی جی۔ میں جھوٹ نہیں بول سکدی۔ میں دراصل تہاڈی طبیعت دا پچھن نہیں آئی۔

ماسی: چل نہ سہی۔ آ میرے کول بہہ کے روٹی کھالے۔

مینا: میں تے ڈنر تے جا رئی آں نانی جی۔

ماسی: ایس ویلے؟

مینا: ہاں ایس ویلے تے ڈنر ہندے نیں۔ ہور دوپہراں نوں ڈنر ہویا کرن۔

ماسی: کلّی چلی ایں؟

مینا: میری اک ہور سہیلی وی ہووے گی نانی جی۔ تسی ایڈیاں کھوجاں نہ لئو پلیز۔

ماسی: تیری ماں وی چلی اے نال؟

مینا: لئو۔ ینگ ہپیل وچ ممی جا کے کی کرن گے۔

(اب ماسی تارو اٹھتی ہے)

تارو: پھڑا میری چادر میں تیرے نال چلاں۔

مینا: تسی کی کرو گے میرے نال چل کے؟

تارو: تے تینوں کلیاں جان دیواں منہ سر ننگا کھول کے۔

مینا: ماسی جی ...... مورلٹی ......ویلیوز...... اور ایہہ جیہڑیاں قدراں شدراں تسی لئی پھردے او' ایہہ دراصل ساریاں گلاں وقتی نیں۔ غریب طبقے دی جیہڑی مورلٹی اے' اوہ امیراں لئی نموشی دا باعث اے۔ متوسط طبقے دے اصول قدراں تے مورلٹی دراصل نہ غریباں نوں فٹ بیٹھ دی اے' نہ امیراں نوں۔ حالات تے وقت قدراں بناندے نیں تے حالات تے وقت بنیاں ہوئیاں قدراں بدلدے نیں۔

تارو: کی کی؟ کی پئی کہندی ایں توں......؟

مینا: غریب آدمی اپنی زنانی تے دھی بھین نوں ستاں پردیاں وچ بٹھانا چاہندا اے۔ اوہدے اُتے جندرے مار کے ملکیت بناندا اے۔ امیر آدمی بیوی' بھین' بیٹی واسطے ایس طراں پُلیں نہیں کردا۔ نہیں کر سکدا۔ ورنہ اوہ امیر نہ رہوے۔

تارو: کی کی کی؟ بندے دا تن مُڈھ قدیم توں ڈھکیا ای چلیا آوندا اے پتر۔ شرافت کوئی مینہ ورھے بعد نکلن والی دھنک نہیں پئی ویکھ لئی تے خوش ہو گئے۔ ایہہ تے ہر قوم' ہر ملک' ہر عمر تے ہر رنگ دے بندے دے لہو وچ رنگ بن کے تردی پھردی اے۔ کسے رنگ دے بندے دا لہو ویکھ لے...... لال ای ہووے گا...... شرافت دا' نیکی دا تے لہو دا رنگ ایناں کچا نہیں ہندا کہ وقت یا حالات دا دھو چین نال رنگ لتھ جاوے ایدا۔ لیا پھڑا میری چادر۔

مینا: ہر ملک' ہر کلچر وچ مورلٹی دے پیمے مختلف نیں۔ نانی جی یقین کرو میری گل دا' تسی پڑھیا نہیں ناں کدے۔

ماسی: خورشید نوں سد میرے کول۔

مینا: امی نوں تے میں بھیج دِتی آں تہاڈے کول پر تسی اِک کم ذرا کر دیو میرا پہلے۔

ماسی: کی کم......؟

مینا: ایہہ ذرا اپنے کناں دیاں ڈنڈیاں مینوں دے دیو۔

ماسی: توں کی کرنیاں نیں ایہہ ڈنڈیاں؟

مینا: لیٹسٹ فیشن اے نانی جی انتہائی Vogue دی چیز ہے۔

(ماسی بالے اتارتی ہے ' ساتھ ساتھ بولتی جاتی ہے۔)

ماسی: اینڈے سوہنے تیرے لیڑے کپڑے کناں وچ ایہہ چالی (40) ورھے پہلاں دیاں ڈنڈیاں لکالویں گی......؟ شیخ صاحب کشمیروں بنوا کے لیائے سی میرے لئی۔ سن 30ء وچ۔ میری من تے ناں پا۔

مینا: تھینک یو نانی جی۔ ہن ایہناں ڈنڈیاں دی گل وی سن ای لئو۔ اگر کسے غریب لڑکی نے ایہہ پائے ہون گے تے ایہہ فیشن نہیں کہلا سکدے۔ پر جے میرے جئی کڑی پاوے گی تے فیر سارے سنیاریاں کول ایہدا نمونہ پہنچ جاوے گا...... تھینک یو نانی جان......

(مینا چلی جاتی ہے۔)

ماسی: خورشید توں گھل ذرا۔

(عنایت آتا ہے۔)

عنایت: ماسی جی میں ذرا چار بوتلاں لے آواں کھو کھے توں۔

تارو: بوتلاں......توں......؟

عنایت: گڈی چلدی اے...... میں کہیا کتھے بے ایمانی نہ کرے ڈرائیور کوئی۔

تارو: بوتلاں وچ کسے کی بے ایمانی کرنی ایں کاکا۔

عنایت: تہانوں نہیں ناں پتہ چلدا۔ لما گیڑا لگا کے لے جاندے نیں کار نوں۔

تارو: کاکا کجھ سوچیا اے توں کی بناؤنا اے؟ کی کاروبار کرنا اے؟ ایتھے ای کوئی سدا بہہ تے نہیں ناں رہنا۔

عنایت: لئو میں کوئی بے غیرت آں پئی سدا بھین دی چھت تھلے بہہ رواں؟ (یکدم رو کر) میں بے کار آں ماسی بے شرم نہیں آں۔

تارو: تینوں تے ویل ای نہیں پتر ایہہ گل سوچن دا۔

عنایت: تسی وڈھے او ماسی کی گل کریئے تہاڈے اگے؟ تسی کہنا اے کھبے ٹرو' اسی کھبے جاناں ایں۔ تسی کہو گے سجے ٹرو' اسی سجے جاناں ایں۔ سچی ماسی۔

تارو: ایہہ شہزادہ ہمایوں جمیل ہیگا تے میرا جوائی پر ہیگا خرگوش اے۔ ایدروں پھڑو اودروں نکل جاندا اے۔ اودروں پھڑو ایدروں بھڑک کے نکل جاندا اے۔

عنایت: پنجرا بناؤ ماسی جی۔ کڑکی لاؤ۔

تارو: اچھا فیر تیرا کی کھیال اے کیہڑا کم چنگا رہوے گا۔ پٹرول پمپ کہ کوئی ایجنسی یا کوئی ہور کاروبار؟

عنایت: ٹھو تسی سوچو ایتھے کلّے ارمان نال بہہ کے تے میں ہنے آیا۔ بوتلاں لے کے۔
(جلدی سے جاتا ہے۔ ماسی حیرانی سے اس کے پیچھے دیکھتی ہے۔ خورشید آتی ہے۔ وہ کسی پارٹی پر جانے کے لیے تیار ہے۔)

خورشید: تسی مینوں سدیا جے؟

ماسی: بہہ ایتھے تیرے نال گل کرنی اے اک۔

خورشید: (گھڑی دیکھ کر) ایس ویلے نئیں اماں جی۔ اسی اگے ای لیٹ ہو گئے آں پونا گھنٹہ ...... غرارہ نئیں سی بھیجیا درزی نے تالے جی اماں جی تسی کج تے Manners دا خیال رکھیا کرو دوجیاں دے سامنے۔

ماسی: کس دا؟

خورشید: طور طریقے دا۔ تہانوں چنگی بھلی میں ٹرے لگوا کے بھیجنی آں سرویٹ سمیت پر تسی اوہی روٹی چکی او تے آلو دھریا تے شروع ہو گئے۔ پتہ نئیں ڈاکٹر کی سوچدا ہونا اے ساڈے بارے وچ؟
(ہمایوں جمیل آتا ہے۔)

جمیل: بھئی تہانوں جانا ہویا کرے تے تیار ہو کے پورچ وچ پہنچ جایا کرو۔ میں گڈی وچ بیٹھا بیٹھا پسینوں پسینی ہو گیا۔

خورشید: آئی ایم سوری جمیل۔

جمیل: (منہ میں چیونگ گم ڈال کر) پتہ نئیں ایہہ لوگ گرمیاں وچ کیوں ڈنر کردے نیں۔ پکھے لا کے گیلیاں لاناں وچ بوٹے دبے دیندے نیں۔ تھلیوں ہواڑ لان دی او توں سیک پکھے دی ہوا دا۔

خورشید: بھئی ٹھیاں تسی سگرٹاں چھڈیاں نیں پر اس قدر اینٹی سوشل وی نہ ہو جاؤ جمیل۔ ہر بندہ چاہندا اے کہ اوہنوں کمپنی ملے۔ اوہ اپنے خیالات دا اظہار کر سکے' ہم خیالاں نال ہر موسم ہر رت وچ۔

جمیل: اچھے آؤ ناں۔ ہم خیالاں نال!...... اوہ مرد میرے ہم خیال نہیں ہو سکدے جیہڑے اج کل سگریٹ پی رہے نیں۔ تے اوہ زنانیاں میریاں ہم خیال نہیں ہو سکدیاں جنہاں نے اپنے خاونداں نوں کھلی چھٹی دے رکھی اے کہ بھانویں دن وچ چار چار کنگ سائزڈبیاں پھوکو' اونہاں نوں کوئی اعتراض نہیں۔

خورشید: لو اسی منع کیتا اے کوئی تہانوں۔ پیئو سگریٹ 'پھوکو اپنے پھیپھڑے' کرو دند کالے' ہو جان دیو انگلیاں نوں پیلا...... لاہ لو نکی نکی کھنگ' پے جان دیو ناخوناں اتے براؤن رنگ دی چتری...... ساہنوں کی......؟

ماسی: کاکا جمیل تیرے نال اک گل کرنی سی ضروری۔

جمیل: تہاڈی عمر وچ تن کم ہندے نیں اماں جی۔ کوئی نہ کوئی دیوانی مقدمہ ہندا اے یا مرے ہوئے دی پنشن دا پواڑا ہندا اے یا لمی بماری دا علاج ہندا اے تے بزرگو ویکھو خاں ایہہ گلاں بزرگی دا اک حصہ نیں۔ ایناں نے آخری ساہ نال مکناہے۔

ماسی: نہیں کاکا۔ میں اپنے واسطے تے کج نہیں منگدی۔ اللہ دا دتا بہت کج اے۔ میں تے عنایت واسطے......

خورشید: تسی کر دیتا ایناں دا موڈ خراب...... ساری شام ایناں دے مونہہ وچ کونین دے گھٹ آوندے رہنے نیں تہاڈیاں گلاں سُن کے۔

ماسی: کون دے گھٹ؟

جمیل: چنگا اماں جی گل کرو میرے نال۔ ایہہ کمرہ کیہو جیا ہیگا اے؟

ماسی: بہت سوہنا۔

جمیل: ایہو جیہا کوئی کمرہ ہگا تہاڈی حویلی وچ؟

ماسی: اک کمرہ اُتلے چوبارے وچ ہیگا سی شیشیاں والا پر ایدے ورگا تے کوئی نہیں۔

جمیل: اتھے تہانوں ہاٹ اینڈ کولڈ واٹر سارا دن ملدا اے نلکیاں وچ۔

ماسی: ہاں پر۔

جمیل: منجے تے گدا کیہو جیہا ہیگا اے اماں جی؟

ماسی: اسفنج ور گا نرم۔

جمیل: روٹی ناشتہ چاہ' ویلے سر ملدی اے؟

ماسی: آہو۔

جمیل: ڈاکٹر روز آوندا اے؟

ماسی: روز ای آوندا اے پر توں ایہہ سب کج کیوں پیا پچھنا ایں؟

جمیل: تے ہور کی چاہی دا اے تہاڈی عمر دی زنانی نوں۔ تہاڈی عمر دیاں زنانیاں سڑکاں تے ٹھوٹھالے کے گڈیاں دے بچے کھنے منگدیاں پھر دیاں نیں۔

خورشید: ہائے ہائے کی پئے کہندے او خدا نہ کرے۔

جمیل: خدا نہ کرے میں وی کہندا آں۔ میں ایناں نوں عبرت دلا ریاں آں...... میں ایناں نوں سمجھا ریاں آں اپنے توں اتے نہیں ویکھی دا...... تھلے ویکھی دا اے اماں جی۔ تہانوں کس عمرے حرص چمبڑ گئی اے۔

ماسی: اپنے واسطے نہیں کاکا۔ عنایت اپنے پیراں تے......

جمیل: تہانوں کی عنایت نال؟ تسی روو ایتھے جم جم جی صدقے مہینے' دو مہینے' چھ مہینے' تہاڈا آخری پہرا اے' کوئی جانماز' تسبیح' حج' زکاۃ نال پریت جوڑو' عنایت' عنایت عنایت۔

ماسی: پر کاکا اوہ میری ذمہ واری جو ہویا۔ میں اوہدی ماں نال وعدہ کیتا سی۔

جمیل: ہن تسی جو راہ چلدیاں نال وعدے پئے کرو۔ کوئی رشتہ وی ہندا تے مینوں سمجھ آوندی۔ ایویں رشتے وچ بھین سی۔ تہاڈی کوئی سکی سی؟

ماسی: چنگی مت مینوں دے ریا ایں کاکا۔

جمیل: ویکھ لو تسی...... سمجھ لوا چھی طرحاں فیر ادھی راتیں تسی مینوں جگا کے کہنا اے کہ میں زیادتی کرنا آں۔ ویکھ لو میں کی کہہ ریاں آں۔ مہینہ روو' دو مہینے روو تے ایہہ مینوں ایس گل دا کی جواب دے رئے نیں تہاڈے بے بے جی۔

خورشید: اماں جی اگے او نہاں دی طبیعت اوہو جئی ہوئی پئی اے سگریٹ چھڈ کے اُو توں تسی نہ کھلون دینا' عنایت کیتھے نس چلیا اے؟ یا ایہہ کیتھے ٹُر چلے نیں۔

ماسی: دو ہفتے بعد تے ایہہ کوٹھے تے چڑھیا اے جمیل تے اینا سدن توں بعد۔ میرے واسطے تے ایہہ کیتھے گیا ہُندا تے بہتر سی۔

جمیل: سن لیا...... ویکھ لیا تسی...... ایہہ اجر ملدا اے سسرال آلیاں دیاں جتیاں سِدیاں کرن دا...... ایہہ اجر ہندا اے میرے جیہاں زن مریداں دا......

خورشید: اماں جی تسی وی ایناں نوں غصہ چڑھا دینا ہندا اے' آؤ جی چلو بڑی دیر ہو گئی اے۔

ماسی: توں ای گھڑی میرے کول آ جایا کر خورشید۔

خورشید: اک کم ہندا اے مینوں؟ اُٹھ نوکر تے کلی میری جان۔ ایس پلٹن نوں سامھن

والی، ورزی، ڈرائی کلینرو کھ کوئی اک روگ اے اماں جی...... آؤ جمیل...... پلیز مائنڈ نہ کرنا، بڈھے جو ہوئے اماں جی۔

(دونوں جلدی سے چلے جاتے ہیں، ماسی گھٹنا پکڑ کر ٹیلی ویژن تک جاتی ہے اور اسے آن کرتی ہے۔ یکدم تصویر فیڈ ان ہو کر ساری سکرین پر چھا جاتی ہے۔ یہاں ایک ریٹائرڈ استانی اور ٹیلی ویژن کا نمائندہ باتیں کر رہے ہیں۔)

استانی: بات یہ ہے جناب...... صاحب کہ انسان حیوان ناطق ہے، اظہار خیال کے بغیر زندہ نہیں رہ سکتا۔ بات کرنا اور سننا فطری تقاضا ہے انسان کا۔ جب تک دو چاہنے والے ایک دوسرے سے بات کرنے کے خواہش مند رہتے ہیں، عاشق کہلاتے ہیں۔ جب ان کی باتیں ختم ہو جاتی ہیں وہ میاں بیوی بن جاتے ہیں۔

نمائندہ: یہ تو آپ نے بہت اچھا نکتہ سوچا۔ امید ہے کہ ریٹائر ہونے کے بعد آپ کو ایسی کوئی دقت پیش نہیں آئی ہو گی۔

استانی: اس معاملے میں بڑی خوش قسمت ہوں۔ میری تین بہوئیں ہیں۔ تینوں میرے ساتھ رہتی ہیں۔

نمائندہ: اور کوئی جھگڑا فساد...... معاف کیجئے کوئی......

استانی: دراصل ہم متوسط طبقے سے تعلق رکھتے ہیں۔ اس طبقے میں گھر کے تمام افراد کی ضرورتیں ایک دوسرے سے اس حد تک وابستہ ہیں کہ کسی بھی فرد کی اہمیت کم نہیں ہوتی۔ چھوٹے بچے مہمانوں کے آنے پر برف اور بوتلیں لا دیتے ہیں۔ مجھ سی دادیاں نانیاں گود میں بچے پالتی ہیں۔ جوان بہو بیٹیاں باورچی خانہ سنبھال سکتی ہیں۔ جھاڑو بہارو پھیر سکتی ہیں۔ سب کار آمد ہوتے ہیں۔

نمائندہ: میرا سوال تو رہ گیا محترمہ لڑائی جھگڑے والا؟

استانی: لڑائی جھگڑا تو زندگی کی علامت ہے۔ جب تک تعلق نہ ہو بات بے بات جھگڑا نہیں ہوتا۔ ہمارا گھر دراصل سرد خانہ کولڈ سٹوریج نہیں ہے۔ زندہ بھٹی کی طرح ہے۔ چھوٹی بڑی لکڑیاں سب چٹختی ہیں۔ اس میں خوب گہما گہمی رہتی ہے۔ اہم غیر اہم سب باتیں ہوتی رہتی ہیں۔ زنجیر زنجیر سے پیوست رہتی ہے۔

(یہاں ماسی اٹھ کر ٹیلی ویژن بند کرنے کی غرض سے جاتی ہے۔)

ہم اپنے بوڑھوں کو مرنے سے پہلے لحد میں نہیں اتارتے۔ جوانوں کو خوف کے

سپرد نہیں کرتے۔ بچوں کو احساس کمتری نہیں بخشتے اور کیا چاہیے ہمیں......؟
(ماسی ٹیلی ویژن بند کر کے اپنا سامان بٹورتی ساتھ ساتھ کہتی ہے) ہم سب ایک دوسرے سے باتیں کرتے ہیں۔ سرد جنگ نہیں لڑتے۔

تارو: ای ایتھے نئیں رہنا عنایت!...... چل پتر...... ای ایتھے نئیں رہ سکدے...... بندہ بندے دا دارو ہُندا اے 'ایتھے کوئی دارو نئیں بن سکدا ساڈا...... چل پتر ای ایتھے نئیں رہ سکدے۔ میں کمی دا ناں ڈا آں میرا نسرے ہوے کماؤ وچ کی کم۔؟ چل عنایت چلیئے......
(سامان اٹھانے لگتی ہے)

(کٹ)

***

قسط 5

کردار

کیپٹن تفضل: نوجوان کپتان
کیپٹن لیڈی ڈاکٹر ناہید: عمر تیس کے لگ بھگ، مضبوط کردار کی عورت
آڈرلی (ولایت): نوجوان پٹھان بیٹ مین
راجا
ملکھیا
ماسی تارو
عنایت

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　دن

(جس وقت کیمرہ کھلتا ہے۔ ہم پہلے ایک دیوار پر آتے ہیں۔ یہاں میجروں' کیپٹنوں' کرنلوں کی وردیوں کے نشان اور ان کے تمغوں کو ایک بورڈ پر ٹانک کر بطور آرائش کے سجایا گیا ہے۔ یہاں سے چل کر ہم ایک ہیٹ ریک پر آتے ہیں' یہاں ایک ٹوپی ریک پر ٹنگی ہے۔ ساتھ ہی ڈاکٹروں کا ایک ایپرن لٹک رہا ہے۔ اب کیمرہ پیچھے ٹریک بیک کرتا ہے تو ہم دیکھتے ہیں کہ اردلی ولایت خاں لیڈی ڈاکٹر صاحب کے بوٹ بیٹھا پالش کر رہا ہے اور ساتھ آہستہ آہستہ گا رہا ہے۔)

ولایت: (جوتے پر تھوک کر برش پھیر رہا ہے۔)

قربان...... شیر دل خان...... آ

میں تیری تُوں میری جان۔ جان۔ جان۔ جان۔

(باہر سے لیڈی ڈاکٹر باوردی آتی ہے۔ یکدم ولایت بوٹ چھوڑ کر اٹھتا ہے اور سلیوٹ کرتا ہے۔)

ناہید: ڈاک آئی ہے کوئی؟

ولایت: نہیں سر۔ ڈاک نہیں آیا ابھی۔

ناہید: آج ہمارا ایوننگ ڈیوٹی آف ہے۔ ادھر ہم سی ایم ایچ نہیں جائے گا' شام کو تم گاڑی کو کپڑا وپڑا پھیرو ہم باہر جائے گا ریسٹ کے بعد۔

ولایت: اچاسر آپ کا مائی آیا ہے لہور سے۔

ناہید: مائی کون؟

ولایت: آپ کا والدہ بتاتا ہے سر۔ ساتھ ایک جوان بھی ہے۔ تھوڑا سا پاگل اے۔ تھوڑا سا ہشیار اے۔

ناہید: کدھر ہے؟

ولایت: ادھر آپ کا بیڈ روم میں گھس گیا سر۔ ہم نے منع کیا بہت بتایا کہ ادھر حکم نہیں ہے کسی کو جانے کا۔ پر پھر ہم اس کا ضد کے سامنے خاموش ہو گیا۔ سر آپ کا مائی کا ضد کے سامنے۔

ناہید: اچھا تم ادھر نالی لگا کر پلاسٹک کا' گاڑی کا ٹائر مائر بھی صاف کرو' ہمارا بیگ اندر لا کر رکھو۔

ولایت: ٹھیک اے سر۔

(ابھی جانے نہیں پاتا کہ ماسی تارو آتی ہے۔)

تارو: بسم اللہ...... بسم اللہ...... کڈھی دُھپ وچ میری دھی رانی کم کر کے آئی اے۔ ایس اپنے اردلی نوں سَمجھ مت دینی سی'۔ مینوں کہن لگا' تم مائی جی اپنا اڈنٹٹی کارڈ دکھاؤ۔ ہم کو کیسا ثبوت ہو کہ تم لیڈی ڈاکٹر کا ماں اے۔

ناہید: (مردانہ انداز میں ماں کے پاس جا کر اس کے کندھے پر ہاتھ رکھتی ہے۔)

ولایت: حکم اے ادھر کوئی پر نہیں مار سکتا کوٹھی پر۔ ہم کوئی اصول کے خلاف نہیں کیا۔ Identity کارڈ مانگا تھا مائی جی۔ کوئی تم سے بخشیش نہیں مانگا تھا۔

تارو: ایہہ نوکر اے تیرا ؟ ایہہ نوکر اس دی شکل ہندی اے؟

ولایت: ہم تو لیڈی ڈاکٹر کے پاس اس وقت سے تھا جب یہ لفٹین بھرتی ہوا' ادھر کوئٹہ میں۔ ہمارا خدمت بہت اے۔ تم کو تو آج ہم نے پہلی بار دیکھا اے مائی جی۔

ناہید: بس ولایت۔

ولایت: اچھا صاب...... پر ہم نے تو حضور آپ کا اماں جی کا عزت کیا۔ نیبو پانی پلایا۔ روٹی موٹی کھلایا۔ ادھر ٹب میں پانی بھرا نہانے کے لیے۔

ناہید: تم اب جاؤ ولایت خاں۔

(یکدم ولایت پاؤں جوڑ کر الٹا مڑتا ہے اور چلا جاتا ہے۔)

ناہید: اماں جی۔ سپاہیاں نال اج کون دو بدو بحث کردا اے؟

تارو: اے سپاہی اے۔ تُوں تاں بَٹی کہندی سیں تیرا ملازم اے۔ جے مینوں پتہ ہندا کہ ایہہ سپاہی اے تے کیہ میں کجھ کہنا سی ایہنوں۔

ناہید: اماں جی۔ سپاہی آڈرلی ہُندا اے۔

تارو: میں تے سمجھی ایویں وردی پہا کے پیا لغا پھردا اے۔

ناہید: تُسی کیویں آئے او۔ نہ چٹھی نہ پتر۔ نہ تار۔ نہ کوئی پیغام۔

تارو: میں تے گئی ساں خورشید ول...... پر اوتھے میرا کم بنن دی کوئی صورت نہیں سی۔

ناہید: کم کیسا؟

تارو: عنایت دے روزگار واسطے۔ کسے آہرے لگ جائے وچارہ۔ اپنی جان نوں سنبھالن جوگا ہو جاوے۔ میرے ساہ دا کیہہ بھروسہ اے۔

ناہید: اجے تہاڈے ای کول بیٹھا اے۔ کتے اوس نوں دفع وی کرو۔ خدا دے واسطے۔

تارو: ہن نونہہ کیویں لبھے ماس توں۔ رشتہ دار تے بھاویں بوٹیاں توڑن پر جند جان توں وکھ تے نہیں کیتے جا سکدے نکی توری وانگوں۔

ناہید: تہاڈے خط توں تے پتہ چلیا سی کہ زمیناں اتے بھیج چھڈیا اے تسی ایس نوں۔

تارو: بھیجیا سی۔ پر ایس دے نصیب ای بھیڑے نے۔

ناہید: مینوں تے یقین ای نہیں آرہیا کہ تسی ایتھے میرے کول آئے او۔ تسی تے اجے تیکر کسے دھی پتر دے گھر گئے ای نہیں۔ تہاڈے گھر تاں ایہہ رواج ای نہیں سی اماں جی۔

تارو: اللہ لے جاوے ای تاں ناہید۔

ناہید: روٹی کھا لئی سی؟

تارو: توریاں چنگیاں نہیں سی پکیاں۔ ناہید توں ایتھے اکلی رہنی ایں؟

ناہید: تے ہور کی اماں جی۔

تارو: پر...... پر میں تے سمجھ دی ساں کوئی ہسپتال ہوندا اے' وچ دو تن ڈاکٹرنیاں نال توں رہندی ہوویں گی۔

ناہید: ایہناں گلاں دا دھیان نہ کرو اماں جی...... میں اپنی زندگی مرداں وانگوں بنائی اے۔ میں مرد دے ناں تے اندراں وچ گھس جان والی کڑی نہیں۔ میں ایتھے سرجری کردی آں۔ وڈے وڈے آفیسر مینوں سلیوٹ کر کے لنگھدے نے۔

تارو: اچھا' سو شکر اے اللہ دا۔ میری دھی نوں وڈھے (اس وقت عنایت آتا ہے اس نے پتلون قمیص پہن رکھی ہے۔ سر پر ملٹری والوں کی ٹوپی ہے۔ ہاتھ میں پیٹرومیکس ہے) وڈھے جرنیل سلام کرن اللہ کرے۔

عنایت: (آتے ہوئے) ایہہ بتی کیویں جلدی اے ماسی؟ (ناہید کو دیکھ کر) السلام علیکم بی بی جی۔

ناہید: وعلیکم السلام! ایہہ پیٹرومیکس دوپہر ویلے جلا کے توں کی کرنا اے عنایت؟

عنایت: علم ہونا چاہی دا اے ہر چیز دا۔ بے وقوف آدمی جنہوں پتہ ای کجھ نہ ہووے' اوہدا کی

فائدہ دنیانوں۔

ناہید: بنّے ولایت خاں آکے تینوں سکھادے گا۔

(جس دیوار پر ٹروفیاں لگی ہیں وہاں جاتا ہے۔)

عنایت: ایہہ بٹن کیوں لگا رکھے نے بی بی اتھے۔

ناہید: بس لگا رکھے نے۔

عنایت: ایہناں دا فائدہ؟

ناہید: فائدہ کی؟ نظر اگے اک منزل رہندی اے۔ اج لفٹین، کل کپتان، پرسوں میجر۔

عنایت: اچھا جی۔

(ناہید دونوں بازو مردوں کی طرح پشت پر باندھ کر ٹہلتی ہے۔)

تارو: گل کرن دے مینوں۔

عنایت: تسی کرو گل بسم اللہ۔ ساڈا حاضر غائب برابر اے۔ کلاس وچ ہندے سی کدی ماسٹر ساڈی حاضری لاؤندا سی کدی نہیں سی لاؤندا۔

تارو: ناہید۔ ہُن اپنے عنایت دا کم توں کرنا ایں اللہ دا ناں لے کے۔ ایہنوں کسے ایسے کم تے کھلار دے کہ اپنے پیراں تے کھڑا ہو جاوے۔ بس میں سرخرو ہو جاواں۔ تہاڈے نال جمیا پلیا اے تے ویکھاں کڈا پچھے رہ گیا اے۔

عنایت: ایہو جیہا کم نہ لبھ کے دیویں بی بی میں گھوڑے وانگوں کھلوتا ای رہواں ساری عمر...... سوواں وی کھلو کے۔

تارو: گل کرن دے پچ نال عنایت۔

عنایت: کرو کرو بسم اللہ، ماسی پر میرا ماسٹر کہندا اہندا سی گلیں باتیں کسے نوں ٹورنا اخلاقی جرم اے۔

ناہید: ایس دی نوکری واسطے کہہ رہے او مینوں؟

تارو: ہور کی۔

ناہید: ایہدی نوکری واسطے؟

تارو: ویکھیں ناں کئی بندیاں مینوں آکھیا ماسی حویلی چڑھا کرائے تے نالے زیناں دے مزارعاں نوں، گھر بہہ کے کھا ارمان نال، تے مینوں خوف آؤندا اے بیٹی۔

ناہید: خوف کس گل دااماں جی؟

تارو: تیرے ابا جی اُٹھ دے بیٹھ دے کہندے سن۔

لَیسَ لِلاِنسَانِ اِلاَّ مَا سَعیٰ

ناہید: جی۔

تارو: ایدھا مطلب ایہہ ہیگا اے پئی...... "نہیں ہے انسان کے لیے مگر جتنے کے لیے وہ کوشش کرے۔" تے تُوں دس مُنّی میں کھاواں کرایہ تے میں لواں زمیناں دی کمائی۔ پیر جتھ بلایاں بانجھ تے فیر...... اللہ تے جو کرے گا کرے گا' پہلاں تے مینوں شیخ صاحب نے ای نئیں چھڈناں قیامت دے دن۔

عنایت: ماسی کوئی بھیڑی مت تے نئیں دیندے لوکی۔

ناہید: اماں جی ساڈا قاعدہ اے کہ اسی ملٹری Areas وچ پالیٹکس نئیں ڈسکس کردے۔

تارو: پالیٹکس؟

عنایت: سیاست ماسی! سیاست...... ایہو تے گھاٹا اے ماسی۔ تینوں بھانویں کتھے لے جاؤ تُوں اوہو نظر رکھنی ایں' اوہو زبان رکھنی ایں' کھوہ دے ڈڈو وانگوں۔

تارو: اسلام دیاں گلاں کرنیاں پولیٹکس اے ناہید۔

ناہید: اجکل ہے اماں جی۔ جے اج کل تسی سدھی اسلام دی گل وی کرو گے تے سنن والے اوس دا اوہی مطلب کڈھن گے جیہڑا مطلب اونہاں دی پارٹی کڈھدی اے جس پارٹی نوں اوہ Belong کردے نیں۔

تارو: کی مطلب؟

عنایت: تسی نئیں سمجھے ماسی جی میں سمجھ گیا آں۔

تارو: آ...... وڈا تُوں سمجھ گیا ایں...... پنج چھ ہفتے خورشید کول کی کٹ آیا اے بوٹ ای آلنے وچوں ڈگ پیا اے شہدا۔

ناہید: آپا دا کی حال اے۔ میں جدوں امریکہ تُوں آئی ساں ایس اپریل وچ' اودوں چار دناں واسطے ملی ساں اوہناں نوں۔ کی حال اے بینا دا؟ راجا تگڑا اے؟

خورشید: اونج تے اللہ دا شکر اے پر جمیل نے سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نیں۔ سارا کھوہ ای پُٹھے گیڑ وچ آگیا اے جیویں......

(اب ولایت آتا ہے' اس نے پتلون کے پائینچے تھوڑے سے چڑھا رکھے ہیں۔ اور لیڈی ڈاکٹر کا بیگ ہاتھ میں ہے۔)

ولایت: ایدھر جی اوہ کیپٹن تفضل صاحب آیا ہے اپنی چھٹ چھٹی پر۔

ناہید: لو اماں جی بن تسی اندر چلو میرے مہمان آئے نیں۔

تارو: کون آیا اے وے؟

ولایت: کیپٹن تفضل ہے بی بی جی۔ سولہ پنجاب رجمنٹ کا۔

تارو: کلا آیا ہے کہ وو ہنی وی نال اے؟

ولایت: اکیلا نہیں پھٹ پھٹی ساتھ ہے۔

تارو: کیوں آیا ہے وے؟

ناہید تم انہیں اندر بھیجو۔

ولایت: اچھا سر (چلا جاتا ہے۔)

تارو: کون اے اَے کپتان؟

ناہید: اماں جی نوکراں نال انج سوال جواب نئیں کری دا۔

تارو: کیہڑا سوال جواب؟

عنایت: اوتھے وی باجی خورشید وتے دی جمیل بھائی لہناں نوں سمجھاندے ہُندے سن کہ نوکراں نال بوتا ہتھو بولوتے اوہ عزت نئیں کردے۔ کیوں ماسی سچ دس۔

تارو: جتھے جتھے جاویں او تھوں او تھوں پچھی مت رکھ لویں اپنے چھتیاں تھلّے۔

عنایت: میں تے رواں ناں اتھے؟

ناہید: توں وی اندر چل...... میرے میز تے فالسے دا شربت پیا اے اوہ چل کے بنا۔ آپی وی پی تے اماں جی نوں وی دے۔ شاباش۔

عنایت: تسی بڑے اچھے او۔

ناہید: کی مطلب؟

عنایت: اجے تیکر مینوں کسے ایناں ایماندار نئیں سمجھیا کہ شربت دی ساری بوتل میرے حوالے کر دیندا۔

(اب کیپٹن تفضل کے ہلکا سا کھانسنے کی آواز آتی ہے۔ ماسی تارو پیچھے دیکھتی جاتی ہے' عنایت جلدی سے شربت کی خوشی میں رخصت ہوتا ہے۔)

کیپٹن: میں آجاواں ناہید جی؟

ناہید: آؤ آؤ۔

کیپٹن: اپنا ایہہ ولایت دس ریا سی کہ تہاڈے کجھ گیسٹ آئے ہوئے نیں۔

(ناہید صوفے پر پڑی ہوئی چھوٹی سی چھڑی اٹھالیتی ہے۔ اس کے انداز

میں شیر سدھارنے والی سرکس کی لیڈی کا سا روپ جھلکتا ہے۔ کیپٹن اپنی ٹوپی ہیٹ ریک پر لٹکاتا ہے۔ پھر نظریں جھکا کر صوفے کے دھاگے نکالتا ہوا اپنی انگلیوں سے کھیلتا سگریٹ کو بار بار جلانے اور اچانک بجھا دینے میں الجھا رہتا ہے۔ وہ نہ حالات پر قادر ہے اور نہ اپنے آپ کو سمجھتا ہے۔)

ناہید: اماں جی آئے نیں لاہور توں۔

کیپٹن: میری تے بڑی خوش قسمتی اے کہ اونہاں نال وی ملاقات ہو جائے گی اج۔

ناہید: بس جی بڑھے آدمی ہوئے او توں سفر بس وچ کیتا نے۔ ریسٹ کرن چلے گئے نیں۔ بیٹھو کیپٹن تفضل کھڑے کیوں او تسی؟

کیپٹن: پتہ نئیں...... کدی کدی میں سوچدا آں کہ میں کناں لکی آں کہ تہاڈے نال ملاقات ہو گئی...... نہ لائنس نائیک دلدار شاہ دی موٹر سائیکل توں گر کے ٹن بون ٹٹدی نہ...... تاں میں تہانوں...... تہاڈے کیریکٹر نوں...... تہانوں تہاڈے...... گٹ اپ...... تہانوں۔

(ولایت بیگ اٹھا کر آتا ہے۔)

ولایت: اُدھر ڈاکٹر صاحب آپ کا سٹپنی نہیں اے گاڑی میں۔

ناہید: میں نے ورکشاپ میں دیا تھا۔ آتی دفعہ پنکچر تھا اس میں۔

ولایت: اچا...... ام بولا...... کہ کدھر کوئی اتار نہ لے گیا ہوئے۔

ناہید: چائے لاؤ ولایت۔

ولایت: (ایڑی جوڑ کر بغیر سلیوٹ کیے) ابھی صاحب (چلا جاتا ہے)۔

کیپٹن: تسی مائینڈ تے نئیں کردے میں ایس طرحاں کدی کدی تہانوں ملن آجاندا ہاں۔ دراصل میں تہاڈی ایجوکیشن نوں ایڈمائر کردا آں۔ میں سمجھدا آں عورت جدوں تیکر پھن اٹھا کے نئیں ویکھ دی' تدھ تیکر اوہدے وچ تے کینچوے وچ کوئی فرق نئیں ہندا۔ عورت نوں ڈب کھڑے سپ ورگاہ ہونا چاہی دا اے اور...... ایہہ گل تعلیم توں بغیر پیدا نئیں ہوسکدی۔

ناہید: تہانوں کی پتہ اے کیپٹن تفضل مینوں کناں فائٹ کرنا پیا اے مرداں نال۔ بوائے سٹوڈنٹس نال پڑھی۔ اوتھے میں کو ہی نیشن وچ آئی۔ میرے ابا جی اوہدوں زندہ سن۔ کہندے رہے ناہید کڑیاں دا وی اک کالج اے۔ میں صاف کہہ دتا ابا جی ایہہ

گل بُھل جاؤ تسی کہ میں لڑکی آں۔ میں ڈاکٹر ناہید بناں گی تے ڈاکٹر ناہید رواں گی تے ساری عمر فوج دی سروس کراں گی۔ ساری عمر تاوقتیکہ مینوں کوئی ایسا مرد نہ ملے جیہڑا مینوں میری حیثیت وچ ساتھی نہ بنا لوے۔

کیپٹن: اک گل کئی وناں تو تہاڈے کولوں پچھدا پچھدا رہ جانا آں۔ بس جرأت ای نہیں پیندی۔

ناہید: نہیں نہیں پچھو تسی بلا خوف پچھو۔

کیپٹن: تسی شادی کیوں نہیں کیتی...... مَیں...... میرا مطلب اے کہ......

ناہید: ایس وجہ دا تے کوئی ایڈا وڈھا بھید نہیں جے بیگا۔ بس میں مرد دی غلامی قبول نہیں جے کر سکدی دل و جان نال۔ اور اجے تیکر ایسا کوئی مرد میں اپنے معاشرے وچ نہیں ویکھیا جیہڑا مینوں نہ اپنے توں اُچا سمجھے تے نہ اپنے توں نیٹھاں سمجھدا ہووے۔

کیپٹن: میں سمجھدا ساں، تسی اپنے پروفیشن دی خاطر ایہہ قربانی دتی اے۔

ناہید: ناں ناں ناں ناں...... میں اونہاں عورتاں وچوں نہیں ہیگی جیہڑیاں تُوں وَر نہیں ملدے تے اوہ کیہن لگ پیندیاں نے۔ میں قوم دے بچیاں نوں پڑھان دی خاطر شادی نہیں کیتی۔ میں قوم دے مریضاں دی خاطر نرس بنی ہوئی آں۔ میں ایسی کوئی خوشرنگ بچت Bare facts اگے نہیں ٹنگی ہوئی۔

کیپٹن: تسی کِنّے Brave او ناہید جی۔

ناہید: اجے شادی دی تکڑی وچ عورت دا پلہ بہت ہلکا اے، جدوں مرد عورت نوں کنیز سمجھنا چھوڑ دیوے گا تے رفیق سمجھنا شروع کر دیوے گا، اوس وقت میں ایہہ زنجیر، ایہہ طوق، ایہہ غلامی قبول کر لاں گی۔

کیپٹن: غلامی...... شادی تے غلامی نہیں ہندی ناہید جی۔

ناہید: پہلے چھ مہینے کہ پہلے دو سال؟

کیپٹن: تسی بڑیاں گلاں کر دے او ناہید جی۔

ناہید: مرداں نے عورتاں دے منہ اگے دولت دے تالے لاہ دتے نیں۔ اونہاں نوں آرام آسائش زیبائش دا عادی بنا کے اپنے اگے کنیز بنا لیا اے۔ پرانے زمانے وچ چین دیاں عورتاں دے پیر بنھ بنھ کے اونہاں نوں چنگی مرداں نے سدھا چلنا ای بھلا دتا سی۔

کیپٹن: مرد عورت دی حفاظت واسطے پیدا ہویا اے ناہید جی......اوہدی رکھوائی کرن واسطے۔

ناہید: سرکس دے شیر نوں سلاخاں پچھے تاڑ کے ای کہندے آں اسی تیری رکھوالی کر رہے آں۔ پنچھو کھاں چڑیا گھر دے چیتے توں اوہ روز سلاخاں وچوں سٹیا ہویا گوشت آرام نال کھا کے کی سمجھدا اے۔کی سوچدا اے۔

کیپٹن: عورت نوں سرکس یا چڑیا گھر دے جانور نال تشبیہہ دینا بڑی غلط گل اے۔

ناہید: تہاڈے مرداں لئی...... اونہاں عورتاں لئی جیہڑیاں لمیاں کاراں وچ لگیاں پھردیاں نیں۔ ہیرے دے زیور پاندیاں نیں تے جنہاں دی اک ہاک تے دس نوکر دوڑدے نیں۔ جنہاں نوں مرداں نے اپنی کوٹھی اپنی کار اپنے بینک بیلنس دی طرحاں پوچ پوچ کے رکھیا اے۔ ایناں لئی ایہہ مثال غلط اے۔ ایسیاں عورتاں کول مساوی حقوق نیں۔ڈیوڑھے حقوق ہیگے نیں...... کیپٹن...... میں تے اونہاں عورتاں دی گل کر دی آں جیہڑیاں چند سکیاں پچھے وکدیاں نیں۔ جیہڑیاں سارا دن واہی بیجی وچ مرد دا ہتھ ونڈاندیاں نیں تے راتیں مار کھا کے سوں رہندیاں نیں...... جنہاں دا پیکے گھر نال رشتہ ویاہ ویلے ٹٹ جاندا اے تے نیویں گھر وچ جنہاں دی بنیاد کوئی نئیں ہندی۔ اونہاں دے بارے وچ کیپٹن تفضل جیہڑیاں ساری عمر ڈر دیاں رہندیاں نیں کتے اج گھر والا دوجی زنانی ناں لے آوے۔کتے اج ایس گھر توں چھٹی نہ ہو جاوے۔

کیپٹن: شادی محبت دا رشتہ اے ناہید جی؟

ناہید: محبت آزاد لوگ کردے نیں۔ ایہہ خوف دا رشتہ اے۔ جدوں ماں پیو پہلے دن کنیز ای بنا کے تورن تے فیر محبت کیویں پیدا ہوئے وو ہٹی خصم وچ۔

کیپٹن: تسی تے بہت Bitter او۔

ناہید: دھی جمے کسے دے گھر تے اوہدی ماں نوں ودھائی کیوں نئیں دیندے لوک؟ ماں کیوں روندی اے دھی پیدا کر کے؟ کیونکہ اک دن ناز نال پالی نوں کسے ہور دی مرضی دے وس پانا اے۔ اپنے ہتھیں کنیز بنانا اے اونوں۔ اپنے موہنوں کہنا اے لو جی ہن ایدھا جنازہ ای تہاڈے گھروں نکلے گا۔ چھڈو پرے ایہناں گلاں نوں ایویں کوئی سنے گا...... تے کہوے گا...... ڈاکٹر ناہید زہر پھیلاندی اے وسدے گھراں وچ۔

کیپٹن: میں تے سمجھداساں کہ شاید تسی...... معاف کرنا میں کدی کدی سوچداساں کہ شاید تسی کے Love Affair وچ ناکامی ویکھی اے۔

ناہید: (ہنس کر) عورت نوں زنجیر پانا تے سوکھا اے کیپٹن صاحب...... بھانویں Biologically مرد اوہنوں اپنا دست نگر کرلوے بھانویں اوہنوں روٹی کپڑا دے کے غلام کرلوے تے بھانویں پھوکی شو دے سرتے مرعوب کرلوے۔ پر محبت کرنا بہت مشکل اے عورت نال' اوہدا دل صدیاں توں سیاہ قوماں دے دل دی طرح دکھیا ہویا اے۔

(ولایت چائے کی ٹرولی لے کر آتا ہے۔)

کیپٹن: تہانوں تے لیڈر ہونا چاہی دا سی۔

ناہید: (فضا میں دیکھتے ہوئے) عورتاں توں تے چڑیا گھر دیاں شیرنیاں چنگیاں...... جیہڑیاں بچے ای نئیں جن دیاں قید دے عہد وچ' متاں بچے وی قیدی نہ ہوون۔

ولایت: اماں جی اُدھر بلا رہا ہے آپ کو سر۔

ناہید: میں ہنے آئی جی۔

کیپٹن: ضرور جاؤ جی۔

(ناہید جاتی ہے' کیپٹن اس کو جاتے ہوئے دیکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین 2

ان ڈور دن

(اندر والے برآمدے میں پہنچتے ہیں۔ یہاں ماسی تارو صوفے پر بیٹھی ہے ساتھ ہی ملکھیا بیٹھا ہے اور راجہ کھڑا ہے۔ قریب ہی ایک بستر بند اور سوٹ کیس پڑا ہے۔)

ملکھیا: اوہ جوان عنایت کتھے اے بی بی جی؟

تارو: پتہ نئیں ہنے تے اتھے ای کھڑا پردے نوں ٹیکے پیا لاوندا سی۔

راجا: گیا عنایت بھا۔ موٹر سائیکل تے نانی جی۔

تارو: موٹر سائیکل تے؟ پر اونوں تے رب جانے چلانی وی آوندی اے موٹر سائیکل کہ نئیں؟

ملکھیا: اوندا آسب کجھ...... جے آپ ڈوڈھ پینا ہووے تے مجھ چونی آوندی اے جے ملکھیا لئی دو دھاراں کڈنیاں چین تے نئیں آوندی۔ جے آپ نہاتا ہووے تے بوکی پانی دی کڈنی آوندی اے' جے کسے مُردے دے منہ وچ تپکا چواتا ہووے' تے کسلے نوں پتہ ای نئیں لگدا کیڑی دا کدھروں اے' جے اپنے لئی آنڈے تلنے ہون تے اگ بالنی آوندی اے۔ بی بی تیرا بھنواں ساواں اگے چور تے چوراں اگے ساو اے۔

تارو: چل چپ کر...... غیب دا علم جانن آلا...... وڈا۔

راجا: کجھ میری وی گل سنو مائی ڈیئر نانی جی۔

تارو: صدقے جاواں گل کر توں پہلاں۔

راجا: تسی اماں جی نوں دس کے کیوں نئیں آئے۔

تارو: دس کے کنوں آندی پتر تسی سارے تے باہر گئے ہوئے سی۔

راجا: اماں جی بہت روئے جدوں اونہاں نے تہاڈا خالی کمرہ ویکھیا تے کہن لگے۔ اج میرا پیو مریا اے۔ بچی ویسے ای روجھیتی پیندے نے ہمیش۔

تارو: (نرم پڑ کر) ہے نہ کملی۔ میں تے سوچیا پتر راجا' پئی جمیل کا کے نیں سگرتاں چھڈیاں ہویاں نیں۔ خورشید وچاری تے دونا بوجھ کیوں پاواں۔

ملکھیا: گل ایہہ ہوئی بی بی جی پئی مینہ دی جھب اوندی سی او تلے کمرے وچ' دو تے شیشے ٹٹے ہوئے سن تے۔

راجا: گل تے کرلین دے نانی جی نال میرا رشتہ بوہتا اے کے تیرا۔

ملکھیا: میں کوئی چاکر نہیں ہیگا۔ اللہ دے فضل نال چار گھماں زمین میری اپنی اے۔ دو مجھاں سوئیاں نیں' بوہلی میں آپ کھا کے آیا آں۔ مینوں تے ماسی تے شیخ صاحب پُتر پُتر کہندے نیں تے میں ماں میہڑا ایہناں دے قدماں تھلے رہندا آں کوئی تہاڈے گھر آلیاں جیہی میری ماسی نئیں پئی چینڈوبنداویکھیا تے سرونٹ کوارٹر دا بوہا کھول دتا ہاں۔

راجا: تے ہور تینوں گیسٹ روم وچ ڈبل بیڈ تے بٹھاندے۔

تارو: چل چپ کر جا راجیا...... وڈیاں اگے نئیں بولی دا۔

راجا: ایہہ وڈا اے کس پاسیوں؟

ملکھیا: دساں فیر کس پاسیوں۔

تارو: چپ کر کے بیہندے او دونویں کہ لاواں نجتی۔

(دونوں ماسی کے دائیں بائیں کمر کر کے بیٹھ جاتے ہیں۔)

تارو: خورشید نوں بھلا میری گل سمجھ آونی سی جے میں اوس نوں سمجھاوندی تے اوس کہنا سی اماں جی گجھن دی کوشش کرو۔ میری ذمے واریاں ہور نے تہاڈے تقاضے ہور نیں۔ اولاد کول ایناں ویلا کتھے ہنداائے کے بڈھے ماں پیو کول بہہ کے درھیاں پچھلیاں گلا سنداجاوے۔ ایہہ تے ماں دااای حوصلہ ہنداائے بھورے جنے نیانے نوں پالنے وچ پا کے ساری ساری رات اوہدے آغوں آغوں دا جواب چم چٹ کے دیندی رہندی اے۔

ملکھیا: چج کہندی ایں ماسی' تیری نوں وی سُدین کملی ہوئی رہندی اے نذیرے پچھے۔ نہ اوہ بولے نہ چالے پئی گلاں کردی اے دو گھڑ بال نال۔ مینوں کہندی رہندی اے ویکھ ملکھیا اپنے ابا کہیا سی بنے۔ بنے ماں بولیا سی تے کا کے ہوری جھگاں بناندے رہندے نیں۔ بلاں وچ نہ ابا نہ اماں۔ ایویں کملی سُدین۔

(اب ماسی ان دونوں میں سے اٹھ کر سامنے آجاتی ہے اور اپنے آپ سے کہتی ہے)

تارو: جدوں دھی پت کولوں ماں پیو کچھ درھے بکھر جان تے بڑی وتھ آجاندی اے۔ جیویں ندی وچ بریتی اٹھ کھلووے۔ کی کہندی میں خورشید نوں؟ نویں سریوں میں دسدی میں تیری ماں آں کا کی؟ ایہہ تے مدھ توں ہویا اے گاں دادل وچھے وچ تے وچھے دادل جھاڑی بوٹی۔ گل بات کرن لئی جے اللہ شیخ صاحب نوں ای چھڈ دیندا تے کوئی گھاٹا سی۔ بوہے ڈاٹ ٹُٹ پٹ گئے نیں دوجے قبضے ڈھلے نیں۔ ویکھو کدوں ڈگدا اے دہلیز توں لتھ کے۔

(اب پیچھے سے راجا اور ملکھیا کی آوازیں جیسے جھگڑا کرنے کے انداز میں ایک دوسرے سے بول رہے ہوں۔ آوازیں اونچی ہوتی ہیں۔)

راجا: میں کہنا آں Four eights are thirty two, Sir. توں مندا کیوں نئیں۔

ملکھیا: تے میں جو پیا کہنا آں پئی آٹھو چو کے بتی تے توں کیوں نئیں سمجھدا۔

راجا: تیرا پہاڑا غلط اے۔

ملکھیا: میں پڑھیا آں مستی۔ میں پڑھیاں آں وڈھے شیخ ہوراں کولوں۔ میں پڑھیا کھیتر وچ' آڈاں تے...... اوئے میں دھکے کھا کھا کے پڑھیا آں۔ کوئی کرسی تے بہہ کے ٹُٹ گھڑی ویکھ ویکھ کے میں گھنٹیاں نہیں لغائیاں۔

راجا: نانی جی ویکھ لئو۔اماں نے اینوں میرے نال ایس لئی بھیجیا سی کہ میری تعلیم وچ ریکٹر ے پاوے۔

ملکھیا: میں کہیا سی خورشید باجی ہوراں نوں تسی بس پرچی تے پتہ لکھ دیو تے ایس سڑک کٹن آلے انجن نوں میرے نال نہ بنو۔ میں کلا پہنچ جاواں گا۔ پر اوہ کہن لگے۔ ایہہ چھٹیاں وچ کتھے نہیں گیا۔ اینوں وی نال لے جا ایدھا چینج ہو جائے گا' خالہ ناہید ول جا کے۔

تارو: ہائے ہائے توں وی منہ سنبھال کے گل کریا کر ملکھیا۔

راجا: (نوالہ دے کر) نانی جی ویکھو سڑک کٹن والا انجن......

تارو: خبردار جے منڈے دے دل وچ ایہہ وسواس پایا پئی اوہ موٹا اے۔

ملکھیا: لو وسواس میں پاناایں۔ درزی پاوندا اے وسواس۔ اے۔ ویکھو ناں شیشہ پاوندا ہوناں اے۔ ایہہ دے ہان دے منڈے پاوندے ہونے آماسٹر سارے۔ کوئی بی بی تے نہیں ناں سارے۔

(اس وقت عنایت سر کو رومال سے پونچھتا آتا ہے۔اس کے ماتھے سے لہو نکل رہا ہے۔)

عنایت: ماسی پھٹڑ ہو گیا تیرا بھنیواں۔ کیپٹن ہوراں پھٹ چھٹی دے کے ماریا خریا کس ویلے دا بدلہ لیا میتھوں۔

تارو: ہائے ہائے پر تینوں تے موٹر سائیکل چلانی ای نہیں آندی' توں کیوں گیا سی اوس بدبخت اوتے۔ پنڈی آوندیا ای تینوں ہوا لگ گئی اے۔

ملکھیا: جے آپ سیر کرنی ہووے تے آندی اے۔

(اس وقت ناہید آتی ہے۔)

ناہید: ایہہ کی ہویا؟ کس طرحاں سٹ لگی عنایت نوں۔

عنایت: مینوں غش پیا اوندا اے ماسی...... کوئی دُدھ...... کوئی شہد...... کوئی آب زمزم چھواؤ میرے منہ نوں۔

ناہید: جا راجیا اندروں میرا بکس لیا چھیتی۔

(ملکھیا اور تارو لٹا دیتے ہیں۔ سرہانے ناہید بیٹھی ہے اور عنایت کا سر اپنے زانو پر رکھتی ہے۔ زخم دیکھتی ہے۔)

ناہید: پر ایہہ سب کچھ ہویا کس طرحاں؟

عنایت: دساں گا میں سارا کجھ اجے مینوں آرام نال بیہوش تے ہو جان دئیو۔

(ماسی منہ بنائے کھڑی ہے۔
ملکھیا پنکھی جھلتا ہے۔
عنایت آنکھ کی جھری سے دیکھ کر آنکھیں بند کرتا ہے۔)

(کٹ)

***

قسط 6

کردار

ماسی تارو
عنایت
ناہید
تنفضل
راجا
ولایت

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　دن

(ہم ایک ایسے کمرے میں موجود ہیں۔ جس کے سامنے لمبے لمبے آئینے دیوار پر ہیں اور جن میں سے دیکھنے پر Image Distortion میں آتی ہے۔ جس وقت کیمرہ کھلتا ہے' عنایت نے ماتھے پر پٹی باندھ رکھی ہے اور وہ تکیے پر سر رکھے پڑا منہ میں ببل گم لیے بڑا سا بلبلہ بنانے کی کوشش کر رہا ہے۔

ناہید اوور ہال میں پوری طرح ڈاکٹر نظر آ رہی ہے۔ تھرمامیٹر جھاڑتی ایڑی والی جوتی ٹکاتی نظر آتی ہے۔)

عنایت: (جلدی سے گم منہ کے اندر کر لیتا ہے اور ہوں ہوں کرنے لگتا ہے۔)

ناہید: کی حال اے عنایت ہُن؟

عنایت: میں مر جانا اے۔ مینوں راتیں خواب آئی سی۔ بے بے خواب وچ آئی تے آکھن لگی۔ عنایت اجے تیکر تیری کوئی سدھر پوری نئیں ہوئی۔ کاکا میں ہن تینوں اینجے چھڈ کے نئیں جانا۔

ناہید: (ہنس کر) سدھراں دا کی اے عنایت۔ ایہہ تے برساتی کیڑیاں دی کھیپ ہندی اے۔ ایدروں مکدی اے۔ ایدروں فیر پیدا ہو جاندی اے۔ (تھرمامیٹر آگے بڑھا کر) منہ کھول تینوں میں کہیا نئیں سی پئی نہ چیونگم نہ ببل گم کوئی ایسی چیز نئیں کھانی' ٹانکیاں تے زور پیندا اے۔

عنایت: کھل جان دیو تسی ٹانکے۔ ادھڑ جان دیو سارا سیس۔ نکلن دیو میرا گندہ لہو۔ میں سارے خاندان لئی نموشی لیاندا آں ہمیشہ۔

ناہید: ویکھ عنایت! مرد دی ایہہ شان نئیں کہ ذرا کو سٹ لگ جاوے تے مرن دیاں گلاں کرن لگے۔ کدی سنبل دا درخت ویکھیا ای؟

عنایت: میں اوہدے ڈوڈے کٹھے کر کے ماسی نوں تکیہ بنا کے دتا سی۔ دو فٹ لمبا تے ڈیڑھ فٹ چوڑا۔

ناہید: کِڈا اُچا لماں ہندا اے تے کِڈا بودا؟ ذرا جنی ہوا وچ ٹہنیاں سُکے پتاں وانگوں ٹٹ جاندیاں نے۔ توں وی سنبل دا درخت ایں اُچا لماں تے بڑا ای بودا۔ منہ

کھول پلیز۔

(تھرما میٹر لگاتی ہے۔ ولایت آتا ہے۔)

ولایت: ادھر تفضل صاحب آیا اے سر۔

ناہید: اچھا (گھڑی دیکھ کر) انہیں بٹھاؤ ہم ابھی آتے ہیں۔

ولایت: (سر ہلاتا ہے۔)

ولایت: ادھر اماں جی بولتا اے کہ ملکھیا کو بس سٹاپ پر لے جا کر سوار کر دیو' لاہور کا ٹکٹ دے کر۔

ناہید: تو لے جاؤ ملکھیے کو۔ (تھرما میٹر نکالتی ہے)

ولایت: اس راجا کو آپ منع کرو ڈاکٹر صاحب۔ ہمیں تو خانساماں چھٹی پر جائے گا خدا قسم۔

ناہید: کیا کیا ہے راجے نے؟

ولایت: پہلے سر وہ آدھا کچی سبزی کھا جاتا ہے۔ پھر گوشت نکال نکال کر کھاتا ہے ہانڈی میں سے۔ اماں جی بولتا ہے خانساماں چور ہے۔ خانساماں کا انسلٹ ہوا ہے سر۔

ناہید: اچھا۔ تم بٹھاؤ کیپٹن صاحب کو۔

عنایت: ایہہ۔ ایہہ روز روز تفضل صاحب کیوں آ جاندا اے بی بی۔ نہ ساڈا کوئی انگ نہ ساک نہ ہمسایہ۔

ناہید: ماڈرن لائف وچ انگ ساک صوفے سیٹ دی طراں کٹھے نئیں ملدے۔ ایہہ جوڑ توڑ کے کٹھے کرنے پیندے نے گلدان دے پھلاں وانگوں۔ تم چلو ولایت۔

(ولایت سلیوٹ کر کے جاتا ہے۔ ناہید اپنے بالوں پر غیر شعوری طور پر ہاتھ پھیرتے ہوئے جاتی ہے۔ عنایت کو اس کا جانا برا معلوم ہوتا ہے۔ غصے سے ببل گم کا گولہ بناتا ہے۔ اب راجا آتا ہے۔ اُس نے سر پر گتے کا بنا ہوا سونے کا تاج پہن رکھا ہے اور گریک قسم کا لباس پہنا ہوا ہے۔ ہاتھوں میں اس کے ایک چھوٹا سا ترازو ہے۔ ترازو اٹھائے ہوئے داخل ہوتا ہے۔)

عنایت: راجیا۔ اوئے راجے۔

راجا: ارشمیدس کہو پیارے ماموں جان!

عنایت: ایہہ توں کی سوانگ بھریا ہویا اے۔

راجا: پہلے بڑا آدمی بنن لئی سوانگ بھرنا پیندا اے۔ نقلاں لاہنیاں پیندیاں نے وڈے آدمیاں دیاں۔ فیر ہولی ہولی آدمی خود بڑا بن جاندا اے۔ میری امی کہندے سن۔ خط لکھ کے پچھ لوؤ۔

عنایت: بچی۔

راجا: اوہیں سارے کہندے نیں کہ میرا جسم بہت ودھ گیا اے تے میرا آئی کیو چھوٹا اے۔ بچی ماموں گلاں تے میں ساریاں سمجھنا آں۔ پر کی کراں 'یاد میتوں بھجا ہویا گوشت' چاپاں تے تکے کباب ای رہندے نے۔

عنایت: ایہہ جو ارشمیدس وغیرہ توں بنیا ہویا ایں 'ایس دا فائدہ؟

راجا: فائدہ نمبر 1 ارشمیدس دی طراں میں کئی گھنٹے ٹب وچ بہہ سکنا آں۔ کوئی میتوں کجھ نہیں کہوے گا کیونکہ میں ایس تاج دا وزن کڈھنا ایں۔ فائدہ نمبر 2 چینٹ بُرا لباس اے پئی گھٹ دی اے میرے پیٹ نوں۔ کجھ دن اوس توں چھٹکارا۔ تیسرا فائدہ خالہ ناہید ہن میتوں ایکسرسائز واسطے نہیں کہہ سکدے کیونکہ کسے تاریخ دی کتاب وچ نہیں لکھیا کہ ارشمیدس ورزش کردا سی۔

عنایت: لے بندہ تے توں سیانا نکلیا۔ شاواشی لے اک بل گم تو وی کھا۔

راجا: تھینک یُو۔ ہاؤ ویری سویٹ آف یُو۔

عنایت: کی مطلب؟

راجا: امی کہندے نے جدوں کوئی بندہ تہانوں کجھ دیوے تے ایس طراں کہی دا اے۔ اگلے بندے تے ایمپریشن پیندا اے کہ تسی کسے اچھے خاندان نوں بلانگ کردے او۔

(عنایت اس کے سر پر دھول مارتا ہے۔)

راجا: تھینک یُو۔ ہاؤ سویٹ آف یُو۔

(تاج جو گرتا ہے اُسے اٹھا کر سر پر رکھتا ہے اور یکدم اسے خیال آتا ہے کہ اسے دھول ماری گئی ہے۔)

راجا: میں ہنے جا کے ناہید خالہ نوں دسدا ہاں۔ نالے خط لکھنا آں امی نوں۔ نالے دسناں آں ماسی تارو نوں۔

(عنایت پکڑتا ہے اور سماجت سے کہتا ہے۔)

عنایت: لے ماے بھتیویں دا ایناں مذاق وی نہیں ہو سکدا۔

راجا: اچھا مذاق سی اے۔ نیور مائینڈ۔ تسی اک ہور مار لوؤ ماما جی۔

عنایت: یار بندہ توں کھرا ایں۔ ایہہ ہور گل اے پئی تیرے دل دماغ تے چربی چڑھ گئی اے۔

راجا: (فکر مند ہو کر) بڑے ای لوک ایہہ گل کہن لگ پئے نیں۔ کِتے زبانِ خلق نقارۂ خدا نہ ہووے خدا نخواستہ۔

(اس وقت ملکھیا سر پر ٹین کی بکسی اٹھائے داخل ہوتا ہے۔)

عنایت: چل پیا ایں ملکھیا؟

ملکھیا: پے رہو منجے تے ڈام کس کے۔ بھیڑی جنانی وانگوں کدے کن پیڑ تے کدے سر پیڑ۔ اوئے مرد دی شان ہندی اے ہلاں پیچھے۔ کمائی پچھے۔ ہائے ہائے کرن نوں زنانیاں تھوڑیاں نے۔

راجا: توں جا رہیا ایں ملکھیا سانوں چھڈ کے؟

ملکھیا: آ۔ جا رہیا آں خیر نال۔ مینوں کوئی دو مہینے دی چھٹی نہیں ہوئی دی سکول توں شرو پے مارن لئی۔

راجا: تے جا فیر۔ پیار نال وی بلاوٗ تے اُڈ کے پَیندا اے۔

ملکھیا: نِکا نِکا جیا جنت میں کوئی وہیلاں آں تہاڈے وانگوں۔

عنایت: بہتی تیری زبان کھلدی جاندی اے۔ میرا پتہ نہیوں جاچ کرم داد دے بندے جدوں ساڈیاں پیلیاں وچ آئے سن۔

ملکھیا: تے کی ہویا سی؟

عنایت: تینوں سٹن لگے سی کھال وچ تے میں آڈا لایا سی اوہناں نال۔

ملکھیا: بہہ جا اوئے گرڑ پوپو۔ اپنے نوں وڈیان توں پراں کجھ آوندا وی اے۔ بی بی وچاری تیرے پچھے دھکے پئی کھاندی اے۔ میں تیری تھاں ہندا تے نوکری ڈھونڈا۔ خانساماں 'ڈریور' بیرا۔ کوئی کار لبھدا۔ ایویں ماسی دا دُھر نہ بناندا وچاری دا۔

(ماسی تارو ہاتھ میں پراٹھے باندھے ہوئے لاتی ہے۔)

تارو: ملکھیا وے چنگا ایں توں۔ میں تیرے واسطے قیمے والیاں روٹیاں پکان گئی آں تے توں سر تے صندوقکڑی رکھ کے ٹھل چلیا ایں لہور وَل۔

ملکھیا: لے ایڈی کھچل کیوں بی بی۔ توں ساڈے منہ تے دھلیار بن رہندی ایں ایناں پیار دیاں گلاں نال۔

راجا: میرے واسطے وی کدے تیے آلیاں روٹیاں پکادیا کروناں جی۔

عنایت: ہائے۔ مر گیا۔

تارو: بنے پتر...... میں تاں سمجھی میری پکی ہوئی تینوں کدی چنگی لگنی ایں؟

ملکھیا: ماسی فیر سوچ لے۔ صالح محمد مینوں گھلیا سی پئی جے تیرا ارادہ ہووے حویلی کرائے تے دین دا۔

تارو: بس توں بتھ بن کے صالح محمد نوں آکھیں کاکا پئی دھوا تکیا ہویاؤڑھ کسے کم دا نئیں ہندا تے کرائے چڑھی ہوئی حویلی ٹھنڈ نئیں پاندی کالجے وچ۔

ملکھیا: تے جتھے جھانبڑ آوندی اے مینہ کنی ویلے اوس باری لئی کی حکم اے؟

تارو: اگلے تناں کمریاں وچ تے شیشے لوالویں تے پچھلی کوٹھڑی وچ کوئی گتہ لے کے پکا کردیویں کیلاں نال۔ تے کاکا گھر دا خیال رکھیں میرے آونے تیکر۔

(عنایت لمبی آہ بھرتا ہے۔)

ملکھیا: لے ماسی کہاسنیا معاف۔

تارو: رب راکھا۔ اللہ رسول دی امان وچ جاویں۔

ملکھیا: کھادا پیتا معاف بی بی۔

تارو: پانی تے حضرت خضر دا ساتھ تے جمین اُتے حضرت الیاس راکھا۔

عنایت: دے چھڈ ساریاں دعاواں۔

(ولایت آتا ہے)

ولایت: اوہ اماں جی تو اچڑھا ہوا ہے سٹوو کے اُوپر۔ اس کو اتار لیو ہم خود چڑھا آئے بس پر ملکھیا جوان کو۔

تارو: لے میں بسم اللہ پڑھ کے راجے لئی دو روٹیاں لاہ لیاواں بنے۔

(اندر چلی جاتی ہے۔ ولایت دوسری طرف جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین 2

ان ڈور   کجھ دیر بعد

تفضل: ایہہ تسی دو سو ویہہ روپے دا چیک کس لئی بھجوایا سی مینوں؟

ناہید: میں ورکشاپ توں پچھ لیا سی۔ تہاڈی موٹر سائیکل دی رپیئر دا ایناں ای بل اے۔

تفضل: تسی سمجھدے او کہ میں ایہہ پیسے لے سکدا آں۔ میرے کول تے بالکل وقت نہیں سی منگلے پہنچنا سی میں تھکیا۔ پر فیر میں کہیا پہلے ایہہ چیک واپس کر جاواں۔

ناہید: تفضل صاحب تسی ساری چھاؤنی توں پچھ لو کہ لیڈی ڈاکٹر ناہید حساب کتاب وچ کیسی اے؟

تفضل: تہاڈے بھائی کولوں موٹر سائیکل ٹھیا یا میرے کولوں 'اکو گل اے۔

ناہید: بھانویں اکو گل اے۔ فیر وی پیسے تہانوں لینے پین گے۔ میں تہاڈا ایہہ احسان نہیں لینا چاہندی۔

تفضل: میں سوچدا ساں تہاڈے نال ہور کوئی رشتہ نہ سہی 'اک احسان دا رشتہ ای سہی۔

ناہید: تہاڈی جنس دے میری جنس تے اینے احسان پہلا نیں کہ میرا تے میری قوم دا لک دوہرا ہو گیا اے۔ اک تنکے برابر بوجھ ہور پیا تے لک ٹٹ جانا اے میرا۔

تفضل: چلو نہ سہی۔ میں تہانوں کوئی مجبور تے نہیں کر سکدا۔

(اداس سا ہو کر بیٹھ جاتا ہے۔ ناہید ٹرالی پر پڑی ہوئی چائے بناتی ہے۔)

تفضل: تہاڈا چائے پان دا طریقہ مینوں بڑا اچھا لگدا اے۔ جدوں میں جاپان دے دورے تے گیا سی تے اوتھے میں جاپانی عورتاں نوں ایس ڈھنگ نال چاہ بناندے ویکھیا سی۔

ناہید: ایہہ سرجن دے ہتھ نے تفضل صاحب۔ ہر کم احتیاط نال کردے نیں۔

تفضل: کدی تسی آرزو کیتی اے کہ تسی سارے پگھل کے اک چائے دی پیالی بن جاؤ...... تے کوئی تہاڈا پیارا ایہہ پیالی پی جائے اکو ڈیک وچ......؟

ناہید: میں تے اکو آرزو کیتی اے کئی واری۔

تفضل: جی؟

ناہید: کاش میں مرد ہندی۔ میں اپنی زندگی واسطے خود ذمہ دار ہندی۔ میں کسی دا بوجھ

چکدی۔ کسی مرد واسطے بوجھ نہ بن دی۔

تفضل: تسی کسے مرد واسطے بوجھ نئیں ہو سکدے۔

ناہید: (ہنس کر) لو اوہی فیر پرانے ٹاپک ول جارہے او تفضل صاحب۔ میرا خیال اے اج موسم توں اگے گفتگو نئیں جانی چاہی دی۔

(چائے کی پیالی دیتی ہے۔ تفضل محبت سے چائے کی پیالی پکڑتا ہے۔)

تفضل: باہر تے بڑی گرمی اے پر ایتھے محسوس نئیں ہُندی۔

ناہید: اج بارش دے آثار نیں۔

تفضل: کجھ علاقے ایسے نیں جنہاں تے بدل رہندا تے ہے پر وردا کدی نئیں۔

ناہید: ایسے علاقے تھل، پوٹھوہار تے چولستان وچ زیادہ نیں۔

تفضل: کدی تسی ایناں بدلاں دی آس وچ پاٹے ہوئے بنجر علاقیاں نوں ویکھیاں اے غور نال؟

(اب ناہید پر اثر ہو جاتا ہے۔ وہ اٹھتی ہے اور کہتی ہے۔)

ناہید: بسکٹ تے تسی لئے ای نئیں تفضل صاحب!

(تفضل اس کے ہاتھ میں تھامی ہوئی پلیٹ میں سے بسکٹ لیتا ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور — کجھ دیر بعد

عنایت: (راجے کا ہاتھ پکڑ کر) میں تیرا سکا ماما آں کہ متریا؟

راجا: اوہی جی وتوں سکا تے اباجی ولوں متریا۔

عنایت: کی مطلب؟

راجا: اباجی کہندے نیں بیوی دے رشتے دار سارے اس طرحاں لگدے نیں جیویں مترئے رشتہ دار ہون۔ ایناں نال دل نئیں ملدا کدی۔

عنایت: تینوں پتہ اے مینوں خواب وچ میری بے بے نظر آئی سی۔ اوہدے ہتھ وچ اک گڑودی بھیلی سی۔

(راجا لبوں پر زبان پھیرتا ہے۔)

تے اوہ کیہندی سی آجا عنایت بھیلی لے لے۔

راجا: تے تسی بھیلی لے لینی سی اسی آپے اوہو ادھی کر لیندے ماما بھانجا۔

عنایت: تینوں پتہ اے ایس خواب دی کی تابیر اے؟

راجا: تابیر؟ ہاں میں جاندا آں تسی امتحان وچ پاس ہو جاؤ گے۔ مُردے کولوں کجھ ملنا اچھا ہندا اے۔

عنایت: میں تے کوئی امتحان ای نہیں دِتا ہویا۔

راجا: تے فیر جس زمین دا تسی سودا کر آئے او اوہ وِک جاوے گی۔

عنایت: میرے کول تے منجی ڈاہن جوگی زمین وی نہیں ہیگی اللہ دی مہربانی نال۔

راجا: اچھا؟ فیر جس سفر دا ارادہ کیتا اے اوہدا ریٹرن ٹکٹ مفت ملے گا؟

عنایت: چکر کتو سوہنیا چکر...... ساڈے نصیب وچ سفر کتھوں وسیلۂ ظفر والا۔

راجا: اچھا ماما جی اک تابیر ہور وی ہیگی۔ پر میں نہیں دسنی تہانوں۔

عنایت: کیوں بھئی نُوں میں تے یار ہیگے بول گل کر۔

راجا: تسی کتو گے...... تم ابھی بچے ہو اور بچے ایسی باتیں نہیں کرتے۔

عنایت: لے میں تینوں بچہ کہہ کے بچیاں دی سٹرائیک کروائی ایں۔ دس بھئی کی ہیگی تابیر؟

راجا: تہاڈا محبوب تہاڈے لئی بے قرار اے۔

عنایت: سچی؟

راجا: سچی......

عنایت: ہور؟

راجا: راستے میں کچھ مشکلات ہیں پر سب صاف ہو جائیں گی۔

عنایت: مثلاً؟

(ماسی تارو آتی ہے۔ اس کے ہاتھ میں قیمے والی روٹیاں چھابے پر دھری ہیں۔)

تارو: کی نِتھی پا ڑھت پکیا پڑھانا ایں منڈے نوں۔ اوہدی ماں نے کہوا بھیجیا اے پئی منڈا اچڑی شوراکھاوے تے ورزش کرے دب کے تے گل بات دی تھاں پڑھے۔

راجا: ماما جی تے میتوں پچھ رہے سی نانی جی کہ دس 1954ء دی Constitution کس طرحاں بنی۔ میں ایناں نوں ٹھیک ٹھیک جواب دے رہیا سی۔ پچھ لو تسی۔

تارو: لے روٹی کھالے تے ویکھیں راتیں پرہیز کریں۔ کجھ نہ کھاویں راتیں۔

راجا: (لمبی سانس لے کر) کدی کدی میں درزی دی دکان توں ٹردا آں۔ میرا جی کردا اے میں کدی وی کج نہ کھاواں۔ شکریہ نانی جی۔ کاش تسی آن توں پہلاں کسے نوں قیمے دیاں روٹیاں پکانیاں سکھا آوندے۔
(بُرکی منہ وچ پا کے جاندا اے)

تارو: عنایت۔ کاکا من لیا تینوں سٹ لگ گئی اے پر...... ایڈھا کیہڑا لمّا بخار گل پے گیا اے۔ اللہ نہ کرے کہ تو منجی سانبھ لئی اے سو کے دے مریض وانگوں۔ باہر نکل گھم پھر۔

عنایت: مینوں غیرت آوندی اے۔

تارو: غیرت؟ کاہدی غیرت؟

عنایت: تینوں کی پتہ کی گلاں ہندیاں نیں باہر۔ آخر میں پڑھیا لکھیا نہ سہی۔ امیر نہ سہی' سوہنا نہ سہی۔ ماسی پر میں آخر تہاڈا ٹو آں۔

تارو: گل کی ہوئی آ۔ عنایت؟

عنایت: میرے مونہہ نوں زیب نئیں دیندی۔ تہاڈی بیٹ گھروڑی اے ایویں تسی مینوں ای کھلّنا اے۔ میں منجی تے ای کھرا آں۔

تارو: گل کر سدھی طرحاں ایویں نہ شو کی جا۔

عنایت: بی بی دی گل کر دیاں مینوں غیرت آوندی اے۔ تینوں کی پتہ لوکی کی پئے کہندے نیں۔

تارو: کی پئے کہندے نیں لوکی؟

عنایت: لے بن ایہہ اوکڑ عمردا پھٹ پھٹی آلا وڈا ہمدرد بن کے ایویں آجاندا اے ویلے کویلے۔

تارو: بھورے متھے آلیا۔ کی پیا بکنا ایں۔

عنایت: ماسی میں تے ایناں کہہ سکنا آں پئی بی بی دی عزت بچان واسطے تسی بھانویں مینوں قربانی دا بکرا بنا دیو۔ پر بی بی دا ہتھ پھڑا دو کسے دے ہتھ وچ' ایویں خاندان دی عزت نہ روڑو ماسی جی۔ عزت جاوے تے کج باقی نئیں رہندا۔ پڑھیاں ہویاں نوں رشتے نئیں لبھدے ماسی پر...... جے تو کہویں تے میں ایہہ قربانی تیرے واسطے دین نوں تیار آں۔ پر میں ایہہ بے شرمی نئیں وکھ سکدا' ماسی نئیں وکھ سکدا۔

(رونے لگتا ہے۔ ماسی دکھ' پریشانی اور عجیب دبدھا کے عالم میں ہنستی
ہے۔)

کٹ

سین 4

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　کچھ لمحوں بعد

(اب ہم واپس تفضل اور ناہید کے پاس آتے ہیں۔ دونوں دروازے تک
آچکے ہیں۔ پیچھے سے ماسی تارو بھی ابھرتی ہے۔)

تفضل: تہاڈے کول جتنا وقت وی گزاریا اے ناہید جی' ایہی محسوس ہندا اے جے کسے
اُچے درختاں والے ہل سٹیشن دی سیر کرلئی اے۔

ناہید: (عام آواز میں) تھینک یو۔ میرا خیال اے جد تیکر Impersonal Relation
رہن' ایہہ کیفیت باقی رہندی اے۔ جس ویلے توقع پیدا ہو جائے کسے قسم دی
تے فیر انسان Disillusion ہون لگدا اے۔

تفضل: پتہ نہیں کی گل اے پر تہاڈیاں گلاں تے میں کئی کئی گھنٹے سوچدا رہندا آں اور میں
سوچنا آں کہ تسی کئی گلاں ٹھیک کہندے او۔

ناہید: صرف کئی؟

تفضل: بیشتر!

ناہید: میں تے سمجھنی ساں کہ میریاں ساریاں گلاں نوں تسی ٹھیک سمجھدے او۔

تفضل: شاید۔

تارو: ناہید!

تفضل: اچھا جی سلام علیکم۔

ناہید: وعلیکم اسلام۔

(تفضل جلدی سے جاتا ہے۔ ناہید مردوں کی طرح کمر پر ہاتھ رکھے لوٹتی
ہے۔)

ناہید: جی اماں۔ تسی گولیاں کھادیاں سن جیہڑیاں میں دے گئی ساں۔

تارو: ایتھے بہہ جا میرے سامنے۔ ناہید بھوراں تے بھونڈاں دی دوستی اکو جئی ہندی
اے۔

ناہید: کی مطلب اماں؟

تارو: دانہ پہلے گا بھا ہندا اے۔ فیر وچھا کہاندا اے۔ فیر انہوں لوکی ڈ ویہڑا کہندے نیں تے اگے ویہار بن دا اے تے ایناں منزلاں توں لنگھ کے فیر ہلاں مورھے لگدا اے۔ بندے دا پُتر ایس توں وی اوکھا پلدا اے۔ سولہ ورہے گالیئے تے اک بچہ پالیئے۔

ناہید: میرے توں کی قصور ہوگیا اے اج؟

تارو: قصور؟

ناہید: جدوں تسی محاوریاں وچ گلاں کرن لگ پیندے او تہانوں بڑا غصہ ہندا اے۔

تارو: اولاد تے کاہدا اُٹھ۔ نہ تینوں منڈیاں دے کالج پڑھاندی نہ تیرے اگے لگ کے تینوں نوکری کرن دیندی۔ نہ تیرے اوتے ایناں اعتبار کردی کہ جتھے جی چاہوے لگی پھرے ناہید۔ ناہید ماہی منڈا اے۔ اوہنوں نہ سونے کپڑے دی رِیجھ اے تے نہ کڑیاں بالڑیاں والے شوق نے اوترے۔ میں سارے محلّے وچ کہندی پھردی ساں نی سنیاں ہے میں اپنی کڑی منڈیاں وانگوں پالی' منڈیاں وانگوں پڑھائی۔ کدے راساں نہیں پائیاں او نہوں تے اللہ دی مہربانی نال مینوں کوئی اُلاماوی نہیں آیا اج تیکر۔ ٹوا تھے تخمیریاں دی گاگرای چون لگ پئی اے خیر نال۔

ناہید: چنگے بھلے بیٹھے بٹھائے ہسدے میرے نال عنایت دے مستقبل دیاں گلاں کردے کردے تہانوں کی ہوگیا اے یکدم۔

تارو: انھے اگے نچیئے' گونگے ہتھ سُنیا تے ڈورے اگے گل۔

ناہید: کجھ دسوگے وی کہ محاورے ای بولی جاؤگے۔

تارو: اوویں تے شرح شریعت وچ نہیں آیا ناں پئی کڑیاں جوان ہون تے وَر ویکھ کے ہتھ پیلے کردیو۔ میری مت ماری گئی شیخ صاحب تے کہندے سن ستارہ چل کوئی چنگا ماڑا ساک ای سہی پر ناہید دا ویاہ ہو جانا چاہی دا اے۔ میں ای کہندی ساں شیخ جی اوہدے کڑیاں آلے وچار نہیں او کجھی ہووے گی۔

ناہید: اومائی گاڈ۔ تسی مینوں غالباً شادی لئی منا رہے او۔

تارو: اک رب دا حکم دُوجا سماج دی شوبھا تیجا گھر بار دا سکھ۔

ناہید: خدا دے لئی تسی مینوں مجبور نہ کرو۔ میں تہانوں ڈاکٹری دی ڈگری لین واری اکو دفعہ کہہ دتا سی کہ تہاڈا فرض سبکدوش۔ ہن میں جاناں تے میری زندگی۔

تارو: جس زنانی نے گودیاں بال نہیں سوائے۔ جس منڈیاں دے منہ نہیں دھوتے کڑیاں

دے والاں دیاں انگاں نہیں کنڈیاں اوہ زنانی انت نوں سپنی بن جاندی اے سپنی۔

ناہید: لیاؤ کھاں کتنے بال پلوانے جے مینوں؟ لیاؤ پورا یتیم خانہ پال دواں۔ پر میتھوں مرد دا رعب برداشت نہیں ہوتا۔

تارو: ایہہ تھاں تھاں منہ مارن توں چنگا اے ناہید پئی بندا اکو ٹکے۔
(ناہید یکدم اٹھتی ہے اور کیمرے کی طرف چلتے ہوئے بولتی ہے۔)

ناہید: اماں جی میں اک راہ تے چلن والی عورت آں۔ خدا دے واسطے میرے واسطے پگڈنڈیاں نہ کڈو۔ پلیز اماں جی۔

(کٹ)

***

قسط 7

کردار

ڈاکٹر ناہید
کیپٹن تفضل
عنایت
راجا
ولایت
ماسی تارو

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　　دن

(ہم اسی کمرے میں موجود ہیں جہاں لمبے آئینے یا شیشے لگے ہیں۔ جن میں انسان کا امیج چھوٹا بڑا اور ٹو سنڈ ہو جاتا ہے۔ اس وقت عنایت دیوان پر سو رہا ہے۔ اس کے دونوں بازوؤں میں ایک گاؤ تکیہ بھنچا ہوا ہے۔ وہ خواب میں اسے مکے مارتا ہے۔ پھر کیمرہ آئینوں کی طرف جاتا ہے۔ یہاں یکدم عنایت کا جھلملاتا امیج ابھرتا ہے۔ دوسری طرف سے تفضل کا امیج آتا ہے۔ عنایت اس پر بپھر کر گرتا ہے۔ دونوں میں بڑی تیز قسم کی فائٹ ہوتی ہے۔ عقب میں بڑی سنسنی خیز موسیقی جاری رہتی ہے۔ یکدم تفضل چت گرتا ہے۔ عنایت پر خوشی کا دورہ پڑتا ہے۔ اب عقب میں اس طرح ڈھول بجنے لگتا ہے جیسے اکھاڑے میں پہلوان جیت جائے تو بجا کرتا ہے۔ عنایت خوشی کے ساتھ گرے ہوئے تفضل کے ارد گرد گھوم پھر کر بھنگڑا ناچتا ہے۔ اس وقت کیمرہ واپس پلنگ پر جاتا ہے۔ عنایت کے سینے پر تکیہ ہے لیکن اس کے بازو بھنگڑے کی تال پر چل رہے ہیں۔ سر پر دو گھڑے ٹکائے راجا اندر آتا ہے۔

چند قدم چلنے کے بعد گھڑے گرتے ہیں اور اس کے شور سے عنایت ہڑبڑا کر اٹھتا ہے۔)

عنایت: مار لیا میدان۔ مار لیا میدان۔

راجا: میرے گھڑے تے بھج گئے نے نا دونویں۔

عنایت: گھڑے کا بدے لئی لے کے آیا سی توں؟

راجا: سارے کہندے نیں سر تے گھڑے چک کے ٹرن آلیاں دی چال بڑی خوبصورت بندی اے۔ میں پریکٹس کر رہیا سی ماما جی۔ ساریاں توں میرے تال ای وَیر اے۔ کوئی نئیں چاہندا کہ میں بہتر ہو جاواں۔

عنایت: لے ایتھے بہہ میرے کول میں تینوں اک نسخہ دساں بہتر ہون دا۔

راجا: کی؟

عنایت: کدی توں امر بیل ویکھی اے؟

راجا: کیہڑی امر بیل؟
عنایت: جیہڑی تہاڈی واڑ تے چڑھی ہوئی سی۔ تے بیل نال واڑ مڑدی جاندی سی۔
راجا: اوہ۔ اچھا۔
عنایت: ویل بن کے ویلا کٹو راجا جی۔ وڈھے بندیاں دیاں نقلاں لا ہن نال توں وھڈا نئیں بن جانا کملیا۔ پر جے توں امر بیل بن گیا تے اُچے تے اُچے درخت دی آخری ٹہنی تے آرام نال چڑھ جاویں گا۔ سمجھیا ایں۔
راجا: (نہ سمجھتے ہوئے) تسی مینوں باندر بنن دی تعلیم دے رہے او۔
عنایت: ہِتے منہ۔
راجا: فیر اُچی توں اُچی ٹہنی دا ذکر کیوں کر رہے سی تسی۔
عنایت: اُچیاں ٹہنیاں تیرے واسطے نئیں۔ توں روڑی کٹن والا انجن ایں توں دھرتی توں سوا انچ اُتے نئیں ہونا۔
راجا: جے میں ہوائی جہازاں دی نوکری کر لئی؟
عنایت: تے ہوائی جہازاں نے اُڈنا تھوڑی اے۔ رن وے تے کدی ایدھر کدی اودھر چکر لایا کرن گے۔
راجا: ماما جی اک گل پچھاں، سچی دسو گے؟
عنایت: ضرور۔
راجا: تہانوں میں چنگا لگنا آں کہ ماسی تارو؟
عنایت: توں۔
راجا: تہانوں میری امی جی چنگے لگدے نیں کہ ناہید خالہ؟
عنایت: ناہید بی بی۔
راجا: اچھا تہانوں ملکھیا چنگا لگدا اے کہ ولایت؟
عنایت: فیر توں مینوں پچھیں گا تہانوں شیر دا پنجہ تجا چنگا لگدا اے کہ کھبا؟
راجا: کی مطلب؟
عنایت: ولایت جھوٹھ سارے جہان دی تے ملکھیا وھڈا۔
احمد شاہ درانی۔ نوکر گنجا گھوڑی کانی۔
راجا: اچھا میرے ابا جی چنگے لگدے نے کہ تفضل صاحب؟
عنایت: ٹر جائیں تے سینے وچ کاج کر دواں گا' تن تن انچ دی تھاں چھڈ کے۔

راجا: امی تے کہندے سن بچے دے سوالاں دا جواب ٹھیک ٹھیک دیو تے اوہدی عقل ودھدی اے۔

عنایت: بچے دی عقل ودھدی اے تُوں تے وڈھا بھائی ایں میرا۔ عقل دے حساب نال میری عقل نُوں چھوٹی عمرے بریک لگ گئی سی۔

راجا: دساں نانی جی نوں۔ دساں خالہ ناہید نوں۔ ناہید خالہ۔ خالہ جی۔
(عنایت اٹھ کر منہ پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین 5

ان ڈور وہی وقت

(اب ہم ایک ایسے کمرے میں آتے ہیں جو ماسی تارو کا ہے۔ اس وقت وہ اپنا سامان پیک کر رہی ہے۔ تکیے تلے سے ایک جوڑا اٹھاتی ہے۔ پاس ہی ناہید کھڑی ہے۔)

تارو: میرا کی اے ناہید اک جوڑا دھو لیا' دوجا تہہ کر کے تکیے ہیٹھ رکھ لیا۔ میں کِناں کو سامان کٹھا کرنا ایں۔

ناہید: اماں جی کدی تسی اپنی طبیعت وچوں ضد کڈھ دیو تے بالکل نارمل ہو جاؤ۔

تارو: جنوں تُوں ڈھیٹھ پُنا پئی کہنی ایں اوہ میرے نزدیک اصول دی جنگ اے تیرے نال۔

ناہید: پر میں تہانوں کس طراں سمجھاواں اماں جی۔ میں عنایت نال ویاہ نہیں کر سکدی۔

تارو: اپنا مارے گا تے چھانویں سٹے گا ناہید۔

ناہید: تسی کی سمجھدے او میں کون آں۔

تارو: کڑی دی ذات بھانویں پڑھ لکھ کے قاضی لگ جاوے شہر وچ۔ انت اوہنوں مرد دا سہارا چاہیدا اے۔

ناہید: کئی واری دساں تہانوں کہ اول تے میں شادی نہیں کر سکدی تے جے بالفرض میں کرا ای لواں تے اوہ عنایت نال نہیں ہو سکدی۔ میں تے تصور وی نہیں کر سکدی کدی۔ توبہ توبہ۔ (ولایت آتا ہے۔)

ولایت: ادودھر مہمان آیا ہے سر۔

ناہید: کون؟

ولایت: پھٹ پھٹی والا صاحب ہے جی۔

تارو: ویکھیا۔ ویکھیا۔ ٹھوکر کھائے تے بُدھ پائے بندہ۔ تینوں ٹھوکر لگنی ایں تے عقل آونی ایں۔

(ناہید جاتی ہے۔ تارو ولایت کو اشارے سے روکتی ہے۔)

تارو: ایہہ کون اے تنقفل صاحب؟

ولایت: ام کو کیا معلوم کون ہے اماں جی۔ آدمی کا بچہ اے۔ انسان کا صورت اے۔

تارو: کی ذات ہے اس کی؟

ولایت: پتلون کوٹ میں تو اماں جی سب کا ایک ذات ہوتا ہے۔

تارو: کی مطلب؟

ولایت: سب صاحب ہوتا ہے پتلون کوٹ میں۔

تارو: کوئی ایہدے گھربار دا تینوں علم ہیگا؟

ولایت: منگلے سے آتا ہے پھٹ پھٹی پر۔ اس سے زیادہ ام کو کچھ معلوم نہیں۔

تارو: نوکری کی کردا اے؟

ولایت: اوہ اماں جی تم ہم کو پچھو پریڈ کرائے گا۔ کورٹ مارشل کرائے گا ہمارا۔ ہم سوال جواب نہیں کر سکتا اتنا۔

تارو: ساڈے زمانے وچ نوکر چاکر گھر دے جی ہندے سن۔ جمعدارنی نال سویرے ویلے گلاں باتاں۔ فیر گھر دے ملازماں نال پیڑھی ڈاہ کے خیر خیریت۔ ادھا بوہا ڈھو کے چک بچھوں سبزی والے نال دی گل بات ہو جاندی سی۔ ہن تھن متھنے شوہدے پر چھانویں ور گے نوکر۔ لے پھڑ ایہہ پنج روپے دا نوٹ میرے جایاں توں بعد ایہہ بودے کٹا لویں اپنے۔

ولایت: آپ کدھر جا رہا ہے اماں جی؟

تارو: کتے جاواں تینوں کی۔ تینوں کے پچھنا ایں یاں تُوں کے نوں دسنا ایں؟

(دونوں پاؤں جوڑ کر سلیوٹ مارتا ہے۔)

ولایت: آپ کا مہربانی، شکریہ اماں جی۔ اللہ آپ کو اور رزق دے گا۔ ایک بات بتاتا اے اماں جی۔ بُرا تو نہیں لگے گا آپ کو؟

تارو: بُرا؟ بُرا جوانی واری لگدا ہندا اے ولایت۔ جدوں کوئی نہ کوئی جرم ہندا اے اپنے بارے وچ۔ ہن تے لیڑا ای لیرو لیر ہو گیا اے' ہن سوئی نے تے آر پار جانا ای ایں۔ کہہ کاکا کہہ۔

ولایت: جب آپ آیا تھا پنڈی تو ام سمجھا تھا آپ غریب اے۔

تارو: تیری مہربانی جے مینوں غریباں نال رلایا۔

ولایت: اب ام کو پتہ چل گیا اے کہ آپ کے پاس بہت ناواں اے اماں جی۔ آپ ہمارا مانیں تو کم از کم دو چار فیشنی جوڑا کپڑے کا سلوا لو۔

تارو: اوہ کس لئی؟

ولایت: کپڑے سے عزت ہو تا ہے۔

تارو: بھیڑیا۔ عزت ونڈن آلاں' ذ لتاں بھیجن آلا۔ اُتے بیٹھا اے تے توں تھلے کڑ چھے مار مار عزت ونڈن لگا ایں۔ میری چٹائی کتھے اے نماز پڑھن آلی؟

ولایت: وہ جی کونے میں پڑا اے۔

تارو: ہن تے اکھاں اگے شے ہندی اے تے نئیں لبھدی۔ خریا کی ہو جاندا اے بندے نوں بڈھے واری۔ پر شکر اللہ دا جس حال وچ رکھے۔

ولایت: کم از کم اس عینک کا فریم تو بدلو اماں جی۔

تارو: میری عمر دے رکھ نوں تے بھانویں توں سارے دا سارا چیاں وچ کج دے ولایت۔ اوہدیاں شاخاں نوں کرومیلاں نئیں لگنیاں۔ ساڈی عمر تے آ کے تے نویں خیال توں وی ڈر لگدا اے۔ توں نویں فریم دی گل پیا کرناں ایں۔
(فریم اتار کر دوپٹے سے صاف کرتی ہے۔)

ولایت: لاؤ اماں جی ام دھو کر کار کے کپڑے سے صاف کر کے لاتا ہے ابھی۔
(عینک لے جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین 6

ان ڈور   کچھ دیر بعد

(جہاں پہلے راجا اور عنایت موجود تھے کمرہ خالی ہے۔ ناہید آتی ہے۔

اِدھر اُدھر دیکھتی ہے۔)

ناہید: ولایت......؟ تفضل صاحب کہاں ہیں؟

(یکدم میز تک جاتی ہے۔ یہاں ایک رقعہ پڑا ہے۔ اٹھاتی ہے۔ اب خط پر تفضل کا چہرہ ابھرتا ہے۔ سوپر امپوز آواز آتی ہے۔)

آوازِ تفضل: "ناہید!

میں نے اپنے آپ کو بہت سمجھایا کہ اب سب کچھ بیکار ہے۔ پر پھر بھی دل نہیں مانتا۔ آپ کے نظریئے چاہے کچھ بھی ہوں' میں آج وہ سب کچھ کہوں گا جو میرے دل میں ہے۔ یہ رقعہ میں ابھی لکھ کر چھوڑ چلا ہوں۔ تھوڑی دیر میں آؤں گا اور زبانی عرض کروں گا۔ خط اس لیے لکھا ہے کہ آپ تیار رہیں۔"

(ناہید مسکراتی ہے اور لفافہ دراز کھول کر بیچ میں رکھتی ہے اور ایک رسالہ نکال کر کھولتی ہے۔ عنایت آتا ہے اور آتے ہی اس کے قدموں میں بیٹھ جاتا ہے اور ٹوپی اس کے قدموں میں رکھتا ہے۔)

عنایت: اک واری مینوں اپنی غلامی وچ قبول کر لئو...... جے میں تہانوں شکایت دا موقع دواں...... ساری عمر تہاڈے پیراں وچ کڈھ دواں گا ناہید جی۔

ناہید: ناں مینوں اوہ بندہ چاہی دا اے جدھے قدماں وچ میں کھلوتی رواں۔ نہ میں اوس بندے نوں قبول کر سکدی آں جیہڑا میرے قدماں وچ رُلدا روے۔ میری پینگ دیاں دونویں رسیاں برابر ہونیاں چاہی دیاں نیں۔

عنایت: ماسی سامان بنی بندی اے۔ تسی کجھ کرو خدا دے لئی۔

ناہید: اماں نوں اللہ جانے کی ہو گیا اے۔ تیری ماں اوہدی دور پار دی بھین سی۔ پر سدا ایہو کہندی اے میری سکی بھین نے عنایت دا ہتھ پھڑ لیا سی مینوں۔

عنایت: چلو تسی مینوں اپنا سکا بنا لئو ناہید جی۔

ناہید: میں اک اوسط مرد توں زیادہ کمانی آں۔ چنگے گھر وچ رہنی آں۔ اچھا کھانی آں۔ تیرا کی خیال اے اپنی ساری آزادی میں تیرے جئے بے وقوف واسطے گنوا دینی ایں بیٹھے بٹھائے۔

عنایت: تسی اکڑ کے مر جانا اے۔ پر دلیاں کیں کھانا...... ہاں۔

ناہید: ایہو سمجھ لے۔

(تارو آتی ہے)

تارو: ایہہ کی پیا بن والے عنایت؟

ناہید: میرے قدماں وچ بہہ کے اپنی شادی دی درخواست کرر ہے نے ایہہ جناب۔

تارو: میں مر گئی آں تیرے واسطے تر لے منتاں کرن آلی۔ اُٹھ۔ اپنا تو پنگھر نوں نمیں رہندا۔ اُٹھ جا سودائی کملا۔

(عنایت اٹھتا ہے۔ ٹوپی وہیں رہ جاتی ہے۔)

تارو: یاد رکھ عنایت۔ آپ ملے تو دودھ برابر' تے منگے ملے تے تھک برابر۔ جا کے ٹیکسی لیا موڑ توں۔

ناہید: خدا دے لئی اماں جی...... کوئی میرا قصور کوئی خطا۔ ایویں ٹُر چلے او تسی۔

تارو: جا عنایت ٹُر جا...... لیاہ ٹیکسی کاکا...... کوئی اپنے گھر چھج بجاوے چھاننی بجاوے ساہنوں کی۔

ناہید: تہانوں فیر غصہ چڑھ گیا اے خواہ مخواہ۔

تارو: دھی پتر نوں بندا اوسے ویلے تیکر مت دیوے مُنی جدوں تیکر اوہ اپنی چھت تھلے ہووے 'کی منڈا کی کڑی۔ جیہڑا کھاوے ای اپنا اوہ مت کسے دی کیوں لوے۔

ناہید: اچھا اماں جی میری گل ٹھنڈے دل نال سنو۔ سُن سکدے او؟

تارو: سُنا۔

ناہید: میں فیصلہ کر لیا اے۔

تارو: کی فیصلہ؟

ناہید: میں شادی کرلاں گی۔

تارو: (پیار سے) شاباش! اپنے باغ دا کنڈا وی پھل ہندا اے۔ زنانی واسطے ساتھ بڑا ضروری اے۔

ناہید: اپنے باغ دے کنڈے نال نمیں اماں جی!

تارو: فیر کس نال؟

ناہید: تفضل صاحب نال...... اوہ مینوں Job چھڈن نوں کدی نمیں کہن گے۔

تارو: عنایت تینوں کدوں کم توں روکن لگا سی۔

ناہید: عنایت داناں نہ تو میرے سامنے۔ چلو ہن تے بس پئو خدا دے لئی۔ توبہ اماں جی عنایت نہ ہویا سُنڈھ دی گنڈی ہو گئی۔

تارو: تینوں ایہہ فیصلہ مبارک ہووے' پر مینوں ایہہ ہرکھ ای رہنا اے کہ میں تیرے ویاہ وچ شامل نہیں ہوسکدی۔

ناہید: کی کہہ رہے او تسی۔

تارو: تسی سارے اپنے اپنے آلنیاں وچ کار مختار جے۔ عنایت وچارا میرے بوہے نال ڈھولاہ کے بیٹھا اے۔ جس گل وچ اوہدا نقصان ہووے' اوہدے وچ میں شامل نہیں ہونا۔

(عنایت آتا ہے۔)

عنایت: ٹیکسی آگئی اے ماسی جی۔

تارو: لے فیر ناہید۔ اللہ راکھا تیرا۔ میں تے کہندی ساں کوئی میرا پیارا میرے سردوں بوجھ لاہ کے اپنے سر تے رکھ لوے گا۔ پر نصیب نال کون لڑے۔

ناہید: تسی میرے نال زیادتی کر رہے او اماں جی۔

تارو: وابدا گھاٹا ہندا ای رہندا اے۔ میں کوئی ناراض تے نہیں چلی تیرے نال۔ بس اک سوچ جہی چلی اے نال میرے۔ چک ٹرنگی مُنڈیا۔

عنایت: ماسی جی گل پکی کر لئی جے۔

تارو: اکو چھال کوٹھے نہیں چڑھ جائی دا۔

ناہید: سلام علیکم اماں جی۔

تارو: سکھ نال وَسیں۔ پُتاں دامنہ دھوندی نہ تھکیں۔ سائیں واسطے پکاندی نُوں مُڑکا نہ آوے۔ سونے دی سیج تے سویں۔ تے مُچلاں دے قالین اوتے ٹُریں۔ ایمان دی سلامتی ہووے۔ نین پَران چلدے رہن۔ لمی حیاتی ہووے۔ ماں کولوں دعاواں توں اگے ہور کی ہندا اے؟ پت واسطے وی تے کُپت واسطے وی۔ سب لئی دعاواں ای دعاواں نیں ماواں کول۔

(یہ کہتی ہوئی چلی جاتی ہے۔ ناہید کی آنکھوں میں آنسو ہیں۔ عنایت پاس آتا ہے۔)

عنایت: اچھا جی۔ خدا حافظ۔

ناہید: خدا حافظ۔

(دونوں چلے جاتے ہیں۔ وہ خالی ذہن رسالہ کھول کر بیٹھی ہے۔ قدموں میں عنایت کی ٹوپی ہے۔ راجا آتا ہے۔)

راجا: ناہید خالہ' ماما عنایت کتھے نیں؟

ناہید: چلا گیا۔

راجا: تے نانی جی؟

ناہید: اوہ وی نال چلے گئے۔

راجا: کتھے؟

ناہید: اللہ جانے کتھے گئے نیں۔ خریا پنڈ...... خریا۔

راجا: چلو ایہہ وی اچھا ہویا۔ خالہ جی سری پاویاں وچ بوہتا حصہ تے عنایت ماے نے پالیتا سی۔ اک واری ڈونگا اوہدے اگے چلا جائے ناہید خالہ اوہنوں ہلن ای نہیں دیندا۔ ڈونگے نوں اپنا ای ڈونگا بنا لیندا اے۔

ناہید: جا کے میرے دراز وچوں اسپرین دی گولیاں لیاہ میرے لئی۔

راجا: اک کہ دو؟

ناہید: پنج چھ......

راجا: پنج چھ......؟

(یہ کہتا ہوا چلا جاتا ہے۔)

ناہید: (آہستہ) ماں کول تے دعاواں ہندیاں نیں دھی پتراں واسطے۔ تے اولاد کول کی ہندا اے ماں باپ لئی؟ کی دیندے نیں پلٹ کے بچے اپنے جنن آلیاں نوں؟ وڈے ہو کے تے آکھے۔ (یہ بات وہ کرسی پر بیٹھ کر بہت آہستہ جیسے اپنے آپ سے کہتی ہے) وی نہیں لگیا جاندا اوہناں دے۔

(اس وقت تفضل آتا ہے۔ اس کے ہاتھوں میں پھولوں کا ایک گلدستہ ہے۔ وہ اس گلدستے کو میز پر رکھتا ہے۔ پھر ناہید کے پاس آتا ہے۔ ناہید کی گود میں رسالہ کھلا ہے لیکن وہ اسے دیکھ نہیں رہی۔ اسے یہ بھی معلوم نہیں کہ تفضل کھڑا ہے۔ قدموں کے پاس ٹوپی ہے اور وہ ہاتھوں کے ناخن دانتوں سے کاٹتی کہیں دور دیکھ رہی ہے۔ تفضل رسالہ اٹھا کر دیکھتا ہے۔ تفضل کی آمد سے لے کر اس کے وقفے تک جب مکالمہ شروع ہوتا ہے' بڑی بھلی سی موسیقی جاری رہتی ہے اور پھر......)

تفضل: ناہید!

ناہید: ہیلو......

تفضل: میں تہانوں کجھ کہنا سی۔

ناہید: میں تیار آں۔(امید کے ساتھ)

تفضل: خدا دے واسطے تسی ایہہ اس قسم کے دنے رسالے نہ پڑھیا کرو۔

ناہید: کس قسم کے رسالے؟

تفضل: ایہہ ویکھو۔۔ Women's Liberation war on Sex تسی قطرہ قطرہ واپنے دل وچ گھبرائے او ایسا لٹریچر پڑھ کے۔

ناہید: مینوں لگدا اے بارش دے آثار نیں۔ سارا زہر ایس بارش وچ دھل جاناں اے۔

تفضل: مرد نیں عورت نوں صرف غم ای نئیں دتے خوشیاں وی دتیاں نیں۔ اوس دی حفاظت لئی ٹریا اے۔ اس دی آسائش زیبائش دی ساری عمر کوشش کیتی اے۔

ناہید: اج ایس ٹاپک ول نہ آؤ تفضل۔ اج ویکھو باہر بدل وی چھایا اے' مینہ وی کدی کدی وردا اے تے نالے سورج وی نکلیا ہویا اے۔ پنجابی وچ ایدھے لئی اک بڑا سوہنا محاورہ ہندا سی۔ اماں اینجھے ہندے تے فٹ کہندے' بڑا چنگا جیہا محاورہ سی...... میری بھین خورشید چھوٹے ہُندیاں بولدی ہُندی سی۔(سوچدی اے)

تفضل: گیدڑ گیدڑی دا ویاہ...... ہے نا؟

ناہید: ہاں گیدڑ گیدڑی دا ویاہ...... اللہ جانے ایہہ پھوارے سورج دا ناں انج کیوں پے گیا۔

تفضل: میں تہانوں کج کہنا سی اج۔ سارے اوہ صفحے جیہڑے میں اپنے دل وچ لکھ لکھ کے رکھدا رہیا آں تے پوسٹ کرن دا مینوں موقع نئیں ملیا' اوہ سارے میں اج تہانوں وکھا کے جانا اے۔

ناہید: اگر عورت دے دل وچ محبت دی اینی ہوس نہ ہندی تے......(آنکھیں بند کر کے) شروع دن توں پہلاں اوہ باپ دی دیوانی ہندی اے۔ فیر بھراواں پچھے مردی اے...... جدوں شوہر ملدا اے تے اوہدے پچھے جان دی بازی لاندی اے فیر...... فیر...... پتراں لئی دیوانی ہو کے قبر وچ جا پیندی اے۔ کِناں سکھی اے مرد...... ایس جھنجٹ وچ ایس طرحاں پیندا اے جیویں لُدّر پانی وچوں چیہ کڈھ لیاوندی اے۔ تے فیر اپنی کھیڈ وچ لگ جاندی اے۔ کدی تسی لُدر نوں چڑیا گھر وچ چیہ لیاندے ویکھیا اے پانی دی تہہ وچوں۔

تفضل: اج یاس دیاں گلاں نہ کرو...... ناہید...... اَج...... اَج مینوں بولن دا موقعہ دیئو۔

ناہید: بندہ وی عجیب چیز اے۔ امن دا انعام وی رکھدا اے تے ایٹم بم دی ایجاد وی

کردا اے۔ جنگ دے خلاف وی لڑدا اے تے نالے کہندا اے وی رہندا اے
کہ .Peace of any cost
(ناہید کے کندھے پر ہاتھ رکھ کر)

تفضل: اج ایہہ بحث ٹھپ رکھو...... تہانوں مرد دی Emotional Self نال بڑیاں شکایتاں نیں...... ایہہ لڑائی اللہ نال اے مرد نال نہیں۔

ناہید: جے تسی کہندے او تے میں من لیندی آں۔ پر میں مرد دے دم وی کہواں گی مرد دے کھیل بڑے خطرناک نیں۔ اوہ تے جنگ وچ یا شہید ہو جاندا اے یا غازی بن جاندا اے۔ عورت کی کھٹ دی اے اوہدیاں لگایاں ہویاں اگاں توں؟ لولے لنگڑے پتراں دی ماں...... قبراں وچ ستے ہوئے سائیں۔ بے آسرا باپ۔ کی شکریہ ادا کراں میں تہاڈی جنس دا؟

تفضل: میری طرف دیکھو ناہید...... تہانوں بن وی گلہ اے میری جنس توں؟
(دونوں کا بیر کلوزاپ...... اس میں تفضل کے چہرے پر تا اُمیدی ہے اور ناہید کے چہرے پر اُمید ظاہر ہوتی ہے۔ اس وقت راجا فیڈ ان ہوتا ہے۔ اس کے ہاتھ میں ایک مرغی ہے۔)

راجا: خالہ جی ایہہ مرغی ذبح کر لیئے؟

ناہید: کیوں؟

راجا: ایہہ کدی ڈھون کھتے سٹ دی اے کدی تجے۔

ناہید: پر میں تے ساری مرغیاں نوں خود ٹیکے لگوائے سی۔ اینا‌ں نوں تے رانی کھیت نہیں ہو سکدی۔

تفضل: دوائی وچ کوئی قصور ہونا اے ناہید جی۔

راجا: ذبح کر لیئے اینوں خالہ جی؟

ناہید: کر لئو۔

راجا: روسٹ کریئے کہ...... کہ شوربہ۔ (چلا جاتا ہے۔)

ناہید: جو تہاڈا جی چاہے...... (اداس سی ہو کر بیٹھ جاتی ہے۔)

تفضل: کی گل اے ناہید؟
(اس کے کندھے پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

ناہید: پتہ نہیں کی گل اے پر جیہڑیاں مرغیاں میں پال لینی آں میرا جی نہیں کردا کہ اوہناں

نوں ذبح کیتا جاوے۔

تفضل: ایناں سوفٹ دل نہ رکھو...... سرجری والے سرجن نوں زیادہ میٹر آف فیکٹ ہونا چاہیدا اے۔

ناہید: تسی کج کہہ رہے سی۔

تفضل: شاید مینوں ایہہ گل تہانوں دسنی نئیں چاہی دی پر......

ناہید: تفضل صاحب تسی گل کرو...... میں بڑی سٹرانگ عورت آں۔

(تفضل چلتے ہوئے علیحدہ ایک کھڑکی کے سامنے جا کھڑا ہوتا ہے۔ ناہید اس کی پشت پر ہے۔)

تفضل: میں تہانوں بہت ایڈمائر کیتا اے ہمیشہ۔ پہلے میں سمجھداساں کہ شاید جس طرح تہاڈی Beasing اے۔ جس طرح تسی اپنے آپ نوں Carry کردے او' ایہہ خاصیت میرے دل وچ گھر کر گئی اے۔

(راجا آتا ہے۔)

راجا: میں کلیجی کوئلیاں تے بھن کے کھالواں خالہ جی؟

ناہید: کھالے...... میتھوں کیوں گھڑی مڑی پچھن آجاناں ایں۔

تفضل: (اپنی رو میں۔ راجا جاتا ہے۔) فیر میں سمجھیا شاید تہاڈی ذہانت' تہاڈی ایجوکیشن دا اثر اے۔ پر کسے نوں پسند کرن دی کوئی وجہ پن پوائنٹ نئیں کیتی جاسکدی اور کسے نوں ناپسند کرن دی وی دراصل کوئی خاص وجہ نہیں ہندی...... (مڑ کر) تہاڈا کی خیال اے؟

ناہید: واقعی Emotional Self اتے کوئی تھیوری کوئی Logic کوئی Reasoning نئیں چل سکدی۔

تفضل: میں ہمیشہ چاہندا رہیا کہ...... کہ عجیب ظلم اے کہ عام طور تے جدوں آدمی صحیح ساتھی نوں ملدا اے اوہدی شادی ہو چکی ہندی اے۔ ایہہ وی قدرت دی (راجا آتا ہے۔) عجیب ستم ظریفی اے۔

راجا: خالہ جی پرنٹ دیئے کہ تسی تکیہ بنانا اے؟

ناہید: جو مرضی اے کرو۔ (راجا اچھا جی کہہ کر چلا جاتا ہے۔)

تفضل: میں اپنی بیوی نال ہمیشہ تہاڈیاں گلاں کردا رہندا آں۔ کئی واری میں اوہنوں تہاڈے کول لیانا چاہیاوی پر...... پر اوہدی کج ایجوکیشن نئیں ہیگی۔ اوہ تہاڈیاں گلاں

نہیں سمجھ سکدی۔

ناہید: تسی لے آنا سی اوہناں نوں زندگی گزارن لئی تعلیم کوئی اینی ضروری نہیں ہندی۔

تفضل: بدقسمتی نال میری تبدیلی ای ہو گئی کوئٹے۔ پرسوں میں جوائن کر رہیا آں۔ تہانوں بس آخری وار ملن آیا سی۔

ناہید: (ہاتھ بڑھا کر) خدا حافظ۔

(دونوں ہاتھ ملاتے ہیں۔ پھر ناہید کھڑکی کے سامنے جاتی ہے۔ اس کے چہرے پر چند لمحے کبھی اندھیرا کبھی اجالا چھا جاتا ہے۔ تفضل خاموشی سے جاتا ہے۔)

گیدڑ گیدڑی دا ویاہ اے اج......

(مڑ کر دیکھتی ہے۔ تفضل جا چکا ہے۔ قالین پر رسالہ کے پاس جاتی ہے۔ پرزے پرزے کرتی ہے۔ پھر عنایت کی ٹوپی محبت سے اٹھا کر اوپر ہیٹ ریک پر ٹانگتی ہے۔ اس کے چہرے پر کبھی اندھیرا کبھی اجالا آتا ہے۔)

ولایت: فون آیا ہے ڈاکٹر صاحب۔

ناہید: تم چلو میں آتی ہوں۔

(کٹ)

***

قسط 8

کردار

ماسی تارو

تاجدار--چالیس کے لگ بھگ

لیلیٰ-- عمر پینتیس برس

یوسف--پچیس برس کا نوجوان

آپا--درمیانی عمر کی عورت

عنایت

طرحدار بیرا۔ دراز قد آدمی

استانی۔ شریف عورت

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　دن

(لیلیٰ ایک لکھ پتی باپ کی بیٹی ہے۔ بڑی ہنس مکھ، کھلنڈری اور فلرٹ قسم کی عورت ہے۔ اسے یہ معلوم ہے کہ اس کی پوزیشن کی عورت کو ہر وقت خاوند مل سکتا ہے۔

تاجدار ٹیکسلا کی پرانی تہذیب پر ریسرچ سکالر کی حیثیت سے مواد اکٹھا کر رہا ہے جسے وہ بعد ازاں یونیسکو میں بھیجنا چاہتا ہے۔ وہ عام طور پر تہذیبوں کا تقابل اور پرانے وقتوں کو نئے وقتوں سے ملاتا ہے۔ اسے یوسف کا آنا جانا پسند نہیں لیکن منہ سے کچھ نہیں کہہ سکتا۔ آپا کا کردار ایسی عورت کا کردار ہے جو استحصال کرنا جانتی ہے۔

ماسی تارو اور عنایت باغ کے پچھلے گوشے میں بیٹھے ہیں۔ سامنے آموں سے بھری بالٹی پڑی ہے۔ اس وقت ماسی ایک ماڈرن کرسی پر بیٹھی ہے۔ عقب میں کوّے بولنے کی مدھم آواز آتی ہے۔ پھر چڑیوں کا شور غالب آتا ہے لیکن ساؤنڈ ایفکٹ اس قدر بلند نہ ہو کہ مکالمے سنائی نہ دیں۔)

عنایت: اک امب میں وی لے لواں ماسی؟

تارو: ہور کس لئی دس روپے پٹے نیں۔ تیرے ڈھِڈ پھن لئی۔ پر پہلاں توں میری گل غور نال سُنی ایں ساری تے وعدہ کرنا ایں کہ اک اک گل تے عمل کریں گا منڈیا۔ پرایا گہنا پایا تے ادھا روپ گوایا۔

عنایت: ٹوجی میں گل سنے بغیر ای وعدہ کردا آں میں عمل کراں گا عن بن۔ ہُن میں امب لے لواں؟

(بالٹی میں ہاتھ ڈالتا ہے۔ ماسی ہاتھ سے آم گراتی ہے۔)

تارو: حالی نہیں۔

عنایت: ماسی تسی وقت مقرر کر دیو نا اک واری۔ میرا صبر دا پیمانہ خدا دی قسم لبریز ہو گیا اے۔ (گھڑی دیکھتا ہے۔)

تارو: تے تیرا خیال اے میرا پیمانہ کوئی دیگ اے؟

عنایت: چنگا فرماؤ۔ فرماؤ۔ پر برف تھوڑی پائی سی بالٹی وچ ذرا گل چھوٹی کرنا ئیں تاں امب گرم ہو جان گے۔

تارو: توں خورشید دے گھر اپنا حال ویکھ لیا کی ہویا؟

عنایت: او تھوں تے ماسی توں مینوں اینویں پٹیا۔ گڈی دی سواری کردا کردا میں ٹرک ڈرائیور ہو جاناسی۔

تارو: تے میں تینوں کی کمین بنن دیندی خورشید دے گھر دا۔

عنایت: چلو ہن پچھلیاں گلاں تے مٹی پاؤ۔

تارو: کتھوں لیاواں میں اینی مٹی۔ جیہڑی تیری ساریاں گلاں تے پے جاوے۔ دس کھاں کھو کھا ئیں سی کڈھا کے دتا تینوں۔ مٹی دے تیل توں لے کے چاہ دے ڈبیاں تیکر کل کناں سامان سی وچ۔

عنایت: ہونا کوئی اٹھ دس ہزار دا مال ماسی۔

تارو: کی خرابی سی اوس کم وچ۔ کیوں نہ تیرا من لگا اوس کم وچ۔

عنایت: لے اوو وی کوئی کم سی۔ سارا دن ای گاہک ٹریا رہندا سی۔ دوانی دیاں مٹھیاں گولیاں میں دیواں۔ اک بوتل تیل میں پاواں۔ سلیٹی پنسل ناکاری دس دس پیسے آلی شئے میں لبھ کے پھڑا واں۔ ماسی کمائیاں انج ہندیاں نیں؟ پٹرول پمپ ہوئے کوئی...... کھٹاک اک دو تین چار پنج چھ۔ دس دو جا گیلن شروع۔ کدی لمی گڈی' کدی چھت آلی گڈی۔ کدی جیپ' کدی ٹرک۔

تارو: جتیاں آلی دکان وچ جدوں حصہ پایا تیرے لئی اوودوں۔

عنایت: لاو لئو جتی اپنی تے مارو میرے سر وچ۔ پر ماسی میں وی آخری ساہ تیکر کہاں گا' تسی میرے نال انصاف نئیں کیتا۔

تارو: کی پیا کہنا ایں؟

عنایت: تہاڈے منڈے کڑیاں پھرن گڈیاں وچ تے عنایت سویں جتیاں دی دکان اگے بیٹھے تے۔ لاہ لئو جتی میرا ای قصور اے۔

(ماسی کا چہرہ اتر جاتا ہے۔ وہ ایک آم نکال کر دیتی ہے۔)

تارو: لے دل میلا نہ کر۔ اللہ مسبب الاسباب اے۔ کوئی بندوبست کرے گا آپی۔

عنایت: (آم چوستے ہوئے) توں اندر چل کے تے بہندی نئیں بھائی تاجدار ہوراں کول۔ کم میرا سواو بننا ایں۔

تارو: اک واری دا سکھیا ہویا سبق مڑ مڑ نئیں بھلی دا۔ ماں پیو دی پروہنا ای ہندا اے دھی پتر دے گھر وچ۔ دخل نئیں دینا چاہی دا۔ انہاں دی زندگی وچ اینویں۔

(اس وقت اچانک تیز موسیقی اندر بجتی ہے اور اس کی آواز آتی ہے۔ عنایت اٹھ کر ناچنے لگتا ہے۔)

تارو: عنایت؟ عنایت؟ کی پیا کرنا ایں عنایت؟ پتر ایہہ کراچی اے لہور نئیں۔ ذرا ہوش کر۔

(کٹ)

سین2

ان ڈور (ڈرائنگ روم) کچھ لمحے بعد

(ہم اندر ایک ایسے کمرے میں آتے ہیں جس کے باہر لان کا منظر نظر آتا ہے۔ موسیقی اس وقت کافی اونچی ہے۔ لان میں تاجدار گالف کھیل رہا ہے بلکہ وہ کھیل کم رہا ہے اور کمرے کے اندر کے سین کو زیادہ گہری نظر سے دیکھ رہا ہے۔ اندر کمرے میں لیلیٰ فون لیے کھڑی ہے۔ وہ الٹرا ماڈرن لباس میں ملبوس ہے۔ جب موسیقی زور سے بلند ہوتی ہے تو وہ فون پر چلّا کے کہتی ہے۔)

لیلیٰ: سوری سوس؟ (ساتھ ہی موسیقی کے ساتھ اس کے کولہے اور ٹانگیں تھرکنے لگتے ہیں۔) نئیں زمبا اس میرے شریر اُلو کے پٹھے کزن نے ریڈیو پروگرام لگا دیا ہے۔ کیا؟ میں اسے تو بند کراؤں۔

(اب وہ موسیقی کی تال پر چلتی ہے۔ چونکہ اُس کے ہاتھ میں ہی ہے اور وہ ریڈیو گرام کے پاس پہنچتی ہے۔ صوفے کے بازو پر ٹانگیں رکھے صوفے پر لیٹا' سیب کھاتا ہوا یوسف نظر آتا ہے۔ لیلیٰ ریڈیو گرام بند کرتی ہے۔ یوسف سے سیب چھینتی ہے اور قہقہہ لگاتی سیب کو منہ مارتی فون کرتی لوٹتی ہے۔

اس منظر کو کٹ کر کے شیشے کے پار تاجدار کو دکھاتے ہیں۔ وہ گولف کو

ہٹ لگاتا ہے اور اندر کی طرف دیکھتا ہے۔ اب لیلیٰ فون کرتی ہے۔)

لیلیٰ: ہیلو۔ ہائے نہیں زہرا خدا قسم وہ تو بدبخت نے مجھے چڑانے کے لیے فون لگایا تھا۔ اچھا بتاؤ دو چمچ سویا سوس اچھا کوارٹر پونڈ پرونز۔ اچھا ٹماٹر کتنے۔ اچھا اچھا۔ ہاں۔ بابا بڑی شیخی مارتی ہے بیگم درانی۔ ہاں اور کیا سمجھتی ہے۔ بس وہ ہی سویٹ اینڈ ساور پرانز بنا سکتی ہے' کیوں؟ نہیں نہیں نہیں ڈارلنگ میں خود بنالوں گی۔ خدا حافظ۔ جانوں......

(فون چونگے پر رکھتی ہے۔ سیب کو منہ مارتی ہے۔ قریب پڑے ہوئے مکھی مار کی دستی سے اپنی پیٹھ کھجاتی ہے۔ اس کے منہ پر پھول آکر لگتا ہے۔ اب تصویر میں لیلیٰ' یوسف اور کمرے میں داخل ہوتا تاجدار انکلوڈ ہوتے ہیں۔)

لیلیٰ: اے عقل سے کام لو۔

یوسف: یعنی؟

لیلیٰ: پھول کیوں مارا مجھے؟

یوسف: تے حکم کرو' پتھر ماراں؟

لیلیٰ: تاجی! دیکھیا تسی کنی زبان کھل گئی اے ایس نل ڈوگ دی۔

تاجی: (قدرے خفگی اور زچ ہونے کے انداز میں) بھئی ایہہ تہاڈا فیملی میٹر اے۔ ایہہ تہاڈا کزن اے۔

لیلیٰ: ایہہ تسی میرا تیرا نہ کریا کرو اس قدر۔

یوسف: اج کل ریسرچ کتھے پہنچی اے تہاڈی؟

(لیلیٰ مسکراتی ہے۔ یوسف کو پچھلا گلہ یکدم بھول جاتا ہے اور وہ ایک پرانے مٹی کے چھوٹے سے گھڑے کے پاس جاتا ہے۔)

تاجدار: ایس طرف آ یوسف۔ ایہہ ویکھ Latest Find اے ٹیکسلا توں۔ اوتھے میں جدوں پچھلی جمعرات گیا تے میں ویکھیا۔(Unsual Lime) (Stone Mound) ڈیڈ شیور سی کہ اہدے تھلے ضرور کوئی فوسل ہونا ایں۔ اک تے پاکستان وچ کسے نوں کم کرن دا شوق ای نہیں۔

لیلیٰ: شکر الحمدللہ تسی جو سارے آسمان نوں ٹیٹری بن کے سنبھال رکھیا اے۔ (آہستہ)

تاجدار: کجھ اندازہ لگا سکنا ایں ایہہ کنے سال پرانا اے؟

(فخر سے ہلکا ہلکا ہنستا ہے۔)

یوسف: ایہہ کوئی پنج چھ سو سال پرانا۔

تاجدار: ذرا ہور پچھے۔

یوسف: کوئی ہزار سال پرانا۔

تاجدار: نو نو نو۔ مائی ڈیر بوائے۔ ایہہ لیک کالی دی تہذیب نال ملدا اے۔ ایہہ ٹیکسلا تہذیب دے نئے باب کھول دے گا۔ میں کل اک فوٹوگرافر منگوا کے ایہدیاں تصویراں بھجوا رہیاہاں۔ یُو ول سی موہنجوداڑو اور ہڑپہ تہذیب نال کنکشن مل جانا اے میری ریسرچ نال۔

(بیرا آتا ہے۔)

بیرا: (بہت آہستہ بولتا ہے اور بہت اونچا سنتا ہے۔) صاحب جی۔

تاجدار: میری تھیوری اے کہ جس وقت دو Meteore وینس توں ٹٹ کے موہنجوداڑو تے گرے نے اوس ویلے موہنجوداڑوز مین دی Cavity وچ اندر چلا گیا اے۔

(بیرے سے) Whats the Matter?

لیلیٰ: اس طرح اس نے کد سنتا اے۔ (بہت زور سے) کیا بات ہے علی؟

بیرا: (بہت آہستہ پراسرار طریقے سے) ملنے والی بی بی آئی ہیں کوئی۔

لیلیٰ: دیکھو ذرا جا کے سویٹ ہوئے ناں پلیز۔

(تاجدار جاتا ہے۔)

لیلیٰ: (بہت اونچا) وہ اماں جی کہاں ہیں، ہماری ساس؟

بیرا: (بہت آہستہ) باہر لان میں بیٹھی ہیں۔

لیلیٰ: کیا کر رہی ہیں خیر سے؟

بیرا: (بہت آہستہ) آم کھا رہی ہیں۔

لیلیٰ: کون سے آم نکال کر دیئے ہیں؟

بیرا: گولا آم سرکار۔

لیلیٰ: شکر ہے۔ میں سمجھی ثمر بہشت کی پیٹی خالی کر رہی ہے بڑھیا...... تم جاؤ علی۔

(علی جاتا ہے)

یوسف: تہاڈی سس کتھے نازل ہو گئی؟

لیلیٰ: خدا دا شکر کرو کوئی بڈھی عورت ہووے گی گھر وچ۔ وقت بے وقت کڑیاں چھڈ

کے جانا چیندا اے۔ہاں بھئی خدا دے واسطے۔ایہہ تُوں فراڈ نہ لگایا کرتا جی نال۔

یوسف: کیسا فراڈ؟

لیلیٰ: آہا۔صدقے جاواں۔ قربان جاواں ایس ریاکاری توں وڈا پرانے کلچر دیا بیوپاریا۔

یوسف: میں تے نویں کلچر دا وی بیوپاری نہیں۔

لیلیٰ: تیرے واسطے اک چیز اے میرے کول پر دسنی نہیں۔

یوسف: دس پلیز۔

لیلیٰ: اوں ہُوں۔

یوسف: کی چیز اے؟

لیلیٰ: تُوں بُجھ لے۔

یوسف: کھان دی؟

لیلیٰ: نہیں۔

یوسف: پان دی۔

لیلیٰ: نہیں۔

یوسف: نسان دی؟از قسم موٹر سائیکل' کار؟

لیلیٰ: ہاں۔

یوسف: کی؟

لیلیٰ: تینوں نسائی رکھے گی ڈبل روٹ مارچ۔

یوسف: ناں دس۔میں بُھکھا نہیں تیریاں چیزاں دا۔آ...... ٹھک کے چٹ لیناں ایں تُوں منٹ وِچ۔

لیلیٰ: (پرس کھول کر اس کے چہرے کے آگے تین تصویریں تاش کے پتوں کی طرح لگا کر لہراتے ہوئے) تیری ہون والی بیوی دی تصویر...... پر بدقسمتی نال کڑیاں تن نیں تے مُنڈا اِک۔

یوسف: دکھا......دکھا لیلیٰ......

(اب لیلیٰ آگے آگے اور یوسف پیچھے پیچھے بھاگتا ہے۔ خوب اُچھل پھاند ہوتی ہے۔اس وقت استانی اور تاجدار داخل ہوتے ہیں۔ یہ ہارس پلے بند ہوتا ہے۔ لیلیٰ کچھ مجرم سی ہو کر تاجدار کے پاس آتی ہے۔)

لیلیٰ: ایہہ ویکھو۔ یوسف واسطے رشتے آئے نیں تن۔

تاجدار: (قدرے غصے سے تصویریں پرے کر کے) اینوں وکھاؤ' لیکن میرا خیال اے

He is not the Marrying type-

تسی بیٹھو بیگم صاحبہ......

(استانی بیٹھتی ہے اور رومال سے آنسو پونچھتی ہے۔)

یوسف: (بھانپتے ہوئے) بھائی جان تسی جدوں اپنی Thesis مکمل کر لو تے مینوں اک کاپی ضرور دینی ایں۔ I must go through it.

تاجدار: (نرم پڑتے ہوئے) اجے کتھے بھئی اجے تے میں Eight Cubic Meteores جگہ دی۔ Exacavation کروا سکیا اپنے سامنے۔ اجے تے میں Prove کرنا اے کہ Exacavationsnissa میرے سامنے کجھ کیں۔

استانی: مینوں کجھ عرض کرنا سی۔

تاجدار: میں تینوں گندھارا اسکول دا اک بت منے لیاہ کے وکھاناآں۔

You will be Convinced

(جلدی سے جاتا ہے۔)

لیلیٰ: توبہ بڑا چار سو ویہہ ایں توں۔

یوسف: انسان دی دلچسپی دی گل ہونی چاہی دی اے ہر بندہ in love ہو جاندا اے۔

استانی: مینوں کجھ کہنا سی تہانوں۔

لیلیٰ: (نوٹس نہ لیتے ہوئے) مثلاً میری دلچسپی دی گل کی اے؟

یوسف: تعریف...... خوشامد...... جھوٹی پھوک۔

لیلیٰ: ہائے ہائے۔

(اب یہ دونوں آمنے سامنے دو صوفوں پر بیٹھ جاتے ہیں۔ سامنے استانی بیٹھتی ہے۔)

لیلیٰ: پتہ وی اے تعریف اور خوشامد وچ کی فرق اے؟

یوسف: تعریف بے ضرر ہوتی ہے نسبتاً' خوشامد کے اندر غرض لگی ہندی اے زیادہ حد تیکر......

لیلیٰ: اور تیڈی کی خیال اے مینوں کس چیز دا شوق اے؟

یوسف: ہر مٹھی چیز دا...... شہد...... برفی...... چوکلیٹ' تعریف۔ خوشامد Appreciation

پوجا۔ وغیرہ۔ وغیرہ۔ وغیرہ۔

استانی: جی میں بہت دُور توں آئی آں بیگم صاحبہ۔

لیلیٰ: تسی ویکھ رہے او بی بی کہ ایتھے اک بہت ضروری گل ڈسکس ہورئی اے۔ میں بنے تہاڈی گل سن دی آں۔

یوسف: توں بچپن تو بڑی لالچی سی۔ امیر ماں باپ دے بچے خاص کر جدوں اوہ اکلوتے ہون عموماً تیری طرح ای ہندے نیں First helping وچ ساری ڈش ویلی کر دیندے نیں۔

لیلیٰ: (نقل اتارتے ہوئے) ساری ڈش ویلی کر دیندے نیں۔ وڈا سائیکلو جسٹ۔

(اس وقت تاجدار ایک چھوٹا سا بُدھا کا بت اٹھائے آتا ہے۔)

تاجدار: یُوسی یوسف۔ اگر اس گندھارا پیس آف آرٹ دا Bosphorous Sinkage دیاں گولڈ جیولری نال مقابلہ ہو جائے تے میری اک بہت Daring تھیوری Prove ہو سکدی اے۔

یوسف: کی تھیوری بھائی جان؟

تاجدار: میرا خیال اے کہ بوسفورس دے لوگ ای سکندر دی فوج دے نال آئے تے ٹیکسلا وچ آباد ہو گئے۔ ٹیکسلا دی تہذیب دراصل گریک تہذیب نئیں۔ باسفورس دی Civilization دی Relic اے۔ پر...... بنیاد چاہی دی اے ایڈی وڈی گل کرن لئی۔

استانی: جناب عالی بس تے آندیاں مینوں گھنٹہ لگیا اے۔

یوسف: معاف کرنا بیگم صاحبہ تسی غلط تھاں آگئے او۔ ایتھے Bus Complaints اوتے عمل نئیں ہندا...... ہاں بھائی جان۔

استانی: نئیں جی مینوں کجھ ہور عرض کرنا سی......

تاجدار: جسٹ اے منٹ بی بی۔ جسٹ اے منٹ۔ یوسف تیرا کی خیال اے کوئی ہور آدمی دی میری طرحاں محنت کر ریا اے سارے پاکستان وچ؟ %1 بندہ وی اگر میری لگن نال کم کرے تے خدا دی قسم پاکستان کتھے دا کتھے نکل جاوے۔ ایس Five Year Plan وچ۔

یوسف: تہاڈے Frescos صاف ہو کے آگئے۔

تاجدار: Unfortunately۔ بڑا Damage کر دِتا اوناں بدمعاشاں نے بُلی فولز Rogues

میں تینوں لیاہ کے دکھاناں آں۔

لیلیٰ: توبہ۔ تیرے توں تے خدا بچائے یوسف۔

یوسف: کیوں؟

(اس وقت آیا آتی ہے۔ اس کے ساتھ تین لڑکیاں عمر نو برس۔ چھ برس اور ڈیڑھ برس ہیں۔ سب نہایت اعلیٰ لباس میں ملبوس ہیں۔)

آیا: اللہ قسم بیگم صاحب مینڈے تاں رتی آرام نہ آیا تہاڈیاں دوائیاں نال۔ ایس دند دیاں درداں نے شہدی کوں مار گھتیا اے۔ تُساں اپناں نداناں کوں سانبھو اللہ دے واسطے میں گولی کھا کے تھوڑی دیر واسطے سواں مراں۔

لیلیٰ: (زیرِ لب) آگئی بلا۔ (نہایت میٹھے انداز میں) کیا بات ہے آیا...... جان...... کیا ہوا؟

آیا: ایہہ دندے دے دردِ میکوا گلے جہان گھِتا اے بیگم صَیب۔ مرن لگی اے تہاڈی آیا جان۔

(اس وقت یوسف دونوں درمیان والی بچیوں میں سے ایک کو کمر پر بٹھاتا ہے اور دوسری کے ہاتھ میں اخبار کو رول کر کے چھڑی بنا کر دیتا ہے۔ بڑی بچی یوسف کو ہانکتی ہے اور وہ گھوڑا بنا منجھلی بچی کو سیر کراتا ہے۔ لیلیٰ پاس آکر)

لیلیٰ: میں تمہیں Dentist کے پاس خود لے جاؤں گی۔

آیا: تُساں گھِنو میکوا پناں ڈاکٹراں ول۔ اوہناں کو سو کھا علاج آندا اے۔ پھٹ کڈھ دیسن میری داڑھ۔ داڑھ جاسی آیا جان دی۔ معذور ہوسی تے آیا ہوسی۔ ڈاکڈار نے فیس پوری کر گھدی آشوق نال۔

استانی: مشکل یہ ہے محترمہ کہ واپس بس بھی مجھے گھنٹے میں ملے گی۔

لیلیٰ: لیجئے آپ کی بس کبھی ملے ہم کو غرض۔ آپ دیکھتی نہیں ہیں۔ میری آیا کو کس قدر تکلیف ہو رہی ہے۔ آیا جانِ تسی خانساے نوں کہو تہانوں دودھ وچ اوولٹین پا کے دیوے تے سیک کرو پلیز تسی۔ اپنی صحت دا خیال رکھیا کرو۔

استانی: میں معافی چاہندی آں جی۔

لیلیٰ: (کھِج کر) اچھا جی اچھا۔ ہنے میں سندی آں تہاڈی گل پرس سے دس روپے کا نوٹ نکال کر۔ لو آیا جان تسی چار سوڈے دیاں بوتلاں منگواؤ ہنے تے ادھے ادھے گھنٹے دے وقفے تے پیئو۔

آپا: باقی پیسے تہاکولیادیواں چینج۔

لیلیٰ: (آپاکی گال تھپتھپا کر) نئیں نئیں۔ کول رکھو تسی چینج۔

آپا: کم ان بیبی کم آن۔ مُنا...... شوشو...... کم ان...... میں تہاکودسی آں بیگم صاحب ایہہ تہاڈیاں بیبیاں میننڈے آکھے نہ لگدیاں اُکا۔

لیلیٰ: خبردار کسی نے آپاجان دی حکم عدولی کیتی۔ جانومار دواں گی۔ چلو جاؤ چھڈ وانکل دا کھیڑا۔

استانی: اوہ جی اک عرض سی۔

لیلیٰ: میں جاندی آں جی۔ میں ایسیاں کئی عرضاں زندگی وچ سن چکی آں۔ تسی مینوں ذرا تھوڑی جئی پرسکل گل کرلین دیئو۔

یوسف: میں فیر چلاں تیرا ارادہ تے نئیں لگدا جان دا۔

لیلیٰ: ایس آپادی بچی نوں ذرا پتہ چل جائے کہ میں کتھے جاناں ایں۔ فوراً اس دے انگ ڈھلے ہو جاندے نیں اک سیکنڈ وچ۔

یوسف: غصہ تھک دیؤ۔ زیادہ اچھے لگن لگ چینڈے او غصے وچ اور اک گل یاد رکھو خاکسار دی۔ ایہہ استحصال دا زمانہ اے جس دا جس تے زور چلے اور گھٹ نئیں کردا۔ شوہر بیوی تے۔ بیوی بچے تے۔ بچہ نوکر تے۔ نوکر اپنی سوانی تے۔ افسر کلرک تے۔ کلرک وہٹی تے۔ تے وہٹی بچے تے۔ تے بچہ جانور تے۔ بڑا چندرہ دائرہ اے۔ ماریا صرف وچ بچہ جاندا اے۔ ایس Exploitation دی ایج وچ۔ (اس وقت بیرا آتا ہے۔)

بیرا: (بہت آہستہ) کار نکال دیا ہے پورچ میں بیگم صاحب۔

لیلیٰ: (نقل اتارتے ہوئے) کیا کر دیا ہے۔ (اپنی سوچ میں)

بیرا: کار۔ آپ کی سواری کے لیے۔

لیلیٰ: (بہت اونچی) بہت مہربانی ہے آپ کی۔ ہم آرہے ہیں تم چلو۔

استانی: آپ بھی جارہی ہیں بیگم صاحب اور میں بھی آپ کا زیادہ وقت نہیں لوں گی۔ چھوٹی جئی گل سی میری جی۔

لیلیٰ: ذرا صبر کرو جی۔ تہانوں کی پتہ مینوں کی پروبلم اے ایس وقت۔ توبہ لوکاں دیاں سساں دس دس بچے پال کے رکھ دیندیاں نیں۔ میری سس صاحبہ اپنے کمرے توں باہر ای قدم نئیں رکھدی۔ لکھ واری کہیا اماں جی باہر نکل کے بیٹھو۔ سب دے

وچ اوہ مہارانی کہندی اے کاکو توں مینوں میری روٹی کمرے وچ گھل دیا کر۔
میری عبادت وچ خلل ہندا اے۔

یوسف: تسی Cultivate کرو اپنی سس نوں۔

لیلیٰ: کس طرح؟

یوسف: رشوت نال، خوشامد نال، عزت کر کر کے۔

لیلیٰ: ہن جے اوہ بچیاں نوں سنبھال دی تے مینوں کج فکر ہندا باہر جان دا۔
(تاجدار جلدی سے آتا ہے۔)

تاجدار: بڑی تعجب دی گل اے۔ میں اپنے دراز وچ Fresco رکھیا سی۔ اوس نئیں ملنا لیلیٰ
میں ذرا آفس چلیاں آں...... مائی گاڈ ویز پاکستانی پیپلز۔

لیلیٰ: پر اسی تے فلم ویکھن جارئے سی تاجدار۔

تاجدار: تسی دونوں چلے جاؤ پلیز۔ میں ذرا Fresco لبھ لواں It cost Million

استانی: صاحب جی۔ میں تہانوں اک بڑی ضروری گل کہنی سی۔

تاجدار: (لیلیٰ کی طرف اشارہ کر کے) تسی Head Office وچ عرضی دیو۔ میں چلنے آیا
یوسف۔

لیلیٰ: کس مصیبت وچ پا دتا اے ایناں نوں۔ توبہ یوسف۔ اللہ تیرے توں محفوظ
رکھے۔

استانی: جی گل اے ہے کہ اسی......

لیلیٰ: جسٹ اے منٹ۔ جس دن دی میری سس آئی اے، میں ہزار کوشش کر دی
آں اوہ اپنے شیل وچوں نئیں نکلدی۔ سمندر ویکھن وی نئیں نکلی۔

یوسف: اپنی سس نوں دب کے سیر کراؤ...... سینما دکھاؤ۔ اکا دیو Entertain کر کر
کے۔ غلام ہاؤ گے سس صاحبہ نوں۔
(بیرا لیلیٰ کے دستانے لے کر آتا ہے۔)

لیلیٰ: سیر سینما مری...... کی کہہ رہیا ایں یوسف؟

یوسف: بڈھے آدمی دی روح دراصل جوان ہندی اے۔ اونہاں نوں شوق ہندا اے سیر
سپاٹے دا۔ آزمانا شرط ہے، آزما ویکھو میری گل۔

لیلیٰ: اماں جی کو بلاؤ بیرا (بہت اونچی۔ بیرا جاتا ہے)

یوسف: اگر بڈھے بندے نوں دوست بنانا اے تے اونوں جوان ہون دا احساس دلاؤ۔

(ماسی تارو آتی ہے۔ ساتھ عنایت ہے۔)

تارو: تُوں مینوں سدیا اے لیلیٰ؟

لیلیٰ: تسی میرے نال چلو فلم ویکھن اماں جی۔ اوتھوں کلفٹن چلاں گے۔

تارو: میں فلم ویکھن!

لیلیٰ: تے تہانوں کی اے؟

یوسف: چلو اماں جی۔ میری خاطر سہی۔

لیلیٰ: چلو اماں جی۔ میری خوشی ہو جائے گی۔

عنایت: میں چلا جاواں ماسی؟

تارو: تسی جاؤ جم جم جی صدقے۔ میں کڑیاں کول رہواں گی۔ آپا دی طبیعت ٹھیک نہیں۔

لیلیٰ: میرا بڑا دل برا کیتا جے تسی۔ بچی۔

یوسف: خدا حافظ۔

عنایت: خدا حافظ۔ (تینوں جاتے ہیں۔)

تارو: ہے ناں جھلی (محبت کے ساتھ) میں کی فلم ویکھ کے کرنا ایں۔

استانی: ایہہ تہاڈی دھی اے؟

تارو: دھی نہیں' نُوں اے پر دھیاں توں چنگی اے۔ دسو تسی کون کسے بڈھے بندے نوں فلم وکھان ڈھوئی پھردا اے۔

استانی: میری اک عرض سی۔

تارو: تسی حکم کرو۔

استانی: میں کجھ بیوہ عورتاں لئی دستکاری دا اک سکول کھولیا اے۔

تارو: اللہ تہانوں ایس نیکی دا اجر دیوے۔

استانی: کم تے ٹھیک اے پر جی سلائی دیاں مشیناں میرے کول گھٹ نیں تے زنانیاں ویلیاں بیٹھیاں رہندیاں نیں۔ میں ایس خیال توں آئی ساں کہ کوئی امیر آدمی بھانویں مینوں مشین لے دیوے تے بھانویں چندا۔

تارو: چنگا۔ ایہہ گل اے (پلے سے روپے کھول کر) ایہہ میرے کول تے کل سوا سو روپیہ ہیگا اے ایس ویلے (آہستہ آہ بھر کر) کسے تے ای بھیڑا ویلا آسکدا اے بھین جی۔

استانی: (رسید بک نکال کر) کی ناں لکھاں تہاڈا؟

تارو: کاہدے لئی؟

استانی: رسید اُتے۔

تارو: ثواب دے کم وچ کاہدی رسید۔ تسی جانو' تہاڈا کم ایمان جانے۔ کوئی پانی دھانی؟
(اٹھدی ہے۔ آواز دیتی ہے۔)

ہیرا: علی...... علی کاکا شربت لیاہ۔ مہمان آئے نیں...... علی۔

(کٹ)

***

قسط 9

کردار

عنایت

استانی

ماسی تارو......اور

مینا

شوشو،مینا،بیبی

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　شام

(اس وقت ماسی تارو اپنی پوتیوں شوشو اور مینا کے ساتھ بیٹھی ہے۔ قریب ہی مینا ڈھولک لیے بیٹھی ہے۔ یہ سب اونچے تخت پوش پر یا نیچے قالین پر بیٹھی ہیں۔ ماسی تارو نے گوٹے کے جال والا دوپٹہ اوڑھ رکھا ہے۔ یہ ساری ٹکڑی شادی پر جانے کے لیے تیار بیٹھی ہے۔)

(ماسی تارو اس سکرپٹ میں مکمل طور پر خوش اور Adjusted ہے۔ اس کا خیال ہے کہ اسے جنت مل گئی ہے۔ لیلیٰ نے اسے اپنا مطیع بنا لیا ہے۔ چونکہ لیلیٰ امیر ہے اور پشت ہا پشت سے امیر ہے۔ اس لیے پیسے خرچ کرنا اس کے بائیں ہاتھ کا کھیل ہے۔)

مینا: نانی جی خدا دے واسطے کوئی بابا نوح دے زمانے دا گیت سکھا دیو سانوں؟

شوشو: جلدی کرو نانی جی۔

تارو: تسی پرانے گون سکھ کے کی لینا اے کڑیو؟

مینا: نانی جی پرانے گیت ویاہ شادیاں وچ گانا فیشن اے اجکل۔ گاؤ وی خدا دے لئی۔

تارو: اک پتر تہاڈے فیشناں دا پتہ نئیں چلدا۔ بڈھی نانی فیشن نئیں تے اوہدے گانے فیشن نے۔ اُچی بولنا فیشن نئیں پر اُچی ہسنا فیشن اے۔ چُنی نال موہڈے ڈھکنے فیشن نئیں تے ہتھاں نُوں اوہ چندرے جئے موجے دستانے پا کے ڈھکنا فیشن اے۔

(اس وقت مینا ہاتھوں میں دستانے پہن رہی ہے۔ شوشو مینا کا ربن درست کر رہی ہے۔)

مینا: نانی جی تہانوں پتہ اے ناں مَیں اتھے کیوں آئی آں۔ ماما جی دے گھر کیوں بھیجیا اے امی جی نے مینوں۔

تارو: اپنے پھرن ترن واسطے (منہ بنا کر) اپنے آرام لئی۔

مینا: توبہ کرو جی۔ ابا جی تے مینوں اک منٹ لئی اکھاں توں اوہلے نئیں کردے۔ میری کجھ صحت خراب ہو گئی سی۔ امی نے چینج لئی کراچی بھیج دتا بائی ایئر۔

تارو: آ۔ تیرے پیوتوں سگناں دا وہم رہندا اے۔ تے تیری ماں نوں وہم رہندا اے منڈے کڑی دی صحت دا۔

شو شو: پھوپھاجی بہت پیار کردے نیں تہانوں باجی جان۔

مینا: تے ہور نئیں۔ اباجی میری اِک اِک گل مندے نے۔

تارو: تے ایہہ تیرے خیال وچ پیار اے۔

ٹینا: ہور امی جی۔

مینا: اک تہانوں دوتواں نوں کس قدر گلاں کرن دی عادت اے۔ توبہ۔

تارو: بولن دے وچاریاں نوں۔ اک اوہ چندری آیاجان ایہناں وچاریاں دا ساہ سُکا رکھدی اے۔

مینا: بولو۔ بولدیاں رہو شوق نال۔

شو شو: تہاڈی کتاب وچ Charry and grumbler دی کہانی ہیگی باجی جی؟

(اس وقت عنایت آتا ہے۔ اس نے نہایت معقول اچکن، پاجامہ اور سر پر جناح ٹوپی پہن رکھی ہے۔)

عنایت: ایہہ ویکھو ماسی جی۔ بھابی لیلیٰ نے مینوں کنی سوہنی اچکن سواں کے دتی اے۔

تارو: تے تُوں وی کجھ اوہدے کم آیاکر۔ بھیڑے راجباہے وانگوں کنڈھے ای نہ بھن داریہا کر۔ رب دی سونہہ میں بڑی شرمندی آں لیلیٰ ولوں۔ (مینا کے کندھے پر ہاتھ رکھ کر)

(شوشو اور ٹینا باری باری عنایت کی ٹوپی اپنے اوپر فٹ کر کے دیکھتی ہیں۔)

مینا: کیوں نانی جی۔

تارو: اڑیے تاجدار نے اپنی مرضی دا ویاہ کرالیا سی ولایت جا کے۔ ایہہ لیلیٰ وی کتھے گئی ہوئی سی اوتھے اپنے پیو نال۔ میں تاں مُدھ توں ناراض ای رہی آں تاجدار نال ایس گلے پر ہن جے ویکھو تے ایہدے ورگا اگے پچھے کوئی نظر نئیں آوندا۔ بندے ویکھیاں پرکھیاں باجھ گل نئیں کرنی چاہی دی۔

عنایت: لو میں تہانوں کی مت دیندا رہندا آں سدا توں۔

تارو: چپ کر وڈا متاں دین آلا۔ وحدا چَوڑ چانن۔

مینا: تسی کوئی مینوں پراناشادی ویاہ داگیت سکھانا اے کہ نئیں نانی جی۔ ہمیشہ میری سہیلیاں پرانے توں پراناگیت گا کے ایہہ Prove کر دیندیاں اے کہ اوہ بڑیاں

Traditional تالے Families Conventional نوں Belong کر دیاں نے۔

عنایت: میں تہانوں قوالی سکھادیواں اک بڑی مزیدار۔ خدا دی سونہہ چاچا کرم داد دی سنن آوندا ہندا سی۔

(یہاں وہ جلدی جلدی تالیاں بجا کر قوالی شروع کر دیتا ہے۔ نہایت گراریاں لگا کر اور لہک لہک کر گاتا ہے۔ اس کے ساتھ شوشو اور مینا تالیاں بجاتی ہیں۔ آخر میں تینوں گاتے ہیں۔)

وڈیرے بیٹھا ہوا ہوں اور تمہارا ویٹ ہے
بند کیوں پختو تمہارے آج گھر کا گیٹ ہے
گیٹ ہے گیٹ ہے
اُن سے ملنے کے نشے میں آج اسٹیشن گیا
تو ہوا معلوم گاڑی چار گھنٹے لیٹ ہے
لیٹ ہے لیٹ ہے
اُن سے پوچھی ڈیٹ میں نے جھوم کر اُس نے کہا
آج سنڈے کل کو منڈے اور پہلی ڈیٹ ہے
اور پہلی ڈیٹ ہے اور پہلی ڈیٹ ہے

(اس وقت جب خوب اودھم مچا ہوا ہے۔ لیلیٰ آتی ہے۔ اس کے ہاتھوں میں زیوروں کا ایک بڑا ڈبہ ہے۔)

لیلیٰ: ای جی تو تسی ایتھے بیٹھے او۔ میں تہانوں اندر آوازاں دے رہئی سی۔ واہ عنایت تُوں تے منگنی تے ای سربالا بنیا بیٹھا ایں۔

عنایت: میں دل وچ کہیا لاڑا تے خبرے میں کدی بنناایں کہ نئیں تے چلو اج سربالے آلی شش ای کڈھ لیئے۔

لیلیٰ: ہائے مینا توں ذرا او شاکنگ پنک ساڑھی پالینی سی۔

مینا: کیہڑی مامی جی؟

(زیور کا ڈبہ آگے کر کے)

لیلیٰ: میری پوت دی ساڑھی۔

تارو: رہن دے میں منع کر دتا اے۔ ایہناں کڑیاں کوئی کپڑے سانبھنے تھوڑے ہندے نے۔

لیلیٰ: لو ہن ایہہ ہار تے مگر تسی پائو۔

تارو: کون ؟ کون پاوے ہار تے مگر۔

لیلیٰ: تسی ہور کون؟

تارو: ہے ناجھلی۔ میں تاں جدوں دے شیخ صاحب اللہ نوں پیارے ہوئے نے کدی رنگدار دوپٹہ وی سر نوں نئیں چھوایا تے۔

لیلیٰ: چل شوشو انکل یوسف کول۔ کدوں دے سددے پئے نے تینوں۔ اچھا امی جی ایہہ دسو شیخ صاحب تے ہوئے اللہ نوں پیارے۔ ہن تہاڈا پتر خیر نال ایہناں دی جگہ اے او ہدی خوشی وی نئیں کر سکدے تسی۔

عنایت: میری خوشی ایہناں نے کدی وی نئیں کیتی۔

لیلیٰ: تیری گل نئیں ہو رئی ماں صدقے۔ میں تاجدار دی گل کر رئی آں۔ تاجدار دی خوشی واسطے سئی۔

(شوشو ٹمنا جاتی ہیں۔)

تارو: لوکی کہندے نیں کہ استری پر کھیے جے دھن پلے نہ ہووے۔ پر میں کہنی آں زنانی مرد جنوں وی پرکھنا ہووے دھن دے کے پرکھو۔ جیب بھری نئیں تے بندا فرعون ہویا نئیں۔

(لیلیٰ ایک طرف کان میں دوسری طرف مینا مگر ڈالتی ہیں۔ پھر عنایت ماسی کو ہار نکال کر دیتا ہے۔ ماسی لیلیٰ کو پکڑ کر اس کی مانگ چومتی ہے۔)

لیلیٰ: ہاؤ سویٹ...... امی جی اج تہاڈے توں اگے کوئی نئیں ہونا ساری کراچی وچ۔

مینا: واقعی نانی جی۔ تسی تے پورے مہارانی جنداں لگ رہے او۔

عنایت: کیہڑی رانی؟ پورن بھگت آلی لوناں چماری؟

تارو: وے توں خیر نال اپنی زبان بنیر اندر بند ای رکھیا کر۔

لیلیٰ: اچھا امی جی۔ ہن تسی مینوں دسو کہ جدوں اسی سید صاحب دے گھر پہنچاں گے تے اودوں یوسف ساڈے نال زنانخانے وچ جاوے گا کہ مردانے وچ روے گا۔

تارو: منگنی ویلے پہلے منڈے نوں اندر نئیں لے جاندے۔

لیلیٰ: تے مندری کڑی نوں تساں پانی اے؟ (لاڈ سے)

تارو: لے بھلا...... کملی توں پاویں منگناں دی انگوٹھی میں رنڈی آں پتر۔

عنایت: اک انگوٹھی کوئی اپنی زکوٰۃ وچوں مینوں وی بنوا دیوے کھاں۔ سچی جج جتاں ثواب ہووے گا۔

لیلیٰ: میں ذرا چلنی آں تسی سارے تیار رہو۔ دیر نہ ہووے۔

تارو: وے چندریاں...... ایہہ مندری کس منہ نال پیا منگنا ایں؟ جدوں دا ایتھے آیا ایں راجیاں مہاراجیاں وانگوں تیری ٹہل سیوا پئی ہندی اے۔

عنایت: ماسی اک دن پروہنا۔ دوجے دن پروہنا تے......

تارو: چپ کر شہدیا کڑی بیٹھی ہوئی اے۔

عنایت: لے توں کہنی ایں تے چپ کر جاناں آں پر۔ کم مینوں ایتھے وی بن دا نظر نہیں آؤندا۔

تارو: آ...... بن دا نظری نہیں آوندا...... وڈا جوتشی...... سر متھے اُتے میری نوں نے بٹھایا۔ کنڈے جنی چوب نہیں دِتی۔ مڑ جا توں کیڑے پان آلا کم کتھے نسا نہیں جاندا۔

مینا: خدا دے لئی نانی جی میری وی تے عرضی سنو اک پلیز۔

تارو: دسو پتر حکم کرو صدقے۔

مینا: کوئی پرانا ڈھولک دا گیت سنا دیو۔

(اب عنایت ڈھولک بجاتا ہے۔ مینا روڑا بجاتی ہے اور ماسی گاتی ہے۔)

تارو: گون تے کدی کدھیا ای نہیں شیخ صاحب توں بعد...... پر تیری خوشی...... سن لے۔

گیت:

اوٹا بلی دیو پتیو بھادوں کرے پکار
اولا بدلی سے دی لے گئی پریت پیار
اوٹا بلی دیو پتیو ماگھ وساکھی کھیل
انت کدی ہوجا دی وچھڑیاں دا میل

(ماسی تارو گا رہی ہے اس کے چہرے پر بچھڑے ہوؤں کے ساتھ ملنے کی آس ابھرتی ہے۔ اس وقت وہ زیور کپڑے میں بالکل جوان نظر آتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2

ان ڈور   کجھ لمے بعد

(اب ہم لیلیٰ کے کمرے میں داخل ہوتے ہیں۔ یہاں یوسف ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے کھڑا ہے اور بال بنا رہا ہے۔ پھر اپنے اوپر کولون سپرے کرتا ہے۔ اس کے عقب پر لیلیٰ گنگناتی ہوئی غسل خانے کے دروازے پر دستک دیتی ہے۔)

لیلیٰ: تاجی...... جانی پلیز باہر نکلو سویٹی۔

تاجدار: (اندر سے) بس ہنے نکل ریا آں۔

لیلیٰ: توبہ سارا کولون مکا دے میرا۔ چج اے کسے نوں بانہہ پھڑاؤ ذرا' موڈھا ای لاہ لیندا اے سارا۔

یوسف: کس صاحب دی زبان دا اثر ہو چلیا اے جناب تے کجھ کجھ۔

لیلیٰ: ایہہ چنگا نواں وخت پا دتا اے میری جان نوں۔ توبہ۔ میں تے چنگی نوہ دا رول کر کر کے تھک جاندی آں۔

یوسف: تے آرام کس قدر ہو گیا اے جناب نوں۔ کس دی کوئی بک بک ای نئیں آئی۔

لیلیٰ: پر یوسف کدی کدی میرے دل نوں برا لگدا اے۔ خدا قسم مینوں لگدا اے میں چیٹ کر رئی آں بڈھی عورت نوں۔

یوسف: لاحول ولا...... کن نوں ہتھ لاہ...... جلدی جلدی۔

لیلیٰ: ہنے پر کیوں؟

(لیلیٰ کناں نوں ہتھ لاندی اے)

یوسف: انسان دی راہ وچ یعنی ترقی دی راہ وچ ہمیشہ تن گلاں حائل ہندیاں نیں۔ پہلی خدا ترسی' دوسری احساسِ جرم' تیسری خود ترسی۔ بچ کے نکلنا ایناں توں لیلیٰ جان۔

(بھاگ کر غسل خانے تک جاتی ہے۔)

لیلیٰ: (ہاتھ جوڑ کر) اچھا پیرو مرشد...... (غسل خانے کے ساتھ) خدا دے لئی کسے ہور داوی خیال رکھیا کرو تاجدار صاحب۔ تن تن گھنٹے شاور تھلے کھلو کے نیکسلا دے متعلق ای نہ سوچدے رہا کرو۔

یوسف: اے لیلیٰ۔
لیلیٰ: ہاں۔ بول۔
یوسف: اے توں میری منگنی کیوں کروا رئی ایں خوامخواہ۔
لیلیٰ: پنج سال لیٹ ہو گیا ایں اگے۔
یوسف: ویکھ لے پچھتاویں گی توں۔
لیلیٰ: کیوں جناب والا؟
یوسف: میں اپنی بیوی دے سامنے تیری تعریف دے کوئی پل تعمیر نئیں کر سکدا۔
لیلیٰ: تے توں سمجھنا ایں میں صرف خوشامد دے غبارے نال لمکی ہوئی اُڈدی پھر رئی آں۔
یوسف: بالکل۔
لیلیٰ: جناب والا! میرے پیراں تھلّے بڑی Solid زمین اے۔
یوسف: توں تاجدار نوں کوئی سولڈ چیز سمجھنی ایں؟
لیلیٰ: میں تاجدار دی گل نئیں کر رئی۔
یوسف: ہور!
لیلیٰ: میں اس دولت دی گل کر رئی آں جیہڑی میرے باپ نے میرے نام کر رکھی اے۔ میری بنیاد سونے دی اے یوسف میاں۔
یوسف: بڑا مان اے دولت دا۔
لیلیٰ: کوئی اک مان اے سانوں۔ کئی پیراشوٹ نے ساڈے کول۔
(اس وقت آیا آتی ہے۔ سر پر پٹی بندھی ہے۔)
آیا: اللہ جی بیگم صیب۔ تہاڈی حیاتی ہووے میکو دو گولیاں سر درد دیاں دیو چا۔
یوسف: اگین دی اولڈ سٹوری۔
لیلیٰ: کی ہویا آیا جان۔
آیا: ہونا کی اے بیگم جان میں سی آں اوپر کوٹھے تے بیبایاں کی تے میں مسہریاں لگا گھدیاں پر آپ میں گھدی پے گئی چادر لے کے۔ بماری ہوے ایہہ تریل میکو کھا گئی بخار پیا چڑھنا اے۔
(لیلیٰ ماتھے پر ہاتھ رکھتی ہے۔)
لیلیٰ: جسم تے تیرا برف ورگا ٹھنڈا اے۔

آپا: میکو ایہہ بھیڑا بخار ایویں چڑھدا اے بیگم صیب ٹھنڈیاں تریلیاں آندیاں ہن پہلاں۔ فیر سر وچ درد ہوندا ایں۔ منہ ابشھا نیندر گھنی آوندی اے تے فیر۔

لیلیٰ: (دراز سے گولیاں نکال کر) لے دو گولیاں۔ تے خانسامے نوں کہو تینوں چاہ بنا دیوے۔ اسی تے جارئے آں سارے۔

(بیرا علی آتا ہے۔)

بیرا: جناب اُدھر گدھے والا آیا ہے۔ (نہایت آہستہ)

لیلیٰ: کون آیا ہے؟

بیرا: (اور آہستہ) گدھے والا۔

لیلیٰ: آپاجان ذرا امی جی کول لے چلو۔ جو کوئی وی آیا اے۔ (اشارے سے) جاؤ علی۔

(بڑبڑاتی چلی جاتی ہے۔ ساتھ ہی علی جاتا ہے۔)

آپا: چلی تے میں جاساں پر میکو بخار چڑھدا پیا اے۔ بھیڑے پیٹ دی خاطر مرنا ای پوسی۔ چاکریاں کرنیاں کوئی آسان تھوڑیاں ہن پردیساں وچ۔

لیلیٰ: سچ بتانا یوسف میں اچھی ہوں کہ تمہاری منگیتر؟

یوسف: فی الحال صرف تم......

لیلیٰ: اور بعد میں......

یوسف: بعد میں اندر سے تم اور باہر سے وہ......

لیلیٰ: (ہنستے ہوئے) جو جھوٹ بولے۔ اوہ Bankrupt ہو جائے...... اللہ کرے۔

(یوسف گلدان سے پھول اٹھا کر لیلیٰ کے چہرے پر مارتا ہے۔ دروازہ کھلتا ہے اور تاجدار داخل ہو کر ٹھٹھکتا ہے۔ پھر دروازہ بند کرتا ہے اور چند لمحے بعد پھر داخل ہوتا ہے۔)

یوسف: اگر تو کتے شادی نہ کراوندی ایس چغد نال۔

لیلیٰ: تے توں یورپ جا کے بیٹھ کیوں رہیا سی۔

یوسف: یورپ میں جا کے بیٹھا سی کہ توں یورپ دیاہ کران لئی آجاویں گی آپے۔

تاجدار: (کھسیانی ہنسی ہنس کر) مَیں تے بھائی کچھ لیٹ کردتا معاملہ۔ کیوں لیلیٰ۔

لیلیٰ: شکر اے جی اید ھی منگنی ہون لگی اے۔ میرے پچھوں لگے گا۔ سویر شام مت مار دتی اے ایس نیں توبہ......

یوسف: تسی اپنی بیوی جان دے سر وچوں ایہہ وہم کڈھ نئیں سکدے کہ اک زمانے وچ

اینا ں دی امی جان دا ارادہ سی کہ ایناں دی شادی خانہ بربادی میرے نال ہو جائے۔

لیلیٰ: میری ممی دا ارادہ نئیں سی تہاڈی امی نوں شوق سی ایس گل دا۔ اوہناں اپنی گڈی دے دو ٹائر گھسا دتے سن پھیرے پا پا کے۔ مینوں قبول نئیں سی رشتہ۔

(تاجدار پر عجب عالم ہے۔ وہ خوش خلقی سے شامل بھی ہونا چاہتا ہے اور اس گفتگو سے اسے تکلیف بھی ہو رہی ہے۔)

یوسف: لؤ ناں میرا یوسف۔ تے اواواں ایناں نے ساریاں سکھ لیاں نیں خوبصورت بندیاں دیاں۔

تاجدار: اچھا ہن ہو گیا سو ہو گیا۔ شادی تیرے نال ہوئی یا میرے نال ایہہ قسمت دے فیصلے نیں۔

یوسف: میں تے اس گھر وچ اس کالی بلی نوں ویکھن کدی قدم وی نہ رکھاں اگر ایتھے اس قدر Great سکالر موجود نہ ہوئے۔

(اس جملے سے تاجدار نرم پڑ جاتا ہے۔)

تاجدار: بس بھئی ساڈی تے اک کوشش جئی اے۔ پاکستانی لوکاں نوں اس گل دا علم ای نئیں کہ ایہہ ملک کِنی مہنگی قیمت تے لبّا گیا اے۔ ای سارے لوگ یوسف دے مارے ہوئے آں Inferiority Complex۔ حالانکہ کوئی وجہ نئیں ساڈی Civilization تے جناب Stone Age نال ملدی اے۔

یوسف: ہن بھائی جان کس کس نوں بندا جا کے سمجھا سکدا اے۔ تہاڈے ریسرچ پوائنٹ۔

تاجدار: سو آن دریا دے کول ایسے ہتھیار ملے نیں جیہڑے سوائے سٹون ایج دے علاوہ کدی کسے ہور ایج نوں Belong ای نئیں کر سکدے۔

یوسف: تسی چھپواؤ ناں اپنی Thesis ناں۔

تاجدار: کوئی کم نئیں ہوندا ایس پاکستان وچ' ساری مشینری بگڑی ہوئی اے۔ کوئی کوئی خوف خدا آلا بندہ میری طرح کم کردا اے اور پس ریا اے بدفطرت تے ریاکار' بددیانت بندیاں وچ۔

(گھڑی دیکھ کر)

لیلیٰ: یوسف! ایہہ سب کی ہو ریا اے میں...... (منہ بنا کر) ٹائم دی بڑی پابند آں۔

یوسف: میں اس وقت بڑی انوکھی پوزیشن وچ ملک دے اک بہت بڑے آدمی توں روشنی حاصل کر رہیاں آں۔ منگنی نوں میں اپنی Importance نئیں دے سکدا۔

لیلیٰ: توبہ میرے اللہ! تاجدار پلیز۔ جانی تسی ٹائی پن لگاؤ' کجھ تے کرو نال نال۔

تاجدار: میں تینوں اک خوشخبری تے دتی ای نئیں۔

یوسف: جی؟

تاجدار: میری ریسرچ دے چھپن دا انتظام ہو گیا اے لندن وچ۔
(درازیں کھولتا اور خط تلاش کرتا ہے۔)
ایتھے ای خط سی میرے پبلشر دا۔ اوہ کہندا اے کہ اگر میں بیس ہزار اپنی ولوں خرچ کر دواں تے اوہ لیدر باؤنڈ کتاب چھاپ سکدے نیں۔ لیلیٰ کتھے اے خط Black Rabbit والیاں دا۔ ایتھے ای رکھیا سی میں سویرے۔ لیلیٰ ذرا میری ڈاک دا خیال رکھیا کرو جی۔ اک تے ایتھے پاکستان دے سرونٹس وی بالکل اَن ٹرینڈ نیں۔
(اب یہ تینوں خط تلاش کرتے ہیں۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور شام

(ہم واپس ماسی تارو کے پاس آتے ہیں۔ اس وقت ماسی تارو' مینا' عنایت تخت پوش پر بیٹھے ہیں۔ عنایت اچکن کے سامنے پھول لگانے میں مشغول ہے۔ مینا پیروں پر مہندی کیو ٹیکس لگا رہی ہے۔ فرش پر حاجی اسکندر شال دو شالے' گدے' فروٹ کی ٹوکریاں اور اسی نوعیت کا سامان پھیلائے بیٹھا ہے۔)

تارو: تینوں دسیا اے میاں ای کج نئیں لینا۔

عنایت: تُوں ساڈی تلاشی لے لے خاں بلاشک جے کسے کول دساں توں ودھ روپے نکل آئے ہاں۔

مینا: آپ کو بتا دیا جی کہ ہم لوگ باہر جا رہے ہیں۔ اک تے ایہہ بونگی جنی آیا خدا جانے

مامی جی نے کیوں رکھ چھڈی اے۔

حاجی: دیکھئے حضور بندہ تین مرتبہ حج کر آیا اے۔ایک بار عمرہ کیا ہے۔ سرکار جو اس منہ سے جھوٹ نکلے تو جو چور کی سزا' وہ میری۔ دوشالے کو ہاتھ لگا کر دیکھئے اماں جی...... اصل پشمینہ اے۔

عنایت: اصلی پشمینہ ہندا تے مینوں پسند نہ آجاندا اینوں ویکھ کے۔

حاجی: سرکار اوڑھ کر دیکھیں۔ جیسا کانگڑی تاپ لی ویسا یہ دوشالہ اوڑھ لیا۔

تارو: تینوں دسیا تے ہے نہیں چاہی دا۔

(اس وقت لیلیٰ آتی ہے۔)

لیلیٰ: توبہ تیار ہوئے سارے کہ نہیں اجے؟

حاجی: (کھڑے ہو کر) آداب بیگم صاحب۔

لیلیٰ: ٹھیک ہو حاجی اسکندر؟ آج تو بھئی میں تمہیں وقت نہیں دے سکتی۔ ہمارے گھر منگنی ہے۔

حاجی: نہ سہی سرکار نہ سہی بندہ پھر حاضر ہو گا۔ صرف گُدما تھا دیکھئے اک نظر۔

(جب حاجی گُدما پھیلاتا ہے۔ اس وقت آیا پریم میں چھوٹی بچی کو اٹھائے لاتی ہے۔)

آیا: سا نجو بی بی اپنی بے بی کو نہ سمری اے تے تاں میکوں بھین ویندی اے۔

(حاجی اپنا سامان پھیلانے میں مشغول ہے۔)

لیلیٰ: کدی تے آیا جی میری مجبوری دا وی کھیال کر لیا کرو۔ عنایت ڈرائیور نوں کہہ گڈی کڈھے...... جلدی......

عنایت: لو جی چنے۔ (عنایت جاتا ہے۔)

آیا: تہاڈیاں وڈے لوکاں دیاں ہر گھڑی مجبوریاں ای لنی پھر دیاں نیں...... ساڈے غریباں دا وی کدے خیال کیتا کرو بیگم صیب۔

تارو: تینوں کسے گل کرن دا ول نہیں سکھایا آیا جان؟

لیلیٰ: اچھا اج دا دن تے تسی کھیال رکھو بے بی دا میں اینوں نال نہیں لے جا سکدی۔ وچاری دی داڑھ نکل رئی اے۔

آیا: تے تہاڈا کی کھیال اے مینڈی بھیڑی دی جان تگڑی اے۔ میں کوں کراچی دی ہوا

موافق نہ۔

لیلیٰ: کجھ تے رحم کرو میرے حال تے۔

آیا: کتنے پیسے دیندے او میکو بھیڑے ڈیڑھ سو روپئے پچھے ہڈیاں سیک چھڈیاں۔ مینڈی بُڈھری دیاں نہ بچ دا کپڑا کوئی نہ کوار ٹر سوہنا۔

تارو: ٹھہر جانی توں آیا۔ چندریئے کوارٹر وچ تیرے پکھا ٹرنک تیرا کپڑیاں نال بھریا ہویا۔ ہر گھڑی توں دس وی وچاری میرں توں تو ں لے کے ٹلیں۔

آیا: منہ بن اپنا بڈھڑیئے میں بیگم دی نوکر آں تیرے ٹکڑیاں تے نہ پلدی پئی۔

تارو: تو جم جم جی صدقے عزت لاہ سوواری پر میرے جندیاں تیری جنیاں جُوٹھاں توں میرے، دمی پُت نوں کوئی تکلیف نہیں ہوئی۔ نی بھیڑیئے جس گھر آیا نہیں ہندی او تھے بچے نہیں پلدے۔

آیا: میں اک پل نہیں رہنا ایتھے۔

تارو: نہ روَ۔ جاسدھی جتھے جانی ایں۔

آیا: دیکھ لئو بیگم صیب۔

تارو: جاجا...... وکھری ہو دھونس دے دے کے وچاری لیلیٰ دا ساہ سکائی رکھدی اے جا چینڈانہ کھوٹا کر اپنا...... وطناں ول لغی جا۔

آیا: جنی خدمت کرو کوئی من دا چنا اے۔

(اس وقت استانی مشین اٹھائے آتی ہے۔)

استانی: میں ذرا آجاؤں جی۔

آیا: میں جانی پئی آں بیگم صیب ایناں دی زبان بند کرو جا۔

(آیا جاتی ہے۔)

لیلیٰ: وعلیکم السلام۔ تیری تنخواہ میں پنڈ بھیج دیاں گی۔

(بچی کو پریم سے اٹھاکر تارو گود میں لیتی ہے۔)

مینا: ایہہ عورت کون اے؟

تارو: آجا بھئی۔ کھلوتی کیوں ایں؟

استانی: میں ایہہ مشین تہانوں وکھان لئی لیائی ساں۔ اماں جی کہندے تسی ایہہ نہ سمجھو پئی میں پیسے کھالئے نیں...... تہاڈے۔

لیلیٰ: چلو اماں جی۔ دیر پئی ہندی اے۔ حاجی اسکندر کسی دن پھر آنا۔ تسی وی فیر کسے دن آیا جے چندے لئی۔

تارو: تسی سب جاؤ۔ میں تے بے بی گھر رواں گے...... بیٹھو جی مشین تے چنگی اے تہاڈی۔

(حاجی سامان سنبھالتا ہے۔ استانی تارو کے سامنے مشین رکھتی ہے۔ مینا اور لیلیٰ جاتی ہیں۔ ماسی خوشی کے ساتھ مشین چلاتی ہے۔)

(کٹ)

قسط 10

کردار

ماسی تارو
عنایت
لیلیٰ
تاجدار
یوسف
مینا
بنتھو
صالح محمد
اور لیلیٰ کی تینوں بچیاں

سین 1

آؤٹ ڈور (کٹ ٹو کٹ) دن

(ایک لمبی خوبصورت کار لیلیٰ چلا رہی ہے۔ پاس یوسف بیٹھا ہے۔ پچھلی سیٹ پر ماسی تارو اور تینوں لڑکیاں بیٹھی ہیں۔ کار وکٹوریہ روڈ میں داخل ہوتی ہے۔ اب لیلیٰ اور یوسف نکل کر ایک جیولر کی دکان میں داخل ہوتے ہیں۔ ماسی تارو کھڑکی سے باہر دیکھ رہی ہے۔ غبارے والے سے غبارے خرید کر شوشو اور مینا کو دیتی ہے۔ اندر جیولر کی دکان میں لیلیٰ دو ایک سیٹ ٹرائی کرتی ہے اور یوسف تعریف بھری نظروں سے دیکھتا ہے۔)

پھر کار میں کلفٹن پر آتے ہیں۔ اب ماسی تارو اور بچیاں لان میں پھرتی ہیں۔ عقب میں لیلیٰ اور یوسف بنچ پر بیٹھے پھل کھا رہے ہیں۔ بچیاں سیڑھیوں پر چڑھتی اترتی ہیں۔ ماسی تارو ان کی نگرانی آیا کی طرح کرتی ہے۔ لیلیٰ کار کی طرف بھاگتی ہے۔ یوسف تعاقب کرتا ہے۔ ماسی سر کا پلا درست کرتی بچوں کو ان کے پیچھے ہانکتی ہوئی لے جاتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2

آؤٹ ڈور دن

(ماسی تارو اور تینوں بچیاں جن میں سے چھوٹی بچی سارا وقت ماسی کی گود میں رہی ہے' چڑیا گھر میں داخل ہوتے ہیں۔ لیلیٰ اور یوسف علیحدہ علیحدہ کبھی بندروں کو دانہ ڈالتے ہیں۔ کبھی طوطوں کے سامنے ان کی نقلیں اتارتے ہیں۔ کبھی شیر کے پنجرے کے سامنے کھڑے ہنستے ہیں۔ ماسی بیچاری بے حال تینوں بچوں کو سنبھالتی' بھیڑ کا ٹی سلیپر گھسیٹتی چلی آتی ہے۔

چڑیا گھر کے کسی مقام پر ماسی تھک کر بنچ پر بیٹھ جاتی ہے اور دوپٹے سے اپنے آپ کو پنکھا جھلتی ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور   گہری شام

(اب ماسی تارو بچی کو گود میں اور شوشو اور ٹینا کو ساتھ لیے کمرے میں داخل ہوتی ہے۔ ماسی کا سانس پھولا ہوا ہے اور نتھنے اس سیر سپاٹے سے پھڑک رہے ہیں۔)

شوشو: دادی جی میرا فراک بدل دیو۔

تارو: بنے بدل دی آں ماں صدقے۔ اک ایہہ ساہ ای نہیں کھلوندا بھیڑا۔

ٹینا: دادی اماں پہلے میرے بال برش کرو ہاں' سارے بال ہوا نال خراب ہو گئے نیں۔

تارو: بنے جان میر یئے بنے۔

(چھوٹی بچی رونے لگتی ہے۔)

تارو: لے پتر شوشو ذرا بھین نوں ور چائیں ایدھا دُدھ بنا دیواں۔ منٹ وچ۔

شوشو: میں کیوں پکڑاں اینوں۔ میں کوئی ایدھی آیا آں؟

تارو: بھین بھرا نوں پھڑن آلا آیا بن جاندا اے؟

ٹینا: ساڈی تے امی جی وی کدی بیبی نوں نہیں چکدے۔ اوہ کہندے نیں مینوں شرم آوندی اے۔

تارو: وڈی توں ایدھر دیاں اودھر لان آلی۔ چپ کر۔

ٹینا: تسی اپنے گھر نوں کدوں جاناں اے دادی اماں؟

تارو: کیوں؟ توں میرے جان دی فکر کیوں لانئی اے؟

(ایک بوتل میں بہت سے لالی پاپ پڑے ہیں۔)

شوشو: میں اک لالی پاپ لے لواں دادی اماں؟

تارو: خبردار کسے نے روٹی توں پہلاں مٹھے نوں ہتھ لایا۔ بھکھ مر جاندی اے۔

(بے بی کو گود میں لے کر دودھ بناتی ہے۔)

(اس وقت مینا آتی ہے۔ وہ قینچی سے بال تراش رہی ہے۔)

مینا: کتھے رہے او بادشاہو سارا دن؟

تارو: کڑیاں دی خوشی پچھے نال چلی گئی ساں۔

مینا: نانی اماں اک گل کراں غصہ تے نہیں کرو گے؟

تارو: پوتیاں دوہتیاں دا غصہ کیویں لگے رانیئے۔ ٹھنڈاں بھانویں تسکیاں لگیاں آن بھانویں

بھریاں کھوہ نوں پیاریاں ہندیاں نیں۔

مینا: ایہہ بڈھیاں نوں نیر وغیرہ دا اینا ں شوق کیوں ہندا اے؟ مائنڈ نہ کرنا تسی پلیز۔

تارو: ساری عمر کسے نہ کسے کم لئی بندا اُلجھیا ای رہندا اے۔ اُہن ماں پیو دی لج نوں گھر بہہ رئی۔ اُہن دھی پتر اوتے جندرا بن کے گھر دے بوہے نال لگ رئی۔ قبر نوں جا اپڑن توں پہلاں جے اک دو اُڈاریاں پنچھی مار لوے تے کی ماڑا اے مینا؟

(ملازم آتا ہے۔)

بیرا: اُدھر مہمان آیا اے تہاڈا بی بی جی۔

تارو: کی کہندا اے ایہہ جیون جوگا۔

مینا: تہاڈا مہمان آیا اے۔

بیرا: لہور توں۔

تارو: رب خیر کرے۔ لے مینا اینوں کُڑی نوں دُودھ دی بیکی تے پیا چھڈ......

مینا: نانی اماں تہانوں پتہ ای اے امی نے مینوں ایتھے صحت Improve کرن لئی بھیجیا اے۔ کوئی بے بی سٹنگ واسطے نہیں گھلیا۔

تارو: اک توں تے اک تیری ماں۔ اک او کُڑ عمر دی میم تے دو جے اُو بدا اولائتی کتورا......

(ماسی جاتی ہے۔ ساتھ ہی مینا بددلی سے دُودھ کی بوتل لے کر بے بی کو پلاتی ہے۔ شوشو اور مینا دادی اماں کے جاتے ہی لالی پاپ نکالنے لگتی ہیں۔)

(کٹ)

سین 4

ان ڈور — گہری شام

(برآمدہ نما لاؤنج میں آتے ہیں۔ یہاں صالح محمد بہت بڑا سا تربوز گود میں لیے بیٹھا ہے۔)

صالح: بسم اللہ بی بی بسم اللہ۔

ماسی: السلام علیکم...... لے کہاں توں کتھوں صالح محمد بھرا۔ خیری صلاح۔ خیریت نال تے آیا ایں ناں؟

صالح: خیریت نال ای بی بی۔ مینوں تے منڈے کڑیاں ہنڈا ماریا سی۔ سویرے شام میہنے

ویندے سن پئی ابا سکولے سانہوں کسے کھلون نئیں دیناہاں۔ سانہوں سیر کرا کرانجی دی۔

ماسی: چنگا کیتا ای۔

صالح: لے بی بی میرا کم ہویا ریڈی میڈ کپڑیاں دا۔ دو دن نہ بواں تے دکان تے بکری ماسا نئیں رہ جاندی۔ اوہ چندرے کہندے سن ابا سارے منڈے کڑیاں نیں سیر کیتی ہوئی اے اپناں چھٹیاں وچ۔ توں سانہوں چڑیا گھر تیکر نئیں لے جاسکدا۔

ماسی: (مسکرا کر) چل چنگا ای کیتا اے۔ کماں کاراں نال ای مرداں دی شوبھا اے۔ پر سورج دی راتیں ٹھونگا لاہ لیندا اے۔ بندیاں نوں وی کھلون ملن دا ویلا ہونا چاہی دا اے...... ہور سُنا سوانی نال آئی اے؟

صالح: نہ جی اوہنوں تے ٹرین وچ اُلٹیاں آوندیاں نے۔

ماسی: علی...... وے علی بیرا...... اُوچی سن دا اے تے ہولی بولدا اے۔ بڑا سیاپا اے ایہدا وی۔

صالح: اچھے...... میں کہیا نوں ول کنج پنے دن کٹ دے او؟

تارو: فجر دے ناں جوگی اے کر ماں آئی۔ توں دس صالح محمد...... کدی کسے گھر بار سس اُتے سُنیا۔

صالح: اچھا۔ اپنی کُھلے دل والی۔

تارو: باورچی خانے دی چابی مینوں پھڑا چھڈی سُو۔ مَیں کہندی آں پُتر توں آپ گھمی' چینی کڈھ کے دے نوکراں نوں۔ جھٹ گُسے ہو جاندی اے میری گل سُن کے۔

صالح: لے ماسی۔ رئی تے توں ناراض تاجدار نال پر کم تیرا ایہہ ستھرا ای ہویا اے۔

تارو: دھیاں دا وساہ نئیں سی کردی کدی لیلیٰ۔ ہن میں جاناں تے کڑیاں کدی ویکھن وی نئیں آئی۔ توں دس صالح محمد دھی پُتر چھڈیا جاندا اے کسے تے جے پورا اعتبار نہ ہووے۔

صالح: ساڈا تے بھانویں پورا اعتبار وی ہووے بی بی تے دل نئیں مَن دا۔

تارو: ایس علی نوں ویکھو کھاں...... علی بیرا...... وے مٹھو...... طوطیا۔

(علی اندر سے آتا ہے۔)

بیرا: جی بی بی جی۔

تارو: کوئی پانی دھانی...... چاہ بسکٹ۔

(صالح اٹھتا ہے۔)

صالح: نہ بی بی میں فیر آواں گا انشاءاللہ...... ہن تے میں ایویں باہر کوٹھی دے گیٹ تے ناں پڑھیا تاجدار دا تے!

تارو: پر کوئی اے سوہنا لگدا اے لنگھے منہ جانا۔

صالح: اپنا گھر اے بی بی۔ میں کوئی پروہنا آں۔ لے فیر رب بیلی۔

تارو: (پلے سے دس روپے کا نوٹ کھول کر) میتھوں تے نکل گئیں ہنداصالح محمد ایہہ میرے بھتیجیاں واسطے توں مٹھائی لے جاویں۔

صالح: ایہہ ہن وادھے دی کھچل اے بی بی۔

تارو: پھڑ کوئی تینوں پئی دیندی آں۔

صالح: بی بی فیر حویلی وچ توں چگادڑاں وسانیاں نیں۔ کمرے بند رہن تے چھتاں او نجے ای پولیاں ہو جاندیاں نیں۔ اوہ کملا ملکھیا ہوا نال ڈانگو سوٹی ہندا رہندا اے ایویں۔

تارو: جدوں عنایت دی ووہٹی آئے گی تے آپے بُوہے کھڑکیاں کھل جان گیاں صالح محمد۔ پورا موچی دروازہ نظر آنا اے چوبارے توں۔

صالح: کرایہ چنگا پیا ملدا اسی۔ بے تومندی۔

تارو: نہ سوہنیاں شیخ جی دا ہور طراں دا وچار سی کرائے دلوں۔

صالح: تے ویچ ای چھڈو۔ گاہک میں لبھ دواں گا۔ تسی تے ایتھے خوش او تُوں کول' تہانوں کی دیندی اے حویلی؟

تارو: آلنا ویچ دواں اپنا؟

صالح: سوچ لینا تسی۔ میں فیر حاضر ہواں گا کل پرسوں۔

تارو: تُوں جم جم جی صدقے آتے جا صالح محمد۔ پر میرا کھیال کوئی نا ہلی دے پتر نیں جیہڑے رُتاں نال رنگ پئے بدلن گے۔

بیرا: کس لئی سدیا سی تسی بی بی جی؟

تارو: (کچھ پریشان سی ہو کر) جا بیبا کم کر۔ (اپنے آپ سے) اسی جے کسے نوں سدیئے وی تواوس کدی مڑ آونا اے۔

(بیرا جاتا ہے اور پھر سے عنایت آتا ہے۔ اس نے چھتری کھول رکھی ہے۔ جب تک وہ ماسی کے بہت قریب نہیں آجاتا' وہ چھتری نیچی نہیں کرتا اور اس طرح معلوم نہیں ہو سکتا کہ آنے والا کون ہے۔)

ماسی: عنایت؟

عنایت: جی ماسی جان۔

ماسی: ایہہ چھتری توں کیوں کھولی پھردا ایں؟

عنایت: مینہہ کنی توں حفاظت چاہی دی اے۔ ایتھے کوئی پتہ چلدا اے کدوں بارش آوے تے کدوں بندے دا قیمتی سوٹ بھج جاوے۔

تارو: کم کریا کر دل لاکے۔ ایہو جئے موقعے گھٹ ملدے نیں ہوتیا۔

عنایت: تسی پچھ لو بھابھی جی نوں۔ میں کنی جان ماردا آں۔ نوکراں اُتے ہیڈ نیں۔ کلرکاں اُتے سپروائزر نیں۔ لوڈرزاتے میری نگرانی۔

تارو: تے آپ توں کی کم کردا ایں؟

عنایت: وسداتے پیا آں وڈا صاحب آں۔ رعب پا کے کم کراوندا آں۔ ایہو تے خرابی ہندی اے تہاڈے لوکاں دی۔

تارو: عنایت تیرے پیچھے میں کی کجھ نئیں کیتا؟

عنایت: لے بیٹھو میرے وچارے دی ہسٹری۔ کھول لو میرا کھاتہ۔ کردیو مینوں بستہ ب وچ۔

تارو: تیری بھابی نیں تیرے اُتے جیہو جئی مہربانی کیتی اے اودا کھیال رکھیں دل وچ۔ تیری تعلیم آلے بندے نوں نوکری نہیں ملدی۔ اوس نے تینوں وڈا صاحب بنا دتا اے اپنے کارخانے وچ۔

عنایت: تے فیدہ اوہناں دا ای اے۔ کم وی تے اوہناں دا چلنا ایں۔ لہر بہر ہو جانی اے۔ میرے جناں کم دا بندہ اوہناں نوں لبھنا ایں کدے ماسی۔

تارو: ترنا سکھیا نئیں تے مگرمچھاں نوں سکھیا۔

عنایت: لو تسی تے محاورے بولن لگ پئے او (اس وقت تاجدار آتا ہے۔ وہ بہت فکرمند سا نظر آتا ہے۔) لے وی تہانوں بھتیجی چڑھ جاندا اے۔

تاجدار: اک گل کرنی سے تہاڈے نال اماں جی۔

تارو: بسم اللہ۔ توں عنایت کڑیاں دے کمرے وچ چلیں رتا کو میں آؤنی آں۔

عنایت: میں وی اک گل کرنی سی تہاڈے نال بھتیجی آجانا۔ نکلنے نہ پا دینا مینوں۔

تارو: بنے تھوڑی دیر نوں میں آونی آں آپے تیرے ول۔

(عنایت جاتا ہے۔)

تارو: بہہ جا تاجدار۔

تاجدار: اک مشورہ کرنا سی تہاڈے نال۔

تارو: مینوں کیہڑیاں متاں نیں کاکا۔ میری عمر دا بندہ تے مڑ کے بال ہو جاندا اے۔ میتھوں کج اُمید نہ رکھیں۔

تاجدار: تہانوں پتہ اے اماں جی کہ میری ترقی دا راز کس گل وچ مضمر اے۔

تارو: سوکھی سوکھی بولی دس تاجیا۔

تاجدار: جدوں میں یورپ گیا آں تے مینوں چنگی طراں علم سی کہ ابا جی میرے واسطے اوہ سب کجھ نئیں کر سکدے جس دی میں آرزو کرناں آں۔ ایسے لئی میں......
جدوں لیلیٰ نوں اپنے ول مائل ویکھیا تے۔ میری ترقی سی تے لیلیٰ نال اماں جی۔

تارو: بھیڑی تے چنگی سدھر وچ اک فرق اے تاجدار۔

تاجدار: جی اماں؟

تارو: سوہنی سدھر نوں مٹھا پھل لگدا اے۔ تے بھیڑی آرزو کوڑتنے ورگی ہندی اے۔ پیراں وچ مدھولو تے تالو تیکر کوڑا ہو جاندا اے۔

تاجدار: تہانوں پتہ اے لیلیٰ جرمنی جا رئی اے؟

تارو: تے فکر کاہدا پتر۔ اوہدے نال یوسف اے تے اتھے میں کڑیاں کول آں۔ اتے رب دی رحمت آ۔

تاجدار: ایہو تے میں نئیں چاہندا۔

تارو: کی؟

تاجدار: میں نئیں چاہندا کہ یوسف اوہدے نال جاوے۔

تارو: تے توں آپ چلا جا نال۔ ایڈا تینوں اوہدا فکر اے۔

تاجدار: میں کس طرح جا سکدا آں۔ میں تے آخری Chapter لکھ رہیا آں۔ اپنی تھیسس دا۔

تارو: تے خیر صلاح اے تاجیا۔ سکیا بھرا اواں ورگا بھرا نال اے۔ فکر دی کوئی گل نئیں۔

تاجدار: میری تسلی نئیں ہوندی۔

تارو: کی پیا کہنا ایں۔

(اس وقت یوسف آتا ہے۔)

یوسف: لو میں سارے پاسے تہانوں لبھدا آیاں آں۔ ٹکے لگوا آئے آں میں تے لیلیٰ۔

(بازو اٹھایا ہوا ہے۔ پھونک مارتا ہوا آتا ہے۔)

تارو: میں ذرا عنایت دی گل سن آواں۔ (اٹھ کر چلی جاتی ہے۔)

تاجدار: اس طرف آ یوسف۔

یوسف: جی بھائی جان۔

تاجدار: میری طرف دیکھ ذرا۔

یوسف: جی فرماؤ۔

تاجدار: مینوں انج لگدا اے توں تے میں اِکو فیکٹری وچوں نکلے آں۔

یوسف: جی کی مطلب؟

تاجدار: تیری تے میری پرسنیلٹی اکو جیہئی اے۔ اتوں ٹُچ تے اندروں ٹُچ۔

یوسف: جی؟

تاجدار: توں تے میں لوگڑ دے باوے آں۔ ساڈے وچ نہ کوئی ہڈی ہیگی نہ دماغ۔

یوسف: گل کی اے؟

تاجدار: میں لیلیٰ نال ایس لی ویاہ کیتا کہ میں اس دے پیسے نال زندگی بنانا چاہندا سی۔ تے توں لیلیٰ نوں ایس لئی گلے نال لائی پھردا ایں کہ توں اک دوجا تاجدار ایں ہور قسم دا۔

یوسف: تُسی میرے متعلق غلط قیافے لگا رہئے او۔

تاجدار: اج صبح یکدم...... اچانک جدوں میں اپنی بھیڑی بُوتھی نوں بڑی چنگی شیونگ کریم نال حجامت کر ریا سی تے مینوں اک دم لیلیٰ تے ترس آیا۔ وچاری۔

یوسف: جی؟

تاجدار: وچاری تاجدار پچھے نسّی تے اوہنوں صدیاں پرانا نکما ہویا کُجا جینا لبھ گیا تے نویں یوسف پچھے نسی تے اوس نوں اک ایسی الیکٹرک گٹار لبھ گئی جدے سارے تار ٹٹے ہوئے نیں۔ میں ساریاں گلاں یعنی ایہہ سب کچھ گلیمرس طریقے نال نئیں کہہ سکدا۔ میں اتنا خوبصورت نئیں کہ میریاں گلاں اتے تینوں یقین آ جاوے پر...... پر میں اک واری لیلیٰ نوں بچانا چاہنا آں۔

یوسف: کس گل توں؟

تاجدار: مینوں لیلیٰ نے وی ہزار روپے دا چیک دتا سی۔

یوسف: لیلیٰ بڑی شاہ خرچ اے۔

تاجدار: میرے پبلشرز دی ہزار روپیہ میتھوں منگدے کن۔ پر اوہ چیک میں تینوں دینا چاہندا آں۔

یوسف: میں۔ مینوں بیس ہزار داچیک؟ میں؟

تاجدار: اک شرط تے۔

یوسف: کی شرط جی؟

تاجدار: توں لیلیٰ نوں اپنے نال جرمنی نئیں لے جاویں گا۔ اوس نوں سبز باغ وکھانے چھڈ دے۔ اوس دی جھوٹی تعریف کرنی بند کر دے۔ اوس نوں معمولی اَن گلیمرس شادی دا عادی ہو جان دے پلیز۔ خوشی نہ سہی قناعت دا اک چانس اوس نوں ضرور بخش دے۔

یوسف: پر جے اوہ نہ منی تاں؟

تاجدار: سب تیرے اختیار وچ اے یوسف۔ ممکن اے میری کتاب ایس چیک دی وجہ نال دیر تک نہ چھپ سکے۔ میں کئی ای دیر لیلیٰ نوں ایہہ نہ دس سکاں کہ میں دی ہزار کتھے گنوائے نیں۔ پر اک واری آخری واری لوگڑ دے باوے نوں چینی گڈی اُتے ترس آنا چاہی دا۔

یوسف: چلو۔ میں۔ آئی ایم اے پارٹی۔

(وہ دونوں چلتے ہیں۔ دوسری طرف سے عنایت اور ماسی آتے ہیں اور رُکتے ہیں۔)

عنایت: اکھاں ویکھیا اے میں۔ ایناں اکھاں ماسی۔

تارو: ایناں اکھاں دا میں کی اعتبار کراں۔ پنڈی ناہید اُتے شک پوا کے مینوں کڈیا۔ وے کیہڑے تفضّل نال جوڑدا سیں میری ملوک جیہی دھی نوں۔

عنایت: آتے اوہ روز جو آوندا سی۔

تارو: دیا ہیا ہویا بچیاں آلا۔ ڈاکٹراں کول تے ساری خلقت آوندی اے۔ ناہید وچاری دا خط پڑھیا سی؟

عنایت: آہو پڑھیا سی بی بی دا خط۔ اینی توفیق وی نئیں سی ہوئی اوہنوں کہ مینوں سلام ای لکھ دیندی۔

تارو: خبردار جو تودھیاں بھیناں دی کوئی گل بنائی میرے سامنے۔

(یہ دونوں باتیں کرتے کرتے آہستہ آہستہ چلتے رُکتے دوسرے دروازے

سے نکل جاتے ہیں۔)

بفنے منہ ای تیرا۔ اوہ تیرے کاروبار دا سر بنڈھ بنا دے۔ تینوں اپنی فیکٹری وچ وڈا صاحب لوا وے تے توں اوہدے وچ کیڑے کڈھ سیں۔ شاوا شے عنایت۔

عنایت: تے فیر یوسف نال دنی راتیں کیوں لگی رہندی اے بھابی۔

تارو: جے توں ہن مونہوں اپناں دوناں دا ناں کٹھا لیا تے فیر ویکھیں...... کتناں چھوٹا لیلیٰ کولوں ......اوہدے گھر وچ پلیا......اوتے تھلے دے بچیاں ورگا اوہناں دا پیار...... تیری کھوپڑی وچ تے گوارے دی کھاد بھری ہوئی اے عنایت۔ نالے کراچی شہر اے کوئی ساڈے لہورورگا نہیں نکی جنی گل پھڑن آلا۔

عنایت: تسی تے مینوں ای کہنا اے سب کُجھ میری ماں جو نہ ہوئی حیات...... تسی تے مینوں ای جتیاں مارنیاں نیں۔ میں تہاڈے بُوہے اگے جو بیٹھا ہویا۔ تسی تے میرے وچ ای کیڑے کڈنے نیں...... میں تھوڑا پڑھیا ہویا جو نظر آوناناں...... تہانوں...... اللہ کرے مر جائے عنایت۔

ماسی: عنایت۔ عنایت ُدے کاکا۔ بھیڑیا گل سن عنایت۔

(عنایت منہ بسورتا ہوا آگے جاتا ہے۔ پیچھے پیچھے ماسی جاتی ہے۔)

(اب دوسری جانب سے لیلیٰ گرم پانی کی بوتل سے بازو پر سینک دیتی ہوئی ہاتھ میں پاسپورٹ لیے گاتی ہوئی آتی ہے۔)

لیلیٰ: جاجا میں توسے ناہیں بولوں......

جا...... میں توسے ناہیں بولوں۔

جاجا...... جا میں توسے ناہیں بولوں۔ بولوں؟ بولوں؟

جاجا...... میں توسے ناہیں بولوں۔

(اس وقت یوسف ایک چیک دیکھتا ہوا داخل ہوتا ہے۔ لیلیٰ کو دیکھ کر چیک جیب میں ڈالتا ہے۔)

لیلیٰ: ایہہ کی اے یوسف؟

یوسف: اک عدد چیک اے!

لیلیٰ: چیک؟ تینوں کتھوں بلیا؟

یوسف: تیرا خیال اے جے توں مینوں سیلف دے چیک لکھ کے نہ دیویں تے مینوں کتھوں آمدنی ای نہیں ہوسکدی۔

لیلیٰ: پلیز بھئی اَج توں ایہہ توں توں میں میں بند۔ یوسف ایہہ ٹیکہ ٹھیک نئیں لگایا سی ڈاکٹر نے مینوں تے بڑی تکلیف اے۔

یوسف: لیلیٰ۔

لیلیٰ: خدا دے واسطے گھٹ رومانٹک ہویا کر۔

یوسف: میرا خیال اے کہ تینوں میرے نال جرمنی نئیں جانا چاہی دا۔

لیلیٰ: اچھا...... ؟ ہن جدوں جان وچ سوا تن دن رہ گئے نیں تے صلاح بدلن لگی اے۔ ورھیاں بعد سدھر پوری ہون لگی اے تے توں۔

یوسف: میں اوتھے جا کے اپنا فیوچر بنانا اے۔ نواں ملک۔ زبان دی کھجل توں خوا مخواہ......

لیلیٰ: امیر اور خوبصورت عورت نال ہووے تے مستقبل عموماً بہت جلد بن جاندا اے۔

یوسف: بھائی تاجدار بہت اداس ہو جان گے تیرے بغیر۔

لیلیٰ: جد تیکر کسے پرانے ٹبرے وچ کسے صدیاں پرانے مُردے دی اک وی ہڈی باقی اے' اوہناں نوں جیندی جاگدی لیلیٰ وچ کوئی انٹریسٹ پیدا نہیں ہو سکدا۔

(اس وقت ماسی لوٹتی ہے۔ ان دونوں کی پشت اس کی طرف ہے۔ وہ ان کی باتیں سنتی ہے۔)

یوسف: بچے لیلیٰ...... کڑیاں کی کرن گیاں تیرے بغیر......

لیلیٰ: مینوں ہُن اک ایسی آیا لبھ گئی اے جیہڑی بغیر تنخواہ دے اوہناں نوں چُم چٹ کے پالے گی۔ پہلے میرا نکلنا مشکل سی یوسف۔ پر خدا تیرا بھلا کرے۔ ذرا جنی خوشامد نال میری سس میری مٹھی وچ اے۔

یوسف: بہت مشکل اے بڈھی زنانی دا بچیاں نوں پالنا۔

لیلیٰ: اوہ ایسے پھوک وچ اڈی پھردی اے کہ میں اوس نوں ماں بنا لیا اے۔ میں تے عنایت نوں وی فیکٹری وچ نوکری دوا دتی اے۔ ہن کس طرح ہلے گی بڈھی چھ مہینے تیکر۔

یوسف: کاہدی نوکری؟

لیلیٰ: بس سب نوں کہہ آئی آں چھ مہینے تیکر ایہہ لگیا پھرے اندر باہر' ہر مہینے اینوں پنج سو دا چیک کٹ کے دے دینا تے خبردار کوئی کم ایس توں لِتا۔

(ماسی دکھ بھرے انداز سے جاتی ہے۔)

اوہ کوئی کم کرن جوگا تھوڑی اے چلو۔ تن ہزار دی ایہہ دی اک چٹی ای سئی۔

چھ مہینے بعد عنایت کٹ آؤٹ......

یوسف: لیلیٰ......!!

لیلیٰ: کی گل اے؟

یوسف: میں تینوں نال نہیں لے جا سکدا۔

لیلیٰ: وچلی گل دس چھیتی تے ایویں نسیا بجھیانہ پھر۔ کدی جھاڑی دے ایس پاسے تے کدے جھاڑی دے اوس پاسے۔

یوسف: (لجاجت سے) گل اے اے کہ جتھے تُوں میری منگنی کرائی اے یعنی...... جمیلہ...... دے گھر والے نہیں چاہندے کہ میں تیرے نال جرمنی جاواں۔

لیلیٰ: کی کی کی؟ کون نہیں چاہندے؟

یوسف: جمیلہ دے گھر والے۔

لیلیٰ: اینی چھیتی۔ اک مُندری پا کے۔ فقط ٹِکے جِنے اک فنکشن پچھوں تُوں اینا بدل گیا ایں...... میں...... میں اپنے ورھیاں دی شادی دی پرواہ نہیں کیتی۔

یوسف: تیری میری سوچ وچ بڑا فرق اے۔ میں بڑا Conventional آدمی آں۔ تُوں ہر باڑھ 'ہر کندھ' ہر کو ٹھا ٹپ کے خوش رہ سکدی ایں۔

لیلیٰ: شٹ اپ۔ بوہتا منہ کھولن دی ہن کوئی لوڑ نہیں۔ میں ہمیشہ تیرے اوتے ترس کیتا۔ ماے دا پتر سمجھ کے ہر مہربانی کیتی تیرے اوتے۔

یوسف: صرف ماے دا پتر سمجھدی سیں مینوں؟

لیلیٰ: تے ہور کی؟ میں سمجھدی ساں تُوں میری پکی سہیلی ایں۔ میرا دوست ایں۔ میرا پیکہ ایں۔ سارے دا سارا۔ میں سمجھنی ساں محبت نہ سہی 'دوست مل گئی۔ زندگی وچ ایہہ وی بڑی گل اے۔

یوسف: تے جیہڑے خط بارہ بارہ صفحے دے مینوں لکھدی سیں اوہ؟

لیلیٰ: (بہت اداس ہو کر) جدوں گھر دے کم کار کرن نوں اک فوج نوکراں دی ہووے تے اپنا بندہ اندروں کرے دی کنڈی لاہ کے پرانیاں تہذیباں دیاں گلیاں سڑیاں ہڈیاں کھڈن راتوں رات بہہ روے۔ بِکے ٹِکے بچے گل نہ سمجھن۔ اپنے پرائے سب اپنی دولت دے پیاسے لگن تے فیر بندہ لئے لئے خط نہ لکھے تے ہور کی کرے؟

یوسف: میرا ارادہ اوہ سارے خط تاجدار بھائی نوں دکھان دا اے۔

(پرس کھولتی ہے)

لیلیٰ: ویسے مینوں تے کوئی فرق نہیں پیندا یوسف..... اوہ خط میں تینوں نہیں لکھے۔ اوہ خط میں دنیا وچ کسے مرد نوں نہیں لکھے۔ اک بندہ میرے ذہن وچ میرے دل وچ بیٹھا سی اونوں ایہہ سارے خط میں لکھے سن۔ پر توں تا جدار دا دل نہ توڑیں۔ اوہ اگے میرے اوتے Dependent ہیگا اے۔ نہ کھل کے لڑ سکے گا تے نہ طلاق دے سکے گا۔ ایہہ لے۔

یوسف: ایہہ کی اے؟

لیلیٰ: تیرے جنے کُتے لئی روغنی ہڈی۔ دس ہزار دا ٹریولر چیک بنوا کے لیائی ساں میں تیرے لئی۔ تینوں فارن ایکسچینج دی لوڑ پوے گی۔ میرا خیال سی کہ میں جرمنی جا کے تینوں کوئی بزنس شروع کرا دیاں گی۔ پر لے پھڑ..... توں اس دا استعمال میتھوں چنگا کریں گا۔

یوسف: لیلیٰ..... ؟ یار توں میرے نال ناراض ہو گئی ایں۔

(چیک پکڑ لیتا ہے۔)

لیلیٰ: میں تیرے نال کیوں ناراض ہونا اے یوسف؟ میرا تیرے نال کی رشتہ اے؟ پیسے دا رشتہ تے اونج وی کچ دا بیوپار اے۔ میری نانی کہندی ہندی سی پئی زنانی اودوں پرتیایئے جدوں کول دھن نہ ہووے تے مرد نوں اودوں آزمایئے جدوں اوہ دھن والا ہووے۔ آپی اصل نقل دا پتہ چل جاندا اے۔

(کٹ)

سین 4

ان ڈور شام

(یوسف حیران کھڑا ہے۔ بچیاں پلنگوں پر لیٹی ہیں۔ مینا کھڑی ہے۔)

مینا: جے ہن میں کسے دی آواز سنی تے میں غسل خانے وچ بند کر دینا اے تے باہروں لاک لگا دینا اے۔ سُنیاں اے تسی بتاں نے؟

لیلیٰ: اماں جی کتھے نیں؟

مینا: اوہ تے لاہور چلے گئے نیں مامی جی۔

لیلیٰ: لہور؟ کیوں؟ کس ویلے؟

مینا: تسی نانی اماں نوں جاندے نئیں ناں' ایسے طرحاں چپ چاپ نکل جاندے نے۔
اسلام آباد وی ایسے طرحاں چھڈیا سی۔
اولڈ پیپل بڑے Whimsical ہوندے نیں ماں جی۔

لیلیٰ: ایہہ وی اچھا ای ہویا۔ بڑا بوجھ رہندا سی میرے دل تے...... توں آرام کر میں آپے ایناں نوں سوا لواں گی۔
(مینا جاتی ہے۔ لیلیٰ Rocking Chair میں چھوٹی بچی کو لے کر Rock کرتی ہے۔ سب بتیاں پہلے بجھا دیتی ہے۔ صرف ایک موم بتی میز پر اس کے پاس روشن ہے۔ وہ بچی کو راک کرتی ہوئی آہستہ آہستہ گاتی ہے۔)

لیلیٰ: (لوری کے انداز میں) جا جا...... میں توسے نا ہیں بولوں۔
(اس وقت تاجدار پیچھے سے آتا ہے اور کرسی کے پیچھے چپ چاپ کھڑا رہتا ہے۔ آنسو آہستہ آہستہ لیلیٰ کی گالوں سے اس کی بچی کے سر میں جذب ہوتے ہیں۔)

(کٹ)

***

قسط 11

کردار

ماسی تارو

عنایت

صالح محمد

بتول

ملکھیا

جان محمد......ماسی تارو کا بھائی۔ عمر چالیس برس

خوشی محمد...... جان محمد کا بیٹا۔ عمر پندرہ سال

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　　　　دن

(حویلی میں ماسی تارو آئی ہوئی ہے۔ ہم اسی آنگن میں موجود ہیں جہاں پہلی قسط سے چلے تھے۔ اس وقت ماسی ہاتھ میں چھابا لیے روٹی کے چھوٹے چھوٹے ٹکڑے کر کے فرش پر پھینک رہی ہے۔ فرش پر کچھ جنگلی کبوتر پھر رہے ہیں۔ ماسی اندر جاتی ہے۔ یہاں وہ اچکن اور ٹوپی کو عین جین پہلے سکرپٹ کی طرح محبت سے جھاڑ کر کھونٹی پر لٹکاتی ہے۔ باہر سے "ہائے میں مر گیا" کی آواز آتی ہے۔ ماسی جلدی سے باہر جاتی ہے۔ عنایت کو بھڑ کاٹ گئی ہے۔ اس وقت وہ ایک لمبا ڈنڈا جس پر گول بُرش بندھا ہے' ہاتھ میں لیے اُچھل رہا ہے۔)

عنایت: میں کہندا ساں ایتھے حویلی وچ میں نئیں بچنا۔ مر گیا...... میں۔ ونڈ دیو کھیلاں پتیسے ...... پڑھ لو سورۃ یٰسین...... دے دیو کوئی قربانی...... اللہ واسطے۔ مَیں گیا مَیں...... (ماسی گھبرائی ہوئی پاس آتی ہے۔)

ماسی: کی ہویا ای عنایت۔ عنایت کاکا۔ کی لڑ گیا اے۔

عنایت: موت۔ میری۔ میں چنگا بھلا وڈا افسر ہو گیا سی لوکو۔ اگے پچھے میرے نوکر ملازم۔ پر مینوں تے شریکاں مروایا۔

ماسی: کجھ بول وی مونہوں پھٹ وی کی ہویا ای۔

عنایت: چوبارہ نحش اے ماسی اوتھے۔

ماسی: کی ہویا چوبارے وچ؟

عنایت: توں وی سُکا پچھی جا ماسی۔ نہ دُدھ لیاویں نہ گھیو۔ مر جا عنایت۔ کس پچھنا ایں تینوں۔ ماں میرو...... اصلوں کجھ۔

(اس وقت ملکھیا ہاتھ میں جھاڑو لیے اوپر والی منزل سے اُترتا آتا ہے۔)

ملکھیا: لاہ چھڈیا اے۔ چل بُن۔

عنایت: ہُن کی فیدہ۔ جدوں میری رَت ای پی لئی چور نے۔

ماسی: ہویا کی اے ملکھیا؟ رَولی کیہو جیہی پائی ہوئی اے تُساں۔

ملکھیا: کجھ نئیں ماسی لاہ چھڈیا اے کھکھڑ چل بُن۔

ماسی: کاہدا کھکھر؟
ملکھیا: بھونڈاں دا کھکھر۔ اتے پڑچھتی کول سی ماسی۔
عنایت: مینوں کہندا سی ماسی' چل لاہ کھکھر۔
ملکھیا: توں تاں کھکھر توں ڈر کے ممٹی تے جا چڑھیا ساں۔
ماسی: کتھے لڑے نے بھونڈ عنایت؟
ملکھیا: اک شُہدا بھونڈ وچارہ۔ نواں نواں کھعب ہلان آلا۔ اوہدے کول تے ایس واہر پا دتی اے ماسی۔ اے لڑیا کتھے؟
عنایت: تینوں لڑوا دے پتہ چلدا۔
ملکھیا: تے مینوں بھلا کدے لڑیا اے بُھونڈ۔ کئی واری بھڑ دے لے ور گا بُجیا پر تیرے وانگوں بھونپو وچ خبر نئیں کڈھا دتی۔
تارو: چلو۔ بس کرو۔ لیا وکھا کھاں۔ کتھے لڑیا ڈنگ کڈھ دیواں۔
(اب عنایت ہاتھ دیکھتا ہے۔)
عنایت: پہلاں تے کھریا اتھے گٹ تے ای بیٹھا سی۔ فیر اتھے ماسی دھون اُتے۔ میں وی ڈریا تے نئیں اک ہتھ ماریا تے...... تے فیر ماسی اتھے متھے اُتے پولا جیہا آ بیٹھا۔ سیانے کاں وانگوں۔
(اب ملکھیا اس کی پیٹھ پر جھاڑو مارتا ہے۔)
عنایت: ویکھ لے ماسی۔
تارو: پراں ہو ملکھیا۔ کی پیا کرنا ایں؟
ملکھیا: لو جی۔ بی بی۔ ایہہ بھونڈ سکا وچارا۔ کُھری نپ دتی اے ایہدی۔ کتھے ہور نہ اڑجا وے ناساں تیکر۔
(اس وقت پہلے سکرپٹ والی لڑکی ہاتھ میں بالٹی لئے آتی ہے۔)
لڑکی: سلام علیکم ماسی۔
تارو: آجا۔ آجا۔ کھلو کا ہنوں رہی ایں۔
لڑکی: میں کہیا کوئی پروہنے آئے ہوئے نیں۔
عنایت: ساتوں تے ساڈے پروہنے گھروی کسے پروہنے نئیں منّنا۔ ہتھ وچ برش پھڑا کے کندھاں توں جالے ای لھوانے نے۔
تارو: چل کے کمرہ صاف کر دتسی دونویں۔ بھرا جان محمد آگیا تے اوہنے اوتھے ای ٹھہرنا

ایں خیر نال۔ سارا موچی دروازہ نظر آندا اے چوبارے توں۔

ملکھیا: چل اگے۔

عنایت: توں ہو اگے۔

ملکھیا: کیوں میں کوئی توپ داگولہ آں کہ اگے لگیا پھراں۔

عنایت: تے میں کوئی پاگل کتا آں پئی ودھ ودھ کے پیا چک ماراں پچھلیاں نوں۔
(لڑکی مسکراتی ہے۔)

ملکھیا: اگے توں لگ وھڈے بھرا وانگوں شاوا۔

عنایت: توں ای مامابن جا گھڑی دو گھڑی واسطے۔ چل صدقے گیا بھنیواں۔

تارو: کی پیا بندا اے ملکھیا۔ اک اُنج میں اپنے چینڈے کر کے مرن جوگی آئی آں۔ اک تسی دونویں قینچی چاقو پئے بُندے او سویر توں۔ چلو چپ کر کے لگ اگے مُنڈیا۔

ملکھیا:
عنایت: } کون جی میں۔

تارو: دونویں۔
(اب ماسی چرخا رکھ کر بیٹھ جاتی ہے۔)
(عنایت اور ملکھیا جھاڑو اور ڈنڈا لے کر اکٹھے ایک دوسرے کو دیکھتے جاتے ہیں۔ لڑکی ماسی کے پاس بیٹھی ہے۔)

ماسی: کندھ کوٹھے نوں چار دہاڑے نہ پچھو تے ڈگن ڈھیہن لگ پیندے نے۔ بندے دی کاٹھی تے ایہناں توں وی کمزور اے۔ کیوں بتول تگڑی ایں کاکی؟

بتول: مینوں تے بنے ماسی حفصہ نے دسیا پئی توں آگئی ایں بی بی۔ میں بوہلی لیائی آں تیرے واسطے ماسی۔

ماسی: جیوندی رہو۔ کتھے ماں نے تیرا سر بندھ کیتا کہ نہیں؟

بتول: نے ماسی۔ اباّ لیایا تیرے پچھوں اک مجھ۔ کہن لگا اجے تجر سُوائے۔ اگے اگے ویکھیا جے تسی بی بی اوہ مار کھنڈ چندری ترکالاں ویلے جو اباّ چون لگا تے اتھے پسلی وچ لت ماری سُو' بھیجلی نے۔ سارا دن ابا اوہدے سنگاں نوں تیل ملدا رہیا اے۔ تے اوس کمینی بھیڑی کالے منہ والی نے ابے نوں وھڈے ہسپتال جا پہنچایا۔
(آہستہ) منگنی شنگنی کتھوں ہونی سی فیر۔

ماسی: ہائے ایہہ تے بُری خبر سنائی کُڑیے۔ ہُن کی حال اے منظور دا؟

بتول: چنگا اے ماسی۔ اج وی ایہنہ کئی ویلے پیڑ ہندی سُو وکھی وچ۔

(اب بتول اوپر کی طرف دیکھتی ہے۔)

بتول: ماسی ہن توں بھرا عنایت دا ویاہ کردے۔

تارو: ویاہ!

بتول: ویکھ تاں ماسی کنی کھوہ ورگی حویلی اے۔ تے توں وچ کُنی ہوئی بو کی واںگوں پے رہنی ایں۔ ہائے ہائے دا چھڑ پھوہار ویلے کوئی اندر بار تیجی کرن نوں ہو جاندا اے۔

(تارو لمبی سانس لیتی ہے۔)

بتول: ماسی میری اکھ وچ دارو تے پادے صدقے۔ ایہہ قصور یئے نے ناں۔ ایہناں دی نونہہ نے تے ساریاں وچ دھما دتا سی ماسی پئی منظور دی دھی نوں پڑوال دی بماری اے۔ توں دس خاں ماسی جے پڑوال ہُندے تے تیرے دارو نال آرام آوندا سی۔ (ماسی اٹھتی ہے۔)

ماسی: کھریا کتھے رکھیا ای تیرا دارو۔ میں ویکھنی آں۔

(ماسی اندر جاتی ہے۔ اوپر سے عنایت بھاگا بھاگا آتا ہے۔ پیچھے پیچھے ملکھیا جھاڑو پر مری ہوئی چھپکلی رکھے اُس کے پیچھے ہے۔ پہلے عنایت اِدھر اُدھر بھاگتا ہے پھر بتول کے پیچھے کھڑا ہو جاتا ہے۔)

عنایت: لے ہُن سٹ کھاں کِرلی میرے اُتے۔ وکھا کھاں اپنا جگرا۔

ملکھیا: توں اگیوں ہٹ جا بی بی بھین۔

عنایت: لے ایہہ میری بی بی بھین نہیں۔ نہ ہٹیں بی بی بھین۔

ملکھیا: کدے تے بی بی جاوے گی ناں۔

عنایت: ہنے تے ماسی آوے گی ناں۔

(اس وقت ماسی تارو آتی ہے۔ ملکھیا چپ چاپ اوپر کھسک جاتا ہے۔)

تارو: ایہہ ملکھیا کیوں کھسک گیا اے؟

عنایت: (پیچھے جاتے ہوئے) بزدل اے ماسی۔ میرے اگے دیوا نہیں بلدا وچارے دا۔

(دوا ڈالتی ہے۔)

(اس وقت جان محمد ایک آٹھ نو برس کے لڑکے کے ساتھ وارد ہوتا ہے۔)

جان: (باہر سے) کوئی ہیگا کرماں آلیو۔

تارو: ایہہ تے جان محمد دی آواز لگی مینوں۔

جان: (اندر آتے ہوئے خوب سامان اٹھایا ہوا ہے۔ ساتھ ہی لڑکے نے سر پر ایک چاٹی اٹھا رکھی ہے۔) السلام علیکم گھر آلیو۔

تارو: بسم اللہ۔ بسم اللہ۔ جی آیاں نوں۔ لے ایہہ کاکا خوشی محمد ہونا اے۔ ماشاء اللہ۔ (جان محمد سے ملتی ہے۔)

جان: اگاں ہوں کے پھوپھی نوں مل۔

خوشی: کس طرح ملاں ابا۔ سر اوتے میرے اچار دی چاٹی بٹھا چھڈی اے۔

جان: اچار دی چاٹی اے کوئی ایٹم بم تے نہیں۔ (لڑکی چاٹی اُتروا تی ہے۔)

خوشی: ایہہ کاکی کیہڑی اے میں سیانی تے نہیں۔

تارو: ایہہ منظور دی وڈھی کاکی اے۔

جان: لے شاوا۔ ایہہ تے وڈھیری جوان ہو گئی اے۔ میں تے سمجھیا ساں عنایت دی منگ اے۔

بتول: سلام ماما جی۔

جان: وعلیکم سلام۔ جیوندی رہ پتر۔ (سر پر پیار دیتا ہے۔ تارو خوشی محمد کو گلے سے لگاتی ہے۔)

بتول: ماسی میں سویرے آواں گی۔

تارو: کجھ گھڑی دو گھڑی بہندیوں بتول۔

بتول: فیر سہی ماسی۔ سلام علیکم۔ (چلی جاتی ہے۔)

تارو: میں ہنے آئی جان محمد۔ (جاتی ہے۔)

جان: اوئے بہوتی کھیچل نہ کریں۔ میں ٹیشن تے منڈے نوں رجا کے لیایاں آں۔

تارو: (آف کیمرہ) لے دس کھاں۔

خوشی: ابا......

جان: (اپنا سامان ٹھکانے لگاتے ہوئے) کی آ؟

خوشی: چڑیا گھر کدوں لے جاویں گا مینوں؟

جان: وے تاں بھوتنی دا۔ پنڈ پیاں تے اُچکیاں نوں خبر دی ہو گئی۔ اوئے ساہ لے۔ چڑیا

گھر کوئی نسی جاندا۔

خوشی: تُوں تاں امی اگے کہندا سیں کہ لہور اپڑ دے ای مینوں چڑیا گھر وکھاویں گا۔

جان: پر امی اگے کہندا ساں ناں...... ہن ایتھے مینوں کوئی ڈری ماری اے؟

خوشی: میں امی نوں جا کے سب کجھ دسنا ایں ابا!

جان: چنگا چنگا ماں دیا آ C.I.D.A چپ کر۔

خوشی: (دو لمحے بعد) ابا!

جان: ہُن کی آ؟

خوشی: ایتھوں شالا مار کِنی دور آ؟

جان: ایتھوں؟

خوشی: آہو......

جان: (دو قدم دور ہو کے) ایتھوں کے ایتھوں؟

خوشی: جتھوں تُوں کھلوتا ایں۔

جان: ایتھے دا تے پتہ نہیں پر جتھے میں پہلاں کھلوتا سی او تھوں ہوناا ے ایہو کوئی پنج ست میل۔

خوشی: پیدل اپڑ جائی دا کہ رکشا کرانا پیندا اے؟

جان: اوئے بہہ جا وڈا شوقین سیراں دا۔

خوشی: (منہ پرے کر کے جھوٹ موٹ) میں امی کول جانا ایں ابا۔ تُوں مینوں امی کول چھڈ آ...... تُوں نہیں جاناں تے مینوں رستہ دس دے۔ میں پیدل اپڑ جاواں گا۔ میں امی کول جانا اے۔

جان: (خوشی کے سر پر پیار کرتے ہوئے) ہے ناں سوہری دا۔ کم عقل۔ چندرا شُہدا۔ اوئے اسی نہنے نہا دھو کے کجھ کھا پی کے سالم ٹانگا کراواں گے فیر اک اک بوتل ٹھنڈی پی کے اللہ داناں لے کے اک دوجے دا ہتھ پھڑ کے چلاں گے شالا مار۔ شاہی قلعے تے چڑیا گھر۔ پہو تاں آیا ایں۔ لہور کوئی مخول اے بچُو......!

(تارو لمبے لمبے گلاسوں میں دودھ لاتی ہے۔)

تارو: ایہہ کوئی وڈیا بیٹھا اے جان محمدا۔

جان: اوئے کوئی نہیں ایدھی طبیعت اپنی ماں تے گئی اے۔

تارو: کی مطلب؟

جان: بتر کبھی بدلی آ اید ھی ماں۔ نہ پورا ہنیرا نہ چوڑ چانن۔

خوشی: میں دساں گا ای نوں لبا۔

تارو: ناں کاکا۔ وڈیاں دیاں شکائیتاں نیئں لائی دیاں۔

جان: توں لال دے سو۔ میں کوئی ڈردا آں۔ اید ھی ماں توں۔

تارو: لے گلاس پھڑ تے اوتے چلا جا۔ او تھے بھرا عنایت وی ہوناں اے۔ سلام کر آ اونوں۔

خوشی: میں نیئں جاناں اُوتے۔

جان: اوئے کیوں نیئں جاناں توں اُوتے؟

خوشی: بھرا عنایت مینوں ٹھولے ماردا ہندا اے۔

تارو: ہائے ہائے اوہ کیوں؟

خوشی: جدوں تسی پنڈ آئے سی بکرا عید تے۔ شیخ جی دے مویاں بعد......

تارو: لے اوہ تے تن سال پچھے دی گل اے۔ جا شاوا شے۔ بڑا پیار کرے گا عنایت تینوں۔ نالے اونوں سد لیاویں ڈ سیں ماے ہوری آئے نیں۔

(خوشی بادلِ نخواستہ جاتا ہے۔)

جان: ایہہ عنایت خیر نال اے ایتھے ای انکیا ہویا اے کھوٹے پیسے وانگوں۔

تارو: اوہدا وچارے دا کون اے؟

جان: یتیم خانہ کھول لے کھاں سڑکاں تے پھردے آوچارے کُرساں دے حساب نال۔

تارو: اپنیاں دا تے وچار کرنا ای پیندا اے۔

جان: توں وچاری آپ رنڈی تتی۔ تینوں تے گھر بہہ کے خدمتاں کراونیاں چاہی دیاں نیں نوہاں کولوں۔

تارو: اللہ نوں وی منہ وکھانا اے جان محمدا۔

جان: تیرے دماغ وچ مُدھ توں کیڑا آ ستارہ۔ پانی وگے لہندے نوں تے جاناں اے توں چڑھدے نوں۔ دنیا جاوے بجے پاسے تے توں جاناں ایں کھبے پاسے۔ دنیا بجاوے مُرلی تے توں بجاناں اے ڈھول۔

تارو: میں تینوں جس کم واسطے سدیا اے اوہ۔

جان: کھریا تیرے نال شیخ وچارے کنج کٹی اے دنداں وچ جیبھ رکھ کے بکھڑی کمان ورگا تے دماغ اے تیرا۔ منٹ وچ تڑنگ۔

تارو: پہلے گھردا بندا بلایا سی پئی نیائے کرے گا۔

جان: دس کھاں آیا ئیں؟ چھوٹا کھلون نئیں دیندا۔ سوانی میری دے او نچے گھر دیاں وچ دردر ہندا اے۔ نکی باجراں دے کن ونے سن برساتاں وچ اوہ کم و گز گیا۔ میں کوئی ویہلا ساں' تیری تار اپڑی تے میں نکیا ئیں اک منٹ وی۔

تارو: عنایت دا کجھ کرنا ایں۔

جان: چٹے ہاتھی دا کی کری دا آ...... وچ چھڈی دا کسی چنگی آسامی نوں بھال کے۔

تارو: واہ جان محمدا۔

جان: تیری پر اوہی گل اے۔ میں ہاتھی نوں کجے وچ پاونا اے۔

تارو: کیہو جیہاں گلاں پیا کردا ایں۔

جان: ناداناں آلیاں گلاں نہ کر ستارو۔ عنایت دے ہتھ وچ پھڑا کراچی دا کرایہ۔ نال بنھ دے دو دناں دا راشن تے کہہ سو جا میاں رام بھلی کرے گا۔
(اس وقت عنایت بھاگا بھاگا کوٹھے سے آتا ہے۔)

عنایت: آہا جی ماما جی آئے۔ ساڈے ماما جی آئے۔ (دور سے آ کر مامے کے گلے لگ جاتا ہے۔) ہن کوئی ساہنوں کجھ کہہ کے تے ویکھے۔
(ماما بھی خوش خلقی سے جپھی ڈال لیتا ہے۔)

عنایت: تہاڈے ویاہ تے میں سر بالا بنیا سی ناں۔ مڑ ساہنوں کوئی برات وچ وی نال لے جان نوں تیار نئیں ہویا۔

تارو: لے ہن توں دس مامے نوں ساریاں گلاں تے میں ہانڈی نوں دو گیڑے دے آواں کفگیر نال۔
(تارو جاتی ہے۔)

ماما: جوان کوئی کم کار دی سنا۔

عنایت: کم کار بڑا ماما جی۔ پر میں وچاری بڈھڑی ماسی نوں چھڈ کے وکھ کیویں ہو جاواں؟ ایدے کوئی تھیڈے کھان دے دن نے کلی دے۔

ماما: شاوا وئی۔

عنایت: میری ماں نے مردیاں ویلے آکھیا سی۔ میں تینوں عنایت بخشنا نئیں۔ جے توں میری بھین نوں چھڈیا۔ دسو ہن جے میں ماسی نوں چھڈ دواں تے مرن آلی نوں کی منہ وکھاواں گا ماما جی۔

ماما: سنیا سی ستارہ تینوں کھو کھاپوا کے دِتا سی۔

عنایت: وتا کیوں نئیں سی۔ دتا سی۔ میں کوئی مکرنا آں۔ پر مینوں اک بولی مار دتی سی۔ شیخاں دے منڈے نے۔

ماما: کیہڑی بولی؟

عنایت: شیخاں دا منڈا کہن لگا اے بے غیرت بڈھڑی مائی دے ناویں نال کمائیاں پیاں کرناں ایں۔ رب دی سونہہ ماما جی میں شاموں لا کھوکھا وِچ کے رقم لیاہ دتی سی ماسی نوں۔ پچھ لئو بنا شک اونوں بُلا کے۔

ماما: ہلا...... تے اوہ جتیاں دی دکان دا کیہہ بنیا؟

عنایت: لاہ لئو اپنا پولا۔ تے کر دیو میرا سر پولا۔ کڈھائی سی جتیاں دی دکان۔ وچ کیر یپ سول دے بجتے وچ اُچی اڈی دیاں گرگابیاں وچ منڈیاں دے ٹینس شو۔ کوئی اک سامان سی وچ۔ بلّے بلّے کوئی اک قسم دا جتا سی وچ بلّے بلّے۔ سونہہ رب دی میں دکان وچوں نکلیاں تے ننگے پیر ساں ماما جی۔

ماما: پر دکان نوں کی کیتا توں؟

عنایت: او تھے وی اوہی گل؟

ماما: کیہڑی گل؟

عنایت: میرا بھائی وال آکھن لگا پئی ایہہ دکان وِچ کے اک نویں دکان پا یئے۔ لائلپور چل کے۔ میں صاف کہہ دتا توں اپنی ماں چھڈ دیویں۔ میں اپنی ماسی نوں چھڈن آلا نئیں۔ بڑیاں مہربانیاں نے میرے سر تے ماسی دیاں۔

ماما: عش کے جوانا۔

عنایت: ماما توں بھانویں مینوں چندرا کہویں۔ دنیا بھانویں مینوں لکھ کہوے۔ میں ماسی دے ٹکڑیاں دا بھکھا نئیں۔ رزق بڑا مینوں۔ ویکھو میں جوان آں' سوہنا آں' تندرست آں' کوئی مار وگی اے مینوں۔

ماما: نئیں بھئی۔

عنایت: فیر میں ایک جند جوگی کمائی وی نئیں کر سکدا۔

ماما: تے کرم داد کول رہنا سی۔ پئیلیاں واہنیاں سن اوتھے۔

عنایت: لئو کوئی مشکل کم سی سکوں لسی نکھن دا تخل سی۔ پر ماسی تے نال نہ گئی میرے۔

ماما: لے اپنی ولوں تے میں تینوں ایتھوں کڈھان آیا ساں ایتھے گل ای ہور نکلی۔

عنایت: تسی حکم کرو۔ میں ہنے نکل جاناں آں۔ بزرگاں دی بے ادبی تے اسی کدی کیتی ای

تسیں ماماجی۔ تو سلام علیکم۔

(اس وقت صالح محمد آتا ہے۔)

صالح: میں آجاواں بی بی؟

جان: کون اے؟

صالح: میں صالح محمد۔

جان: (پہچانتے ہوئے) اوئے توں کریے لوہار دا پتر گنڈیری تے تسیں؟

صالح: لے گل کر جان محمد بھل گیاں بیلیاں نوں۔

(دونوں بغل گیر ہوتے ہیں)

صالح: بی بی نال میں اک گل کرنی سی۔

عنایت: میں سدلیاناں آں ماسی نوں۔ (اندر کی طرف جاتا ہے۔)

صالح: بلے بلے چنگا چر بابا گیاں ایں اصلی گھی کھا کھا کے۔

جان: تینوں کج لبھدا جو تسیں بھیڑیا۔ کٹ پیس ہو گیا ایں۔ آپی وی کپڑیاں دی دکان تے بہہ بہہ کے۔

صالح: خبراں تے خوب رکھنا ایں لہور دیاں۔

جان: خبراں ای سارے پاکستان وچ لہور دیاں ہندیاں نے۔

صالح: خیر نال آیا ایں۔ کسے مقدمے دی پیروی وچ تے تسیں آیا کتھے؟

جان: خوشی محمدا کتنے دناں دا گھر پتا ہویا سی پیئی ابا لہور وکھاوے اک واری۔ اُتوں آ گئی ستارہ دی تار۔

صالح: بی بی دی تار۔ کیوں خیر نال۔

جان: اجے کوئی کھول کے گل تے تسیں کیتی اوس پر کج عنایت دا لگدا اے۔ اندروں بھری بیٹھی اے ستارہ اوتوں گل دا پالن پئی کردی اے۔

صالح: میں تے کئی واری بی بی نوں آکھیا اے حویلی کرائے تے چڑھا دے۔ آپی وی رج کھاتے عنایت دا وی ڈنگ ٹوری جا۔

جان: ایہہ تاں چنگی مت اے۔

صالح: پر اوہنے حویلی کرائے تے تسیں دتی۔

جان: کیوں؟

صالح: رکھ ونگا و دھن لگ جاوے تے سِدھا گھٹ ای ہندا اے۔

جان: اچھا!

صالح: مینوں آپ لوڑ سی حویلی دی۔ میں بی بی دے پچھے گیا ساں پنڈی۔ پر او کہندی اے شیخ صاحب دی روح ناراض ہووے گی۔

جان: کملی ہوئی اے ستارہ۔ ایس توں چھیٹ کے تے شیخ صاحب نیاز دیندے ہوندے ویں۔ ناراض اوہناں نے کاہنوں ہونا اے۔

(اس وقت منہ پر گلاس سے پانی کے چھینٹے دیتا ملکھیا آتا ہے۔)

ملکھیا: چنگا بھئی عنایت سوہنی کیتی اے میرے نال۔ جھاڑو پھیرے ملکھیا تے پانی ترونکے عنایت۔ روشندان صاف کرے ملکھیا تے ڈوری کھچ کے شیشہ کھولے عنایت۔ بوہے دھوئے ملکھیا تے اندر باہر دلہیز پے عنایت۔

صالح: اکھی نوں کی ہویا ای ملکھیا؟

ملکھیا: ککھ ڈگ پیا اے کوئی۔ سلام ماما جی تسیں تے ویکھیا ای نہیں۔ جی آیاں نوں۔

جان: راضی ایں؟

ملکھیا: راضی خوش۔ تسی سناؤ۔

جان: اللہ دا بڑا کرم اے۔ دو مربعے جھونا پیا کھلوتا اے۔

ملکھیا: تسیں نس کے بوتلاں لیاواں تہاڈے لئی۔ اوہ عنایت کتھے اے بھا صالح؟

صالح: بیٹھا ہونا اے بی بی دے گوڈے نال لگ کے۔

(اب تارو اور عنایت اندر سے آتے ہیں۔ تارو دوپٹے سے ہاتھ پونچھتی آتی ہے۔)

تارو: لو بڑیاں رونقاں لگیاں ہویاں نیں اج تے۔

صالح: آبی بی سلام علیکم۔

تارو: جا اُو توں خوشی محمد نوں سدھ لیاء میں حلوہ کینا اے اوہدے لئی۔

عنایت: (زبان ہونٹوں پر پھیرتے ہوئے جاتا ہے۔) حلوہ جی۔ حلوہ۔

جان: ایتھے بہہ جا ستارہ۔ تے گل کر۔ ایہہ بھرا صالح وی آیا ہویا اے سبب نال۔

تارو: ایس عنایت دا کج کر۔ میں کنی دیر بیٹھی رواں گی ایدھے اُتے جندرا بن کے۔

جان: گل دا گستہ نہ کریں ستارہ۔ توں اوہناں بندیاں وچوں ایں جیہڑے اپنے ونڈے دی دوا وی دوجے نوں پیا دین واہ واہ کھٹن لئی۔ پئی ویکھو کنی چنگی جنانی اے مردی جاندی اے پر اپنی دوا وی دوجیاں لئی رکھی ہوئی سو۔

تارو: کی مطلب؟

جان: تُوں کھٹن ڈیئی ایں جگ وچ شوبھا۔ عنایت وچارے نوں ٹل وانگو لٹکایا ہویا اے گل نال۔ وجدا جاندا اے ٹل لوکاں نوں ہشیار کرن لئی۔ جان دے اوہنوں اپنی راہ۔ تیرا ساتھ رہیوں ٹُٹیا۔ تُوں اوہنوں کا ہدی سزا پئی دیندی اے جھلیے۔ کیوں بھرا صالح؟

صالح: آہو جی۔ بی بی چڑھادے حویلی کرائے تے 'تے۔

تارو: کھلو اتھے ای جان محمد پچھلیاں گلاں کھادی کڑ ھی۔ مُن میں لے کے گئی آں عنایت نوں گھرو گھری اپنی شوبھا لئی؟ دس میں اپنی شوبھا لئی دُوجے گھراں وچ کجھ کھادی اے۔

صالح: دھی پتر کول بندہ جاندا ای اے کدے نہ کدے ایہہ کجھ کھانی اے؟

تارو: تُوں خط پاکے پچھ لے تاجدار نوں۔ اوتھے میں کتّاں کجھی ساں ایس عنایت پچھے کراچی وچ۔

جان: تے کرن دیندیوں اینوں اوتھے نوکری۔ تیرے خط توں تے لگدا سی پئی تُوں خوش ایں اوتھے۔

تارو: تُوں کی پیا سمجھنا ایں۔

جان: میں اتھے آکے ایہہ سمجھیا آں پئی تُوں بنی ہوئی ایں خزانے دا سپ۔ تُوں گھرو گھری پھری ایں عنایت نوں لے کے تے دکھایا اے تُوں ساری جگ نوں پئی تُوں کڈی شیرنی ایں تے کتنا پالن کیتا اے تُوں اپنے کہے دا۔

تارو: میں عنایت دی نوکری 'اوہدے کاروبار واسطے سارے دھکے کھادے نیں۔

جان: دھکیاں دی کی لوڑ سی۔ اتھے بہندی ارمان نال۔ حویلی چڑھاندی کرائے تے۔ نالے آپ کھاندی نالے عنایت دا منہ بھردی۔ پر ایس گل وچ تیری نیکی دا چرچا نہیں سی ناں ہونا۔ لوکاں ایہہ ای ناں کہنا جو ماسی نے بھتیویں واسطے کیتا کوئی ماں نہ کردی...... ہلا......؟

تارو: میں صالح محمد نوں دس دتا اے کئی واری میں 'حویلی کرائے تے نہیں چڑھا سکدی۔

جان: بیٹھی ہوئی ناں سپ وانگوں حویلی وچ۔ جوان دھی بت نوں حصہ ونڈا۔ کے شریف جا کے اللہ کر 'کوئی نیکی پا کے خدا نوں یاد کر۔

صالح: بوہتا ای کھروا بولن لگ پئے او بھاجی تُسی۔

جان: دیکھ ویر مینوں ایس نے نیائے کرن واسطے سدیا اے تے نیائے ایس گل دا ایہہ ہیگا کہ حویلی ایہہ دیوے دیچ تے ونڈے پیسہ دھی پتراں نوں تے عنایت نوں کھوے نہ میرے پلے کج ہیگا تے نہ میں دین جوگی آں۔ پر ایس گل وچ ایدھی شوبھا نہیں ہوئی کوئی۔

تارو: گل ایہہ ہیگی جان محمدا۔ پئی ایہہ حویلی میرے ناں کیتی ہوئی اے شیخ صاحب نے۔ ایدھا میری اولاد نال کوئی تعلق نہیں۔

جان: ویکھیا تسی۔

(اسی وقت خوشی محمد آتا ہے۔)

خوشی: ماسی اوتے کبوتری نے انڈے دتے ہوئے نیں شہ نشین تے۔

تارو: لے جان محمدا توں منڈے نوں پھرا ترا لیانا لے ناہید' تاجدار تے خورشید نوں تار دے آ۔

جان: کی مطلب؟

تارو: میں فیصلہ کر لیا اے!

صالح: کاہدا فیصلہ بی بی؟

تارو: بس اوہناں نوں ایہو جیا تار دیویں کہ کھلوتی پیریں آ جان۔

جان: کج بول دس؟

تارو: تینوں کی دساں اے جان محمدا۔ میری عمرے تے پیکا گھر وی اپنا نہیں رہندا۔ جا شاوا تار دے آ ساریاں نوں۔

(حیرانی سے صالح اور جان ایک دوسرے کو دیکھتے ہیں۔ کیمرہ تارو پر مرکوز رہتا ہے۔)

(کٹ)

***

قسط12

کردار

ماسی تارو
تاجدار
ہمایوں جمیل
عنایت
ناہید
مینا
لیلیٰ
خورشید
راجا
جان محمد
خوشی محمد

سین 1

ان ڈور دن

(ماما جان محمد تخت پوش پر بیٹھا ہے۔ حقہ اس کے سامنے ہے۔ دائیں بائیں ہمایوں اور خورشید بیٹھے ہیں۔)

ہمایوں: ایہہ بیٹھی جے سامنے تہاڈی بھنویں۔ پچھو سُو۔ ساڈیاں تے سدھراں ای پوریاں نہ ہون دتیاں اماں جی نے۔

خورشید: لَو۔ جمیل تے سکی بھین واسطے چیچی انگلی نہ ہلان ماما جی۔ پر اماں جی واسطے کوٹھے اُتے ایئر کنڈیشنڈ لوایا ڈیڑھ ٹن دا۔

ماما: میں جاندا آں ستارہ نوں تنگی ہندی دا۔ ایہدا مزاج کوڑ تُمّے ورگا۔ بھورا جنی گل ہو جانی تے کئی کئی دن ایہدی وِس نہ گھلنی۔

خورشید: ڈاکٹر ایہناں واسطے وکھ روز آوندا اسی۔ روٹی ایہناں دی دونویں ویلے اُتے جاندی سی۔ پچھو ایہناں نوں بٹھا کے سامنے Meatless دناں وچ وی کدی بوٹیاں توں بغیر ایہناں دا ٹرے اُتے گیا سی۔

ہمایوں: (ہنس کر) لَو کی زنانیاں وانگوں اپنے کیتے نوں گنان لگ پئی ایں۔ بھائی تہاڈی جان سن کوئی غیر تے نئیں سن۔ جے اونہاں دی اسی خدمت خاطر کیتی تے سمجھو اپنا بھلا کیتا۔ اپنے لئی ثواب کھٹیا۔ وڈیاں دی ہمیشہ عزت کرنی چاہی دی اے۔

خورشید: تُسی دسو ماما جی۔ جے تُسی حقہ چھڈ رکھیا ہووے تے کیہو جئی کھر دی طبیعت ہووے تہاڈی۔

ماما: چھڈیا سی میں اکواری موہرکی بخار توں بعد۔ کدی خوشی محمد دے دوالے ہو جاناں۔ کدے باجراں دی گُت کھچ دینی۔ کدے گواہنڈیاں نال جھگڑا تے کدے بھین بھراواں نال گال مندا۔ تیری مامی نے پیریں پے کے مڑ حقہ لگایا وچاری نے۔

مینا: لَو دسو خاں۔ ایہناں دی سگرٹاں چھڈیاں ہوئیاں سن۔ پر ماما جی جے کدے کھر وا بولدے ہون کسے نال 'اماں جی دا تے انج ای ایہناں نوں بڑا درد آوندا اے۔ کہندے رہندے نے وچاری بیوہ زنانی اُتے بھار اک وادھو دا پیا ہویا اے۔

ماما: شاوا پتر۔ جوائی کم دا ہووے تے پتر توں ودھ ہوندا اے۔

ہمایوں: میرے دل نوں تے حسرت ای رہئی ماما جی۔ اماں جی میرے کول رہندے' میں

سگرٹاں دی فیکٹری دا انچارج آں۔ کوئی سوہنا چنگا کم عنایت نوں لبھ دیندا۔

خورشید: پر اماں جی تے کہندے سن بُنے۔ اَجو۔ ایسے ویلے۔ دسو ماما جی۔

ماما: اوئے گولی مارو عنایت نوں۔ جدوں دا آیا آں کن پک گئے نے۔ مُنڈے چنے کنستر ورگا تے اوہدا منہ اے تے ساڈے سارے ٹبّر نوں وخت پا چھڈیا سُو۔

ہمایوں: نہ نہ ماما جی۔ ایہہ نہ کہو تسی۔ اماں جی نے اوہدی ماں نال وعدہ کیتا ہویا اے۔ بانہہ پھڑی اے اماں جی نے اسی تے بڑا ای پاس کرنے آں زبان دا۔ (آہ بھر کر) جے کتھے اماں جی ٹھہر دے ساڈے کول۔ تے ہن میں اوس نوں سیلز منیجر لوا دیندا سی۔ نذیر چھے دی تھاں۔ تسی دسو خورشید جی اوس چوَل نوں میں عنایت توں بعد رکھیا اے ناں۔ میں اپنیاں واسطے ایناں وی کرن جوگا نئیں پر کوئی اعتبار وی کرے۔

(اس وقت ناہید بازو پر گھڑی باندھتی آتی ہے۔)

ناہید: اماں جی کتھے نیں؟

ہمایوں: لے اسیں کی پئے کہہ رہے آں۔ ایہو گل تے ہو رہی اے۔ اوہ اپنی مرضی دے مالک نئیں بھئی۔

ناہید: بھائی جان۔ تسی تے شام دی فلائٹ تے جانا اے۔ مجھ غریب دا پلین تے ٹھیک دو گھنٹے بعد اُڈ جاوے گا اسلام آباد ایتھوں۔ میں تے ماری گئی ناں۔ اک ہور گلہ کٹھا ہو جانا اے میرے خلاف۔ اگے میرے گناہاں دی فہرست بڑی لمبی اے اوہناں دی نظر وچ۔

ماما: کیوں پتر توں کیوں ماری گئی رب نہ کرے۔

ناہید: اگے اماں جی ناراض ہو کے آئے نے میرے کولوں۔ فیر کہن گے ملے بغیر چلی گئی۔ بچیاں دا تے ریکارڈ نکی نکی گل تے خراب ہو جاندا اے۔ سب بڈھیاں نال Sympathy رکھدے نیں، ساہنوں کون پچھدا اے۔

خورشید: ماما جی پتہ لگیا اے تہانوں، ماں جی دی زیادتی دا۔

ناہید: چھڈ جان دیو بھائی جی جیٹھے نے۔ Never Mind

ماما: گل کی ہوئی اے۔ مینوں تے انج لگدا جیویں دا ورولا جیہا آیا ہووے ایتھے۔ تن دن ہو گئے نیں۔ تہانوں ساریاں نوں آئے۔ اک میٹنگ نئیں ہوئی۔ کوئی سینما لگیا پھردا اے۔ کوئی پراپرٹی ڈیلر کول لگا پھردا اے۔ کٹھے رَل کے بیٹھو تے میں کوئی نیائے کراں۔ ایس عنایت دا تکو ٹھیاں اکو واری۔

ہمایوں: کی گل بات ہووے ماما جی۔ کی میٹنگ ہووے۔ اسیں سارے اپنے اپنے نظریے دے چکے آں۔ اسی اک پارٹی دے بندے ہیں کہ......

خورشید: وڈھی پیچ گنڈھ لگی ہوئی اے اماں جی دے دل نوں۔

ماما: تسی سارے رل کے بیندے تے اک زبان ہو کے اماں نوں کہندے پئی ایس عنایت دا لیکھا ہن مکادے۔ ختم سلسلہ (رُعب نال)

ناہید: مینوں جدوں تار ملیا اے ماما جی تے میں سمجھی اللہ نہ کرے اماں جی بیمار ہو گئے نیں۔ انسپکشن ہون والا سی میرا پیر نوں۔ فیر وی میں چھٹی لے کے آئی۔

خورشید: میں آپ ایہو سمجھی ساں۔

ہمایوں: تسی پچھنا تے سی اپنی والدہ ماجدہ نوں کہ سانوں اتھے کیوں بھا ہے دے رکھیا اے۔ کماں کاراں توں پرے۔

ماما: کاکا میں جو دسناں تہانوں۔ میرے سامنے پچی ہونا چاہندی اے ستارا۔ میں آکھیا سی پئی توں اپنی شوہا کھعدی پھر دی ایں گھر دگھری ایس للورے عنایت دی انگلی پھڑ کے تہاڈیاں گواہیاں پوان لئی سدیا اے تہانوں۔ ہن پچھے گی ساریاں نوں۔

ناہید: لو پوا لین گواہیاں۔ میں تے ٹیکسی منگوان چلی آں۔

ماما: کھلو کاکی۔ تہاڈی ماں نے تہانوں ایس لئی سدیا اے پئی میرے سامنے تہانوں کہوے کہ اوہ تہاڈے اک اک کول گئی پر تسی کسے وی اوس دا کم نہ کیتا۔ تہانوں شرمندہ کرنا اے میرے سامنے تے آپ سچیاں ہونا ایں تہاڈے سامنے۔

ہمایوں: لو کھٹ لو ثواب۔

خورشید: واہ۔ سبحان اللہ!

ناہید: نیکی برباد گناہ لازم۔

ہمایوں: اُٹھو جی ذرا میری رجسٹری کڈھ دیو سوٹ کیس وچوں۔ ماما جی ذرا سا نوں معاف کرنا۔ کلا کلا دن رہ گیا اے۔ میں ذرا اپنا گڑھی شاہو والا مکان ویکھنا سی۔ اک گاہک وی لبھیا سی۔

خورشید: ویکھو نا پنڈی اینا دُور اے۔ بڑی مشکل نال ای آیا جاندا اے۔ آہو جی پراپرٹی ڈیلر کول وی جانا اے تسی۔ اٹھو پلیز ہن۔ (دونوں چلے جاتے ہیں)

ماما: بیٹھ جا ناہید کاکی۔ کھلوتی کیوں ایں۔

ناہید: کی بیٹھیے تے کی کھلوئیے ماما جی۔ ساڈی زندگی تے کولہو دے بیل وانگوں الزاماں

وچ ای لنگھنی ایں۔ جھیتی ٹُرے تے تاں وچارے لئی مصیبت تے ہولی ٹُرے تے تاں اوہدے لئی مصیبت۔

ماما: گل کی اے؟

ناہید: جان دیو ماما جی۔ اوہ وچارے دی پتہ تسیں اپنے خیال وچ میری بہتری ای چاہندے ہون۔ انسان دی نیت کوئی شیشہ تے نئیں ماما جی پئی آر پار نظر آجائے۔

ماما: مینوں راجے نے کجھ دسیا سی۔ تیری ماں سوال پایا سی تیرے اگے۔

ناہید: ماما جی میرے جیہیاں عورتاں تے خود ایناں وڈھا سوال نے معاشرے لئی۔ ساڈے اگے کسے کی سوال پانا ایں۔

ماما: کی مطلب مُنو؟

ناہید: زنانی ماما جی تَنَل ای بنی رہوے تے کم چلدا اے مرد دا۔ درخت بن کے کی لبھنا ایں عورت نوں۔

(اس وقت عنایت آتا ہے۔ وہ اپنی گھڑی کو چابی دے رہا ہے۔ بنیان اور تہمد پہنے ہوئے ہے اور لیلیٰ کی بیٹی کی ٹرائی سائیکل چلا رہا ہے۔)

ماما: اوئے اوئے بھیڑی بُوتھی آلیا۔ کُڑی دا سیکل بھن چھڈنا ایں اپنے بھار نال۔

عنایت: میرا بھار کوئی بہتا اے؟ راجا جُھوٹے لیندا اے تے کوئی کجھ نئیں کہندا 'اوہ سکا جو ہویا سب دا۔

ناہید: عنایت اماں جی کدھر نے؟

ماما: اینوں کی پتہ ہوندا اے سودائی نوں۔

ناہید: اے تے اماں دے گلے دی سنگلی اے۔ ایہنوں سب پتہ ہوندا ایں۔

عنایت: ریشمی برقعہ پا کے' کناں پچھے عطر لا کے' کجھ خاکی لفافہ لے کے ماسی وڈھے ویلے دی گئی ہوئی اے۔

ناہید: تُو ماما جی جدوں اماں آن تے تسی اونہاں نوں دست بستہ میرا اسلام کہنا۔ نالے طریقے نال سمجھا دینا ماما جی کہ ایویں تاراں نہ دیا کرن اوہ۔ Realize نئیں کردے کہ ساہنوں ملٹری وچ چھٹی کنی مشکل ملدی اے۔

عنایت: تسی مینوں حکم کرو بی بی۔ میں سمجھا دیواں گا۔

ناہید: ورکنگ ویمن کول تے کلا کلا جوب ای ہوندا اے ماما جی۔ نہ بچے ہندے نیں نہ گھر ہندا اے نہ......

ماما: میں لبھ کے لیاوندا آں ستارہ نوں۔ اک تے اید ھی مینوں سمجھ ای نئیں آئی۔ اُٹھدی بہندی گلاں تے انج کر دی اے جیویں اللہ دے بچے گوڈے کولوں اُٹھی ہووے تے کم ایہو جئے کسوتے کر دی اے پئی کیہہ کوے بندا...... (اٹھ کر چلا جاتا ہے۔) شرم آؤندی اے کہندیاں ہویاں......

عنایت: کی حال اے جی تہاڈا؟ تہانوں تے اپنے دن ویل ای نئیں لگی کسے دا حال پچھن دی۔

ناہید: حال میرا ٹھیک اے عنایت۔ تے ہن شاباش توں دوڑ کے میرے لئی ٹیکسی لیاوہ۔

عنایت: جدوں...... کدی...... ساڈے وچ اک ٹیکسی ضرور آؤندی اے سدا۔

ناہید: عنایت۔

عنایت: جی۔

ناہید: کی کردا ہُندا ایں اج کل توں؟

عنایت: سویرے میں لیاندا آں وڈھے ویلے تن پاو ہیں ادھ رڑ کے اپنے واسطے 'فیر ناشتہ کر کے میں لیاندا آں۔ پکے قصائی کولوں گوشت تے بلاقی مہر توں سبزی تے عزیز پرچون والے توں ڈوجا سودا۔ آکے گھر میں پے جاناں آں منجی تے۔ (یکدم ناہید کی طرف دیکھ کر) اوہ تفضل تے نئیں آوندا ہُن؟

ناہید: (جیسے اپنے آپ سے) تتر کھمبی بدلی دی چھاں کوئی سدا بہار تھوڑی ہندی اے۔ ایہہ تے خوشی دا سودا اے۔ جتی دیر کھڑی رئی کھڑی رئی 'اُڈ گئی تے کچے رنگ وانگوں گئی۔

عنایت: تسی اج دا دن رہ نئیں سکدے اتھے؟

ناہید: عنایت!

عنایت: دسّو۔

ناہید: میں اک نصیحت کرنی سی تینوں۔

عنایت: بسم اللہ!

ناہید: گنڈوئے تے سپ وچ کی فرق اے؟

عنایت: اک کجھ نئیں کہندا تے دوجا ڈسدا اے۔

ناہید: اک توں آدمی وی دبل کے چلدا اے۔ تے دُوجے توں بچے وی نئیں ڈردے۔ ہے نا؟

عنایت: نالے جے گنڈوئے اُتے لون پاؤ تے کج نئیں رہندا وچارے دا۔

ناہید: تے سن میری...... ہُن توں گنڈویا بنا چھڈ دے۔ بھتیرا لون پوالیا ای اپنی دھون تے۔

عنایت: جی؟

ناہید: ہُن ڈب کھڑپانسپ بن جا۔ دھون چک کے کھلون آلا۔ کیڑیاں دا بادشاہ بن جا ہُن۔

عنایت: میں سمجھیا نئیں گل تہاڈی۔ پر اینی گل ضرور اے کہ تسی میرے فیدے لئی ای کہندے او۔

ناہید: کدی سوچدا ہُنتا ایں؟

عنایت: بہت سوچدا آں منجی تے پئے کے۔ اک میرے کول بنگلہ ہووے چھ کنال دا۔ ڈرئیور ہووے چٹی وردی آلا۔ تے گڈی ہووے تہاڈی جئی کالی لمبی۔ تے...... فوارے اگے میرے وو ہتی بیٹھ کے میرا سویٹر بُنے۔ (ہنستے ہوئے) اک سِدھا اک پُٹھا۔ اک سِدھا تے اک پُٹھا۔

ناہید: کدی توں سوچیا اے کہ ایہہ خواب پورا ہو سکدا اے۔

عنایت: تسی ڈاکٹر لوک ہر گل مذاق وچ پا دیندے او۔

ناہید: ایہہ خواب بار بار تیری سُستی اُتے دستک دیندا اے۔ بھیڑیا اک واری کم نئیں کر سکدا کوئی سچ نال؟

(اُس وقت لیلیٰ آتی ہے۔ اُس کی گود میں چھوٹی بچی ہے۔ لیلیٰ مکمل طور پر تبدیل ہو چکی ہے۔ اس نے نہایت سادہ سی ڈھاکہ ململ کی سفید ساڑھی پہن رکھی ہے اور پرانے زمانے کی وضع کا جوڑا کر رکھا ہے۔ چہرے پر ملائمت اور قناعت ہے۔)

لیلیٰ: ناہید میں تینوں ای لبھ رئی سی۔

ناہید: کیوں بھابی جی۔ لیاہ بھئی میرے واسطے ٹیکسی۔ چھیتی نال۔

عنایت: تسی ٹھہر نئیں سکدے اج دا دن؟

ناہید: (بڑی رُکھائی سے) چھٹی ختم اے میری۔ ٹیکسی لیاہ دے پلیز عنایت۔

لیلیٰ: اک گل کرنی سی میں تیرے نال......

ناہید: میں وی اک گل کرنی سی تہاڈے نال۔ بیٹھو ایتھے۔ (لیلیٰ پتلیاں پھرا کر دیکھتی ہے۔) ایہہ تہانوں اپناں اپنیاں کڑیاں واسطے کوئی کم دی آیا نئیں لبھدی...... ایسی

عورت جیہدے اُتے تسی اعتبار کر سکو۔

لیلیٰ: کی کرنی اے آیا۔ دل لگیا رہندا اے اینان دے نال۔ دن گزرن دا احساس نئیں ہندا۔ دولت دا بھار نئیں ہندا۔ دل تے۔

ناہید: اینان بتاں وناں وچ میں تہانوں ایک منٹ لئی Relaxed نئیں ویکھیا۔ ہر ویلے کم۔ پتہ اے تہاڈا Complexion پہلے جیہا نئیں رہیا۔

لیلیٰ: Complexion نوں کی کرنا ایں؟ ایدھی لوڑ تے کڑیاں چڑیاں نوں ہندی اے۔

ناہید: کی گل اے بھابی جی۔ تہاڈے وچ اوہ پہلے جئی چمک نئیں رئی۔

لیلیٰ: (تھکی ہوئی مسکراہٹ کے ساتھ) اسی چٹل دے برتن آں۔ ایویں کالے ہو جانے آں۔ سِلی ہوا نال۔

ناہید: تسی اپنیاں بچیاں نوں اپنے شوہر نوں بری طرح سپائل کر رہے او۔ میں سنیا اے کہ تسی فیکٹری دی تاجدار بھائی دے ناں کر دتی اے۔ بڑی بیوقوفی اے۔

لیلیٰ: (ہنس کر) جے تیری گل مک گئی ہووے تے میں کج عرض کراں؟

ناہید: دسو دسو پلیز...... میں تے صرف تہاڈی ہیلتھ لئی وریڈ آں۔

لیلیٰ: میرا اک کزن ہیگا۔ اج کل اوہ جرمنی گیا ہویا اے۔

ناہید: جی؟

لیلیٰ: وچارا ساڈے گھر وچ ای پلیا سی۔ میرے مامے دا پتر اے۔ میں تینوں ساری Prove مکمل طور تے دینا چاہنی آں۔

ناہید: میں سن رئی آں بھابی جی۔

لیلیٰ: اک زمانے وچ میری ماں دا خیال سی کہ مینوں اپنی نونہہ بنا کے اپنے گھر لے جان گے۔ پر فیر لمی گل اے۔ میں ابا جی نال یورپ گئی۔ اوتھے تہاڈے بھائی مل گئے مینوں۔ ویاہ نہ ہو سکیا یوسف نال۔

ناہید: میں ٹھیک ٹھیک تہاڈا مطلب نئیں سمجھی۔

لیلیٰ: میں اپنے کزن یوسف دی منگنی کر دتی سی۔ جرمنی جان توں پہلاں، بڑے امیر گھرانے وچ۔

ناہید: وقت بھابی جی ذرا کم اے۔

لیلیٰ: جس ویلے اماں جی دی تار ملی اے ناں۔ مینوں نال ای یوسف دا خط وی ملیا سی۔

ناہید: اچھا۔

لیلیٰ: خط وچ اوس نے لکھیا سی کہ اوہدی منگنی ٹٹ گئی اے۔

ناہید: بڑا افسوس ہویا ئن کے۔

لیلیٰ: میرا مطلب اے۔ میرا خیال اے کہ ..... بُرا نہ لائیں ایس گل دا پر تُوں On your own ہیکی ایں تے میں تیرے نال ای گل کرنی مناسب سمجھی آں۔

ناہید: کی گل اے بھابی جی؟

لیلیٰ: مَیں...... یوسف دے خط توں ظاہر ہندا سی جس طرح اوہ بہت پریشان اے اور ......اور ہو سکدا اے کہ ایہہ پریشانی اوہنوں Mental asylum تیکر پہنچا دیوے ناہید! کیا توں یوسف نال شادی کر سکدی ایں؟

ناہید: کی بھابی جی؟

لیلیٰ: اوہ خوبصورت اے' خوش شکل اے۔ بڑا چالاک اور بڑا Ambitious اے۔ ایسے مرد اچھے عاشق نہ سہی' ہمیشہ اچھے شوہر ثابت ہُندے نیں۔

ناہید: تُسی۔ تُسی اجے وی اوہدے وچ Interested او؟

لیلیٰ: (ہنس کر) نہیں۔ میں کدی وی اوہدے وچ Interested نہیں ساں۔ میرے پیکے دا اوہ کلّا بندا حیات اے۔ میرا جی کردا اے اوہ خوش روے تے میرے پیکے گھروں ٹھنڈی ہوا آوندی رہوے۔ تینوں میں سبھ کجھ دس دتا اے۔ کہویں تے تصویر وی دکھا دیواں۔ (پرس سے تصویر نکالتی ہے اور آگے بڑھاتی ہے۔ پھر ناہید کے آگے پیش کرتی ہے۔ ناہید تصویر کو نہیں دیکھتی اور بھابی کا ماتھا چومتی ہے۔)

ناہید: نہیں بھابی جی۔ اجے میرے دل تے اک عجیب قسم دی کیفیت طاری اے۔ جس طرح ہلکا جیہا بخار ہووے زکام دے دناں وچ...... اجے مَیں تہاڈا بوجھ نہیں چک سکدی۔

(دونوں چپ چاپ اپنے اپنے خیال میں گم بیٹھ جاتی ہیں۔ اس وقت راجہ اور خوشی ہاتھ میں سنکے ہوئے بھٹے لیے آتے ہیں۔)

راجا: فیر کی کی ویکھیا اے لاہور دا؟

خوشی: قلعہ تے جہانگیر دی مسجد۔

راجا: تے میانی صاحب نہیں ویکھیا......؟

خوشی: اوہ وی ویکھ لاں گا۔

راجا: تے سانده کلاں؟

خوشی: اوتھے کی اے؟

راجا: اوتھے لگیا ہویا اے باغ گلاباں دا طبیعت خوش ہو جاندی اے ویکھ ویکھ کے۔

خوشی: ہلا...... توں لے چل کھاں مینوں۔

راجا: اوتھے تینوں لے جاسکدا اے ماما عنایت۔

خوشی: ہور کیہڑی کیہڑی تھاں ویکھن دی اے؟

راجا: اک توں ضرور جانا ایں بانساں دے بازار۔

خوشی: اوہ کیوں؟

راجا: اوتھے لمی پوڑی تے چڑھ جاویں تے اللہ میاں نظر آوے گا تینوں۔

خوشی: سچی۔

(اس وقت ماما جان محمد اور ماسی تارو آتے ہیں)

جان: صالح محمد دے گھروں لیایاں آں سد کے۔ جا اوئے خوشی سد کے لیاوساریاں نوں۔ (ماسی کے ہاتھ میں ایک بڑی سی بوتل ہے۔)

ناہید: کمال کر رئے او اماں جی۔ تہانوں چنگی طرحاں پتہ اے کہ میری چھٹی کٹی اے۔ فیر گھروں غائب۔ کل وی سارا دن باہر رئے او تسی۔

تارو: ساہ لین دے کاکی مینوں۔

ماما: سد اپنے پیو نوں راجا۔

راجا: اچھا جی کوشش کرناں آں۔ (راجہ اور خوشی جاتے ہیں)

تارو: لیلی توں وی نہ چلی ایں اج ای؟

لیلیٰ: بس اماں جی ایناں توں بغیر فیکٹری چلنی مشکل اے۔

تارو: توں دو چار دن کھلوناسی بالڑیاں نال۔

(اب تاجدار اور مینا آتے ہیں)

مینا: لیکن انکل ہن تے ایہہ گل Prove ہوگئی اے کہ پاکستان دی خاص کر Lower Valley دی قدیم تہذیب دا کوئی تعلق باقی نئیں رہیا۔ برصغیر دی تہذیب نال۔ (دوسری طرف سے ہمایوں اور خورشید آتے ہیں۔)

ہمایوں: کوئی کم نہ بنن دینا میرا۔ کوئی کم نہ ہون دینا میرا۔ جیہڑے بندے زنانیاں دیاں رشتے داراں گھر لگے رہندے نیں اوہناں دا ایہہ انجام ہندا اے۔

جان: بہہ جاؤ سارے جی خیر نال میرے کول۔

(ان میں سے کچھ بیٹھتے ہیں اور کچھ کھڑے رہتے ہیں۔)

تارو: میں تہانوں ساریاں نوں ایس لئی کٹھیاں کیتا سی......

جان: ہاں ہاں بول بول گل کر۔

تارو: پئی میرے دل تے بوجھ سی۔

ہمایوں: عنایت دا؟ ہے ناں؟

تارو: نہ سکھی ساندی اوہدا کاہدا بوجھ ہمایوں۔

خورشید: اماں جی گل چھوٹی کرو۔ ایناں نے رجسٹرار کول جاناں اے اج۔

تارو: میں وی رجسٹرار کولوں ای آؤنی پئی آں خورشید۔

تاجدار: تہاڈی پہلی غلطی اے ہنگی اماں جی کہ تسی کسے تے اعتماد نہیں کردے۔

جان: ایہہ کم تے ایس سکھیا ای نہیں ساری حیاتی۔

ہمایوں: میں تہاڈے نال اتفاق نہیں کردا۔ اعتماد ایہہ کردے نیں پر ایہہ پاکستانی لیڈراں ورگا اعتماد کردے نیں۔ جس طرح اوہناں نوں عوام تے اعتماد ہے گا۔ اس طرح ایناں نوں اولاد تے اعتماد ہیگا۔ ہیگا۔ ہیگا۔

خورشید: اماں جی ہن کوئی تہاڈی عمر تے نہیں ناں کلیاں رہن دی۔

ناہید: اسی کی کہئے بھئی ساڈے کولوں تے ایہہ اینویں بلاوجہ ناراض ہو کے آئے نیں۔ پچھ لئو۔

تارو: تساں ساریاں گل سنا لئی ہووے تے میں کُجھ......

جان: موقع دے ایناں نوں صفائی دا۔ گل کرن دے ایناں نوں۔ لئو وی مینوں سدیا اے ایس میری بھین نے نیائے واسطے۔ تے میں رئی نہیں کرنی کسے دی۔

ہمایوں: پچھو ایناں کولوں کوئی تکلیف پہنچی ایناں نوں ساڈے کولوں۔ سر متھے اوتے بٹھایا۔ نواں ایئر کنڈیشنر لوایا ایناں لئی۔ کیوں اماں جی۔ میں جھوٹ پیا بکناں آں۔

تارو: ناں پتر رب نہ کرے۔

ناہید: میرے کول ایہہ پہنچے نے ماما جی۔ میں سمجھیا ایہہ عنایت دی نوکری کاروبار واسطے آئے نیں۔ پر ایناں نیں تے اوتھے گل ای ہور کڈھ ماری۔ کہندیاں شرم آؤندی اے ساریاں اگے۔

جان: بول بول گل کر۔

ناہید: کہن لگے عنایت نال ویاہ کر لے۔

جان: شاوا وئی ستارو۔ سترری بہتری گئی اے۔

تاجدار: میری فیکٹری وچ ملازم کیتا سی ایس نوں۔ کیوں اماں جی ملازم ہوگیا سی ناعنایت؟

تارو: لَے میں کوئی نکرنی آں۔

جان: تے او تھے کیوں نہ بیٹھی توں ستارو۔ میں تے پہلاں کیہناں شو بھاگھٹ دی پھر دی اے گھر و گھری۔

تارو: میں تہانوں ساریاں نُوں ایس لئی سدیا سی پئی جو کجھ میرے کولوں سریا بنیا میں تہاڈے حوالے کرناں اے تہاڈے ماے دے سامنے۔

سب: کی؟

تارو: مَیں ایہہ حویلی وچ چھڈی اے صالح محمد اگے۔ اسی 80 ہزار وچ۔
(سب آپس میں کھسر پھسر کرتے ہیں)
میں چار حصے کیتے نیں۔ اک حصہ تیرا تاجدار' اک خورشید دا' اک حصہ ناہید دا۔ سب لئی وی وی ہزار دی رقم اے بڈھی۔

تاجدار: شریعت دی روتال دھیاں دا حصہ ادھا ہندا اے اماں۔

تارو: ایہہ مکان کاکا تاجدار شیخ جی نے میرے ناں لوایا سی۔ انہاں دی ساری جائیداد میں تہانوں پہلے دے چھڈی سی' یاد ہونا اے تہانوں۔

ہمایوں: شعریت دی گل چھڈو تاجدار بھائی جی۔ خوشی نال پے دیندے نیں۔ لے لئو۔

تاجدار: نہیں بھائی جی اصول دی گل ہو رئی اے۔

لیلیٰ: (آہستہ سے) تاجدار جی۔ (تارو سب کو پیسے دیتی ہے۔)

خورشید: چوتھا۔ حصہ کس واسطے اے؟

تارو: اپنے جیین مرن جوگا۔ اپنے کفن لئی۔

خورشید: میں سمجھی ساں عنایت واسطے کیتے۔

تارو: عنایت وچارہ کس گنتی وچ بیگا کاکی۔ جنہاں دا ماں پیو ناں ہووے اوہ صفر وانگوں ہندے نیں۔ دوجے کسے نال ہون تے بڑا کجھ تے کلّے ہون تے صفر۔
(یکدم سب ٹکڑیاں بن کر آپس میں خوب گرم گرم بولنے لگتے ہیں۔ کراس ٹاک سے کمرہ بھر جاتا ہے۔)

لیلیٰ: ذرا ماما جی گل سنتا...... تُوں وی آ ناہید۔
(ماما' تاجدار' لیلیٰ اور ناہید آف کیمرہ جاتے ہیں۔)

خورشید: ٹو سانوں منع اے آؤ...... ہمایوں جی...... آؤ۔ ویکھو کھاں اس لیلیٰ دی بچی نے ساہنوں وال وانگوں کڈھ سٹیا......

(ان سب کے جانے کے بعد ماسی تارو اٹھ کر رقم کی پوٹلی الماری میں رکھتی ہے۔ عنایت آتا ہے رُکتا ہے اور دیکھتا ہے)

عنایت: ماسی گلزار آیا ہویا اے۔ تینوں سلام کرن لئی۔

تارو: کدوں آیا خیر نال؟

عنایت: آیا نہیں مڑ کے چلا اے دوبئی۔ بس آخری سلام کرن آیا اے۔

تارو: ہائے ہائے آخری سلام خوامخواہ۔ خیر ی صلاح جم جم آوے تے جی صدقے آوے۔ کدھر بیٹھا۔

عنایت: باہر بیٹھک دِچ۔

(ماسی باہر جاتی ہے۔ اس وقت عنایت گومگو کے عالم میں کھڑا ہے۔ ناہید کی آواز اوور لیپ ہوتی ہے۔)

ناہید کی آواز: بہت لون پوالیا ای اپنی دھون تے...... ہُن ڈب کھڑیا سپ بن جا۔ دھون چک کے کھلون آلا۔ گنڈویا نہ بن عنایت۔ کیڑیاں دا بادشاہ بن جا...... گنڈویا نہ بن عنایت...... گنڈویا نہ بن......

(عنایت چپکے سے اِدھر اُدھر دیکھتا ہوا الماری کھولتا ہے اور روپے کی تھیلی کھول کر دیکھتا ہے۔ اب سو پرامپوز آواز دھندلی ہوتی ہے۔)

ناہید کی آواز: کدی ٹوں سوچیا اے ایہہ خواب پورا ہوسکدا اے۔ کدی ٹوں سوچیا اے۔ ایہہ خواب پورا ہوسکدا اے۔

(عنایت تھیلی لے کر باہر کی طرف جلدی سے جاتا ہے۔ راجا اور مینا جھگڑتے ہوئے آتے ہیں)

مینا: ٹوں بہت میریاں نقلاں نہ لایا کر سب دے سامنے۔

راجا: ٹوں وی وڈی شاناں نہ ماریا کر اپنی پڑھائیاں دیاں 'وڈی چہ چل۔

مینا: تیرے نال دے منڈے سارے کالجاں وِچ نیں۔

راجا: تے تیرے نال دیاں ساریاں کڑیاں وی ویاہیاں گیاں نیں۔

مینا: میں اباجی نوں دساں گی راجیا۔

راجا: میں وی اماں نوں شکیت لاواں گاہاں۔

مینا: ٹھہر توں۔

راجا: لے لگا لے ریس۔

(مینا دوڑ کر آف کیمرہ جاتی ہے۔ اوپر سے خوشی محمد آتا ہے۔)

خوشی: ماسی کتھے اے؟

راجا: کی منگنا ای ماسی کولوں۔

خوشی: کیوں میں کوئی منگتا آں۔

راجا: سویرے ٹافیاں واسطے پیسے میرے سامنے توں منگے۔ فیر آئس کریم واسطے چوانی توں لئی۔ پھلیاں توں کھادیاں۔ کھویا توں چھٹانکی بھر لے کے کھادا۔

خوشی: توں مزدا کیوں ایں؟

راجا: اسی غیرت آلے جوان آں۔ چوانی نہیں روپیہ منگی دا اے۔ اسی سیکل لئی نہیں سکوٹر لئی ضد کری دی اے۔ اسی کوئی تھرڈ کلاس لوکی آں؟

خوشی: توں مینوں سدھی طرحاں دس ماسی کتھے اے؟

راجا: جتھے سارے گئے نیں۔

خوشی: تے سارے کتھے نیں؟

راجا: جتھے صالح محمد اے۔

خوشی: تے صالح محمد کتھے اے؟

راجا: جتھے ماسی اے۔ (خوشی محمد جانے لگتا ہے۔)

خوشی: نہ دس میں وی تینوں کج نہیں دسنا۔ (راجا یکدم جپھی ڈال کر)

راجا: نہ وِیر میرا۔ چھوٹا بھرا۔

خوشی: بھا عنایت چلا گیا اے دوبئی۔ اپنے یار گلزار نال تے کہہ گیا اے۔ ماسی جدوں آوے اوہنوں کہویں کھادا پیتا کہیا سنیا معاف۔

راجا: کتھے گیا ماما عنایت؟

خوشی: دوبئی...... ڈورا ایں...... توں۔

(ماسی تارو آتی ہے۔ الماری کی طرف جا رہی ہے۔)

خوشی: پھوپھو جی 'بھا عنایت تہاڈے لئی اک سنیوڑا چھڈ گئے نیں۔

تارو: کتھے گیا اے عنایت سنیوڑا چھڈ کے؟

خوشی: مینوں اوہ کہہ گئے سن پئی کسے اگے تہاڈے نال گل نہیں کرنی۔ شکر اے تسی ککلے

لیھ گئے۔

تارو: کی......! اسد مینوں طرحاں گل دس کیتھے وے عنایت۔

خوشی: اوہ تے گئے بھاگلزار دو ہی آلیاں نال۔

تارو: ہائے ہائے۔ توں تے میرا تھراو ای کڈھ چھڈیا۔ اوہ بھلا مانس اے کوئی خرابی ہمیں ہون گی اوہدی صحبت وچ۔ ایئرپورٹ چھڈن گیا ہونا اے دوست نوں۔

خوشی: بھا عنایت نال چلے گئے نیں کراچی۔ پھوپھو جی۔ او تھوں بھاگلزار نال دوبئی۔

راجا: (خوشی سے باہر جاتے ہوئے) فیصلہ ہو گیا اے۔ عنایت بھائی چلے گئے...... ہپ ہپ ہرے۔

تارو: کی...... کی؟

خوشی: دوبئی ماسی جی۔ ہتھ جوڑ کے کہندے سن، ماسی نوں کہیں میرا کہیا سُنیا کھادا پیتا معاف کرے۔

(ماسی کو جیسے سکتہ ہو جاتا ہے۔)

خوشی: ہُن تے ٹیکسی ائرپورٹ وی اپڑ گئی ہونی ایں۔

(باہر جاتا ہے۔)

ساہنوں کسے ایئرپورٹ وی نہ وکھایا تے بھا عنایت دے نصیب ویکھو۔

(ماسی آہستہ آہستہ الماری کی طرف بڑھتی ہے۔ پھر جہاں تھیلی پڑی تھی' اس جگہ ہاتھ رکھتی ہے۔ بہت آہستہ کہتی ہے۔)

ماسی: وے کاہلیا......! میں کی کرنا سی وی ہزار...... تینوں ای دینا سی عنایت۔ کھریا فیر توں چوری کر کے کیوں لے گیا روپیہ۔ دمی پت توں ڈردی ماری میں تے کہندی آں...... کہ اپنے جیین مرن لئی اپنے کفن لئی رکھنی آں...... دس بھیڑیا۔ میں کی کرنا سی وی ہزار۔ مینوں مل کے تے جاندوں؟

(تارو گم صم الماری کے پاس کھڑی ہے۔ آہستہ سے ایک آنسو اس کی آنکھ سے نکلتا ہے۔ وہ عینک اُتار کر اسے پونچھتی ہے۔ عقب سے خاندان کے لوگوں کی گڈمڈ آوازیں اوورلیپ کرتی ہیں۔ منظر فیڈ آؤٹ ہوتا ہے۔)

(کٹ)

***

پیشِ نظر کتاب ہمارے واٹس ایپ گروپ کے سکالرز کی طلب پہ سافٹ میں تبدیل کی گئی ہے۔ مصنفِ کتاب کے لیے نیک خواہشات کے ساتھ سافٹ بنانے والوں کے حق میں دعائے خیر کی استدعا ہے۔

زیرِ نظر کتاب فیس بک گروپ ''کتب خانہ'' میں بھی اپلوڈ کر دی گئی ہے۔
گروپ کا لنک ملاحظہ کیجیے :

https://www.facebook.com/groups/1144796425720955/?ref=share

میر ظہیر عباس روستمانی

03072128068

Scanned with CamScanner